

การปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน

The Reform of Thai Vocational Education towards ASEAN

โดย

พลเรือตรี มนต์วี บุรณพงศ์

ผู้บัญชาการโรงเรียนช่างฝีมือทหาร

สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตรการป้องกันราชอาณาจักร รุ่นที่ 57

ประจำปีการศึกษา พุทธศักราช 2557 - 2558

บทคัดย่อ

เรื่อง การปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

ผู้วิจัย พลเรือตรี มนต์วี บุรณพงศ์

หลักสูตร วปอ. รุ่น 57

การศึกษาวินิจฉัย เรื่องการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา ทฤษฎีและแนวคิดด้านการศึกษาระดับอาชีวศึกษา ศึกษาปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่ เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงานกับการจัดการอาชีวศึกษา เพื่อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูป อาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ การศึกษาทฤษฎี แนวคิดด้าน การศึกษา และเอกสารที่เกี่ยวข้อง ผลจากการศึกษาพบว่า การจัดการอาชีวศึกษาปัจจุบันยังประสบปัญหา ในด้านการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาโดยรวมของประเทศ ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ทั้งในด้านปริมาณและในด้านคุณภาพของแรงงาน ส่งผลให้ขาดกำลังแรงงาน ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ จะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศโดยเฉพาะอย่างยิ่งการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ส่วนด้าน คุณภาพของบุคลากรอาชีวศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานนั้น ยังขาดคุณลักษณะทั้งด้านความรู้และทักษะที่ จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน อันเป็นผลมาจาก หลักสูตรยังไม่ได้มีการปรับปรุงให้เป็นไปตามความต้องการ ของตลาดแรงงาน ในด้านครูอาชีวศึกษายังมีจำนวนไม่เพียงพอ และยังขาดความรู้ ความชำนาญในการ ถ่ายทอดวิชาชีพระให้กับนักเรียน กระบวนการเรียนการสอนที่ไม่เน้นให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้การ ปฏิบัติงานในสถานประกอบการสถานศึกษา และข้อจำกัดในด้านงบประมาณที่ทำให้สถานศึกษาบางแห่ง ขาดคุณภาพ ขาดเครื่องมือ เครื่องจักรในการเรียนปฏิบัติ ผลจากวิเคราะห์ข้อมูลสามารถเสนอแนวทางใน การปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน โดยการพัฒนาใน 5 หัวข้อดังนี้ 1) พัฒนาคุณภาพการผลิต กำลังคนด้านอาชีวศึกษา โดยการเร่งยกระดับมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ สสำรวจความต้องการแรงงานจากทุก ภาคส่วน เพื่อกำหนดสมรรถนะ และตำแหน่งงานที่ต้องการแล้วนำมาวางแผนในการจัดการอาชีวศึกษา พัฒนาหลักสูตร และเครือข่ายการผลิตร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน 2) พัฒนา ภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา โดยการประชาสัมพันธ์เชิงรุกและระยะยาว ปรับปรุง หลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น เพิ่มการแนะแนวในงานสายอาชีพ เพื่อให้นักเรียนและผู้ปกครองได้ เห็นความสำคัญและความก้าวหน้าของผู้เรียนอาชีวศึกษา 3) พัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา โดยการพัฒนากลยุทธ์ให้ทันสมัยเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน เพิ่มเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับ ประชาคมอาเซียน พัฒนาหลักสูตรนานาชาติ และยกระดับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี 4) การพัฒนา ปริมาณและคุณภาพครู โดยการเพิ่มปริมาณและพัฒนาคุณภาพของครูที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ทันต่อ เทคโนโลยี และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนได้อย่างเป็นระบบ รวมทั้งสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครู ต้องปรับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนให้มีช่วงฝึกงานในสถานประกอบการ และเกณฑ์การประเมิน ของครูสายสามัญและสายอาชีพนั่นให้มีความแตกต่างกัน 5) พัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยการขยาย พื้นที่ในการจัดสถานศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ รัฐบาลควรให้การสนับสนุนงบประมาณ สถาน ประกอบการควรสนับสนุนงบประมาณในการจัดการเรียนการสอน และสร้างโรงเรียนอาชีวศึกษาต้นแบบ เพื่อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษามาตุงานรวมทั้งให้คำแนะนำในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการ สอน เพื่อไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเอง

คำนำ

การเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 ย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในการเตรียมการรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่จะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตและการพัฒนากำลังคนสายอาชีพให้มีคุณภาพในระดับสากล มีความรู้ ความสามารถ สมรรถนะและมีศักยภาพเพียงพอในการแข่งขัน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับ สามารถที่จะไปทำงานในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ตามข้อตกลงที่เป็นพันธสัญญาประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนที่จะเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรทางเศรษฐกิจอย่างเสรี ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในประชาคมอาเซียน ส่งผลต่อการพัฒนาโครงสร้าง การเติบโตและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศจึงจำเป็นต้องศึกษาแนวทางในการพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาโดยการเร่งรัดและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สามารถผลิตและพัฒนากำลังคน ให้มีศักยภาพตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงานและพร้อมที่จะนำพาประเทศเข้าสู่ประชาคม มุ่งพัฒนาการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษา พัฒนาภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา พัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา พัฒนาปริมาณและคุณภาพของครู และพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ให้ได้มาตรฐานเทียบเท่าระดับสากล

ผู้วิจัยซึ่งเป็นผู้บริหารสถาบันการศึกษาสายอาชีวศึกษาทางทหาร จึงสนใจทำการศึกษา วิเคราะห์และหาแนวทางในการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน ซึ่งผู้วิจัยหวังว่าการวิจัยครั้งนี้จะได้ให้ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษา ด้านอาชีวศึกษาของประเทศพร้อมกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

พลเรือตรี

(มนัสวี บุรณพงศ์)

นักศึกษาวิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร

หลักสูตร วปอ. รุ่นที่ 57

ผู้วิจัย

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ	ก
คำนำ	ข
สารบัญ	ค
สารบัญตาราง	จ
สารบัญแผนภูมิ	ฉ
บทที่ 1 บทนำ	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย	3
ขอบเขตของการวิจัย	3
วิธีการดำเนินการวิจัย	3
ประโยชน์ที่ได้รับจากการวิจัย	4
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	6
ประชาคมอาเซียน	6
นโยบายด้านการศึกษากับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน	8
แนวคิดทฤษฎีการจัดการอาชีวศึกษา	10
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้	17
แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับตลาดแรงงาน	22
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	25
สรุป	29
บทที่ 3 ปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและการจัดการอาชีวศึกษา	30
ตลาดแรงงานและบุคลากรสายอาชีวศึกษาของประเทศไทย	30
ปัญหาการขาดแคลนแรงงานอาชีวศึกษา	40
การจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทย	47
การจัดการอาชีวศึกษาของต่างประเทศ	54
สรุป	69

สารบัญ (ต่อ)

	หน้า
บทที่ 4	
แนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน	71
วิเคราะห์ปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการ ของตลาดแรงงาน	71
วิเคราะห์ความต้องการบุคลากรอาชีวศึกษาของตลาดแรงงาน	72
วิเคราะห์การจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ	78
แนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน	88
มาตรการเชิงนโยบาย	93
บทที่ 5	
สรุปและข้อเสนอแนะ	99
สรุป	99
ข้อเสนอแนะ	101
บรรณานุกรม	102
ภาคผนวก	105
ภาคผนวก ก หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	106
ภาคผนวก ข หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงของโรงเรียนช่างฝีมือทหาร	110
ภาคผนวก ค การจัดการอาชีวศึกษาของต่างประเทศ	113
ประวัติย่อผู้วิจัย	122
สรุปย่อ	123
Abstract	129

สารบัญตาราง

ตารางที่		หน้า
1	จำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพแรงงาน	31
2	จำนวนผู้มีงานทำ จำแนกตามสาขาอุตสาหกรรม	32
3	จำนวนและอัตราการว่างงาน จำแนกตามภาค	34
4	จำนวนผู้ว่างงาน จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ	35
5	ประมาณการการจ้างงานใน ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ระหว่างปี พ.ศ. 2557-2560	37
6	ปัญหาด้านคุณลักษณะของแรงงาน จำแนกตามประเภทของปัญหาและ ระดับความรุนแรงของปัญหา	38
7	ประมาณการผู้สำเร็จการศึกษาปีการศึกษา 2557 – 2558	40
8	ประมาณการผู้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ปีการศึกษา 2557 – 2558 จำแนกตามประเภทวิชา	41
9	จำนวนและร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่ติดตามได้ที่ศึกษาต่อและเข้าสู่ตลาดแรงงาน	44
10	สาเหตุที่นักเรียนเลือกสาขาเรียน	46
11	จำนวนสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีการศึกษา 2554 - 2556	48
12	จำนวนสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริม การศึกษาเอกชน ในปีการศึกษา 2553 – 2556	49
13	จำนวนครูในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	50
14	จำนวนครู อาจารย์ โดยจำแนกตามคุณวุฒิการศึกษา ปีการศึกษา 2555 – 2557	51
15	จำนวนนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปี 2553 - 2557 จำแนกตามประเภทสาขาวิชา	53
16	วิเคราะห์การจัดอาชีวศึกษาของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ	80
17	แสดงระบบการศึกษาของประเทศจีน	113
18	แสดงจำนวนและประเภทสถานศึกษาของประเทศจีน	115
19	แสดงจำนวนผู้เรียนในระดับการศึกษาต่างๆ ของประเทศจีน	116
20	แสดงสัดส่วนการลงทะเบียนเรียนมัธยมปลายสายสามัญ และสายอาชีพ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) และกลุ่มประเทศ OECD ปี พ.ศ.2545-2548	120
21	แสดงสัดส่วนผู้เข้าเรียนระดับอุดมศึกษาหลักสูตรสายอาชีพ และสายสามัญ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) และกลุ่มประเทศ OECD ปี พ.ศ.2545-2548	121

สารบัญแผนภูมิ

แผนภูมิที่		หน้า
1	อัตราการว่างงานในเดือนมกราคม พ.ศ.2558	33
2	ประมาณการ การจ้างงานในภาพรวมระหว่างปี พ.ศ. 2557 – 2560 จำแนกตามระดับการศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง	36
3	ภาพแสดงผลิตภาพของแรงงานไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ	38
4	ประมาณการผู้สำเร็จการศึกษา ปี 2558 และประมาณการผู้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ปี 2558	42
5	อัตราส่วนการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา ประจำปีการศึกษา 2556	43
6	อัตราส่วนการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา ประจำปีการศึกษา 2556 โดยจำแนกตามประเภทวิชา	43
7	สัดส่วนผู้เรียนสายสามัญ ต่อผู้เรียนสายอาชีวศึกษาในปีการศึกษา 2553 -2557	45
8	อัตราค่าตอบแทนแรงงานจำแนกตามคุณวุฒิการศึกษา	47
9	ระบบการจัดการศึกษาสายอาชีพของไต้หวัน	114
10	สถิติจำนวนผู้เรียนในสาย TVE เทียบกับสายสามัญ ในปี พ.ศ.2550	114
11	ระบบการจัดการศึกษาสายอาชีพของสิงคโปร์	117
12	ระบบการจัดการศึกษาสายอาชีพของออสเตรเลีย	118
13	จำนวนผู้เรียนในสายอาชีพในแต่ละรัฐและอาณานิคมของออสเตรเลีย	119
14	จำนวนผู้เรียนในสายอาชีพในแต่ละรัฐและอาณานิคมของออสเตรเลีย	119

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การรวมตัวกันของ 10 ประเทศในกลุ่มอาเซียน ได้แก่ ไทย เวียดนาม เมียนมาร์ กัมพูชา ลาว อินโดนีเซีย ฟิลิปปินส์ สิงคโปร์ มาเลเซีย และบรูไน ดารุสซาลาม ภายหลังจากประกาศ ปฏิญญากรุงเทพฯ จนมีการก่อตั้งประชาชาติเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ เมื่อวันที่ 8 สิงหาคม พ.ศ. 2510 มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันในฐานะภูมิภาค ชำรงไว้ซึ่งสันติภาพเสถียรภาพและความมั่นคงทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การกีดกันอยู่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ ร่วมกันของสมาชิกซึ่งขณะนี้กำลังพัฒนาไปสู่การเป็นประชาคมอาเซียน (ASEAN community) ในปี พ.ศ. 2563 ตามคำขวัญที่ว่า **One vision, One identity, One community** การรวมตัวกันดังกล่าว ประเทศภาคีสมาชิกอาเซียนต่างจะได้รับประโยชน์และสามารถเพิ่มอำนาจการต่อรองกับประชาคมอื่นๆ ในโลกได้สูงขึ้น ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในการเตรียมการรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่จะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตและการพัฒนากำลังคนสายอาชีพให้มีคุณภาพในระดับสากล มีความรู้ ความสามารถ สมรรถนะและมีศักยภาพเพียงพอในการแข่งขัน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับ สามารถที่จะไปทำงานในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ตามข้อตกลงที่เป็นพันธสัญญาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรทางเศรษฐกิจอย่างเสรีทั้ง 5 สาขา ได้แก่ สินค้า บริการ การลงทุน กำลังคนและเงินทุน (ธงทอง จันทรางศุ, 2554:18)

จากผลสำรวจของธนาคารโลก (กองวิจัยตลาดแรงงาน, 2555:32) พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานให้มีคุณภาพเป็นลำดับ 1 เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในประชาคมอาเซียน ปัญหาการขาดแคลนแรงงานเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาโครงสร้าง การเติบโตและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แรงงานที่ขาดแคลนมาจากภาคการผลิตและภาคบริการ การขาดแคลนแรงงานเหล่านี้มาจากความไม่สอดคล้องทั้งในด้านปริมาณและด้านคุณภาพ รวมถึงทักษะและประสบการณ์ อันเป็นผลจากระบบการศึกษาที่ผลิตแรงงานที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด จำนวนนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีสายสามัญมีจำนวนมากกว่าปริมาณความต้องการของงานที่รองรับ ในขณะที่ความต้องการแรงงานในสายอาชีพหรืออาชีวศึกษาที่มีความต้องการที่สูงมากแต่จำนวนนักเรียนที่เข้ามาศึกษาในสายอาชีวศึกษากลับมีจำนวนลดลง สาเหตุสำคัญของเยาวชนที่ตัดสินใจเลือกเรียนสายสามัญหรือสายอาชีวศึกษานั้นมาจากช่องว่างของระบบค่าตอบแทนที่แตกต่างกัน ค่านิยมของการเลือกศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี และความเชื่อมั่นต่อสถาบันอาชีวศึกษาเป็นต้น (ดร.แก้วขวัญ ตั้งติพิงศกุล, 2555:1)

เพื่อเป็นแนวทางในการเร่งรัดและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สามารถผลิตและพัฒนา

กำลังคน ให้มีศักยภาพตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงานและพร้อมที่จะนำพาประเทศเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้แถลงนโยบายต่อสภานิติบัญญัติแห่งชาติ (สนช.) ในวันศุกร์ที่ 12 กันยายน 2557 โดยนโยบายด้านการศึกษากำหนดไว้ในข้อที่ 4. การศึกษาและเรียนรู้ การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะและวัฒนธรรม รัฐบาลจะนำการศึกษา ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม ความภาคภูมิใจในประวัติศาสตร์ และความเป็นไทยมาใช้สร้างสังคมให้เข้มแข็งอย่างมีคุณภาพและคุณธรรมควบคู่กัน โดยจัดให้มีการปฏิรูปการศึกษาและการเรียนรู้ ให้ความสำคัญทั้งการศึกษาในระบบ และการศึกษาทางเลือกไปพร้อมกัน เพื่อสร้างคุณภาพของคนไทยให้สามารถเรียนรู้พัฒนาตนได้เต็มตามศักยภาพ ในส่วนของอาชีวศึกษานั้น ให้ ส่งเสริมอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชน เพื่อสร้างแรงงานที่มีทักษะ โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่มีความต้องการแรงงาน และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานวิชาชีพ ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับปัจจุบัน ในส่วนของการพัฒนาคุณภาพทรัพยากรมนุษย์ของประเทศ (คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี, 2557:6)

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ เป็นหน่วยงานทางการศึกษาหลักที่รับผิดชอบในการผลิตและพัฒนากำลังคนระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี (พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา, 2551:6) เพื่อเตรียมกำลังคนด้านอาชีพ เข้าสู่ตลาดแรงงานตามนโยบายการเตรียมความพร้อมกำลังคนรองรับการเปลี่ยนแปลง ตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 11 (พ.ศ. 2555-2559) นอกจากนี้ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์การพัฒนาอาชีวศึกษา พ.ศ. 2555-2561 ว่าด้วยการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพได้มาตรฐานสากล ซึ่งในปี พ.ศ. 2555 ได้กำหนดวิสัยทัศน์ ว่าด้วยการเป็นผู้นำ ในการจัดการศึกษาสายอาชีพ จากกระแสของการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงได้เตรียมการให้สถานศึกษาดำเนินการในด้าน ต่างๆ เช่น พัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาในทุกระดับในด้านการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศพัฒนาระบบเครือข่าย การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษานานาชาติในระดับ อาเซียนและภูมิภาค การจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้มีสมรรถนะตรงตามสาขาวิชาชีพสอดคล้องกับความต้องการและเป็นไปตามมาตรฐานของประชาคมอาเซียน และการส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านศาสนา ศิลปะรวมทั้งการแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมในอาเซียน จึงทำให้สถาบันการศึกษาทั้งภาครัฐ และเอกชนมีการตื่นตัวอย่างมากในการเตรียมความพร้อมเข้าสู่ประชาคมอาเซียน มีการปรับกลยุทธ์ในการสอนและการพัฒนามาตรฐานการศึกษาให้สูงขึ้นเพื่อตอบสนองต่อความต้องการในอนาคต ดังนั้นสถาบันอาชีวศึกษาของไทยจะต้องมีการปรับตัว และพัฒนามาตรฐานวิชาชีพให้สูงขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงานที่ไม่ใช่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้นแต่รวมถึงความต้องการของประเทศในกลุ่มอาเซียนที่จะเปิดให้มีการเคลื่อนย้าย ทรัพยากรทางเศรษฐกิจอย่างเสรี (ยุทธศาสตร์การเตรียมความพร้อมของสถานศึกษาเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน : 2557) สิ่งประเทศไทยต้องตระหนักและหลีกเลี่ยงไม่ได้คือ การให้ความสำคัญในการผลิตและพัฒนา กำลังคนของประเทศไทย ให้มีศักยภาพสามารถแข่งขัน กับกำลังคนของประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แนวโน้มความต้องการกำลังคนเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน ระดับชาติและระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กำลังคนระดับฝีมือแรงงานซึ่งเป็นกำลังคนที่มีสัดส่วนความต้องการของตลาดแรงงานที่สูง

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัจจุบันประเทศประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ความนิยมของเยาวชนที่เข้ารับการศึกษาสายอาชีวศึกษามีน้อยลงเนื่องจาก ผู้ที่จะเข้ารับการศึกษามองไม่เห็นโอกาสความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน ขาดโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษต่อในระดับที่สูงขึ้น ศักดิ์ศรีการยอมรับในสังคม และค่าตอบแทนที่น้อยกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงทำให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่จะเข้ารับการศึกษต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และผู้ที่จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาบางส่วนเข้ารับการศึกษต่อในระดับอุดมศึกษามากกว่าที่จะเข้าสู่ตลาดแรงงานหรือศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา ดังนั้นผู้เขียนซึ่งเป็นผู้บริหารสถาบันการศึกษาสายอาชีวศึกษาทางทหาร จึงมีความต้องการที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวและหาแนวทางในการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐบาลและแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดพร้อมกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎีและแนวคิดด้านการศึกษาระดับอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงานกับการจัดการอาชีวศึกษา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านงานวิจัยครั้งนี้จะศึกษาแนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน ในเรื่องของตลาดแรงงานและความต้องการบุคลากรสายอาชีวศึกษา ปัญหาการขาดแคลนแรงงานอาชีวศึกษา โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ร่วมกับทฤษฎีการจัดการอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้อง แล้วเปรียบเทียบกับการจัดการอาชีวศึกษาของต่างประเทศในอาเซียนและที่เป็นสากล โดยจะเป็นการศึกษาเฉพาะช่วงเวลา พ.ศ. 2555 - 2558

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารทางราชการ ผลงานวิจัย คู่มือ ข้อมูลจากระบบสารสนเทศ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูล วิเคราะห์ตลาดแรงงานและความต้องการบุคลากรสายอาชีวศึกษา ปัญหาการขาดแคลนแรงงานอาชีวศึกษา โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ร่วมกับทฤษฎีการจัดการอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้อง แล้วเปรียบเทียบกับการจัดการอาชีวศึกษาของต่างประเทศในอาเซียนและที่เป็นสากล เพื่อให้ได้แนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาที่สามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงานที่เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงทฤษฎีและแนวคิด ด้านการศึกษาระดับอาชีวศึกษา
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงานกับการจัดการอาชีวศึกษา
3. ทำให้ได้แนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน

คำจำกัดความ

การปฏิรูปการศึกษา (Education reform) หมายถึง การปรับทิศทางการโครงสร้างรูปแบบ กระบวนการจัดการเรียนการสอนการอาชีวศึกษา การบริหารจัดการ ให้มีความสมดุลมากยิ่งขึ้น ด้วยการจัดทำนโยบายและแผนการพัฒนากำลังคน พัฒนาระบบคุณวุฒิวิชาชีพ การปฏิรูประบบบริหารและ การจัดการ การปฏิรูปการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาความร่วมมือ และการพัฒนาระบบคุณภาพมาตรฐาน เพื่อช่วยในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

การอาชีวศึกษา (Vocational education) หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ ทั้งในระบบโรงเรียน และนอกโรงเรียนให้แก่บุคคล ทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนระดับช่างฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี ที่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

ประชาคมอาเซียน (Association of south east asian nations : ASEAN Community) หมายถึง การรวมตัวของกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียนให้เป็นชุมชนที่มีความแข็งแกร่ง สามารถสร้างโอกาสและรับมือสิ่งท้าทาย ทั้งด้านการเมืองความมั่นคง เศรษฐกิจ และภัยคุกคามรูปแบบใหม่ โดยสมาชิกในชุมชนมีสภาพความเป็นอยู่ที่ดี สามารถประกอบกิจกรรมทางเศรษฐกิจได้อย่างสะดวกมากยิ่งขึ้นและสมาชิกในชุมชนมีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน

ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN economic community: AEC) หมายถึง การขับเคลื่อนความร่วมมือระหว่างประเทศอาเซียน ซึ่งมีองค์ประกอบสำคัญคือการเป็นตลาดและเป็นฐานการผลิตร่วมกัน โดยมีการเคลื่อนย้ายสินค้า บริการ การลงทุน แรงงานฝีมืออย่างเสรีและการเงินลงทุนเสรีมากขึ้น มีความสามารถในการแข่งขันสูง มุ่งสร้างความเท่าเทียมในการพัฒนาเศรษฐกิจระหว่างประเทศอาเซียน และการส่งเสริมการรวมกลุ่มอาเซียนเข้ากับประชาคมโลก ขนาดของตลาดอาเซียนที่ใหญ่ขึ้นทำให้อาเซียนมีอำนาจซื้อสูงขึ้นตามมา ซึ่งสมาชิกต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์

ความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง การประสานงาน การทำงานร่วมกันของการอาชีวศึกษากับบุคคล หน่วยงาน องค์กร สถานประกอบการ และอื่นๆ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

มาตรฐานการอาชีวศึกษา (Quality assurance of vocational education) หมายถึง ข้อกำหนดเกี่ยวกับคุณลักษณะ คุณภาพ และมาตรฐานในการจัดการอาชีวศึกษาที่พึง

ประสงค์เพื่อใช้เป็นเกณฑ์ในการส่งเสริม การกำกับดูแล การตรวจสอบ ประเมินผลสมรรถนะทางวิชาชีพของผู้สำเร็จการศึกษาสายอาชีวศึกษา

การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง รูปแบบ กระบวนการดำเนินงานเพื่อให้บรรลุจุดหมายของการอาชีวศึกษาเพื่อมุ่งสู่ประชาคมอาเซียน เช่น การกำหนดนโยบาย การวางแผน การดำเนินการ การควบคุม กำกับ ติดตามและประเมินผลการอาชีวศึกษา

การจัดการเรียนการสอน (Teaching and learning) หมายถึง รูปแบบ วิธีการ แนวทาง และกระบวนการของการจัดการเรียนรู้

คุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษา (Characteristic of graduates) หมายถึง คุณสมบัติ บุคลิก ลักษณะของนักเรียนอาชีวศึกษาที่สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษา

ค่านิยมการเรียนอาชีวศึกษา (Value of vocational education) หมายถึง ทศนคติ ความเชื่อของนักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน สังคม ต่อการเรียนในสายอาชีพ

ตลาดแรงงาน (Labor Market) หมายถึง แหล่งที่นายจ้างและคนงานได้พบกัน เพื่อจะได้อำนาจ ตกลงหรือสัญญาเข้าทำงาน โดยที่นายจ้างจะได้รับบริการจากคนงาน หรือลูกจ้าง และคนงานจะได้ผลตอบแทนจากการขายแรงงานเป็นค่าจ้าง

ความต้องการแรงงาน (Labour requirements) หมายถึง ความต้องการแรงงานที่ยังขาด และเพิ่มจากที่มีอยู่ในปัจจุบันเพื่อเข้ามาบรรจุในตำแหน่งต่างๆ ของสถานประกอบการ

การขาดแคลนแรงงาน (Labor shortage) หมายถึง การขาดแคลนแรงงานมาทำงานในตำแหน่งที่ต้องการ โดยที่นายจ้างไม่สามารถหาคนเข้าทำงานในตำแหน่งที่ต้องการได้ภายในระยะเวลาตั้งแต่ 6 เดือนขึ้นไป

ผู้เชี่ยวชาญ (Expert) หมายถึง ผู้บริหาร ผู้มีอำนาจในการตัดสินใจ หรือกำหนดนโยบาย กลุ่ม ผู้ปฏิบัติตามนโยบาย กลุ่มนักวิชาการ กลุ่มผู้ใช้ผลผลิตทางการอาชีวศึกษาที่รับผิดชอบทั้งในอดีตและปัจจุบัน หรือมีประสบการณ์โดยตรงกับประเด็นที่ผู้วิจัยกำลังทำการศึกษา ทั้งนี้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลต้องมีคุณสมบัติตรงตามที่คุณวิจัยกำหนด

สัญลักษณ์ของอาเซียน คือ รูปรวงข้าวสีเหลืองบนพื้นสีแดงล้อมรอบด้วยวงกลมสีขาว และ สีน้ำเงิน รวงข้าว 10 ต้น หมายถึง ประเทศสมาชิก 10 ประเทศ สีเหลืองหมายถึง ความเจริญรุ่งเรือง สีแดงหมายถึง ความกล้าหาญและการมีพลวัติ สีขาวหมายถึง ความบริสุทธิ์ และสีน้ำเงินหมายถึง สันติภาพและความมั่นคง อย่างไรก็ตาม อาเซียนก็ยังคงไว้ซึ่งวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ คือ 1) ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในภูมิภาค 2) รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค 3) ใช้เป็นเวทีแก้ไขปัญหาคความขัดแย้งภายใน

ในปี พ.ศ.2546 ผู้นำอาเซียนได้ร่วมลงนามในปฏิญญาว่าด้วย ความร่วมมืออาเซียนที่เรียกว่า ข้อตกลงบาหลี 2 เห็นชอบให้จัดตั้งประชาคมอาเซียน คือการให้อาเซียนรวมตัวเป็นชุมชนหรือประชาคมเดียวกันให้สำเร็จภายในปี 2563 แต่ต่อมาได้ตกลงร่นระยะเวลาจัดตั้งให้เสร็จในปี 2558 โดยจะเป็นประชาคมที่ประกอบด้วย 3 เสาหลัก (Three pillars of ASEAN community) ซึ่งเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ คือ

1. ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน (ASEAN political and security community - APSC) มุ่งให้ประเทศในภูมิภาคอยู่ร่วมกันอย่างสันติ มีระบบแก้ไขความขัดแย้งระหว่างกันได้ด้วยดี มีเสถียรภาพอย่างรอบด้าน มีกรอบความร่วมมือเพื่อรับมือกับภัยคุกคามความมั่นคงทั้งรูปแบบเดิมและรูปแบบใหม่ๆ เพื่อให้ประชาชนมีความปลอดภัยและมั่นคง

2. ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN economic community - AEC) มุ่งให้เกิดการ รวมตัวกันทางเศรษฐกิจ และการอำนวยความสะดวกในการติดต่อค้าขายระหว่างกัน อันจะทำให้ภูมิภาคมีความเจริญมั่งคั่ง และสามารถแข่งขันกับภูมิภาคอื่นๆได้ เพื่อความอยู่ดีกินดีของประชาชนในประเทศอาเซียน

3. ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน(ASEAN socio-cultural community - ASCC) เพื่อให้ประชาชนแต่ละประเทศอาเซียนอยู่ร่วมกันภายใต้แนวคิดสังคมที่เอื้ออาทร มีสวัสดิการทางสังคมที่ดี และมีความมั่นคงทางสังคม

ต่อมาในการประชุมสุดยอดผู้นำอาเซียนครั้งที่ 12 ในเดือนมกราคม 2550 ที่เซบู ประเทศฟิลิปปินส์ ผู้นำอาเซียนได้ตกลงให้มีการจัดตั้งประชาคมอาเซียนให้แล้วเสร็จเร็วขึ้นเป็นภายในปี ค.ศ. 2015 (พ.ศ. 2558) รวมถึงจัดโครงสร้างองค์กรของอาเซียน รองรับภารกิจและพันธกิจ รวมทั้งแปลงสภาพ อาเซียนจากองค์กรที่มีการรวมตัวหรือร่วมมือกันแบบหลวมๆเพื่อสร้างและพัฒนาไปสู่สภาพการเป็น “นิติบุคคล” ซึ่งเป็นที่มาของการนำหลักการนี้ไปร่างเป็น “กฎบัตรอาเซียน” ทำหน้าที่เป็น

“ธรรมนูญ” การบริหารปกครองกลุ่มประเทศอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ ซึ่งผนึกกำลังเป็นหนึ่งเดียวกัน ดังปรากฏตามสโลแกนที่ว่า “สิบชาติ หนึ่งอาเซียน”

สรุป ประชาคมอาเซียนก่อตั้งขึ้นจากการรวมตัวกันของประเทศสมาชิกอาเซียน 10 ประเทศ โดยจะเป็นประชาคมที่ประกอบด้วย 3 เสาหลัก ได้แก่ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน โดยมีวัตถุประสงค์หลักคือ เพื่อส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมในภูมิภาค รักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจและความมั่นคงในภูมิภาค และ ใช้เป็นเวทีแก้ไขปัญหาความขัดแย้งภายในภูมิภาค ทำให้ประเทศในสมาชิกเป็นครอบครัวเดียวกัน ที่มีความแข็งแกร่งและมีภูมิทัศน์ที่ดี เป็นการเพิ่มอำนาจต่อรองและขีดความสามารถการแข่งขันของอาเซียนในเวทีโลกในทุกด้าน

นโยบายด้านการศึกษากับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

1. แนวคิดนโยบายด้านการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน นาย ชินวรณ์ บุญยเกียรติ (2553) ได้กล่าวไว้ในการบรรยายพิเศษเรื่อง "การเตรียมพร้อมด้านการศึกษาของไทย เพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ปี พ.ศ. 2558" จัดโดยคณะกรรมการการศึกษา วุฒิสภา ณ อาคารรัฐสภา เมื่อวันที่ 11 พฤศจิกายน 2553 โดยกล่าวไว้ว่า “ประเทศไทยเป็นผู้นำในการก่อตั้งสมาคมอาเซียน มีศักยภาพในการเป็นแกนนำในการสร้างประชาคมอาเซียนให้เข้มแข็ง ภายใต้ยุทธศาสตร์วิสัยทัศน์เดี่ยว เอกลักษณะเดี่ยว และประชาคมเดี่ยว เพื่อความเจริญมั่นคงของประชากร ทรัพยากร และเศรษฐกิจ ภายใต้การก่อตั้งนี้จะต้องยึดหลักสำคัญคือ ประชาคมการเมืองและความมั่นคงของอาเซียน ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประชาคมสังคมและวัฒนธรรมของอาเซียน การศึกษานั้นจัดอยู่ในประชาคมสังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้ประชาคมด้านอื่น ๆ มีความเข้มแข็งเนื่องจากการศึกษาเป็นรากฐานของการพัฒนาในทุกๆ ด้าน สำหรับการเตรียมความพร้อมของการศึกษาไทยมีจุดมุ่งหมาย ดังนี้

1.1 การสร้างประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษาให้ประเทศไทยเป็น Education hub มีการเตรียมความพร้อมในด้านกรอบความคิดคือ แผนการศึกษาแห่งชาติ ที่จะมุ่งสร้างความตระหนักรู้ของคนไทยในการจัดการศึกษาเพื่อสร้างคนไทยให้เป็นคนของประชาคมอาเซียน พัฒนาสมรรถนะให้พร้อมจะอยู่ร่วมกันและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศด้านการศึกษา โดยให้มีการร่วมมือกันใน 3 ด้าน คือ ด้านพัฒนาคุณภาพการศึกษา การขยายโอกาสทางการศึกษา ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริการและจัดการศึกษา

1.2 ขับเคลื่อนประชาคมอาเซียนด้วยการศึกษา ด้วยการสร้างความเข้าใจในเรื่องเกี่ยวกับเพื่อนบ้านในกลุ่มประเทศอาเซียน ความแตกต่างทางด้านชาติพันธุ์ หลักสิทธิมนุษยชน การส่งเสริมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศเพื่อพัฒนาการติดต่อสื่อสารระหว่างกันในประเทศอาเซียน มีการเพิ่มครูที่จบการศึกษาด้านภาษาอังกฤษเข้าไปในทุกระดับชั้นการศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนไทย สามารถสื่อสารภาษาอังกฤษได้อย่างสร้างสรรค์นอกจากนี้ยังมีการร่วมมือกับภาคเอกชนในการรับอาสาสมัครเข้ามาสอนภาษาต่างประเทศ รวมถึงวัฒนธรรมของประเทศต่างๆ เพื่อการอยู่ร่วมกันด้วยความเข้าใจกันของประเทศในประชาคม ส่วนด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา นั้น จะพัฒนาข้อมูลสารสนเทศด้านการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนได้มีการเรียนรู้ด้วยตนเองตลอดเวลา มีการพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นพลเมืองอาเซียน การอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุข ความเอื้ออาทร โดยใช้การศึกษาเป็นกลไกในการ

สร้างวัฒนธรรมใหม่ นักศึกษาที่จบจากอาชีวศึกษาจะต้อง เป็นแรงงานที่มีคุณภาพ มีทักษะการทำงาน ร่วมกันในประชาคมอาเซียน

2. นโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการดำเนินการด้านการศึกษาสู่การสร้างประชาคมอาเซียน มีดังนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2551)

2.1 การเผยแพร่ความรู้ ข้อมูลข่าวสาร และเจตคติที่ดีเกี่ยวกับอาเซียน เพื่อสร้างความตระหนักและเตรียมความพร้อมของครู คณาจารย์และบุคลากรทางการศึกษา นักเรียน นักศึกษา และประชาชน เพื่อก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ภายในปี 2558

2.2 การพัฒนาศักยภาพของนักเรียน นักศึกษา และประชาชนให้มีทักษะที่เหมาะสม เพื่อเตรียมความพร้อมในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน เช่น ความรู้ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน เทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะและความชำนาญการที่สอดคล้องกับการปรับตัว และเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรม และการเพิ่มโอกาสในการหางานทำของประชาชน รวมทั้งการพิจารณาแผนผลิตกำลังคน

2.3 การพัฒนามาตรฐานการศึกษาเพื่อส่งเสริมการหมุนเวียนของนักศึกษา และครู อาจารย์ในอาเซียน รวมทั้งเพื่อให้มีการยอมรับในคุณสมบัติทางวิชาการร่วมกันในอาเซียน การส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาต่าง ๆ และการแลกเปลี่ยนเยาวชน การพัฒนาระบบการศึกษาทางไกล ซึ่งช่วยสนับสนุนการศึกษาตลอดชีวิต การส่งเสริมและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษา และการฝึกอบรมทางอาชีพ ทั้งในขั้นต้นและขั้นต่อเนื่อง ตลอดจนส่งเสริมและเพิ่มพูนความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาของประเทศสมาชิกของอาเซียน

2.4 การเตรียมความพร้อมเพื่อเปิดเสรีการศึกษาในอาเซียนเพื่อรองรับการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน ประกอบด้วย การจัดทำความตกลงยอมรับร่วมด้านการศึกษา การพัฒนาความสามารถ ประสบการณ์ในสาขาวิชาชีพสำคัญต่าง ๆ เพื่อรองรับการเปิดเสรีการศึกษา ควบคู่กับการเปิดเสรีด้านการเคลื่อนย้ายแรงงาน

2.5 การพัฒนาเยาวชนเพื่อเป็นทรัพยากรสำคัญในการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

3. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษา จึงได้ดำเนินการตามกลไกในการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง (พ.ศ.2552 - 2561) เพื่อเตรียมความพร้อมรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงด้านความต้องการกำลังคน ของประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน โดยมุ่งเน้นในการพัฒนา 5 ด้าน ได้แก่ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552:24)

3.1 การผลิตกำลังคนอาชีวะให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด

3.2 การพัฒนาศักยภาพครูทั้งในสถานศึกษา สถานประกอบการ คุรุภูมิปัญญาและผู้เชี่ยวชาญท้องถิ่น

3.3 การพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ใหม่ โดยใช้มาตรฐานเดียวกันกับประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนและสากล โดยเพิ่มการเรียนการสอนแบบหลักสูตร นานาชาติ โดยใช้ภาษาอังกฤษเป็นหลักและสามารถศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีสายปฏิบัติการ

3.4 การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับภาคการเกษตร

ภาคอุตสาหกรรม และภาคการบริการ ทั้งภาครัฐและเอกชนได้อย่างมีคุณภาพ

3.5 ผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะตามมาตรฐานวิชาชีพและสามารถแข่งขันในกลุ่มประชาคมอาเซียนได้ ต้องมีการพัฒนาหลักสูตรโดยเชื่อมกับมาตรฐานอาชีพในสถานประกอบการ ซึ่งต้องสามารถแข่งขันกับประเทศในกลุ่มประชาคม เศรษฐกิจอาเซียนและสากล ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป นโยบายด้านการศึกษาในปัจจุบันเป็นนโยบายที่มุ่งพัฒนาการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยการพัฒนาคุณภาพครู คุณภาพสถานศึกษา และพัฒนาหลักสูตรในทันต่อเทคโนโลยีเพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรให้ได้คุณภาพและสามารถเพื่อการรองรับในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

แนวคิดทฤษฎีการจัดการอาชีวศึกษา

ความหมายของอาชีวศึกษา

ก่อนที่จะได้กล่าวถึงแนวคิดทฤษฎีการจัดการอาชีวศึกษา ขอทำความเข้าใจกับความหมายของคำว่า อาชีวศึกษา พอสังเขป ดังนี้

สำหรับภาษาอังกฤษนั้นมีคำที่มีความหมายคล้ายคลึงกับคำว่าอาชีวศึกษาหลายคำ เช่น Career education, Vocational education, Technical education และ Technical and vocational educations ซึ่งแต่ละคำมีความหมาย ดังนี้

Career education หมายถึง กระบวนการที่ช่วยให้เด็ก เยาวชน และผู้ใหญ่ได้ค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตนเองเพื่อการทำงานเป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพให้แก่ผู้เรียนตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงระดับอุดมศึกษา และการศึกษาผู้ใหญ่ เพื่อช่วยให้ผู้เรียนได้เข้าใจได้ ผักผัน และได้ประสบความสำเร็จในโลกแห่งการทำงาน กระบวนการนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ ส่วนการพัฒนาอาชีพและส่วนการฝึกอาชีพ ส่วนการพัฒนาอาชีพ ได้แก่ การให้ผู้เรียนได้รับ รู้ถึงโลกแห่งการทำงาน และสามารถตัดสินใจเลือกอาชีพ ส่วนการฝึกอาชีพเป็นการศึกษาให้เชี่ยวชาญเฉพาะอาชีพหรือเฉพาะกลุ่มให้แก่ผู้เรียน (Ralph and William, 1974:7)

Vocational education หมายถึง โปรแกรมการศึกษาซึ่งมีระดับต่ำกว่าระดับวิทยาลัย มีจุดหมายเพื่อฝึกอบรมบุคคลออกไปประกอบอาชีพ หรือเพื่อพัฒนาแรงงานฝีมือที่มีงานทำอยู่แล้วให้มีแรงงานฝีมือระดับสูงขึ้น การศึกษาดังกล่าวรวมแขนงวิชาชีพต่างๆ เหล่านี้ คือ การอุตสาหกรรมช่างเทคนิค การเกษตร การพาณิชย์ และคหกรรม (Good, 1973:603) ในขณะที่ Evan and Herr (1978:29-30) ได้แสดงทัศนะเกี่ยวกับ Vocational Education ว่าเป็นการจัดการศึกษาเพื่อส่งเสริมศักยภาพทั่วไปของบุคคล และส่งเสริมความสามารถด้านอาชีพที่เรียนให้เด่นชัดกว่าศักยภาพอื่น

Technical education หมายถึง การศึกษาที่เน้นการเรียนรู้ด้านเทคนิคหรือการปฏิบัติ การทางเทคนิค และทักษะ มีจุดมุ่งหมายเพื่อฝึกฝนผู้เรียนให้เป็นช่างเทคนิค ปกติจัดในระดับที่สูงกว่ามัธยมศึกษาตอนปลาย แต่ไม่ถึงระดับปริญญา (Good, 1973:554)

Technical and vocational education หมายถึง การจัดการศึกษาวิชาชีพเฉพาะอย่าง ในระดับโรงเรียนมัธยมศึกษา หรือระดับวิทยาลัยชุมชน และระดับสถาบันเทคนิค (Finch and Crunkilton, 1979:11)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543:บทสรุปสำหรับผู้บริหาร) ให้ความหมายว่า การอาชีวศึกษา เป็นการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมกำลังคนระดับต้นและระดับกลางด้านเทคนิคในสาขาต่างๆให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550:1) ให้ความหมายว่า การอาชีวศึกษาคือ การศึกษาและฝึกอบรมเพื่อเตรียมคนเข้าสู่อาชีพและความก้าวหน้าในอาชีพอย่างเป็นระบบ และมีวัตถุประสงค์ชัดเจนเป็นการศึกษาและฝึกอบรมทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย คือทั้งฝึกเริ่มต้นเพื่อเตรียมความพร้อมในการทำงาน และการศึกษาอบรมต่อเนื่อง เป็นการเรียนรู้ตลอดชีวิตเพื่อรักษางานและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2551:3) ได้ให้ความหมาย ของอาชีวศึกษาตามพระราชบัญญัติอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 ว่า “กระบวนการศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพ ระดับฝีมือระดับเทคนิคและระดับเทคโนโลยีที่มีคุณภาพตามความต้องการของตลาดแรงงานและการประกอบอาชีพอิสระสอดคล้องกับการพัฒนาเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ”

สรุป การอาชีวศึกษาคือการศึกษาที่มุ่งพัฒนาคนเข้าสู่อาชีพ เป็นการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนากำลังคนทั้งก่อนทำงานและที่ทำงานแล้ว โดยเน้นการเพิ่มสมรรถนะให้เพียงพอที่จะเข้าสู่อาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งสามารถจัดได้ทั้งในระบบ นอกกระบบ และตามอัธยาศัย

หลักการและความมุ่งหมายของการจัดการอาชีวศึกษา

การจัดการอาชีวศึกษาเป็นการจัดการศึกษาที่มุ่งผลิตและพัฒนากำลังคนตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงไปตามภาวะของเศรษฐกิจ สังคม เทคโนโลยี และวัฒนธรรม ดังนั้นจะต้องมีการกำหนดหลักการและความมุ่งหมายในการจัดการอาชีวศึกษาให้ทันสมัยอยู่เสมอ ซึ่งในเรื่องนี้มีความเห็นหลากหลายทั้งในส่วนที่เป็นกฎหมาย และแนวคิดของนักวิชาการ นักบริหาร ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2543:VIII) ได้กล่าวว่า หลักการที่สำคัญของการปฏิรูปการอาชีวศึกษาคือ จะต้องจัดการอาชีวศึกษาตามความต้องการของตลาดแรงงานและสภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ โดยจะต้องมีการวางระบบเพื่อให้มีเอกภาพด้านนโยบาย และมีความหลากหลายในการปฏิบัติ ส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือระหว่างภาครัฐและเอกชนในการจัดฝึกอบรมให้กว้างขวาง มีการปรับปรุงคุณภาพการอาชีวศึกษา ซึ่งครอบคลุมด้านหลักสูตรการเรียนการสอน การวัดและประเมินผล และการพัฒนาครูอาจารย์อย่างต่อเนื่อง

พยุงค์ศักดิ์ จันทรสุนทร (2546:28) ได้กล่าวถึงสิ่งที่เป็นยุทธศาสตร์สำคัญของการอาชีวศึกษา คือ มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะอาชีพเป็นหลัก ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติงานจริง สร้างความเข้มแข็งด้วยการประสานความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ เตรียมความพร้อมให้แก่เยาวชนโดยสถานศึกษามีส่วนร่วมในการสอนวิชาภาคบังคับพื้นฐาน ผู้ประกอบการมีสถานะเป็นผู้ฝึกอาชีพ การฝึกอาชีพในสถานประกอบการเป็นการศึกษาที่ก่อให้เกิดสิ่งท้าทายอย่างมากคือ ทั้งสองฝ่ายที่เข้าร่วมกันจัดการศึกษาจะต้องมีความเห็นพ้องต้องกันในวัตถุประสงค์ขั้นพื้นฐาน การ

ดำเนินงานมาตรฐาน การตรวจสอบ และการประเมินผลจะต้องมีการวางแผนร่วมกัน เตรียมการ และควบคุมขั้นตอนในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์

มาตรา 6 ในพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 ได้กำหนดความมุ่งหมายในการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้น เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติ และมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ เพื่อให้การจัดการอาชีวศึกษามุ่งหมายตามมาตรา 6 การจัดการอาชีวศึกษาจะต้องคำนึงถึงหลักการที่สำคัญต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2551:3)

1. การมีเอกภาพด้านนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติโดยมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปสู่สถานศึกษาอาชีวศึกษาและสถาบัน
2. การศึกษาในด้านวิชาชีพสำหรับประชาชนวัยเรียนและวัยทำงานตามความถนัดและความสนใจอย่างทั่วถึงและต่อเนื่องจนถึงระดับปริญญาตรี
3. การมีส่วนร่วมของชุมชน สังคม และสถานประกอบการในการกำหนดนโยบายการผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานการอาชีวศึกษา
4. การศึกษาที่มีความยืดหยุ่น หลากหลาย และมีระบบเทียบโอนผลการเรียน และระบบเทียบประสบการณ์การทำงานของบุคคล เพื่อเข้ารับการศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง
5. การมีระบบจูงใจให้สถานประกอบการมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ
6. การระดมทรัพยากรทั้งจากภาครัฐและเอกชนในการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพ โดยคำนึงถึงการประสานประโยชน์อย่างทั่วถึงและเป็นธรรม
7. การมีระบบการพัฒนาครูและคณาจารย์ของการอาชีวศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อความเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

องค์การยูเนสโก องค์การแรงงานสากล ธนาคารโลก กระทรวงการศึกษาของประเทศ ได้กำหนดหลักการของการจัดการอาชีวศึกษา 5 ประเด็นหลัก ดังต่อไปนี้ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา 2547:30-31)

1. จัดทำหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ และคำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงาน (Demand - driven) การศึกษาระดับมัธยมศึกษาจะต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างสายสามัญและสายอาชีพ และความสมดุลระหว่างภาครัฐและเอกชน ควรให้เป็นไปตามกลไกของตลาดเช่นกัน จะต้องให้ความสำคัญกับสมรรถนะในการทำงาน (Competency) ที่เน้นการทำงานได้ ทำงานเป็น มากกว่าการได้ประกาศนียบัตร การฝึกทักษะเฉพาะจะต้องเกี่ยวข้องกับการจ้างงานหรือเข้าสู่ตลาดแรงงานทันที อีกทั้งระบบการศึกษาควรมีความยืดหยุ่นและเป็นระบบเปิด (Open entry) เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต

2. การบริหารให้มีความเป็นเอกภาพในเชิงนโยบายและหลากหลายในการปฏิบัติเน้นเรื่องความเป็นอิสระในการบริหารจัดการของสถาบันการศึกษาแต่ต้องตรวจสอบได้ และให้ความสำคัญกับผลผลิตมากกว่าตัวบ่อน เปิดโอกาสให้ฝ่ายต่างๆเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษา โดยต้องอยู่ในฐานะที่ได้รับการปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกันระหว่างสถานศึกษาของรัฐและเอกชน รวมถึงสถานประกอบการ จะต้องส่งเสริมความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการให้เกิดระบบทวิภาคี ระบบสหกิจศึกษา และการฝึกอบรมในงานและสถานประกอบการมากขึ้น ควรยกเลิกกฎเกณฑ์ และระเบียบปฏิบัติที่เป็นอุปสรรค เพื่อดึงดูดให้ภาคเอกชนเข้าร่วมจัดการอาชีวศึกษา

3. การส่งเสริมคุณภาพ ควรกำหนดสมรรถนะหลักของผู้เรียนมัธยมศึกษาทั้งสายสามัญและสายอาชีพ เช่น ทักษะในการแก้ปัญหา การสื่อสาร และการทำงานร่วมกันเป็นทีม และมีการพัฒนาครูก่อนประจำการและหลังประจำการให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพสามารถประเมินได้

4. การส่งเสริมประสิทธิภาพ มุ่งเน้นความร่วมมือที่เป็นเครือข่าย หรือการใช้ทรัพยากรร่วมกันเพื่อลดการสูญเสียและการซ้ำซ้อน ควรมีระบบบัญชีเงินเดือนหลากหลาย เพื่อสร้างขวัญและกำลังใจสำหรับครู

5. การส่งเสริมความเสมอภาค รัฐพึงจัดบริการการศึกษาให้ทั่วถึง โดยเฉพาะไปยังกลุ่มผู้เสียเปรียบ โดยกำหนดรูปแบบการจัดสรรทรัพยากรที่ชัดเจน มีประสิทธิภาพ และจะต้องคำนึงถึงประโยชน์ต่างๆ ที่กำหนดไว้ทั้งในรัฐธรรมนูญและพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ

สรุป หลักการและความมุ่งหมายของการจัดการอาชีวศึกษา เป็นการศึกษาการฝึกอบรมวิชาชีพให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้สูงขึ้นเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยนำความรู้ในทางทฤษฎีอันเป็นสากลและภูมิปัญญาไทยมาพัฒนาผู้รับการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในทางปฏิบัติและมีสมรรถนะจนสามารถนำไปประกอบอาชีพในลักษณะผู้ปฏิบัติหรือประกอบอาชีพโดยอิสระได้ อีกทั้งเชื่อมโยงระบบการผลิตและการพัฒนากำลังคน และสร้างความร่วมมือกับสถานประกอบการ ภาคธุรกิจเอกชน โดยการสร้างเครือข่ายระหว่างสถาบันต่างๆ

รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษา

รูปแบบการจัดการอาชีวศึกษามีการดำเนินการโดยหลายหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชน ดังนี้

1. มาตรา 20 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้การจัดการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพ ให้จัดในสถานศึกษาของรัฐ สถานศึกษาของเอกชน สถานประกอบการ หรือโดยความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยการอาชีวศึกษาและกฎหมายที่เกี่ยวข้อง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2545:12) แต่ละหน่วยงานมีรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมแตกต่างกัน ซึ่งหากพิจารณาตามความในมาตรา 15 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 กำหนดให้การจัดการศึกษาสามารถทำได้ 3 รูปแบบ ดังนี้ คือ

1.1 การศึกษาในระบบ เป็นการศึกษาที่กำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขของการสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน การศึกษาในระบบเช่นนี้ หมายถึงการศึกษาที่จัดรูปแบบไว้แน่นอนเป็นเกณฑ์มาตรฐานเดียวกัน ส่วนใหญ่จัดในโรงเรียน วิทยาลัย มหาวิทยาลัย หรือสถาบันการศึกษาที่มีชื่อเรียกอย่างอื่น ซึ่งเรารู้จักคุ้นเคยกันดีอยู่แล้ว การศึกษาในระบบอาจจัดในชั้นเรียนหรือเป็นการศึกษาทางไกลก็ได้

1.2 การศึกษานอกระบบ เป็นการศึกษาที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย รูปแบบ วิธีการจัดการศึกษา ระยะเวลาของการศึกษา การวัดและประเมินผล ซึ่งเป็นเงื่อนไขสำคัญของการสำเร็จการศึกษาโดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่มตัวอย่างของการศึกษานอกระบบ ได้แก่ การศึกษานอกโรงเรียน การฝึกอบรมหลักสูตรต่างๆ เป็นต้น

1.3 การศึกษาตามอัธยาศัย เป็นการศึกษาที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองตามความสนใจ ศักยภาพความพร้อม และโอกาส โดยศึกษาจากบุคคล ประสบการณ์สังคม สภาพแวดล้อม สื่อหรือแหล่งความรู้อื่นๆ การศึกษารูปแบบนี้ มีความยืดหยุ่นสูง เปิดโอกาสให้ผู้สนใจเรียนรู้อาสาเลือกเนื้อหาที่สนใจเป็นประโยชน์กับตนได้ และสามารถใช้เวลาที่ปลอดจากภารกิจงานอื่นศึกษาเล่าเรียนได้ จึงเรียกว่าเป็นการศึกษาตามอัธยาศัย ทั้งนี้รูปแบบของการศึกษาตามอัธยาศัยมีหลากหลาย เช่น การฟังบรรยายพิเศษ การศึกษาจากเอกสาร การเยี่ยมชม การชมการสาธิต การรับฟังรายการวิทยุกระจายเสียง รายการวิทยุโทรทัศน์ การสืบค้นเนื้อหาสาระจากอินเทอร์เน็ตหรือแหล่งเรียนรู้ต่างๆ เป็นต้น เนื่องจากรัฐมีหน้าที่ร่วมกับชุมชนจัดแหล่งเรียนรู้ผู้บริหารและครูควรเข้ามามีส่วนใกล้ชิดร่วมมือกับประชาชนเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตด้วยรูปแบบวิธีการต่าง ๆ

ทั้งนี้ สถานศึกษาอาจจัดการศึกษาในรูปแบบใดรูปแบบหนึ่ง หรือทั้งสามรูปแบบก็ได้

2. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2546:17) ได้กำหนดรูปแบบการจัดการอาชีวศึกษาแบ่งออกเป็นสามรูปแบบ คือ

2.1 รูปแบบและวิธีการที่ดำเนินการโดยสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียว ซึ่งจะเรียกว่ารูปแบบและวิธีการจัดการอาชีวศึกษาแบบดั้งเดิม (ปัจจุบันใช้รูปแบบนี้กับการจัดการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น)

2.2 รูปแบบและวิธีการที่ดำเนินการ โดยสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียวเป็นส่วนใหญ่ แต่มีการจัดส่งนักศึกษาออกไปฝึกงานในสถานประกอบการเป็นบางส่วน ซึ่งเรียกว่ารูปแบบและวิธีการจัดการอาชีวศึกษาในระบบปกติ ซึ่งเป็นรูปแบบที่จัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติในสถานศึกษาเป็นส่วนใหญ่ และจัดส่งนักศึกษาไปฝึกงาน 1 ภาคเรียน

2.3 รูปแบบและวิธีการที่ดำเนินการร่วมกันระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ ซึ่งจะเรียกว่า รูปแบบและวิธีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี หมายถึงการจัดการเรียนการสอนภาคทฤษฎีในสถานศึกษา และฝึกปฏิบัติในสถานประกอบการ

3. แดเนียล (Daniel, 1983 อ้างถึงใน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ม.ป.ป. 22) ได้สรุปเอาไว้ว่า ความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาสามารถร่วมมือกันได้ 3 รูปแบบ คือ

3.1 นักศึกษาสมัครเข้าเรียนที่สถานศึกษา เพื่อรับวุฒิปริญญาตรีในหลักสูตรร่วมกันผลิต นักศึกษาเรียนภาคทฤษฎีที่สถานศึกษา ฝึกประสบการณ์การทำงานที่สถานประกอบการ ซึ่งอาจเป็นแห่งเดียวหรือหลายแห่ง ตามแต่ประเภทของหลักสูตรร่วมกันผลิตและความต้องการของทั้ง 2 ฝ่าย

3.2 นักศึกษามีฐานอยู่ที่อุตสาหกรรม เป็นรูปแบบที่สถานประกอบการรับสมัครและคัดเลือกนักศึกษาเข้าทำงานในสถานประกอบการของตน นักศึกษาเป็นลูกจ้างของสถานประกอบการ ได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการศึกษาศึกษาในหลักสูตรร่วมกันผลิต นักศึกษาได้รับประสบการณ์การทำงานภายในบริษัทของตนและภายใต้การควบคุมดูแลของเจ้าหน้าที่ฝึกอบรมของสถานประกอบการ

3.3 นักศึกษาเรียนเต็มเวลา ก็คือรูปแบบการผลิตโดยสถานศึกษาและส่งไปฝึกงานในช่วงใดช่วงหนึ่งของหลักสูตรในสถานประกอบการ โดยสถานประกอบการกับสถานศึกษาวางแผนร่วมกันในการจัดฝึกนักศึกษาแต่ละรายให้ได้ความรู้ ทักษะ ครบถ้วนตามหลักสูตร

4. พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา ในปี พ.ศ.2551 ซึ่งพระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 มาตรา 8 กำหนดให้การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพให้จัดได้โดยรูปแบบดังต่อไปนี้ (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา 2551:4 – 5)

4.1 การศึกษาในระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษา อาชีวศึกษาหรือสถาบันเป็นหลัก โดยมีการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จการศึกษาที่แน่นอน

4.2 การศึกษานอกระบบ เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมาย วิธีการศึกษา หลักสูตร ระยะเวลา การวัดและการประเมินผลที่เป็นเงื่อนไขของความสำเร็จการศึกษา โดยเนื้อหาและหลักสูตรจะต้องมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาและความต้องการของบุคคลแต่ละกลุ่ม

4.3 การศึกษาระบบทวิภาคี เป็นการจัดการศึกษาวิชาชีพที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน กับสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ ในเรื่องการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดและการประเมินผล โดยผู้เรียนใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานศึกษาอาชีวศึกษาหรือสถาบัน และเรียนภาคปฏิบัติในสถานประกอบการ รัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานของรัฐ

สรุป การจัดการอาชีวศึกษาสามารถจัดได้หลายรูปแบบทั้งการศึกษาในระบบซึ่งเป็นชั้นเรียนตามปกติ การศึกษานอกระบบซึ่งเป็นการฝึกอบรมอาชีพระยะสั้นหรือการเรียนแบบเทียบโอนผลการเรียนหรือเทียบโอนประสบการณ์ และระบบทวิภาคีที่จัดการศึกษาโดยร่วมมือกับสถานประกอบการซึ่งมีหลายรูปแบบได้แก่ การจัดการศึกษาและฝึกอบรมในสถานประกอบการตลอดหลักสูตร การจัดการศึกษาและฝึกอบรมร่วมกันระหว่างสถานประกอบการกับสถานศึกษาอาชีวศึกษา การจัดการศึกษาและฝึกร่วมกันระหว่างศูนย์ฝึกอาชีพกับสถานศึกษา

คุณลักษณะผู้สำเร็จการอาชีวศึกษา

จากการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีนักวิชาการหลายท่านได้ให้คำจำกัดความของคุณลักษณะผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาดังนี้

Ray Grannall (2552:27) ผู้เชี่ยวชาญอาวุโสส่วนงานการพัฒนาทักษะสำหรับภาคพื้น

เอเชียแปซิฟิก ขององค์การแรงงานนานาชาติ (International labor organization) ได้ให้ทัศนะในงานสัมมนาการอาชีวศึกษาไทยในปี 2030 ว่าการจัดการเรียนการสอนทางการ อาชีวศึกษาในอนาคตต้องผลิตแรงงานที่สามารถสนองต่อความต้องการของตลาดแรงงานได้ โดยต้องพยายามแก้ปัญหาคุณลักษณะของผู้สำเร็จการศึกษาที่เกี่ยวกับ “Skill mismatch” หรือทักษะความสามารถทางการอาชีพที่ไม่สอดคล้องกับภาระงานที่สถานประกอบการต้องการ พร้อมกันนั้น การอาชีวศึกษาควรกำหนดทักษะอาชีพหลักที่สถานประกอบการต้องการ สร้างทัศนคติที่ดีในการทำงานให้แก่ นักเรียน

ศรีวิการ์ เมฆธวัชชัยกุล (2552:47) ได้ให้ทัศนะว่าการอาชีวศึกษาต้องผลิตผู้สำเร็จ การศึกษาให้มีคุณภาพ และมีคุณลักษณะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และสถาน ประกอบการภายใต้กระแสความต้องการของตลาดอาเซียน และเพื่อการรองรับ ผลกระทบจากการ เปิดตลาดเสรี การสร้างและผลิตผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับ สมรรถนะของประชาคมเป็น สิ่งสำคัญยิ่ง เพื่อให้ประชาชนในประชาคมมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น จากการมีรายได้จากการประกอบ อาชีพ โดยสมรรถนะที่สำคัญได้แก่ ทักษะด้านการสื่อสาร เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาเพื่อนบ้าน ทักษะ ด้านการคิด ทักษะชีวิต การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ รวมไปถึงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน นอกเหนือจากทักษะ ความรู้ทางอาชีพ คือ การรู้จักแบ่งปัน การมีจิตอาสา การรู้จักประนีประนอม และการเรียนรู้ศาสนาที่หลากหลาย

มังกร หิริรักษ์ (2550:86) ได้ศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้สำเร็จ อาชีวศึกษา ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม ตามความต้องการของสถานประกอบการทั้งในปัจจุบัน และในอนาคต และได้สรุปผลคุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็น 5 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความมีวินัยใน ตนเอง ด้านความผูกพันหรือความมีน้ำใจ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านความรู้ และทักษะวิชาชีพ นอกจากนี้ยังได้นำผลการวิจัยดังกล่าวสรุปออกมาเป็นแนวทางการดำเนินงาน ในสถานศึกษาเพื่อให้ครู ใช้เป็นคู่มือเพื่อสร้างคนดี ดังนี้ 1) ในด้านความรับผิดชอบนั้นกำหนดไว้เป็น 5 เรื่องได้แก่ มีความ ละเอียดรอบคอบในการทำงาน ไม่ละทิ้งหน้าที่ มีความตั้งใจทำงานในหน้าที่ อย่างตรงไปตรงมา ระมัดระวังอันตรายที่จะนำความเสียหายแก่สถานศึกษา และติดตาม สนใจงานที่ได้รับมอบหมาย 2) ด้านความมีวินัยในตนเอง กำหนดไว้ 5 เรื่อง ได้แก่ ไม่ทุจริตต่อหน้าที่เพื่อหาประโยชน์แก่ตนเองและ ผู้อื่น ตั้งใจในการทำงานอย่างจริงจังและต่อเนื่อง ปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับและคำสั่ง อย่างเคร่งครัด มีมานะบากบั่น และแต่งกายถูกต้องตามระเบียบ 3) ด้านความผูกพันหรือ ความมีน้ำใจ กำหนดไว้ 3 เรื่อง ได้แก่ มีทัศนคติที่ดีต่องานและองค์กร กระตือรือร้นที่จะให้ความร่วมมือและ ช่วยเหลืองาน เสนอความคิดและเหตุผลที่เป็นประโยชน์ต่องาน 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ กำหนดไว้ 3 เรื่อง ได้แก่ ให้ความร่วมมือและเต็มใจทำงานร่วมกับผู้อื่นได้เป็นอย่างดี ยอมรับฟังคำแนะนำตักเตือน ของผู้อื่นได้เมื่อทำงานบกพร่องและผิดพลาดรู้จักปรับตัวเข้ากับสถานการณ์และ บุคคลอื่นได้อย่างเหมาะสม 5) ด้านความรู้และทักษะวิชาชีพ กำหนดไว้ 2 เรื่อง ได้แก่ ความปลอดภัยในการทำงาน ปฏิบัติงาน และจัดกิจกรรมการบำรุงรักษาเครื่องมือและเครื่องจักร

วิสุทธ จิราธิยุต (2552:77) ได้ให้ทัศนะเพื่อการแข่งขันได้ในตลาดแรงงานโลกนั้นความ คาดหวังทางด้านทักษะอาชีพของสถานประกอบการต่อแรงงานในอนาคตที่จะรับเข้า ทำงานหรือ ลักษณะอันพึงประสงค์ของนักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาสายอาชีพที่สถานประกอบการ ต้องการคือ 1)

ทัศนคติที่ดี เช่น ความซื่อสัตย์ ความรับผิดชอบ แรงจูงใจที่จะทำงานและทำให้สำเร็จ คิดเชิงบวก ความเป็นประชาธิปไตย ไม่เป็นพลังเงียบ มีคุณธรรม และมีการเรียนรู้ อย่างต่อเนื่อง 2) ความสามารถหลัก เช่น ความสามารถทางการตัดสินใจ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความเป็นทีม ความพึงพอใจและความสามารถในการเรียนรู้ ความสามารถทางด้าน ICT ความสามารถในการพูด อ่าน เขียน การนำเสนอ การต่อรอง 3) ความสามารถในการทำงาน เช่น ความรู้เกี่ยวกับงาน ทักษะอาชีพ และการพัฒนาทักษะอาชีพอย่างต่อเนื่อง ทัศนคติที่ดีต่อ การทำงาน ไม่ว่าจะป็นนิสิตอุตสาหกรรม ความมีวินัย ปฏิบัติงานเชิงรุก นิสัยมุ่งเน้นคุณภาพของงาน มีความยืดหยุ่น และรู้จักประยุกต์ 4) ความสามารถทางการบริหาร เช่น การบริหารโครงการ การบริหารทรัพยากร และการบริหารความเป็นตัวของตัวเอง ซึ่งสรุปได้ว่าจากแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงของโลกแรงงาน ทำให้การจัดการการอาชีวศึกษาต้องพัฒนาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของกระแสโลก

เฉลียว อยู่สีมารักษ์ (2552:38) ให้ทัศนะเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้สำเร็จการศึกษาว่า การสร้างนักเทคโนโลยีสายปฏิบัติการ หรือนักศึกษาอาชีวศึกษาพันธุ์ใหม่ที่มีทักษะวิชาชีพ ผ่านการกลั่นกรองจากการดำเนินงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยการสร้างนักศึกษาอาชีวศึกษาสายพันธุ์ใหม่เป็นทิศทางใหม่ที่จะสร้างนักศึกษาที่ยึดโยงกับขีดความสามารถ และทักษะที่แท้จริงของนักศึกษา ทั้งนี้เพื่อแก้ไข “จุดบอด” ที่มักถูกมองว่า นักศึกษาอาชีวศึกษา มีความรู้ แต่ทักษะยังไม่สามารถแข่งขันหรือเป็นที่สนองตอบความต้องการของตลาดแรงงานได้ ดังนั้นต้องมีการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ซึ่งหมายความว่าต่อไปหากใครไม่ได้สนใจหรือไม่ได้ต้องการเรียนด้านอาชีวศึกษาจริงๆก็ไม่ควรตัดสินใจมาเรียน เพื่อจะได้ไม่มีปัญหาการออกกลางคัน หรือถูกให้ออกเนื่องจากผลการเรียนไม่ถึงเกณฑ์ ซึ่งทำให้รัฐต้องสูญเสียทรัพยากร

สรุป คุณลักษณะผู้สำเร็จการอาชีวศึกษาต้องมีความเป็นเลิศทางวิชาการในสาขาวิชาที่เรียน สามารถนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานจริงได้ มีทักษะของความเป็นผู้นำ ผู้ตาม และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีทักษะในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เพื่อให้ทันกับโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ซึ่งเป็นคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่สถานประกอบการ และตลาดแรงงานต้องการ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการเรียนรู้

ภัสวี ขุนเทพ (2552:22) ได้กล่าวถึงแนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของนักวิชาการทั้งในและต่างประเทศไว้ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของคอมส์ (Combs) ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้เน้นความรู้สึกของผู้เรียนว่ามีความสำคัญต่อการเรียนรู้มาก เพราะความรู้สึกของผู้เรียนมีอิทธิพลต่อกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียน ส่วนหลักการจัดการสอนต้องคำนึงถึงความรู้สึกของผู้เรียน การสร้างเจตคติที่ดีต่อการเรียนรู้เป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี

แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ของโนลว์ (Knowles) ได้แก่ แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ว่าผู้เรียนจะเรียนรู้ได้มาก หากมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ด้วยตนเองการเรียนรู้ของมนุษย์เป็นกระบวนการภายในอยู่ในความควบคุมของผู้เรียนแต่ละคน ผู้เรียนจะนำประสบการณ์ ความรู้ ทักษะและค่านิยมต่างๆเข้ามาสู่การเรียนรู้ของตน โดยที่หลักการสอนจะเน้นการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียนรู้รับผิดชอบร่วมกันในกระบวนการเรียนรู้ จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดี ในกระบวนการเรียนรู้

ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนนำประสบการณ์ ความรู้ ทักษะ เจตคติต่างๆ ของตนเข้ามาใช้ในการทำความเข้าใจสิ่งใหม่ๆ ประสบการณ์ใหม่ๆ สำหรับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน เราควรเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกสิ่งที่เรียนและวิธีเรียนด้วยตนเอง ส่วนกระบวนการเรียนการสอน ครูควรเข้าใจและส่งเสริมความแตกต่างระหว่างบุคคล ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณสมบัติเฉพาะตน ดังนั้นในกระบวนการเรียนรู้ ควรเปิดโอกาสและส่งเสริมให้ผู้เรียนตัดสินใจด้วยตนเองลงมือกระทำ และยอมรับผลการตัดสินใจหรือการกระทำนั้น

แนวคิดการเรียนรู้จากทฤษฎีการเรียนรู้ของ กานเย (Gagne) ได้จัดประเภทของการเรียนรู้ไว้หลายประเภท เช่นการเรียนรู้สัญญาณ (Signal - learning) เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่อยู่นอกเหนือจิตใจ ผู้เรียนไม่สามารถบังคับพฤติกรรมไม่ให้เกิดขึ้นได้ การเรียนรู้แบบนี้เกิดจากการที่คนเรานำเอาลักษณะการตอบสนองที่มีอยู่แล้วมาสัมพันธ์กับสิ่งเร้าใหม่ที่มีความใกล้เคียงกับสิ่งเร้าเดิม

การเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบต่อเนื่อง (Chaining) เป็นการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงระหว่างสิ่งเร้าและการตอบสนองที่ต่อเนื่องกันตามลำดับ เป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการกระทำ การเคลื่อนไหว

การเชื่อมโยงทางภาษา (Verbal association) เป็นการเรียนรู้ในลักษณะคล้ายการเรียนรู้การเชื่อมโยงแบบต่อเนื่อง แต่เป็นการเรียนรู้เกี่ยวกับการใช้ภาษา การเรียนรู้แบบการรับสิ่งเร้า-การตอบสนอง เป็นพื้นฐานของการเรียนรู้แบบต่อเนื่องและการเชื่อมโยงทางภาษา

การเรียนรู้ความแตกต่าง (Discrimination learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถมองเห็นความแตกต่างของสิ่งต่างๆ โดยเฉพาะความแตกต่างตามลักษณะวัตถุ

การเรียนรู้ความคิดรวบยอด (Concept learning) เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถจัดกลุ่มสิ่งเร้าที่มีความเหมือนกันหรือแตกต่างกัน โดยสามารถระบุลักษณะที่เหมือนกันหรือแตกต่างกันได้ พร้อมทั้งสามารถขยายความรู้ไปยังสิ่งอื่นที่นอกเหนือจากที่เคยเห็นมาก่อนได้

สรุปแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการเรียนรู้ เป็นการเรียนรู้ของมนุษย์ที่มีความต่อเนื่องมาจากประสบการณ์ต่างๆ ที่ได้รับการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม เกิดขึ้นจากกระบวนการที่ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับบุคคลและสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยผู้เรียนต้องเป็นผู้กระทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเองและ การเรียนรู้จะไปได้ดี ถ้าผู้เรียนได้ใช้ประสาทสัมผัสทั้ง 5 ซึ่งจะต้องเกิดจากความต้องการและความสนใจของผู้เรียน และมีผลต่อการเจริญเติบโตช่วยพัฒนาร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา

ความหมายของการเรียนรู้

จากการศึกษาเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง ปรากฏว่ามีนักวิชาการได้ให้ความหมายของการเรียนรู้เอาไว้แตกต่างกันหลายท่านดังนี้

วุฒิชัย จำนง (2521:6) กล่าวว่า การเรียนรู้เป็นการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมที่แสดงออกมาหรือเป็นอยู่ก่อน กระบวนการเรียนรู้จะเปลี่ยนไปหลังจากผ่านกระบวนการต่างๆ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝนที่มีอยู่อย่างสม่ำเสมอ จนเกิดการเปลี่ยนแปลงที่ค่อนข้างถาวรและเกิดเป็นนิสัย และการเรียนรู้จะเกิดขึ้นก็ต่อเมื่อเห็นหรือสังเกตได้จากการปฏิบัติ (Performance) ที่ แสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็น

ศิรินันท์ เพชรทองคำ และคณะ (2521:73) กล่าวว่า การเรียนรู้หมายถึงการ

เปลี่ยนแปลงพฤติกรรม โดยที่อาศัยประสบการณ์จากการฝึกหัด ซึ่งทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลงในลักษณะค่อนข้างถาวร ดังนั้นการเรียนรู้ทุกอย่างจะต้องมีจุดมุ่งหมาย ซึ่งเกิดจากความตั้งใจของคุณ ซึ่งสามารถมีการเรียนรู้โดยมีจุดมุ่งหมายของตนเอง ได้แบ่งชั้นการเรียนรู้ไว้ 7 ชั้น ดังนี้

1. ความต้องการที่จะเข้าสู่การเรียนรู้ ซึ่งบุคคลเรามีความต้องการเป็นพื้นฐานอยู่แล้ว
2. การตั้งจุดมุ่งหมาย จนไปสู่จุดมุ่งหมายปลายทางด้วยความสำเร็จ
3. มีความสามารถที่จะไปให้ถึงจุดมุ่งหมาย ซึ่งจะต้องประกอบไปด้วยขั้นตอนของกระบวนการทางความคิด และจิตใจ เพื่อให้ความสามารถของคุณถูกต้องกับสภาพของการเรียนรู้
4. มีการฝึกหัดบ่อยๆ เพื่อไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ
5. มีการวัดผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้
6. บรรลุถึงจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้นั้นจริงหรือไม่
7. มีความพอใจที่บรรลุถึงจุดมุ่งหมายและสามารถนำการเรียนรู้ที่ได้ไปปรับใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้

สุชาติ ศิริสุขไพบุลย์ (2528:2) กล่าวว่า การเรียนรู้ คือ การที่บุคคลเกิดการเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังจากการเรียนรู้โดยการกำหนดเงื่อนไขของการเรียนรู้จึงให้ผู้เรียนได้ศึกษา ฝึกหัดและการแสดงออกทางพฤติกรรม

ประทุมรัตน์ จงคุณกลาง และ ศิรินาฏ โอสาร (2548:25) กล่าวว่า การเรียนรู้ คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมอย่างต่อเนื่องที่มาจาก การฝึกหัดหรือประสบการณ์ของแต่ละบุคคล ซึ่งอาจเกิดขึ้นได้ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ การเรียนรู้เป็นกิจกรรมที่สำคัญ ของการจัดการความรู้ที่มีประสิทธิภาพ

สรุป ความหมายของการเรียนรู้ คือ การที่คนเราสามารถเรียนรู้สิ่งต่างๆรอบตัว โดยขึ้นอยู่กับองค์ประกอบ เรียนรู้เพื่อสามารถนำมาประยุกต์ใช้ให้เข้ากับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ที่ได้ไปใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

องค์ประกอบของการเรียนรู้

สุชาติ ศิริสุขไพบุลย์ (2528:3) ได้กล่าวถึง องค์ประกอบของการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย 3 ประการ คือ

1. ผู้เรียน (Learner) เป็นส่วนประกอบที่สำคัญของการเรียนรู้ ได้แก่ อวัยวะรับสัมผัส
2. สิ่งเร้า (Stimulus) เหตุการณ์ต่าง ๆ ที่กระตุ้นหรือเร้าต่ออวัยวะรับสัมผัสของผู้เรียน อาจเรียกได้ว่า สถานการณ์สิ่งเร้า
3. การตอบสนอง (Response) การแสดงออกซึ่งเป็นผลจากสิ่งเร้าและกิจกรรมทางระบบประสาทเรียกว่า การตอบสนอง

ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการเรียนรู้ ประกอบด้วยองค์ประกอบที่สำคัญดังนี้ (Knowles, 1975, อ้างถึงใน แนวคิดเกี่ยวกับการเรียนรู้ด้วยตนเอง)

1. การวิเคราะห์ความต้องการของตนเอง เริ่มต้นจากการให้ผู้เรียนแต่ละคนบอกความต้องการและความสนใจพิเศษของตนเองเกี่ยวกับการเรียน
2. การกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียน เริ่มต้นจากผู้เรียนเป็นสำคัญ คือ ผู้เรียนควร

ศึกษาจุดมุ่งหมายของวิชา แล้วจึงเริ่มเขียนจุดมุ่งหมายในการเรียน ผู้เรียนควรเน้นถึงพฤติกรรมที่ผู้เรียนคาดหวังว่าจะเกิดขึ้นโดยกำหนดจุดมุ่งหมายที่สามารถวัดได้จากการเรียน

3. การวางแผนการเรียน โดยให้ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดแนวทางการเรียนขึ้นมาเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของวิชา โดยที่ผู้เรียนควรวางแผนการจัดกิจกรรมการเรียนตามลำดับ ว่าผู้เรียนจะต้องเป็นผู้กำหนดเกี่ยวกับการวางแผนการเรียนของผู้เรียนเป็นผู้จัดเนื้อหาให้เหมาะสมกับสภาพความต้องการและความสนใจของผู้เรียนให้มากที่สุด

4. การแสวงหาวิทยากรที่มีประสบการณ์ในการจัดการเรียนแต่ละด้านให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงในจุดมุ่งหมายจากประสบการณ์นั้นๆ

สรุป องค์ประกอบการเรียนรู้ที่ดี ประกอบด้วยผู้เรียน สิ่งเร้า และการตอบสนอง โดยจะต้องมีการกำหนดจุดมุ่งหมายของการเรียนมีการวางแผนและสามารถตอบสนองความต้องการของผู้เรียน ตลาดจนมีการแสดงความคิดเห็นร่วมกัน

ประเภทของการเรียนรู้

สุชาติ ศิริสุขไพบูลย์ (2528 : 45) ได้กล่าวถึง ประเภทของการเรียนรู้ที่สามารถจำแนกประเภทการเรียนรู้ออกเป็น 5 ประเภท คือ

1. การเรียนรู้โดยการจำ เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพยายามจะรวบรวมหรือหาเนื้อหาสาระจากสิ่งที่ต้องการที่จะเรียนมากที่สุด

2. การเรียนรู้โดยการเลียนแบบ เป็นการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นของผู้เรียนที่พยายามลอกเลียนแบบหรือการกระทำตามต้นแบบที่เห็นว่าดีและมีประโยชน์แก่ตนเอง

3. การเรียนรู้โดยการหยั่งรู้ มี 3 ประเภท ดังนี้

3.1 ผู้เรียนมองเห็นหรือมีปฏิภิกิริยาต่อส่วนรวมของสถานการณ์ทั้งหมดก่อน

3.2 ผู้เรียนแยกแยะส่วนรวมเพื่อพิจารณาความสัมพันธ์ของส่วนย่อยนั้นๆ

3.3 ผู้เรียนเกิดความเข้าใจสถานการณ์นั้นอย่างชัดเจนจนเกิดการหยั่งรู้

4. การเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก เป็นการเรียนรู้ที่ผู้เรียนพยายามใช้ทางเลือกหลายๆทางเพื่อแก้ปัญหาหรือสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

5. การเรียนรู้โดยการสร้างมโนคติ การเรียนรู้โดยการสร้างความคิดรวบยอดนั้นเกิดจากการที่ผู้เรียนมองเห็นลักษณะร่วมของสิ่งนั้นก่อน

Gagne (1977, อ้างถึงในสุชาติ ศิริสุขไพบูลย์, 2528 : 45) ได้จำแนกลักษณะของการเรียนรู้ออกเป็น 8 ชนิด ซึ่งเป็นการแบ่งแยกตามลักษณะสถานการณ์ของการเรียนรู้สิ่งต่างๆของผู้เรียนแล้วจึงได้ตั้งเป็นเงื่อนไขขึ้นเพื่อส่งเสริม การเรียนของผู้เรียนให้มีการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมและความสามารถ ไปในทางที่คาดหวังไว้ได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการเรียนรู้ 8 ชนิดอาจจำแนกลักษณะโดยสรุปได้ดังนี้

1. การเรียนรู้ด้วยสัญญาณ เป็นการเรียนรู้ชนิดที่ให้ผู้เรียนได้ตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่เป็นสัญญาณตามเงื่อนไข ลักษณะการเรียนรู้ชนิดนี้ เรียกว่า เป็นการเรียนรู้แบบการวางเงื่อนไขแบบคลาสสิก

2. การเรียนรู้สิ่งเร้า-การตอบสนอง ผู้เรียนจะปฏิบัติการตอบสนองต่อสิ่งเร้าที่ได้

กำหนดการตอบสนองที่แน่นอนสิ่งที่ได้เรียนเป็นการพัฒนาความสามารถทางกล้ามเนื้อของผู้เรียน

3. การเรียนรู้แบบลูกโซ่ เป็นลักษณะของการฝึกหัดทักษะกล้ามเนื้อต่อเนื่องของการเรียนรู้

4. การเชื่อมโยงทางภาษาหรือการเรียนรู้ทางลูกโซ่ภาษา ซึ่งมีลักษณะเงื่อนไขเน้นหนักในลักษณะของการเรียนรู้ทางภาษา คำศัพท์ชื่อ สัญลักษณ์หรือเครื่องหมายต่าง ๆ

5. การเรียนรู้แบบความแตกต่าง ผู้เรียนจะได้เรียนรู้จากการจำแนกความแตกต่างสถานการณ์ของสิ่งเร้าต่าง ๆ

6. การเรียนรู้ความคิดรวบยอด ผู้เรียนจะได้รู้จักแยกแยะสถานการณ์ของสิ่งเร้าซึ่งจะนำไปสู่การเข้าใจความหมายของสิ่งที่เรียนนั้นจนเกิดเป็นความคิดรวบยอดขึ้น

7. การเรียนรู้เกณฑ์ คือ ความคิดรวบยอดต่างๆตั้งแต่ที่มีความสัมพันธ์ร่วมกันจึงเกิดความหมายใหม่ที่เป็นจริง การเรียนรู้กฎเกณฑ์คือ การเข้าใจในความหมายและสามารถนำไปใช้งานได้ อย่างถูกต้อง ซึ่งต้องอาศัยพื้นฐานจากการเรียนรู้ในชนิดต้นๆมาก่อน

8. การเรียนรู้แบบแก้ปัญหา เป็นกระบวนการของการเรียนรู้ในรูปแบบของการใช้ความคิดรวบรวมความรู้ ประสบการณ์ และกฎเกณฑ์ต่างๆ ที่ได้เรียนรู้อมาใช้ในการคิดค้นหาคำตอบต่อปัญหาแปลกใหม่ การเรียนรู้แบบนี้จะช่วยส่งผลให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ความคิดใหม่ๆ ซึ่งจะพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้มีความเชี่ยวชาญและสามารถถ่ายทอดความรู้สูงสุดอย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป ประเภทของการเรียนรู้ คือ กระบวนการในการรับรู้จากสภาวะแวดล้อมที่แตกต่างกันไป แบ่งเป็น การเรียนรู้ด้วยการจำ การเรียนรู้ด้วยการเลียนแบบ เรียนรู้โดยการหยั่งรู้และสร้างมโนคติ เป็นต้น

หลักการของเรียนรู้

สุชาติ ศิริสุขไพบูลย์ (2528:4) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ว่าเป็นขบวนการที่ยุ่งยาก ซับซ้อน แต่หลักการในการเรียนรู้ที่ผู้สอนควรจะศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้วางแผนการสอน ดังนี้

1. เราจะเรียนรู้ได้ดีที่สุดเมื่อเรามีความพร้อมที่จะเรียน มีเหตุผลที่ดีในการที่จะเรียน บางสิ่ง ก็จะเป็นการง่ายยิ่งขึ้นที่จะรับการสอนนั้น และนำไปเกิดผลสำเร็จในการเรียนรู้ได้

2. หากเราได้ใช้ความรู้และประสบการณ์มากเพียงใด ยิ่งจะช่วยทำให้เราสามารถเข้าใจในสิ่งนั้นได้มากยิ่งขึ้น หากละทิ้งไปเป็นเวลานานย่อมจะมีผลทำให้ลืมสิ่งนั้นไปได้

3. หากสิ่งที่เราได้เรียนรู้ไปนั้นสามารถนำไปใช้เป็นประโยชน์ต่อตัวเราได้ ก็จะทำให้เราเกิดความพึงพอใจกับสิ่งที่เราได้รับผลนั้น ซึ่งจะทำให้เราจดจำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปได้ดีและมีความต้องการที่จะเรียนรู้มากขึ้น

4. การเรียนรู้สิ่งใหม่จะกระทำได้ง่ายขึ้น ถ้าหากการเรียนรู้นั้นสามารถจะสร้างความเชื่อมโยงกับสิ่งที่เราได้เรียนรู้มาก่อนแล้ว ก็จะนำไปสู่การเรียนรู้สิ่งใหม่หรือสิ่งที่มีความยากมากๆ

5. การเรียนรู้จะต้องทำตามลำดับที่ละชั้น สิ่งใหม่ทุกสิ่งที่เราเรียนจำเป็นต้องส่งต่อกับสิ่งที่เรารู้มาแล้วหลายสิ่งให้มากที่สุด สิ่งเหล่านั้นสามารถกระทำได้ดีด้วยการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนที่เหมาะสม

6. การเรียนรู้งานจะกระทำได้ดีด้วยการลงมือปฏิบัติ ก่อนที่กระบวนการเรียนรู้จะ

สมบูรณ์ได้นั้น ผู้เรียนต้องได้รับการฝึกหัดในสิ่งที่คาดหวังว่าอยากจะทำ

7. การเรียนที่ประสบผลสำเร็จช่วยกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ที่ดี ความผิดพลาดจากการเรียนทำให้เกิดความเบื่อหน่าย ผู้สอนจึงต้องวางแผนการสอนให้ประสบผลสำเร็จด้วยการประเมินความสำเร็จในทุกขั้นตอนของการสอน เป็นต้น

สรุปหลักการเรียนรู้เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งใจเรียนและเกิดการเรียนรู้ขึ้น การเรียนของผู้เรียนจะไปสู่จุดหมายปลายทาง คือ ความสำเร็จในชีวิตหรือไม่เพียงใดนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับ การจัดการเรียนรู้ที่ดีของผู้สอน หากผู้สอนรู้จักเลือกใช้วิธีการจัดการเรียนรู้ที่ดีและเหมาะสมแล้ว ย่อมจะมีผลดีต่อการเรียนของผู้เรียน

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับตลาดแรงงาน

“ตลาด” เป็นสถานที่ซึ่ง ผู้ซื้อผู้ขายสินค้ามาพบกัน และทำความตกลงในเรื่องประเภท และคุณภาพของสินค้าตลอดจนราคาที่จะซื้อจะขายสินค้ากัน ดังนั้นจึงเป็นที่เข้าใจกันว่า “ตลาดแรงงาน” ก็คือสถานที่ที่นายจ้างผู้ต้องการซื้อแรงงานมาพบปะทำความตกลงกับผู้ใช้แรงงาน ซึ่งเป็นผู้ที่ต้องการขายแรงงานเกี่ยวกับประเภทของแรงงาน จำนวนแรงงาน และคุณภาพของแรงงานที่ต้องการซื้อขายกันที่ระดับค่าจ้างที่เป็นเสมือนราคาในอัตราใดอัตราหนึ่งอย่างใดก็ตาม ความเข้าใจที่ว่า ตลาด คือ สถานที่นี้ก็ยังไม่เป็นการถูกต้องสมบูรณ์ นักไม่ว่าจะเป็นตลาดสินค้า หรือตลาดแรงงานก็ตาม เพราะเป็นเพียงการมองตลาดในแง่ของพื้นที่หรือสถานที่เท่านั้น สิ่งที่จะจำกัดขอบเขตของตลาด จึงไม่ใช่เขตแดนทางภูมิศาสตร์ แต่จะเป็นเขตแดนทางเศรษฐกิจและการเมือง ลักษณะวิชาชีพคุณภาพ ความรู้ความชำนาญ และประสบการณ์ของผู้ใช้แรงงานเองเป็นสำคัญ ดังนั้นจึงควรทำความเข้าใจ ทฤษฎีของตลาดแรงงานซึ่งประกอบด้วยหัวข้อที่สำคัญดังนี้ (ชวลิต สละ, 2551)

1. ความหมายของตลาดแรงงาน
2. ความสำคัญของตลาดแรงงาน
3. ประเภทของตลาดแรงงาน

1. ความหมายของตลาดแรงงาน

การที่จะให้มีความเข้าใจความหมายของตลาดแรงงานดียิ่งขึ้น เป็นการสมควรที่จะกล่าวตลาดแรงงาน ทั้งในแง่พื้นที่และกระบวนการ กล่าวคือ

1.1 ความหมายด้านพื้นที่ หรือความหมายทางภูมิศาสตร์ เป็นคำนิยามของ ตลาดแรงงานที่ผู้ให้คำนิยามส่วนมากจะคำนึงถึงตลาดแรงงาน เฉพาะในความหมายที่เป็นแหล่ง หรือ สถานที่ที่เป็นตลาดแรงงานในท้องที่ใดท้องที่หนึ่งอย่างชัดเจน เช่น “ตลาดแรงงาน” หมายถึง ศูนย์กลาง การค้าและศูนย์กลางอุตสาหกรรมที่ถาวร รวมทั้งเขตเกษตรกรรมที่อยู่ในอาณาเขตของศูนย์กลางดังกล่าวของ ลอยด์ จี. เรโนลด์ (Reynold, 1982) นอกจากนี้แล้วในระหว่างสงครามโลกครั้งที่ 2 สภา สงครามแห่งสหรัฐอเมริกา ได้เคยให้คำจำกัดความของตลาดแรงงานไว้ว่า “ตลาดแรงงานคือ บริเวณพื้นที่ ซึ่งโครงสร้าง และระดับของค่าจ้างในอุตสาหกรรมใดอุตสาหกรรมหนึ่งล้วนเป็นแบบเดียวกัน” ขณะที่ คณะกรรมาธิการกำลังคนยามสงครามแห่งสหรัฐอเมริกา ได้ให้คำนิยามของตลาดแรงงานไว้ว่า “ตลาดแรงงาน หมายถึง พื้นที่ที่กว้างที่สุดเท่าที่คนงานผู้มีถิ่นที่อยู่เป็นหลักแหล่งแน่นอน ยินดีและเต็มใจ

ที่จะรับจ้างการทำงาน” และ ริชาร์ด และ จี. ลิปซี (Lipsey, 1996) ก็ได้กล่าวไว้ว่า “ตลาดแรงงาน คือ บริเวณซึ่งผู้ซื้อ และผู้ขายแรงงาน ทำความตกลงซื้อขายแรงงาน ซึ่งมีคุณภาพอย่างไรอย่างหนึ่ง โดยเฉพาะ”

ในบรรดาคำนิยามที่ได้กล่าวมาแล้วนี้มีข้อที่น่าสังเกตอยู่ว่าคำนิยามของ คณะกรรมาธิการกำลังคนยามสงครามแห่งสหรัฐอเมริกา นั้น แม้ว่าคำนิยามนั้นยังคงเน้นความหมายในแง่ของพื้นที่อยู่ก็ตาม แต่ก็ได้แฝงความหมายในส่วนที่เกี่ยวกับขีดความสามารถของแรงงาน ในการเข้าถึงตลาดแรงงานไว้ด้วย ความหมายเช่นนี้จึงกว้างกว่าคำนิยามอื่น ๆ ที่ได้กล่าวมาแล้ว

1.2 ความหมายในทางกระบวนการ คำนิยามของตลาดแรงงานตามความหมายในทางกระบวนการนี้ ผู้ให้คำนิยามไม่ได้สนใจตลาดแรงงานในแง่ที่เป็นพื้นที่หรือเป็นสถานที่หรือบริเวณซึ่งผู้ซื้อผู้ขายมาพบปะกัน เพื่อทำความตกลงกันเกี่ยวกับ จำนวนแรงงานที่ต้องการซื้อขายที่ระดับอัตราค่าจ้าง อัตราได้อัตราหนึ่ง แต่ให้ความสนใจตลาดแรงงานในแง่ที่เป็นกระบวนการแห่งพฤติกรรม ตัวอย่างเช่น “ตลาดแรงงาน หมายถึง การเจรจาหรือตกลงว่าจ้างระหว่างนายจ้างซึ่งเป็นผู้ซื้อแรงงาน และฝ่ายลูกจ้างซึ่งเป็นผู้ขายแรงงาน” และ “ตลาดแรงงาน คือ กระบวนการซึ่งอุปสงค์และอุปทานแรงงาน คุณภาพใดคุณภาพหนึ่งถูกนำเข้ามาให้เกิดความสมดุลกัน” (Jakubauskas & Neil, 1973)

2. ความสำคัญของตลาดแรงงาน

ตลาดแรงงานมีความสำคัญหลายประการ ดังนี้

2.1 ตลาดแรงงาน มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับตลาดสินค้าและบริการ ทั้งนี้ เพราะตลาดแรงงานเป็นตลาดปัจจัยการผลิตของหน่วยการผลิต หรือสถานประกอบการ และตลาดสินค้าและบริการเป็นตลาดของหน่วยครัวเรือน ที่ต้องการสินค้าอุปโภคบริโภค และบริการตามที่สมาชิกในครัวเรือนต้องการ หรืออาจกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าตลาดแรงงานเป็นแหล่งที่มาของรายได้ของผู้ใช้แรงงาน ผู้เป็นเจ้าของทุนมนุษย์ ส่วนตลาดสินค้าและบริการเป็นแหล่งของสินค้าและบริการที่ผลิตขึ้นมาได้ ด้วยเหตุนี้เองเมื่อมีประสบการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้น ในตลาดแรงงานย่อมจะมีผลกระทบต่อตลาดสินค้าและบริการ หรือเมื่อมีปรากฏการณ์อย่างใดอย่างหนึ่งเกิดขึ้นในตลาดสินค้าและบริการก็ย่อมจะมีผลกระทบต่อตลาดแรงงานด้วย เช่น เมื่อมีอุปสงค์ของสินค้าและบริการเพิ่มขึ้นย่อมส่งผลให้อุปสงค์แรงงานเพิ่มขึ้นด้วย หรือในกรณีที่ตลาดแรงงานตกอยู่ในภาวะวิกฤตอย่างหนึ่งก็ส่งผลให้ตลาดสินค้าและบริการ ต้องได้รับผลกระทบกระเทือนไปด้วย

2.2 ตลาดแรงงานมีบทบาทสำคัญ ในทางเศรษฐกิจหลายประการ และที่สำคัญก็คือ ตลาดแรงงานที่มีประสิทธิภาพย่อมสามารถ ช่วยแก้ปัญหาการว่างงานได้ นอกจากนี้ ยังช่วยให้แรงงานได้มีส่วนร่วมสำคัญในการผลิตสินค้า และบริการเพื่อสนองความต้องการของตลาด การช่วยให้ผู้ประกอบการได้มีโอกาสจ้างงานได้สะดวก และประหยัดอย่างเต็มที่ และตลาดแรงงานยังสามารถจัดสรรทรัพยากรมนุษย์ได้ ตลาดแรงงานมีส่วนช่วยเสริมสร้างความเจริญเติบโต ทางเศรษฐกิจให้แก่ประเทศชาติด้วย

2.3 ตลาดแรงงานมีความสำคัญทางสังคมหลายประการ เช่นกันและยังมีความสำคัญเกี่ยวเนื่องกับปัญหาเศรษฐกิจด้วย กล่าวคือ ตลาดแรงงานมีการให้โอกาสแก่ผู้ใช้แรงงานได้มีงานทำซึ่ง

เป็นการใช้เวลาที่มีค่าให้เป็นประโยชน์ต่อตนเอง และต่อชุมชนรวมทั้งการที่ได้ทำงานนี้ย่อมมีรายได้ เพื่อให้สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวรวมทั้งเพื่อเสียภาษีให้แก่รัฐด้วย อีกทั้งตลาดแรงงานยังมีบทบาทในการช่วยแก้ไขปัญหาความยากจน และในการช่วยสร้างความเป็นธรรมในสังคม การที่ประชากรส่วนใหญ่ในชุมชนได้มีงานทำและมีรายได้ อันเกิดจากการทำงานก็จะเป็นการช่วยแก้ปัญหาสังคมด้านได้ประการหนึ่ง

2.4 ตลาดแรงงานมีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคง และความสงบสุขในทางการเมืองการปกครองด้วย เพราะการที่มีความยากลำบากในการหางานทำและการมีคนว่างงานเพิ่มมากขึ้นก็มักจะกลายเป็นปัญหาทางการเมือง และอาจลุกลามเป็นความไม่สงบในทางการเมืองดังที่เคยเกิดขึ้นมาแล้วในหลายประเทศ

2.5 ตลาดแรงงานเป็นเครื่องบอกถึง พฤติกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้นๆ คือ จิตสำนึก และความมุ่งมั่นในการทำงานด้วยความซื่อสัตย์เพื่อตนเอง ครอบครัว และเพื่อชุมชน นอกจากนี้ตลาดแรงงานยังสามารถบอกถึงพฤติกรรมของการดำรงชีพของสมาชิกในชุมชนนั้นว่ามีความมั่งคั่ง หรือความฟุ่มเฟือยเพียงใด เป็นต้น

3. ประเภทของตลาดแรงงาน

เพื่อประโยชน์การศึกษา และวิเคราะห์ปัญหาตลาดแรงงาน จึงควรแยกประเภทของตลาดแรงงานออกเป็น 5 ประเภท โดยเน้นที่การทำงาน หรือการประกอบอาชีพของผู้ใช้แรงงาน และแหล่งที่ทำงานของผู้ใช้แรงงานด้วย ดังนี้คือ

1. แบ่งประเภทตามเขตทางภูมิศาสตร์หรือเขตการปกครอง ซึ่งเป็นการแยกประเภทโดยอาศัยเขต หรือบริเวณหนึ่งตามสภาพภูมิศาสตร์ หรือเขตปกครองของประเทศ เช่น ตลาดแรงงานภาคตะวันออก ตลาดแรงงานภาคเหนือตอนบน ตลาดแรงงานในจังหวัดเชียงใหม่ ตลาดแรงงานในจังหวัดภูเก็ต เป็นต้น การแยกประเภทของตลาดแรงงานตามรูปแบบนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการแบ่งเขต และการจัดทำข่าวสารตลาดแรงงานแสดงให้เห็นว่าท้องที่ใดมีกำลังแรงงานเท่าใด การสร้างงาน และโอกาสในการขยายงานทำในท้องถิ่นนั้นๆ มีทางเป็นไปได้เพียงใด

2. แบ่งประเภทตามอาชีพของผู้ใช้แรงงาน เช่น ตลาดแรงงานช่างไม้แกะสลัก ตลาดแรงงานช่างก่อสร้าง ตลาดแรงงานพนักงานภัตตาคาร เป็นต้น การแยกประเภทของตลาดแรงงานตามรูปแบบนี้ก็เพื่อประโยชน์ในการให้ข้อมูลแก่ผู้แสวงหางานทำในอาชีพต่างๆ ที่ตนมีคุณสมบัติตามที่ตลาดต้องการ หรือมีความรู้ความชำนาญเฉพาะอย่างของผู้ประกอบการต้องการ เป็นการเปิดโอกาสให้มีการใช้คนที่เหมาะกับงาน นอกจากนี้แล้วยังมีประโยชน์ต่อผู้บริหารระดับสูงของประเทศ หรือผู้มีหน้าที่ในการวางแผนกำลังคน และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่จะนำข้อมูลที่ได้จากตลาดแรงงานประเภทนี้ไปประกอบการศึกษาและพิจารณาต่อไป

3. แบ่งตามประเภทอุตสาหกรรมประเภทต่างๆ เช่น ตลาดแรงงานอุตสาหกรรมทอผ้า ตลาดแรงงานอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ตลาดแรงงานอุตสาหกรรมปลากะปอง ตลาดแรงงานอุตสาหกรรมเหล็ก และเหล็กกล้า เป็นต้น การแยกประเภทของตลาดแรงงานตามรูปแบบนี้ก็เพื่อประโยชน์เหมือนกับการแยกประเภทตามอาชีพแต่เป็นการเน้นที่อุตสาหกรรมซึ่งครอบคลุมอาชีพหลายอย่าง เช่น ในอุตสาหกรรมทอผ้าก็จะมีผู้ประกอบการอาชีพฟอกย้อม อาชีพทอผ้า หรือคุมเครื่องจักร

ทอผ้า อาชีพซ่อมบำรุงเครื่องจักรทอผ้า เป็นต้น จะเห็นได้ว่าการแยกประเภทอุตสาหกรรมนี้ จะมีความหมายกว้างกว่าการแยกประเภทตามอาชีพ

4. แบ่งประเภทตามกฎระเบียบของการว่าจ้างงาน คือ ตลาดแรงงานซึ่งได้มีการจัดกฎระเบียบ ที่มีลักษณะเฉพาะภาวะของการเข้าทำงานใน 2 กลุ่มนี้คือ ตลาดแรงงานของรัฐบาล ได้แก่ แรงงานที่เข้าไปทำงานให้แก่ทางราชการซึ่งอาจเป็นข้าราชการหรือลูกจ้าง เป็นผู้ใช้แรงงานที่เข้าไปทำงานภายใต้ระเบียบ กฎข้อบังคับ ตามกฎหมายที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน อีกกลุ่มหนึ่งก็คือ ตลาดแรงงานของหน่วยงานเอกชนรวมทั้งสหกรณ์ และกลุ่มบุคคลที่เรียกชื่อต่างๆกัน ซึ่งตั้งขึ้นโดยอาศัยประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น กฎหมายสหกรณ์และกฎหมายสถานศึกษาเอกชน เป็นต้น ผู้ใช้แรงงานที่เข้ามาทำงานในหน่วยงานเอกชน ที่จะต้องทำสัญญาการว่าจ้างที่ทำขึ้นระหว่างนายจ้างกับลูกจ้าง หรือสมาคมนายจ้างกับสหภาพแรงงาน ได้ทำข้อตกลงไว้เป็นกรอบของการทำสัญญาจ้างงานไว้ด้วย

5. แบ่งประเภทตามการจ้างงานนอกระบบ คือ ตลาดแรงงานที่มีการว่าจ้างงานนอกระบบที่ไม่เป็นไปตามกฎระเบียบแบบแผน หรือหลักเกณฑ์การจ้างงานในตลาดแรงงานดังกล่าวมาแล้วใน 4 ประเภทข้างต้น หรือตามคำจำกัดความของสำนักงานสถิติแห่งชาติ กล่าวคือ แรงงานนอกระบบ หมายถึง ผู้มีงานทำที่ไม่ได้รับความคุ้มครองตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานและไม่ได้รับความคุ้มครองตามหลักประกันทางสังคม

สรุป แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับตลาดแรงงาน คือ พื้นที่และกระบวนการซึ่งผู้ประกอบการในฐานะนายจ้างและผู้ใช้แรงงานในฐานะลูกจ้างทำความตกลงกัน ในทางตรงหรือทางอ้อม ในเรื่องเกี่ยวกับจำนวนแรงงานที่ต้องการจ้างงานในเวลาใดเวลาหนึ่ง ซึ่งตลาดแรงงานนั้น มีความสำคัญกับทางสังคมและทางเศรษฐกิจ มีส่วนร่วมในการสร้างความมั่นคง และบ่งบอก ถึงพฤติกรรมทางวัฒนธรรมของชุมชนนั้น โดยแบ่งเป็นประเภทต่างๆตามเขตภูมิศาสตร์อาชีพของแรงงาน อุตสาหกรรมประเภทต่างๆ และกฎระเบียบของการว่าจ้างงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บรรเลง ศรีนิล และคณะ (2548) ได้ศึกษาเส้นทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี พบว่าสภาพปัญหาการผลิดกำลังการคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของประเทศ ไทยโดยสถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัด ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล สถาบันเทคโนโลยีปทุมวัน สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน และสถาบันอุดมศึกษา เฉพาะทาง รวมทั้งข้อมูลที่ได้รับจากสถานประกอบการอุตสาหกรรม สามารถสรุปในภาพรวมได้ดังนี้

1. ทิศทางและเป้าหมายการพัฒนากำลังคนโดยรวมยังไม่ชัดเจน ยังมีข้อจำกัดด้านกฎหมายสนับสนุน และงบประมาณไม่เพียงพอ
2. ครู-อาจารย์บางสาขามีจำนวนไม่เพียงพอกับภารกิจแต่ในบางสาขามีจำนวนมากเกินความต้องการ และขาดแคลนอัตรากำลังบุคลากรสายสนับสนุนการสอน
3. ผู้เรียนอาชีวศึกษาส่วนหนึ่งมีพื้นฐานความรู้ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานและจำนวนผู้สมัครเข้าเรียนมีแนวโน้มลดลง

4. ผู้สำเร็จอาชีวศึกษามีความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานยังไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานประกอบการ ส่วนใหญ่ยังเน้นวุฒิบัตรมากกว่าเน้นสมรรถนะในการปฏิบัติจริง อีกทั้งจำนวนผู้สำเร็จด้านอาชีวศึกษายังไม่สอดคล้องกับเป้าหมายในการผลิตและการมีงานทำเท่าที่ควร

5. เครื่องมือเครื่องจักรเก่า ล้าสมัย เสื่อมคุณภาพ สื่อการเรียนการสอนขาดแคลนงบประมาณจัดซื้อวัสดุฝึกไม่เพียงพอ การใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีสารสนเทศที่เกี่ยวข้องกับการจัดการอาชีวศึกษายังมีจำกัดและไม่มีประสิทธิภาพ

6. ความร่วมมือกับสถานประกอบการในการจัดการเรียนการสอนยังมีจำกัด การระดมทรัพยากรการศึกษาจากภาคส่วนต่างๆ ไม่จริงจังและต่อเนื่อง

7. ผลการวิจัยด้านการสนับสนุนการพัฒนาาระบบอาชีวศึกษายังมีน้อย และการวิจัยพัฒนาสร้างสรรค์สิ่งประดิษฐ์ทางการอาชีวศึกษายังมีข้อจำกัด

8. ระบบรองรับการกำหนดมาตรฐานของชาติเกี่ยวกับอาชีพและวิชาชีพยังไม่ชัดเจน

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2551) ได้ศึกษาการติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ระดับอาชีวศึกษา ผลการศึกษาสรุปได้ดังนี้

1. หลักสูตรทุกระดับการศึกษาให้ความสำคัญกับการจัดทำหลักสูตรแนวปฏิบัติการอาชีวศึกษา พบว่า มีการส่งเสริม สนับสนุนการดำเนินงานในแต่ละด้านเป็นอย่างมาก หลากหลายโครงการ เพื่อให้บรรลุตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และแผนการศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ มีการประกาศใช้หลักสูตร 3 ระดับ คือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง และปริญญาตรีสายเทคโนโลยีหรือสายปฏิบัติการ ตลอดจนจัดทำหลักสูตรให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นสำหรับกลุ่มผู้พิการ นักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลายที่ไม่ได้ศึกษาต่อรวมทั้งประชาชนทั่วไปที่สามารถประกอบอาชีพได้ ทั้งนี้ในการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษามุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะในการประกอบอาชีพและเน้นความเป็นเลิศทางวิชาชีพ ตลอดจนพัฒนาหลักสูตรสาขาวิชาใหม่ที่มุ่งเน้นการพัฒนาเทคโนโลยีที่เป็นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

2. การจัดการเรียนการสอน/การวัดและประเมินผล มีการปรับวิธีเรียน เปลี่ยนวิธีสอน และปฏิรูปวิธีสอบ โดยให้ความสำคัญกับการเรียนเป็นชิ้นงาน เรียนเป็นเรื่อง เรียนเป็นโครงการ เพื่อให้ผู้เรียนและครูผู้สอนมีการวางแผนและทำงานเป็นทีมได้เรียนรู้ดำเนินงานร่วมกันทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ สำหรับครูมีการเปลี่ยนวิธีการสอนด้วยการ บูรณาการเนื้อหาที่สอนตามหลักสูตร ให้เอื้อต่อการเรียนเป็นชิ้นงาน/โครงการ และปฏิรูปวิธีการสอบ ไม่เน้นสอบเพื่อวัดความจำ แต่ประเมินจากกระบวนการคิด การวางแผน การทำงาน และการแก้ปัญหา นอกจากนี้ มีการเน้นให้ผู้เรียนได้เรียนจาก 3 สถานการณ์ คือ เรียนสถานการณ์จริงในสถานศึกษาสถานการณ์จริงในสถานประกอบการและสถานการณ์จริงในชุมชน รวมทั้งฝึกปฏิบัติจริงเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเชื่อมโยงเรียนรู้จากสถานศึกษาสู่การปฏิบัติจริง โดยรับงานจากเอกชนเข้ามาดำเนินการในสถานศึกษาสำหรับผู้เรียนทุกระดับ

3. การจัดอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี แนวทางการปฏิรูปการศึกษาแนวใหม่เป็นการจัดการการศึกษาที่มุ่งเน้นการสร้างสมรรถนะของคนในการประกอบอาชีพ โดยมีหลักการที่สำคัญคือ

ต้องผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการของประเทศและมีความสามารถที่จะปฏิบัติงานได้ทันที ทั้งนี้เนื่องจากประกอบการส่วนใหญ่เห็นว่าผู้ที่จบจากระบบการศึกษาแล้วยังไม่สามารถปฏิบัติงานได้ในทันที แต่ต้องไปอบรมหรือฝึกปฏิบัติงานจริง เพื่อการพัฒนาความรู้ให้เท่าทันกับเทคโนโลยีก้าวไกลอีกด้วย จากแนวคิดดังกล่าว สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจึงได้ร่วมมือกับสถานประกอบการจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาคี

4. การประกันคุณภาพการศึกษา ในภาพรวมสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษามีความพร้อมเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายใน และพร้อมรับการประเมินภายนอก โดยได้รับการส่งเสริมสนับสนุนจากต้นสังกัด

5. มาตรฐานอาชีพ/มาตรฐานสมรรถนะและระบบคุณวุฒิวิชาชีพ พบว่า อาชีวศึกษาได้พัฒนามาตรฐานสมรรถนะเสร็จไปแล้วจำนวน 16 สาขาใน 6 กลุ่มอุตสาหกรรมเป้าหมาย และเร่งรัดให้มีการจัดตั้งสถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ เพื่อที่จะเปลี่ยนค่านิยมและสามารถดำเนินการตีราคาเงินเดือนจากฝีมือและความสามารถของผู้สำเร็จการศึกษาได้แทนที่พิจารณาจากการจบปริญญาเพียงอย่างเดียว ซึ่งจะช่วยให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวช. ปวส. เข้าสู่ตลาดแรงงานได้มากขึ้น

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การศึกษาแนวทางการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีตามความต้องการของประเทศ:กรณีศึกษาประเภทอุตสาหกรรม งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. ศึกษาสภาพ ปัญหา อุปสรรค การผลิต และความต้องการกำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีของสถาบันการศึกษา
2. ศึกษาแนวทางการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา และเทคนิคของต่างประเทศ
3. เพื่อจัดทำข้อเสนอแนวทางการผลิตกำลังคนและพัฒนานโยบายการจัดการศึกษาในการผลิตและพัฒนากำลังคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีตามความต้องการของประเทศ

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2552) สรุปความต้องการกำลังคนเชิงคุณภาพ โดยกลุ่มอุตสาหกรรมต้องการกำลังคนที่มีคุณลักษณะด้านต่างๆ จำแนกได้เป็น 3 ประการ คือ ความรู้และทักษะที่จำเป็น ความรู้และทักษะวิชาชีพ และคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณในการทำงานจากการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า แนวโน้มสถานการณ์เกี่ยวกับการอาชีวศึกษาและความต้องการของอุตสาหกรรมในปัจจุบัน สรุปได้ดังนี้

1. ภาคอุตสาหกรรมต้องการกำลังคนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ที่มีสมรรถนะจำนวนมากที่สุด
2. ขาดกำลังคนระดับกลางที่มีคุณภาพเข้าสู่ภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะช่างอุตสาหกรรมเพื่อสร้างเครื่องจักรกลและชิ้นส่วน
3. คุณสมบัติของผู้จบการศึกษาส่วนใหญ่ยังไม่ตรงกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม
4. ผู้ที่จบการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) นิยมศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีมากกว่าการออกไปทำงานประกอบอาชีพ

5. การเปิดสอนหลักสูตร ปวช. ในโรงเรียนมัธยมศึกษายังไม่ได้คุณภาพเท่าที่ควรและส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการหลักสูตรปกติในสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่เป็นแหล่งวิทยากรในการจัดหลักสูตร ปวช.

6. มีกองทุนเงินกู้ยืมเพื่อการศึกษาอย่างกว้างขวางในหมู่นักศึกษา โดยไม่มีมาตรการที่ดีรองรับ เช่น การกู้ยืมศึกษาต่อที่ไม่ตรงสาขา ส่งผลให้เกิดปัญหาและผลกระทบอื่นตามมา

7. ไม่มีสิ่งจูงใจในการให้ผู้ที่จบระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ออกไปทำงาน เช่น ด้านความก้าวหน้าตามสายงาน

8. การจัดอาชีวศึกษาเพื่อผลิตบุคลากรเข้าสู่อุตสาหกรรมยังไม่มี การแบ่งโซนที่ชัดเจนทั้งการแบ่งตามลักษณะภูมิศาสตร์

9. การมีส่วนร่วมของสถานประกอบการในการจัดอาชีวศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจัดฝึกงานในสถานประกอบการยังมีจำกัด

10. ยังไม่มีการสอบมาตรฐานสมรรถนะวิชาชีพในระดับต่างๆ สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาอย่างจริงจัง เพื่อเป็นเครื่องมือรับรองสมรรถนะ

อ้อทิพย์ ราชภรณ์นิยม และ ชมพูนุท โกสลากร เพิ่มพูนวิวัฒน์ (2553) ได้ศึกษาแนวโน้มตลาดแรงงานไทยในต่างประเทศ พบว่า ประเทศในกลุ่มอาเซียนที่มีแรงงานไทยไปทำงานมากที่สุดคือ สิงคโปร์ รองลงมาคือมาเลเซีย ซึ่งตลาดแรงงานที่มีแนวโน้มและน่าจะเป็นโอกาสในการสนับสนุนการจัดส่งแรงงานไทยไปทำงานในประเทศอาเซียนคือ สิงคโปร์เนื่องจากสิงคโปร์เป็นประเทศที่ยังมีความต้องการนำเข้าแรงงานประเภททักษะฝีมือและแรงงานไร้ฝีมือเป็นจำนวนมาก โดยแรงงานจากไทยในสาขาก่อสร้าง แม่บ้าน และแรงงานภาคเกษตรกร ยังมีความต้องการจากนายจ้างสิงคโปร์ สำหรับแรงงานฝีมือที่มีความต้องการนั้น สิงคโปร์ต้องการผู้ที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านการเงินการธนาคาร ธุรกิจสื่อสาร และคอมพิวเตอร์เป็นจำนวนมาก ซึ่งควรมีการส่งเสริมพัฒนา และยกระดับคุณภาพแรงงานในประเด็นดังนี้

1. เตรียมความพร้อมและพัฒนาด้านทักษะฝีมือให้กับแรงงาน
2. เตรียมความพร้อมด้านภาษาอังกฤษและภาษาท้องถิ่นขั้นพื้นฐานให้กับแรงงานที่เดินทางไปทำงานต่างประเทศ

3. เตรียมความพร้อมการให้ข้อมูลความรู้ทั้งในด้านขนบธรรมเนียม ประเพณี วัฒนธรรม และกฎระเบียบของประเทศที่จะเดินทางไปทำงาน

4. ยกระดับคุณภาพแรงงานที่มีฝีมือในการทำงานได้หลากหลายรูปแบบให้มีทักษะและความชำนาญให้สูงขึ้น

5. กระตุ้นและส่งเสริมอาชีพใหม่ๆที่เป็นที่ต้องการในตลาดต่างประเทศปัจจุบัน ทั้งในภาคธุรกิจ การเงิน และบริการ

6. ส่งเสริมและสร้างความร่วมมือด้านแรงงานในระดับทวิภาคีและพหุภาคี ทั้งในด้านการคุ้มครองสิทธิตามกฎหมาย การพัฒนาและส่งเสริมด้านสวัสดิการ การสร้างหลักประกันทางสังคม และคุณภาพชีวิต การคุ้มครองแรงงานด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน

อภิญา เลื่อนฉวี (2554) ได้ศึกษาถึงผลกระทบต่อไทยจากการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีในอาเซียน พบว่าการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีจะส่งผลดีที่เห็นได้ชัดเจนต่อตลาดแรงงาน กล่าวคือตลาดแรงงานจะมีความยืดหยุ่นมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งเศรษฐกิจทั่วโลกในปัจจุบันมีแนวโน้มที่จะผนวกเข้าหากัน แรงงานในแต่ละประเทศจะมีโอกาสเลือกทำงานในสถานที่หรือในประเทศที่มีโอกาสที่แรงงานจะสามารถแสดงศักยภาพได้สูง และก่อให้เกิดรายได้ที่สูงขึ้นตามไปด้วย ซึ่งจะทำให้ประเทศมีการขยายตัวทางเศรษฐกิจอย่างกว้างขวาง ส่วนผลเสียอันเกิดจากการเคลื่อนย้ายแรงงานเสรีนั้นก็คืออุตสาหกรรมบางประเภทอาจได้รับผลกระทบจากการไหลเข้าของแรงงานที่มาจากประเทศอื่นซึ่งเข้ามาแข่งขันในอีกประเทศหนึ่ง นายจ้างมีทางเลือกที่จะจ้างแรงงานของประชากรอาเซียนในประเทศใดประเทศหนึ่งที่มีค่าแรงถูกกว่า เกิดปัญหาหระหว่งคนในชาติและชาวต่างชาติ และทำให้เกิดปัญหาการเหยียดเชื้อชาติตามมา

สรุป

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า ประชาคมอาเซียนมีการส่งเสริมการอาชีวศึกษาโดยจัดอยู่ในภาคประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และมีแนวคิดที่มุ่งพัฒนาการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และพัฒนาคุณภาพครู คุณภาพสถานศึกษากับการพัฒนาหลักสูตรโดยแบ่งเป็นการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และระบบทวิภาคี เน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีคุณลักษณะที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการมีทักษะความเป็นผู้นำ ผู้ตาม และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การที่จะสามารถทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะดังกล่าวจะต้องจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียน รวมทั้งมีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้ เพื่อให้การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาสามารถผลิตบุคลากรให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงานก้าวทันต่อเทคโนโลยี เพื่อรองรับในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

บทที่ 3

ปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพ และการจัดการอาชีวศึกษา

บุคลากรด้านอาชีวศึกษานับว่ามีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต่อภาคอุตสาหกรรมของไทยซึ่งปัจจุบันต้องเผชิญหน้ากับการแข่งขันที่ทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ การเมืองและสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งการก้าวสู่ประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน (ASEAN economic community : AEC) แต่ปัจจุบันบุคลากรด้านอาชีวศึกษา还不能ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน ดังนั้นหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภาครัฐภาคเอกชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคการศึกษา ควรมีการวิจัยและศึกษาถึงสภาพปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและการจัดการอาชีวศึกษาที่ผลิตไม่สอดคล้องต่อความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานแก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ในการวางแผนการผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพ ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน และสังคมในประเทศและภูมิภาค นำไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมที่มั่นคงและยั่งยืน มีคุณภาพเป็นที่ยอมรับในระดับสากลในการเตรียมการเพื่อก้าวสู่ประชาคมอาเซียนต่อไป

ตลาดแรงงานและบุคลากรอาชีวศึกษา

จากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2558) ดำเนินการสำรวจภาวะการทำงานของแรงงานไทยพบว่า ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 พบว่า มีจำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป 55.06 ล้านคน เป็นผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานประมาณ 38.01 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 69.0 เป็นชายร้อยละ 78.1 และหญิงร้อยละ 60.5 และ เป็นผู้ที่อยู่นอกกำลังแรงงาน 17.05 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 31.0 เป็นชายร้อยละ 21.9 และหญิงร้อยละ 39.5

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรอายุ 15 ปีขึ้นไป จำแนกตามสถานภาพแรงงาน

สถานภาพแรงงาน	2557				2558		
	ม.ค.	ก.พ.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.		
					รวม	ชาย	หญิง
ประชากรอายุ 15 ปี ขึ้นไป	54.65	54.69	54.99	55.02	55.06	26.63	28.43
1. ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน	38.43	38.31	38.47	38.96	38.01	20.81	17.2
1.1 ผู้มีงานทำ	37.79	37.74	38.16	38.66	37.36	20.43	16.93
1.2 ผู้ว่างงาน	0.36	0.33	0.21	0.22	0.4	0.23	0.17
1.3 ผู้ที่รอฤดูกาล	0.28	0.24	0.1	0.08	0.25	0.15	0.1
2. ผู้อยู่นอกกำลังแรงงาน	16.22	16.38	16.52	16.06	17.05	5.82	11.23
อัตราการว่างงาน*	0.94	0.86	0.55	0.56	1.06	1.12	0.99

* อัตราการว่างงาน = $\frac{\text{ผู้ว่างงาน}}{\text{ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน}} \times 100$

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2558

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นแนวโน้มปัจจุบันมีจำนวนผู้ที่มีงานทำลดลง ในขณะที่มีผู้ว่างงานเพิ่มขึ้น ทั้งนี้ มีจำนวนผู้ที่รอฤดูกาลลดลง เนื่องจากได้เข้าไปทำงานแล้ว โดยสามารถจำแนกกลุ่มผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานได้เป็นจำนวน 3 กลุ่ม คือ

1. ผู้มีงานทำจำนวน 37.36 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 98.3 ของผู้อยู่ในกำลังแรงงาน เป็นชายร้อยละ 98.2 หญิงร้อยละ 98.4 เมื่อเปรียบเทียบกับเดือน มกราคม ปี 2557 พบว่ามีจำนวนลดลง 4.3 แสนคน

2. ผู้ว่างงาน หมายถึง ผู้ไม่มีงานทำแต่พร้อมที่จะทำงานมีจำนวน 4.04 แสนคน หรือคิดเป็นอัตรา การว่างงานร้อยละ 1.1 เป็นชายร้อยละ 1.1 และหญิงร้อยละ 1.0 เมื่อเปรียบเทียบกับเดือน มกราคม ปี 2557 พบว่ามีจำนวนเพิ่มขึ้น 0.4 แสนคน

3. ผู้ที่รอฤดูกาล หมายถึง ผู้ที่ไม่ได้ทำงานและไม่พร้อมที่จะทำงาน เนื่องจากจะรอทำงานในฤดูกาลต่อไป มีจำนวน 2.47 แสนคน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.6 เป็นชายร้อยละ 0.7 และหญิงร้อยละ 0.6 เมื่อเปรียบเทียบกับเดือน มกราคม ปี 2557 พบว่ามีจำนวนลดลง 3 แสนคน

ภาวะการมีงานทำของประชากร

เมื่อพิจารณาถึงลักษณะการทำงานของประชากรเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 พบว่า จากจำนวนผู้ที่มีงานทำ 37.36 ล้านคน เป็นชาย 20.43 ล้านคน และหญิง 16.93 ล้านคน เป็นผู้ทำงานภาคเกษตรกรรม 11.23 ล้านคน หรือคิดเป็น ร้อยละ 30.1 ของผู้ที่มีงานทำ เป็นชาย 6.63 ล้านคน และหญิง 4.60 ล้านคน และทำงานนอกภาคเกษตรกรรม 26.13 ล้านคน หรือคิดเป็นร้อยละ 69.9 ของผู้ที่มีงานทำ เป็นชาย 13.80 ล้านคน และหญิง 12.33 ล้านคนในจำนวนนี้อยู่ในภาคการผลิตมากที่สุด จำนวน 6.65 ล้านคน และภาคการขนส่ง ขยายปลีก การซ่อมรถยนต์ และรถจักรยานยนต์ รองลงมา จำนวน 6.29 ล้านคน (สำนักงานสถิติแห่งชาติ :2558)

ตารางที่ 2 จำนวนผู้มีงานทำ จำแนกตามสาขาอุตสาหกรรม

หน่วย : ล้านคน

อุตสาหกรรม	2557				2558		
	ม.ค.	ก.พ.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.		
					รวม	ชาย	หญิง
ยอดรวม	37.79	37.74	38.16	38.66	37.36	20.43	16.93
1. ภาคเกษตรกรรม	11.71	11.84	13.15	13.46	11.23	6.63	4.6
1) เกษตรกรรม การป่าไม้ และการประมง	11.71	11.84	13.15	13.46	11.23	6.63	4.6
2. นอกภาคเกษตรกรรม	26.08	25.9	25.01	25.2	26.13	13.8	12.33
1) การผลิต	6.3	6.6	6.35	6.62	6.65	3.4	3.25
2) การก่อสร้าง	2.18	2.41	2.08	2.18	2.28	1.92	0.36
3) การขายส่ง และการขายปลีก การซ่อมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์	6.71	6.24	6.02	5.96	6.29	3.16	3.13
4) การขนส่ง และสถานที่เก็บสินค้า	1.28	1.18	1.27	1.11	1.21	1.03	0.18
5) ที่พักแรมและบริการด้านอาหาร	2.69	2.66	2.6	2.6	2.64	0.94	1.7
6) กิจกรรมทางการเงิน และการประกันภัย	0.59	0.58	0.64	0.44	0.53	0.23	0.3
7) กิจกรรมอสังหาริมทรัพย์	0.17	0.19	0.16	0.15	0.21	0.1	0.11
8) การบริหารราชการ การป้องกันประเทศ และการประกันสังคมภาคบังคับ	1.65	1.56	1.59	1.53	1.63	1.03	0.6
9) การศึกษา	1.16	1.17	1.11	1.24	1.17	0.45	0.72
10) กิจกรรมด้านสุขภาพ และงานสังคมสงเคราะห์	0.64	0.74	0.78	0.68	0.67	0.14	0.53
11) กิจกรรมบริการด้านอื่น ๆ	0.75	0.74	0.68	0.75	0.72	0.31	0.41
12) อื่นๆ*	1.96	1.83	1.73	1.94	2.13	1.09	1.04

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2558

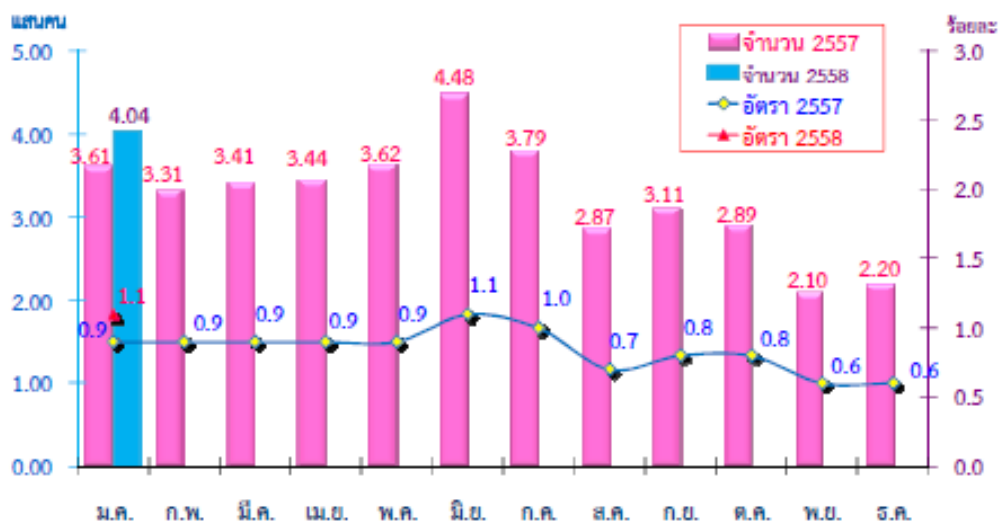
เมื่อเปรียบเทียบกับเดือนมกราคมพ.ศ.2557 พบว่า ในภาคเกษตรกรรมมีจำนวนผู้ทำงานลดลง 4.8 แสนคน จาก 11.71 ล้านคน เป็น 11.23 ล้านคน ในขณะที่นอกภาคเกษตรกรรมมีจำนวนผู้ทำงานเพิ่มขึ้น 5.0 หมื่นคน จาก 26.08 ล้านคน เป็น 26.13 ล้านคน ในจำนวนนี้เป็นการเพิ่มขึ้นในสาขาการผลิตมากที่สุด 3.5 แสนคน รองลงมาเป็นสาขาการก่อสร้าง 1.0 แสนคน สาขากิจกรรมอสังหาริมทรัพย์ 4.0 หมื่นคน สาขากิจกรรมด้านสุขภาพและงานสังคมสงเคราะห์ 3.0 หมื่นคน และสาขา การศึกษา 1.0 หมื่นคน ส่วนสาขาที่ลดลงคือสาขาการขายส่งการขายปลีก การซ่อมยานยนต์ และรถจักรยานยนต์ 4.2 หมื่นคน สาขาการขนส่ง และสถานที่เก็บสินค้า 7.0 หมื่นคน สาขากิจกรรมทางการเงินและการประกันภัย 6.0 หมื่นคน สาขาที่พักแรม และบริการด้านอาหาร 5.0 หมื่นคน สาขากิจกรรมการบริการด้านอื่น ๆ เช่น กิจกรรมบริการเพื่อสร้างเสริมสุขภาพร่างกาย การดูแลสัตว์เลี้ยง การบริการซักรีดและซักแห้ง เป็นต้น 3.0 หมื่นคน และสาขาการบริหารราชการ การป้องกันประเทศ และ การประกันสังคมภาคบังคับ 2.0 หมื่นคน และที่เหลือ

กระจายอยู่ในสาขาอื่นๆ ดังนั้น แสดงให้เห็นในภาพรวมว่าภาวะการมีงานทำของประชากรในภาคเกษตรกรรม และนอกภาคเกษตรกรรมส่วนใหญ่ มีจำนวนผู้มีงานทำลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2557 ประมาณ 4.3 แสนคน

ภาวะการว่างงานของประชากร

ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 สำหรับจำนวนผู้ว่างงานในเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 มีทั้งสิ้น 4.04 แสนคน หรือคิดเป็นอัตราการว่างงาน ร้อยละ 1.1 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2557 จำนวนผู้ว่างงานเพิ่มขึ้น 4.3 หมื่นคน จาก 3.61 แสนคน เป็น 4.04 แสนคน และเมื่อเปรียบเทียบกับเดือนธันวาคม พ.ศ. 2557 จำนวนผู้ว่างงานเพิ่มขึ้น 1.84 แสนคน จาก 2.20 แสนคน เป็น 4.04 แสนคน

แผนภูมิที่ 1 อัตราการว่างงานในเดือนมกราคม พ.ศ.2558

หมายเหตุ : อัตราการว่างงาน = จำนวนผู้ว่างงาน/กำลังแรงงานรวม x 100

ที่มา: กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน 2558

ถ้าพิจารณาอัตราการว่างงานในเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 เป็นรายภาคพบว่า ภาคกลางมีอัตราการว่างงานสูงที่สุดร้อยละ 1.2 รองลงมาคือกรุงเทพมหานคร และภาคใต้ร้อยละ 1.1 ภาคเหนือร้อยละ 1.0 และ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 0.9 ตามลำดับ

ตารางที่ 3 จำนวนและอัตราการว่างงาน จำแนกตามภาค

ภาค	2557				2558		
	ม.ค.	ก.พ.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.		
					รวม	ชาย	หญิง
ยอดรวม	จำนวนผู้ว่างงาน(หน่วย : แสนคน)						
	3.61	3.31	2.1	2.2	4.04	2.34	1.7
กรุงเทพมหานคร	0.65	0.28	0.21	0.33	0.58	0.39	0.19
กลาง	0.91	1.01	0.76	0.57	1.41	0.82	0.59
เหนือ	0.49	0.54	0.25	0.45	0.62	0.28	0.34
ตะวันออกเฉียงเหนือ	0.99	1.07	0.33	0.42	0.87	0.48	0.39
ใต้	0.57	0.41	0.55	0.43	0.56	0.37	0.19
ยอดรวม	อัตราการว่างงาน (ร้อยละ)						
	0.9	0.9	0.5	0.6	1.1	1.1	1
กรุงเทพมหานคร	1.2	0.5	0.4	0.6	1.1	1.4	0.7
กลาง	0.8	0.9	0.7	0.5	1.2	1.3	1.1
เหนือ	0.7	0.8	0.4	0.7	1	0.8	1.2
ตะวันออกเฉียงเหนือ	1	1.1	0.3	0.4	0.9	0.9	0.9
ใต้	1.1	0.8	1.1	0.8	1.1	1.3	0.8

หมายเหตุ : อัตราการว่างงาน = $\frac{\text{ผู้ว่างงาน} \times 100}{\text{ผู้อยู่ในกำลังแรงงาน}}$

ที่มา : กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน

เมื่อเปรียบเทียบอัตราการว่างงานของแต่ละภาคกับช่วงเวลาเดียวกันของปี 2557 ที่ผ่าน มาพบว่า อัตราการว่างงานทั่วประเทศเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.9 เป็นร้อยละ 1.1 เมื่อพิจารณาเป็นราย ภาคพบว่า ภาคกลางเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.8 เป็นร้อยละ 1.2 และภาคเหนือเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 0.7 เป็นร้อยละ 1.0 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือลดลงจากร้อยละ 1.0 เป็นร้อยละ 0.9 สำหรับภาคใต้ อัตราการว่างงานไม่เปลี่ยนแปลงจากช่วงเดียวกันของปี 2557 ดังนั้น ภาวะการว่างงานของประชากร แยกตามภาค โดยส่วนใหญ่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น

เมื่อพิจารณาระดับการศึกษาที่สำเร็จของผู้ว่างงานจำนวน 4.04 แสนคน ในเดือน มกราคม 58 พบว่า ระดับการศึกษาที่มีผู้ว่างงาน มากที่สุดคือ ระดับอุดมศึกษา 1.44 แสนคน รองลงมา คือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 9.5 หมื่นคน ผู้ที่ไม่มีการศึกษาและ ต่ำกว่าประถมศึกษา 6.6 หมื่นคน ระดับประถมศึกษา 5.0 หมื่นคน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลายและอาชีวศึกษา 4.9 หมื่นคน เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา พบว่าผู้ว่างงานระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นมากที่สุด 3.1 หมื่นคน รองลงมา คือระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 2.5 หมื่นคน และผู้ที่ไม่มีการศึกษาและต่ำกว่า ประถมศึกษา 1.9 หมื่นคน ส่วนระดับประถมศึกษาลดลง 2.2 หมื่นคน และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย และอาชีวศึกษา 1.0 หมื่นคน ดังนั้นจะแสดงให้เห็นว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษา มีจำนวนผู้ ว่างงานมากที่สุดในขณะที่ผู้ที่จบการศึกษาอาชีวศึกษามีจำนวนผู้ว่างงานน้อยที่สุด

ตารางที่ 4 จำนวนผู้ว่างงาน จำแนกตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ

ระดับการศึกษาที่สำเร็จ	2557				2558		
	ม.ค.	ก.พ.	พ.ย.	ธ.ค.	ม.ค.		
					รวม	ชาย	หญิง
ยอดรวม	3.61	3.31	2.1	2.2	4.04	2.34	1.7
1. ไม่มีและต่ำกว่าประถมศึกษา	0.47	0.34	0.17	0.19	0.66	0.41	0.25
2. ประถมศึกษา	0.72	0.63	0.39	0.46	0.5	0.42	0.08
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	0.7	0.73	0.49	0.45	0.95	0.65	0.3
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/อาชีวศึกษา	0.59	0.57	0.37	0.43	0.49	0.3	0.19
5. อุดมศึกษา	1.13	1.04	0.68	0.67	1.44	0.56	0.88
ยอดรวม	0.9	0.9	0.5	0.6	1.1	1.1	1
1. ไม่มีและต่ำกว่าประถมศึกษา	0.5	0.4	0.2	0.2	0.7	0.9	0.6
2. ประถมศึกษา	0.8	0.7	0.5	0.5	0.6	0.9	0.2
3. มัธยมศึกษาตอนต้น	1.2	1.2	0.8	0.7	1.6	1.7	1.3
4. มัธยมศึกษาตอนปลาย/อาชีวศึกษา	1	1	0.6	0.7	0.8	0.9	0.8
5. อุดมศึกษา	1.4	1.3	0.8	0.9	1.7	1.4	2.1

ที่มา : กรมจัดหางาน กระทรวงแรงงาน 2558

เมื่อพิจารณาอัตราการว่างงานตามระดับการศึกษาที่สำเร็จ ในเดือน มกราคม 58 พบว่า ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษามีอัตราการว่างงานสูงที่สุดร้อยละ 1.7 รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนต้นร้อยละ 1.6 ระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/อาชีวศึกษา ร้อยละ 0.8 ผู้ว่างงานที่ไม่มีการศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษาร้อยละ 0.7 และระดับประถมศึกษาร้อยละ 0.6 เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันของปีที่ผ่านมา พบว่า ระดับมัธยมศึกษาตอนต้นมีอัตราการว่างงานเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.2 เป็นร้อยละ 1.6 ระดับอุดมศึกษาเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 1.4 เป็นร้อยละ 1.7 ผู้ที่ไม่มีการศึกษาและต่ำกว่าประถมศึกษาเพิ่มขึ้น จากร้อยละ 0.5 เป็นร้อยละ 0.7 ในขณะที่ระดับประถมศึกษาลดลงจากร้อยละ 0.8 เป็นร้อยละ 0.6 และระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/อาชีวศึกษาลดลงจากร้อยละ 1.0 เป็นร้อยละ 0.8 ดังนั้นจะแสดงให้เห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะมีอัตราการว่างงานมากที่สุดในขณะที่ผู้สำเร็จการศึกษาชั้นประถม และอาชีวศึกษา มีอัตราการว่างงานน้อยที่สุดตามลำดับ และมีแนวโน้มลดลงจากปี 57

สรุป สภาพตลาดแรงงานในปัจจุบันมีกำลังแรงงานเป็นผู้ชายมากกว่าผู้หญิงและมีจำนวนผู้ที่มีงานทำมีแนวโน้มลดลง ทั้งในภาคเกษตรกรรมและนอกภาคเกษตรกรรม ยกเว้นภาคการผลิตมีแนวโน้มที่สูงขึ้น สำหรับจำนวนผู้ว่างงานมีแนวโน้มเพิ่มขึ้น โดยส่วนใหญ่อยู่ในภาคกลางและเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษาแต่ในทางกลับกันระดับอาชีวศึกษามีอัตราการว่างงานน้อยที่สุด

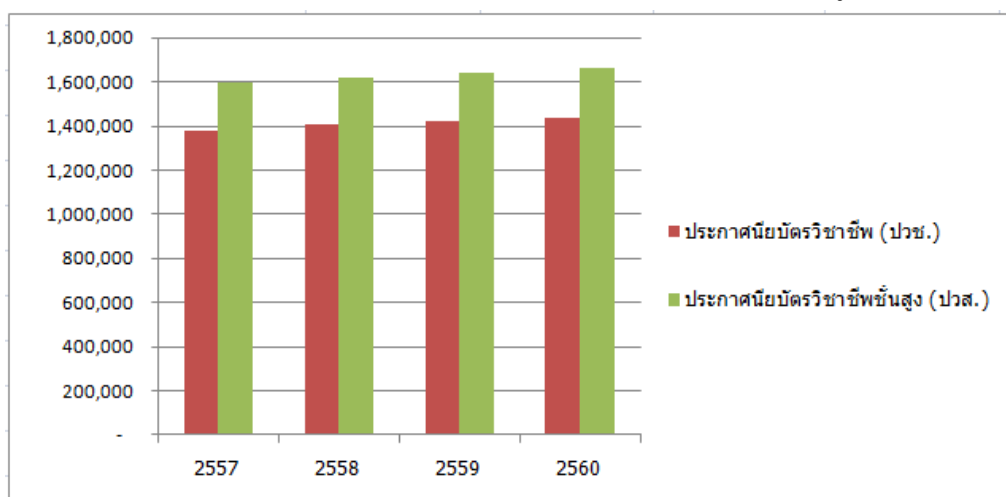
ความต้องการบุคลากรด้านอาชีวศึกษา

บุคลากรด้านอาชีวศึกษาเป็นบุคลากรที่สำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ทั้งทางด้าน เศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม ความต้องการบุคลากรนั้น นอกเหนือจากปริมาณที่ต้องเพียงพอตามความต้องการของตลาดแรงงานแล้ว ในเรื่องของคุณภาพที่ดีก็จะเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้เกิดการพัฒนาองค์กรและประเทศชาติด้วย

ความต้องการด้านปริมาณ

ผลการวิจัยการประมาณการ การจ้างงานในภาพรวมของประเทศ ระหว่างปี พ.ศ. 2557 -2560 โดยสำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมของประเทศเมื่อพิจารณาถึง ความต้องการแรงงานในระดับอาชีวศึกษามีแนวโน้มความต้องการในอยู่ในระดับเพิ่มขึ้นทุกปี โดยจากการประมาณการพบว่า ในปี 2557 มีความต้องการ 2.96 ล้านคน ในปี 2558 มีความต้องการ 3.01 ล้านคน ในปี 2559 มีความต้องการ 3.06 ล้านคน และในปี 2560 มีความต้องการ 3.09 ล้านคน

แผนภูมิที่ 2 ประมาณการ การจ้างงานในภาพรวมระหว่าง ปี พ.ศ. 2557 – 2560 จำแนกตามระดับ การศึกษา ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง

ที่มา : กองวิจัยตลาดแรงงาน

เมื่อแยกตามระดับการศึกษาพบว่า ในปี 2557 มีประมาณการว่ามีความต้องการแรงงานในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 1.37 ล้านคน และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 1.59 ล้านคน ปี 2558 มีความต้องการในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 1.40 ล้านคน และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 1.61 ล้านคน ปี 2559 มีต้องการในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 1.42 ล้านคน และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 1.64 ล้านคน และในปี 2560 มีต้องการในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 1.43 ล้านคน และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 1.66 ล้านคน แสดงให้เห็นว่าประเทศมีความต้องการแรงงานอาชีวศึกษาทั้งในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงเพิ่มขึ้น

ตารางที่ 5 ประมาณการการจ้างงานใน ภาคเกษตรกรรม ภาคอุตสาหกรรมและภาคบริการ ระหว่างปี พ.ศ. 2557-2560

ระดับการศึกษา	2557	2558	2559	2560
รวม	2,977,298	3,020,582	3,060,606	3,098,841
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	1,378,209	1,403,991	1,420,381	1,435,956
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	1,599,089	1,616,591	1,640,225	1,662,885
ภาคเกษตรกรรม	338,450	328,455	326,663	325,698
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	178,369	174,721	173,842	173,371
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	160,081	153,734	152,821	152,327
ภาคอุตสาหกรรม	850,427	863,153	873,882	882,563
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	381,399	386,199	392,942	394,851
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	469,028	476,954	480,940	487,712
ภาคบริการ	1,788,421	1,827,974	1,860,061	1,890,580
ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)	818,441	843,071	855,597	867,734
ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)	969,980	984,903	1,004,464	1,022,846

ที่มา : กองวิจัยตลาดแรงงาน

เมื่อแยกความต้องการตามประเภทของงาน พบว่าปี 2557 ในภาคบริการมีความต้องการในแรงงานระดับอาชีวศึกษาสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 60.06 รองลงมาคือภาคอุตสาหกรรม คิดเป็นร้อยละ 28.56 และภาคเกษตรกรรม คิดเป็นร้อยละ 11.36 และมีแนวโน้มความต้องการเพิ่มขึ้น เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2560 ภาคบริการมีแนวโน้มความต้องการสูงขึ้นจากเดิมจำนวน 1.02 แสนคน และในภาคอุตสาหกรรมสูงขึ้นจำนวน 0.32 แสนคน

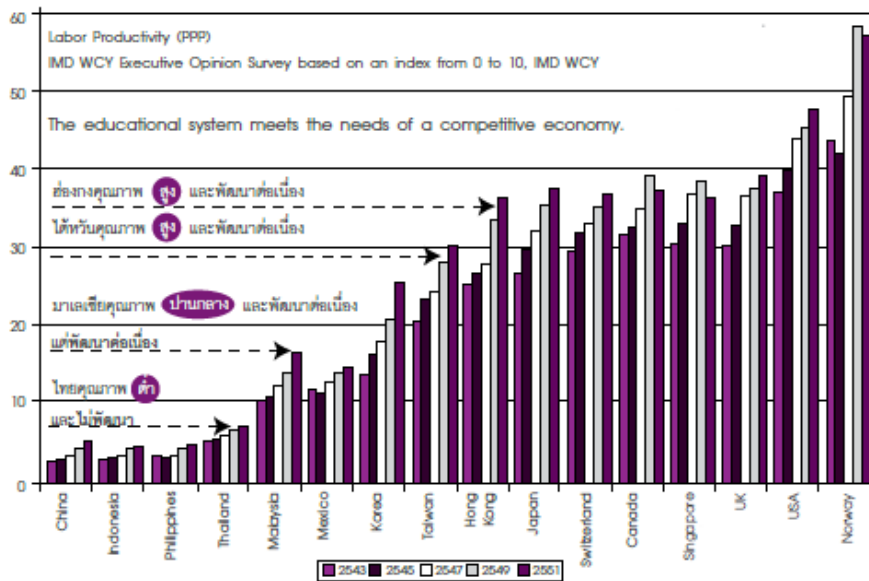
สรุป ภาพรวมของประเทศไทยมีแนวโน้มความต้องการปริมาณบุคลากรระดับอาชีวศึกษาทั้งระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมากขึ้นและเมื่อพิจารณาตามประเภทของแรงงานแล้ว มีความต้องการมากที่สุดในภาคบริการและภาคอุตสาหกรรมลำดับ

ความต้องการด้านคุณภาพ

คุณภาพแรงงานเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการที่สามารถกำหนดระดับความสำเร็จด้านเศรษฐกิจของชาติขณะเดียวกันการผลิตของแรงงานก็ขึ้นอยู่กับผลผลิตของระบบการศึกษาโดยตรง ซึ่งช่วงเวลานี้ประเทศไทยกำลังเตรียมความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนในปี 2558 ซึ่งจะส่งผลให้คู่แข่งของแรงงานไทยครอบคลุมประชากรในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้

ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันเสียเปรียบต่อประเทศเพื่อนบ้านและคู่แข่งในเอเชียอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในระดับของคุณภาพในการผลิตของแรงงานและแนวโน้มอัตราการเพิ่มซึ่งประเทศไทยมีอัตราการผลิตอยู่ในระดับต่ำ และไม่มีแนวโน้มที่สูงขึ้น (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน, 2551:25)

แผนภูมิที่ 3 ภาพแสดงผลิตภาพของแรงงานไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

ที่มา : สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณภาพเยาวชน

จากกราฟแสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพของแรงงานไทยเมื่อเปรียบเทียบกับแรงงานในภูมิภาคเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบว่า มาเลเซีย มีคุณภาพของแรงงานสูงกว่าประเทศไทย โดยคิดเป็น เป็น 1.6 เท่า ฮองกง คิดเป็น 3.8 เท่า ญี่ปุ่น คิดเป็น 2.9 เท่า เกาหลีใต้ คิดเป็น 2.6 เท่า และได้หวัน คิดเป็น 3 เท่า ตามลำดับ หากแรงงานไม่มีคุณภาพจะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการผลิต

ผลการสำรวจปัญหาคุณภาพของแรงงานในสถานประกอบการที่ขึ้นทะเบียนประกันสังคมจำนวน 32,599 แห่งจาก 312,666 แห่ง ทั่วประเทศของสำนักนโยบายและยุทธศาสตร์ สำนักงานปลัดกระทรวงแรงงาน (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2555:ก) ได้ทำการสำรวจด้านของคุณลักษณะของแรงงาน โดยจำแนกตามประเภทของปัญหาและระดับความรุนแรง

ตารางที่ 6 ปัญหาด้านคุณลักษณะของแรงงาน จำแนกตามประเภทของปัญหาและ ระดับความรุนแรงของปัญหา

หน่วย : แห่ง

ปัญหา	ระดับของปัญหา(จำนวน)			
	ไม่มีปัญหา	มีปัญหาน้อย	มีปัญหามาก	มีปัญหามาก
1. ขาดความสามารถในการเรียนรู้	218,274	72,997	24,858	3,328
2. ขาดความรับผิดชอบในงาน	224,352	67,137	23,327	4,449
3. ขาดจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์	239,857	60,112	15,777	3,150
4. ขาดความอดทนต่อความกดดัน	217,246	73,690	22,577	5,499
5. ขาดคุณลักษณะด้านอื่นๆ	213,068	4,256	1,689	432

ที่มา: <http://manpower.mol.go.th/>

พบว่าปัญหาคุณลักษณะของแรงงานที่ประสบปัญหามากที่สุดคือ แรงงานขาดความอดทนต่อความกดดัน รองลงมาคือปัญหาการขาดความรับผิดชอบในงาน ขาดความสามารถในการเรียนรู้ ลำดับสุดท้ายคือ ขาดจรรยาบรรณและ ความซื่อสัตย์ ตามลำดับ

สรุป ตลาดแรงงานไทยต้องการบุคลากรด้านอาชีวศึกษามากขึ้น โดยเฉพาะในภาคบริการและอุตสาหกรรม โดยจะต้องปรับปรุงคุณภาพของบุคลากร โดยเฉพาะในเรื่องการขาดความอดทนต่อความกดดัน และขาดความรับผิดชอบในงาน

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของแรงงาน

จากผลการศึกษาของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2550) ได้สำรวจความต้องการในด้านคุณภาพของแรงงานในกลุ่มอุตสาหกรรมพบว่า กลุ่มอุตสาหกรรมต้องการกำลังคนที่มีคุณลักษณะด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ความรู้และทักษะที่จำเป็น
 - 1.1 ความรู้และทักษะการติดต่อสื่อสาร (ฟัง พูด อ่าน เขียน) ทั้งภาษาไทยและภาษาอื่น เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน เป็นต้น
 - 1.2 ความรู้และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์ และด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ตัวเลข และการคำนวณเบื้องต้น
 - 1.3 ความสามารถในการคิดวิเคราะห์แก้ปัญหาในงาน
 - 1.4 ความรู้และทักษะในการบริหารจัดการ
 - 1.5 ความรู้และทักษะในการทำงานเป็นทีมกับคนที่หลากหลาย
 - 1.6 ความรู้และทักษะในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง
2. ความรู้และทักษะวิชาชีพ
 - 2.1 ความรู้ความสามารถลักษณะ Multi skill รู้ทักษะวิชาชีพที่หลากหลายที่เกี่ยวข้องกับงาน มีประสิทธิภาพสูงในการทำงาน
 - 2.2 ความรู้และทักษะเชิงช่างพื้นฐาน
 - 2.3 ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วิธีการทำงานและนวัตกรรมของ สินค้าและบริการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม
3. คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณในการทำงาน
 - 3.1 ความซื่อสัตย์จงรักภักดี รักองค์กร
 - 3.2 อดทน ขยันหมั่นเพียร มีความประณีตในการทำงาน
 - 3.3 รับผิดชอบต่อหน้าที่และตรงต่อเวลา
 - 3.4 เสียสละและทุ่มเทในการทำงาน
 - 3.5 มีวินัย
 - 3.6 ความคิดในเรื่องความคุ้มค่าของการลงทุน
 - 3.7 ความกระตือรือร้นและมีวุฒิภาวะพร้อมในการปฏิบัติงาน
 - 3.8 ความมุ่งมั่น คิดในทางบวก มุ่งความสำเร็จของงาน
 - 3.9 ความใฝ่รู้ ภาวะผู้นำ

สรุป ในภาพรวมของตลาดแรงงานไทยมีแนวโน้มความต้องการบุคลากรแรงงานที่สูงขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคบริการและภาคอุตสาหกรรมและมีความต้องการแรงงานในระดับอาชีวศึกษา มากที่สุด โดยจะต้องปรับปรุงในเรื่องปริมาณ และคุณภาพของบุคลากรให้มีทักษะในด้านต่าง ๆ มากขึ้น โดยเฉพาะในเรื่องความอดทนต่อความกดดันและความรับผิดชอบในงาน เนื่องจากแรงงานถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจ และเป็นปัจจัยที่สำคัญในการผลิตสินค้าและบริการ และในปัจจุบันประเทศไทยยังประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานทั้งในด้านปริมาณและในด้านคุณภาพ ทำให้ประสิทธิภาพในการผลิตต่ำ ผลิตสินค้าและบริการได้ไม่เต็มประสิทธิภาพ ดังนั้นเพื่อให้ประเทศสามารถผลิตสินค้าและบริการได้อย่างมีประสิทธิภาพสามารถรองรับการขยายตัวทางเศรษฐกิจที่กำลังก้าวสู่ประชาคมอาเซียน จึงจำเป็นต้องเพิ่มการผลิตแรงงานให้ได้ทั้งปริมาณและคุณภาพเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน

ปัญหาการขาดแคลนแรงงานอาชีวศึกษา

ความไม่สอดคล้องกันระหว่างคุณลักษณะของแรงงานที่เข้าสู่ตลาด กับความต้องการของตลาดแรงงาน จากการศึกษาข้อมูลบุคลากรอาชีวศึกษาที่ผ่านมา พบว่าจำนวนแรงงานในระดับอาชีวศึกษาที่คาดว่าจะเข้าสู่ตลาดแรงงานมีแนวโน้มเข้าสู่ตลาดแรงงานลดลง ในทางกลับกันในระดับปริญญาตรีกลับมีแนวโน้มเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เพราะอัตราการเรียนต่ออยู่ในระดับสูงทุกระดับการศึกษา

กองวิจัยตลาดแรงงาน (2557:38) ได้จัดทำข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาและประมาณการผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานใหม่ โดยการรวบรวมข้อมูลผู้สำเร็จการศึกษาและผู้กำลังศึกษา ปี 2555 จากสถาบันการศึกษา ทั้งในส่วนกลางและส่วนภูมิภาค ได้แก่ สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล มหาวิทยาลัยราชภัฏ สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน สถาบันการพลศึกษา สำนักงานการศึกษากรุงเทพมหานคร แล้วนำข้อมูลดังกล่าวไปใช้ในการประมาณการผู้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ปี 2557 และปี 2558 ได้ดังนี้

ตารางที่ 7 ประมาณการผู้สำเร็จการศึกษาศึกษาปีการศึกษา 2557 – 2558

ระดับการศึกษา	ปีการศึกษา 2557		ปีการศึกษา 2558	
	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1.) มัธยมศึกษาปีที่ 3	741,931	38.84	776,744	36.34
2.) มัธยมศึกษาปีที่ 6	431,934	22.61	486,717	22.77
3.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.ปีที่3)	213,373	11.17	272,080	12.73
4.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง / อนุปริญญา	146,148	7.65	146,148	6.84
5.) ปริญญาตรี	376,991	19.73	455,735	21.32
รวมทั้งสิ้น	1,910,377	100	2,137,424	100

ที่มา : กองวิจัยตลาดแรงงาน 2557

ผลการประมาณการผู้สำเร็จการศึกษา ปี 2557 และปี 2558 สามารถจำแนกตามระดับการศึกษา ดังนี้ ปี 2557 พบว่า ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 อัตราสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 38.84 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 คิดเป็นร้อยละ 22.61 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 19.73 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ คิดเป็น ร้อยละ 11.17 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คิดเป็นร้อยละ 7.65 สำหรับปี 2558 พบว่า ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 อัตราสูงที่สุด คิดเป็นร้อยละ 36.34 รองลงมาคือ ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 22.77 ระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 21.32 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 12.73 และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คิดเป็นร้อยละ 6.84 และเมื่อพิจารณาแล้วพบว่าในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงมีผู้สำเร็จการศึกษาลดลง ในทางกลับกันกับผู้สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาตรีที่สูงขึ้น ส่วนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีผู้สำเร็จการศึกษาเพิ่มขึ้นเล็กน้อย แต่ในภาพรวมของอาชีวศึกษา (ปวช.+ปวส.) มีผู้สำเร็จการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 19.7 (12.73+6.84) อยู่ในร้อยละที่น้อยกว่าทุกระดับการศึกษา ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษามีจำนวนน้อยที่สุดในทุกระดับการศึกษา

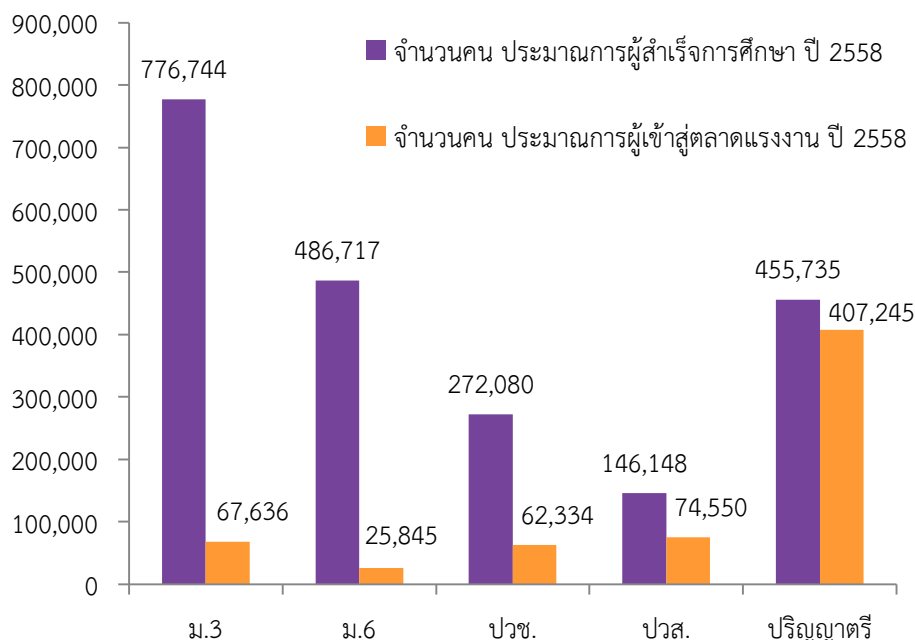
ตารางที่ 8 ประมาณการผู้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ปีการศึกษา 2557 – 2558

ระดับการศึกษา	ปีการศึกษา 2557		ปีการศึกษา 2558	
	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ	จำนวน (คน)	คิดเป็นร้อยละ
1.) มัธยมศึกษาปีที่ 3	64,604	11.79	67,636	10.61
2.) มัธยมศึกษาปีที่ 6	22,936	4.19	25,845	4.05
3.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.ปีที่3)	48,884	8.92	62,334	9.78
4.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง / อนุปริญญา	74,550	13.61	74,550	11.69
5.) ปริญญาตรี	336,879	61.49	407,245	63.87
รวมทั้งสิ้น	547,853	100	637,610	100

ที่มา : กองวิจัยตลาดแรงงาน 2557

ผลการประมาณการผู้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ปี 2557 และปี 2558 สามารถจำแนกตามระดับการศึกษา ดังนี้ ปี 2557 พบว่า การเข้าสู่ตลาดแรงงานในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 61.49 มีอัตราสูงที่สุด รองลงมาคือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คิดเป็นร้อยละ 13.61 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 11.79 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 8.92 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 4.19 และ สำหรับปี 2558 พบว่า การเข้าสู่ตลาดแรงงานในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 63.87 มีอัตราสูงที่สุด รองลงมาคือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คิดเป็นร้อยละ 11.69 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 คิดเป็นร้อยละ 10.61 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 9.78 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 คิดเป็นร้อยละ 4.05 จากข้อมูลข้างต้นเปรียบเทียบกับจำนวนผู้สำเร็จการศึกษา แสดงให้เห็นว่าระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 มัธยมศึกษาปีที่ 6 และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง นั้นเข้าสู่ตลาดแรงงานลดลง เนื่องจากการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น ในส่วนของระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเข้าสู่ตลาดแรงงานเพิ่มขึ้นเล็กน้อย ในร้อยละที่น้อยกว่าการเพิ่มขึ้นของระดับปริญญาตรี สรุปได้ว่าผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพมีแนวโน้มลดลงเมื่อเทียบกับระดับปริญญาตรี

แผนภูมิที่ 4 ประมาณการผู้สำเร็จการศึกษา ปี 2558 และประมาณการผู้เข้าสู่ตลาดแรงงาน ปี 2558

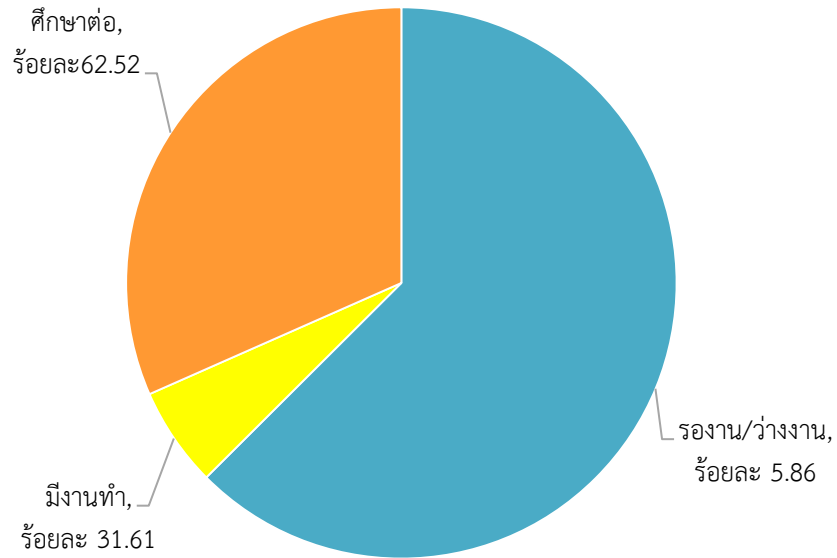
ที่มา : กองวิจัยตลาดแรงงาน 2557

จากแผนภูมิ แสดงการเปรียบเทียบการประมาณการผู้สำเร็จการศึกษาในทุกๆระดับ และประมาณการผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานในปี 2558 พบว่าจำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าสู่ตลาดแรงงานน้อยที่สุด คิดเป็นร้อยละ 8.07 ของผู้สำเร็จการศึกษา รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย คิดเป็นร้อยละ 5.31 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ คิดเป็นร้อยละ 22.91 ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง คิดเป็นร้อยละ 51.13 และที่เข้าสู่ตลาดแรงงานสูงที่สุดคือระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 90.36 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษาในทุกๆระดับชั้นเลือกที่จะเข้ารับการศึกษต่อในระดับที่สูงขึ้น ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่มีความต้องการแรงงานในระดับอาชีวศึกษามากที่สุด และมีอัตราการว่างงานของระดับปริญญาตรีสูงที่สุด

การเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา

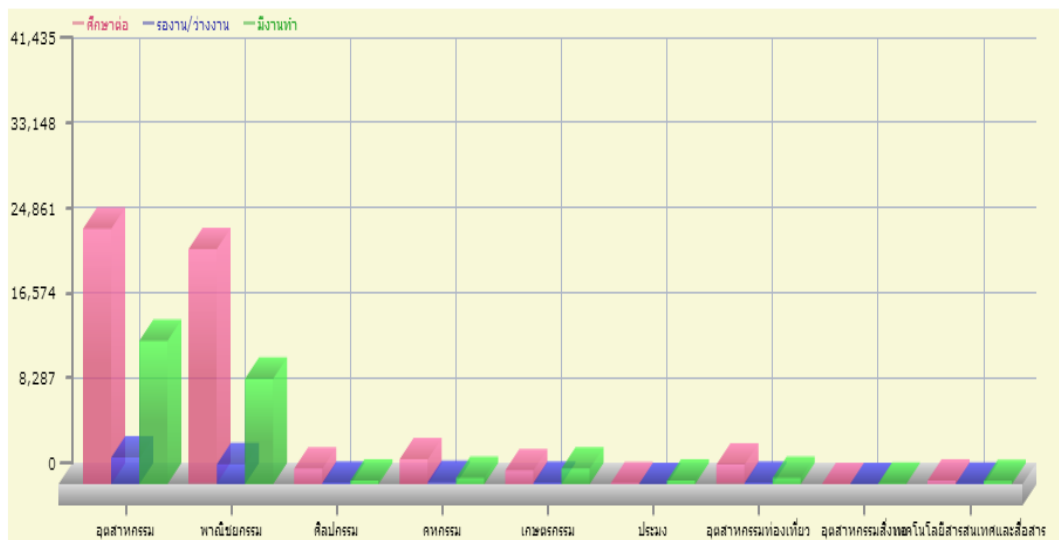
ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ และกำลังคนอาชีวศึกษา ได้จัดทำระบบติดตามภาวะผู้มีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่สามารถติดตามผลได้ ประจำปีการศึกษา 2556 จากแผนภูมิที่ 5 แสดงให้เห็นว่าในภาพรวมของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีอัตราการเข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น คิดเป็นร้อยละ 62.52 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่สามารถติดตามได้ และเข้าสู่ตลาดแรงงานคิดเป็นร้อยละ 31.61 ของจำนวนนักเรียนทั้งหมดที่สามารถติดตามได้ และอีกร้อยละ 5.86 เป็นผู้ที่ว่างงานหรือผู้ที่กำลังหางาน ดังนั้นจึงแสดงให้เห็นว่า ผู้สำเร็จอาชีวศึกษาโดยส่วนใหญ่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

แผนภูมิที่ 5 อัตราส่วนการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาประจำปีการศึกษา 2556

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา เข้าถึง <http://techno.vec.go.th/>

แผนภูมิที่ 6 อัตราส่วนการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้สำเร็จอาชีวศึกษา ประจำปีการศึกษา 2556 โดยจำแนกตามประเภทวิชา

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา เข้าถึง <http://techno.vec.go.th/>

หากจำแนกตามประเภทวิชา พบว่า ในประเภทวิชาอุตสาหกรรม มีผู้สำเร็จการศึกษาที่เข้าศึกษาต่อ คิดเป็นร้อยละ 60.01 เข้าสู่ตลาดแรงงานคิดเป็นร้อยละ 33.68 ประเภทวิชาพาณิชยกรรม เข้าศึกษาต่อ คิดเป็นร้อยละ 65.17 เข้าสู่ตลาดแรงงานคิดเป็นร้อยละ 29.24 ประเภทวิชา

คหกรรม เข้าศึกษาต่อ คิดเป็นร้อยละ 74.74 เข้าสู่ตลาดแรงงานคิดเป็นร้อยละ 19.30 ประเภทวิชาเกษตรกรรม เข้าศึกษาต่อ คิดเป็นร้อยละ 45.50 เข้าสู่ตลาดแรงงานคิดเป็นร้อยละ 50.36 ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว เข้าศึกษาต่อ คิดเป็นร้อยละ 71.80 เข้าสู่ตลาดแรงงานคิดเป็นร้อยละ 23.2 ประเภทวิชาศิลปกรรม เข้าศึกษาต่อคิดเป็นร้อยละ 76.16 เข้าสู่ตลาดแรงงานคิดเป็นร้อยละ 17.66 ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร เข้าศึกษาต่อ คิดเป็นร้อยละ 48.52 เข้าสู่ตลาดแรงงานคิดเป็นร้อยละ 45.47 ดังนั้นจะเห็นได้ว่าผู้ที่สำเร็จอาชีวศึกษาเข้าศึกษาต่อมากกว่าเข้าสู่ตลาดแรงงานในทุกประเภทวิชา

การเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนช่างฝีมือทหาร

ตารางที่ 9 จำนวนและร้อยละของผู้สำเร็จการศึกษาที่ติดตามได้ที่ศึกษาต่อและเข้าสู่ตลาดแรงงาน

ปีการศึกษา		ผู้สำเร็จการศึกษาที่ติดตามได้			
		รวม	ศึกษาต่อ	เข้าสู่ตลาดแรงงาน	อื่น ๆ
2553	จำนวน	314	249	54	11
	ร้อยละ	%	79.21%	17.19%	3.50%
2554	จำนวน	315	264	45	6
	ร้อยละ	%	83.80%	14.28%	1.90%
2555	จำนวน	219	183	30	6
	ร้อยละ	%	83.56%	13.69%	2.73%
2556	จำนวน	212	185	25	2
	ร้อยละ	%	87.26%	11.79%	0.94%

ที่มา : รายงานการประเมินตนเอง ประจำปีการศึกษา 2557

จากข้อมูลการติดตามข้อมูลนักเรียนช่างฝีมือทหารที่สำเร็จการศึกษากิจการศึกษากิจการจากโรงเรียนช่างฝีมือทหาร ในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ภาคสมทบ ในการดำเนินการติดตามปี 2553 - 2556 พบว่า ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ภาคสมทบ มีแนวโน้มเข้าสู่ตลาดแรงงานลดลงอย่างเห็นได้ชัด แต่ในทางกลับกันอัตราการเข้าศึกษาต่ออยู่ในระดับที่สูงขึ้นซึ่งจะเห็นได้จากปี 2553 มีนักเรียนช่างฝีมือทหารภาคสมทบที่สำเร็จการศึกษา มีจำนวนเข้าสู่ตลาดแรงงาน ร้อยละ 17.19 อีกร้อยละ 79.21 ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น และในปี 2556 มีจำนวนเข้าสู่ตลาดแรงงานเพียง ร้อยละ 11.79 และอีกร้อยละ 87.26 ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น

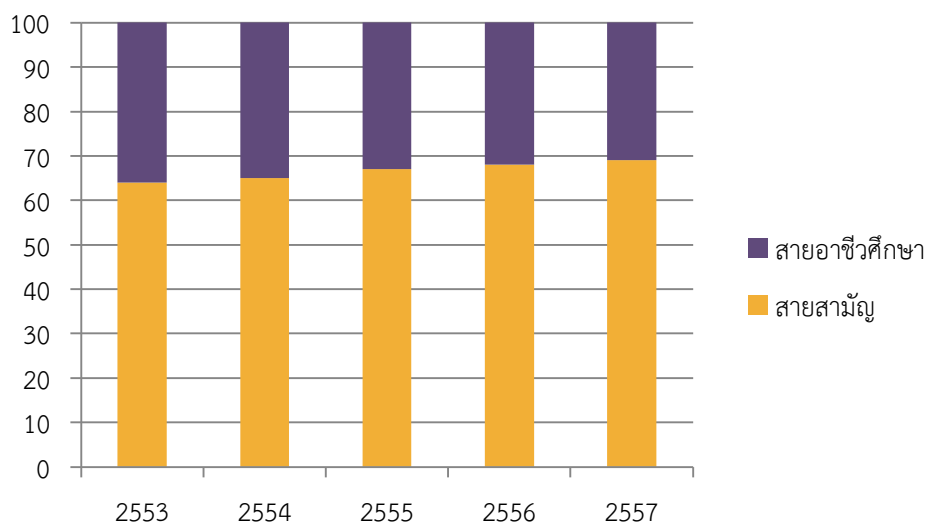
จากข้อมูลการติดตามผู้สำเร็จที่กล่าวข้างต้น จะเห็นได้ว่านักเรียนในระดับอาชีวศึกษามีอัตราการเรียนต่อสูง ทำให้แรงงานกลุ่มดังกล่าวเข้าสู่ตลาดแรงงานน้อยลงและในทางตรงกันข้ามแรงงานที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น ในขณะที่ประเทศต้องการแรงงานในระดับมัธยมศึกษาและในระดับอาชีวศึกษาเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานในระดับอาชีวศึกษา แต่แรงงาน ระดับอุดมศึกษาคงกลับมีมากเกินความต้องการของตลาดแรงงานและต้องประสบปัญหาการว่างงาน ในระดับสูง

สัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญต่อสายอาชีพ

ความไม่สอดคล้องของโครงสร้างการศึกษากับความต้องการของตลาดยังเป็นอีกหนึ่งปัญหา กล่าวคือ จากข้อมูลสถิติการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ในปี 2553-2557 พบว่าผู้เรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษาเพียงร้อยละ 36 ในจำนวนนี้มีเพียงประมาณร้อยละ 50 ที่เรียนด้านช่างอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำมากไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งขาดแคลนบุคลากรอาชีวศึกษาภาคอุตสาหกรรมเป็นอย่างมาก

จากการรายงานสถิติการศึกษาของ ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีการศึกษา 2553 -2557 (2557:2)

แผนภูมิที่ 7 สัดส่วนผู้เรียนสายสามัญ ต่อผู้เรียนสายอาชีวศึกษาในปีการศึกษา 2553 -2557

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา เข้าถึง <http://techno.vec.go.th/>

จากข้อมูลข้างต้นแสดงจำนวนนักเรียนโดยแสดงสัดส่วนของผู้เรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญต่อนักเรียนอาชีวศึกษาในระบบโรงเรียน โดยแยกตามสังกัดของโรงเรียน ปี 2553 - 2557 อัตราส่วนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญต่อสายอาชีวศึกษา คือ 64:36, 65:35, 67:33, 68:32, 63:37 และ 69:31 ตามลำดับ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าจำนวนผู้เรียนมัธยมปลายสายสามัญมีอัตราส่วนที่สูงขึ้นตามลำดับทุกปี เมื่อเทียบกับนักเรียนอาชีวศึกษา พล.ร.อ.ณรงค์ พิพัฒนาศัย รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการ (ศธ.) ได้ให้ความสำคัญกับปัญหาด้านสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ลดลง เพราะเห็นว่าการกำลังคนด้านอาชีวศึกษา เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเป็นการเตรียมความพร้อมในการผลิตเพื่อรองรับความต้องการแรงงานฝีมือในการพัฒนาประเทศ จึงได้มีนโยบายให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เพิ่มสัดส่วนนักเรียนสายอาชีวศึกษาต่อสายสามัญให้สูงขึ้น โดยในปีการศึกษา 2558 จะต้องเพิ่มสัดส่วนเป็น 40:60 และในปีถัดไปอาจขยับเป็น 45:55 และมีเป้าหมายให้ไปถึง 50:50 ในอนาคต (www.thairath.co.th/2558)

สาเหตุที่นักเรียนเลือกสาขาเรียน

ตารางที่ 10 สาเหตุที่นักเรียนเลือกสาขาเรียน

เหตุผลที่เลือกเรียนสายสามัญ	%	เหตุผลที่เลือกเรียนสายอาชีพ	%	เหตุผลที่ไม่เลือกเรียนสายอาชีพ	%
1.ทำให้เกิดความภูมิใจในตัวเอง	45	1.ชอบเรียนภาคปฏิบัติมากกว่าภาคทฤษฎี	29	1.โอกาสก้าวหน้าในอนาคตจำกัด	37
2.อิทธิพลจากผู้ปกครอง ญาติ เพื่อน	21	2. กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน	22	2. ปัญหาความรุนแรง	25
3. ศึกษาต่อระดับสูงง่ายกว่า	17	3. การเรียนไม่ยาก แข่งขันไม่สูง	20	3. หางานทำยาก	18
4. ต้องการใบปริญญาเป็นใบเบิกทางในความก้าวหน้าในการทำงานมากกว่า	17	4. ได้รับอิทธิพลจากผู้ปกครอง ญาติ เพื่อน	14	4. สังคมไม่ยอมรับ/ไม่น่าภูมิใจ	11
		5.ค่าใช้จ่ายในการศึกษาไม่สูงนัก	5	5. อื่น ๆ	9

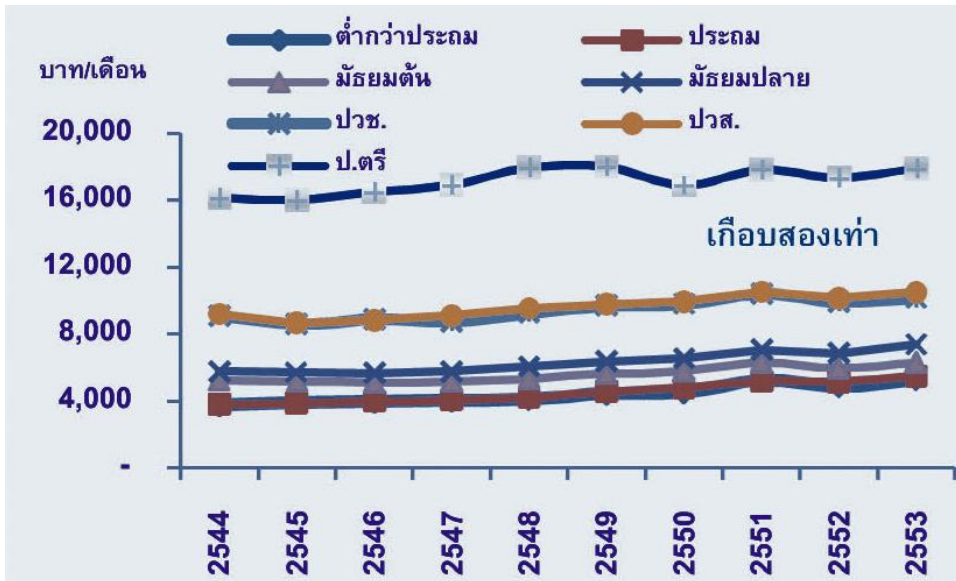
ที่มา : แนวทางส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพฯ พ.ศ. 2552 – 2559 สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา,กระทรวงศึกษาธิการ

จากตารางดังกล่าว จะเห็นว่าผู้เรียนในสายสามัญจะเกิดความภาคภูมิใจในตัวเองโดยได้รับอิทธิพลจากผู้ปกครอง ญาติและเพื่อนอีกทั้งยังสามารถเรียนต่อระดับสูงจนถึงระดับปริญญาได้ สอดคล้องกับผู้ที่ไม่เลือกเรียนสายอาชีพ เพราะเห็นว่าโอกาสก้าวหน้าจำกัด หางานทำยาก และมีโอกาสเสี่ยงอันตรายจากปัญหาการทะเลาะวิวาทอีกทั้ง สังคมโดยส่วนใหญ่ของประเทศยังไม่ยอมรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษามากพอควร สำหรับเหตุผลสำคัญที่นักเรียนเลือกเรียนสายอาชีพมีความแตกต่างจากผู้เรียนสายสามัญมากพอควร อาทิ ชอบเรียนภาคปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เรียนได้ง่าย การแข่งขันไม่สูงนัก รวมทั้งได้รับอิทธิพลจากผู้ปกครองที่ต้องการให้สามารถทำงานได้ทันที และมีความมั่นใจในเรื่องของตลาดแรงงานว่าจะไม่ตกงานแน่นอน เป็นต้น

สำหรับสาเหตุสำคัญอื่น ๆ ที่ทำให้แรงงานส่วนใหญ่ต่างมุ่งที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น อาจจำแนกได้ 3 ปัจจัย คือ

1. ค่านิยมของผู้เรียนที่ต้องการเรียนในสายสามัญมากกว่าสายวิชาชีพเพื่อมุ่งเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา
2. นโยบายการ ส่งเสริมการศึกษาของ ภาครัฐจากการจัดตั้งกองทุนเงินให้กู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ส่งผลให้โอกาสในการศึกษาต่อมีมากขึ้น
3. ต้องการค่าจ้างที่สูงขึ้น กล่าวคือ ค่าจ้างแรงงานในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพกับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แตกต่างกันไม่มากแต่ถ้าศึกษาต่ออีก 2 ปี ได้ปริญญาบัตรจะได้ค่าจ้างแรงงานเป็นเกือบสองเท่า และยังสะท้อนให้เห็นว่า การกำหนดค่าจ้างส่วนใหญ่กำหนดตาม วุฒิ การศึกษาที่สำเร็จ มากกว่าความสามารถ และประสบการณ์ของแรงงาน ดังข้อมูลแผนภูมิที่ 8

แผนภูมิที่ 8 อัตราค่าตอบแทนแรงงานจำแนกตามคุณวุฒิการศึกษา

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ 2553

สรุป ปัญหาการขาดแคลนแรงงานในปัจจุบันจากข้อมูลที่ผ่านมาทำให้มองเห็นว่าแรงงานที่ตลาดขาดแคลนนั่นล้วนเป็นแรงงานที่จบสายอาชีพแทบทั้งสิ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งแรงงานในระดับอาชีวศึกษามีความขาดแคลนทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาส่วนใหญ่เลือกที่จะเข้ารับการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นและมีแนวโน้มสูงขึ้นทุกปีโดยสาเหตุที่ทำให้ประสบปัญหาดังกล่าวเนื่องมาจากเหตุผล ค่านิยมและทัศนคติของผู้ปกครอง สังคมของผู้เรียน และการมีความต้องการอัตราค่าตอบแทนแรงงานที่สูงขึ้น ทำให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นเลือกที่จะศึกษาต่อในสายสามัญมากกว่าสายอาชีพ และผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเลือกที่จะศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีมากกว่าการเข้าสู่ตลาดแรงงาน ค่านิยมเหล่านี้สะท้อนให้เห็นว่าการจัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาควรมีการปรับปรุงพัฒนารูปแบบการจัดการเรียนการสอน ให้สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในด้านปริมาณและในด้านคุณภาพ เพื่อเป็นการรองรับการขยายตัวของเศรษฐกิจที่กำลังพัฒนาต่อไป

การจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทย

1. การจัดการอาชีวศึกษาดำเนินการเป็น 2 ส่วน คือ

1.1 การศึกษาภาครัฐมีคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาเป็นผู้กำหนดนโยบายและสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เป็นหน่วยงานปฏิบัติ กล่าวคือเป็นผู้กำหนดหลักสูตรและเป็นผู้กำกับดูแลการให้การศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐบาลที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ จำนวน 421 สถาบัน

1.2 การจัดการอาชีวศึกษาส่วนที่ 2 ดำเนินการโดยวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนที่มีจำนวนทั้งสิ้น 428 แห่ง การให้การศึกษาใช้หลักสูตรที่กำหนดโดย สอศ. แต่วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนสามารถปรับแต่งให้หลักสูตรมีเนื้อหาที่ต่างจากหลักสูตรของ สอศ. ได้เพื่อความเหมาะสมของแต่ละ

วิทยาลัยการดำเนินการให้การศึกษา ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนอยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนอกจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแล้ว สช. ยังมีหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินการโรงเรียนเอกชนทุกประเภทอีกด้วย

2. หลักสูตรอาชีวศึกษาแบ่งออกเป็น 3 หลักสูตร คือ

2.1 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

2.2 ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.)

2.3 การศึกษานอกระบบเป็นหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นมีหลายรูปแบบทั้งระยะเวลาและวิชาที่เปิดสอน

3. รูปแบบของการจัดการเรียนการสอนมี 3 ประเภท คือ

3.1 การศึกษาในระบบที่เน้นการศึกษาในสถานศึกษาเป็นหลัก

3.2 การศึกษานอกระบบที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดจุดมุ่งหมายรูปแบบวิธีการศึกษาระยะเวลาและวิธีการวัดผล

3.3 การศึกษาระบบทวิภาคีซึ่งเป็นการจัดการเรียนการสอนที่เกิดจากข้อตกลงระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในเรื่องการจัดการหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การวัดผล การศึกษา โดยผู้เรียนจะต้องใช้เวลาส่วนหนึ่งในสถานประกอบการ และเวลาอีกส่วนหนึ่งเรียน ตามปกติในสถานศึกษา

4. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงนั้นเป็นไปตามที่คณะกรรมการอาชีวศึกษา (สอศ.) กำหนด รายละเอียดตามผนวก ก.

5. หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพโรงเรียนช่างฝีมือทหาร สถาบันวิชาการป้องกันประเทศ รายละเอียดตามผนวก ข.

จำนวนสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษา

ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา ได้ทำสถิติข้อมูลจำนวนสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา โดยแยกตามประเภทของสถานศึกษา ได้จำนวน 14 สถานศึกษา ในปีการศึกษา 2554 – 2556 (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา ,2557)

ตารางที่ 11 จำนวนสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีการศึกษา 2554 – 2556

ประเภทสถานศึกษา	ประจำปีการศึกษา		
	2554	2555	2556
1. วิทยาลัยเทคนิค	110	113	114
2. วิทยาลัยการอาชีพ	142	141	142
3. วิทยาลัยบริหารธุรกิจและการท่องเที่ยว	3	3	3
4. วิทยาลัยพณิชยการ	5	5	5
5. วิทยาลัยศิลปหัตถกรรม	2	2	2

ตารางที่ 11 จำนวนสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปีการศึกษา 2554 – 2556 (ต่อ)

ประเภทสถานศึกษา	ประจำปีการศึกษา		
	2554	2555	2556
6. วิทยาลัยสารพัดช่าง	53	52	52
7. วิทยาลัยอาชีวศึกษา	36	38	37
8. วิทยาลัยเทคโนโลยีการจัดการ	11	10	13
9. วิทยาลัยเกษตรและเทคโนโลยี	43	43	43
10. วิทยาลัยช่างทองหลวง	1	1	1
11. วิทยาลัยเทคโนโลยีและอุตสาหกรรมการต่อเรือ	3	3	3
12. วิทยาลัยประมง	4	4	4
13. ศูนย์ฝึกอบรบวิศวกรรมเกษตร	1	-	1
14. วิทยาลัยอาชีวศึกษาเทคโนโลยีฐานวิทยาศาสตร์	1	1	1
รวมทั้งสิ้น	415	416	421

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา 2555

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลในตารางพบว่า ในปีการศึกษา 2554 มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 415 สถานศึกษา ปี 2555 มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 416 สถานศึกษา และในปี 2556 มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 421 สถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าจำนวนสถานศึกษามีการขยายจำนวนเพิ่มมากขึ้นและยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากเดิม

ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้ทำสถิติข้อมูลจำนวนสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในปีการศึกษา 2553 – 2556 (ศูนย์ข้อมูลสารสนเทศ,2557)

ตารางที่ 12 จำนวนสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ในปีการศึกษา 2553 – 2556

ปี 2553	ปี 2554	ปี 2555	ปี 2556
421	428	448	455

เมื่อพิจารณาจากข้อมูลในตารางพบว่า ในปีการศึกษา 2553 มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 421 สถานศึกษา ปี 2554 มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 428 สถานศึกษา และในปี 2555 มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 448 สถานศึกษา และในปีการศึกษา 2556 มีจำนวนสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 455 สถานศึกษา แสดงให้เห็นว่าจำนวนสถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน ในสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน มีการขยายจำนวนเพิ่มมากขึ้นและยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากเดิมเช่นเดียวกับ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

แต่การเพิ่มขึ้นของสถานศึกษานั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพของสถานศึกษาเป็นหลัก ไม่ใช่พิจารณาจากจำนวนที่เพิ่มขึ้น และควรคำนึงถึงที่ตั้งของสถานศึกษาที่ยังไม่ครอบคลุมทุกจังหวัด สำหรับเกณฑ์การพิจารณาว่าสถานศึกษานั้นมีคุณภาพหรือไม่ ตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนคือจากผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) ซึ่งผลจากการตรวจประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการอาชีวศึกษาในรอบสาม ปรากฏว่ามีสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพจำนวน 15 แห่ง และสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) 127 แห่งที่ไม่ผ่านการรับรองซึ่งชี้ให้เห็นได้ชัดเจนว่า การเพิ่มขึ้นของสถานศึกษานั้นเป็นเพียงการเพิ่มในด้านปริมาณเท่านั้น

จำนวนครูในระดับอาชีวศึกษา

จำนวนครูในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตาม ระดับการศึกษา เพศ ปีการศึกษา 2551 – 2554 (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคน อาชีวศึกษา, 2555)

ตารางที่ 13 จำนวนครูในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาของคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

ระดับการศึกษา	เพศ	2551	2552	2553	2554
ปริญญาเอก	ชาย	46	49	40	33
	หญิง	25	26	27	29
	รวม	71	75	67	62
ปริญญาโท	ชาย	3,375	3,485	2,576	2,492
	หญิง	2,432	2,485	2,356	2,425
	รวม	5,807	5,970	4,932	2,917
ปริญญาตรี	ชาย	6,303	6,165	5,378	5,364
	หญิง	4,293	4,233	3,868	3,783
	รวม	10,596	10,398	9,246	9,147
ต่ำกว่าปริญญาตรี	ชาย	243	235	186	91
	หญิง	49	52	35	6
	รวม	292	287	221	97
รวม	ชาย	9,967	9,934	8,180	7,980
	หญิง	6,799	6,796	6,286	6,243
	รวม	16,766	16,730	14,466	14,223

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา 2555

ในปีการศึกษา 2554 จำนวนครูในระดับอาชีวศึกษาเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกจำนวน 62 คน ระดับปริญญาโท จำนวน 4,917 คน ระดับปริญญาตรี จำนวน 9,147 คน และระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 97 คน ในปีการศึกษา 2553 เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกจำนวน 67 คน ระดับปริญญาโท จำนวน 4,932 คน ระดับปริญญาตรี จำนวน 9,246 คน และระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 221 คน ในปี 2552 เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอกจำนวน 75 คน ระดับปริญญาโท จำนวน 5,970 คน ระดับปริญญาตรี จำนวน 10,398 คน และระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 287 คนและเมื่อเปรียบเทียบจำนวนครูในระดับอาชีวศึกษาในภาพรวม ปี 2554 กับปี2551 มีจำนวนครูลดลงถึง 2,543 คนซึ่งเป็นจำนวนที่ลดลงในทุกะดับการศึกษา โดยตรงกันข้ามกับสถานศึกษาที่มีจำนวนมากขึ้น

จำนวนครูของโรงเรียนช่างฝีมือทหาร

จำนวนครู อาจารย์ประจำ ของโรงเรียนช่างฝีมือทหาร โดยจำแนกผู้ที่มีคุณวุฒิทางวิชาชีพ ปีการศึกษา 2555 – 2557

ตารางที่ 14 จำนวนครู อาจารย์ โดยจำแนกตามคุณวุฒิการศึกษา ปีการศึกษา 2555 – 2557

ระดับการศึกษา	2555			2556			2557		
	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม	ชาย	หญิง	รวม
สูงกว่าปริญญาโท	0	0	0	0	0	0	0	0	0
ปริญญาโท/เทียบเท่า	5	0	5	7	0	7	11	2	13
ปริญญาตรี/เทียบเท่า	70	5	75	75	6	81	79	4	83
ปวส./อนุปริญญา	38	0	38	32	0	32	15	0	15
ปวช./ม.6	40	0	40	22	0	22	30	0	30
รวม	153	5	158	136	6	142	138	7	141

ที่มา : รายงานการประเมินตนเอง ประจำปีการศึกษา 2557

จากตารางแสดงให้เห็นว่า ครู อาจารย์ประจำที่ทำหน้าที่สอนนักเรียนช่างฝีมือทหาร ในปีการศึกษา 2557 มีครู อาจารย์ ทั้งหมด จำนวน 141 คน เมื่อจำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า โรงเรียนช่างฝีมือทหารไม่มีครู อาจารย์ที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ระดับปริญญาโท จำนวน 13 คน ระดับปริญญาตรี จำนวน 83 คน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 15 คน และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 30 คน ในปีการศึกษา 2556 ไม่มีครู อาจารย์ที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ระดับปริญญาโท จำนวน 7 คน ระดับปริญญาตรี จำนวน 81 คน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 32 คน และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 22 คน ในปีการศึกษา 2555 ไม่มีครู อาจารย์ที่เป็นผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาเอก ระดับปริญญาโท จำนวน 5 คน ระดับปริญญาตรี จำนวน 75 คน ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง จำนวน 38 คน

และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ จำนวน 40 คนและเมื่อเปรียบเทียบจำนวนครูในระดับอาชีวศึกษา ในภาพรวม ปี 2557 กับปี 2555 มีจำนวนครูลดลงถึง 17 คนซึ่งเป็นจำนวนที่ลดลงในทุกระดับ การศึกษา

ครูถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถทำให้การจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ทั้งภาคทฤษฎี และภาคปฏิบัติ มีความเจริญก้าวหน้าและประสบผลสำเร็จ ในการจัดการศึกษาทั้งในเชิงคุณภาพและ ปริมาณ จึงมีความจำเป็นอย่างมากที่จะพัฒนาครูอาชีวศึกษาให้มีความรู้รอบด้าน และสามารถ ถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แต่เมื่อพิจารณาถึงจำนวนครูที่มีแนวโน้มลดลง และไม่สอดคล้องต่อการเพิ่มจำนวนของสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาซึ่งจะส่งผลกระทบต่อ ประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียน และผลจากการตรวจประเมินคุณภาพ ภายนอกสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการ อาชีวศึกษาในรอบสาม(<http://campus.sanook.com/1374133/> :2557) ที่พบว่า มีสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพจำนวน 15 แห่ง พบว่าสถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ผ่านการประเมินใน 3 ตัวบ่งชี้หลักได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผลงานที่เป็น โครงการทางวิชาชีพหรือสิ่งประดิษฐ์ของผู้เรียนที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ ตัวบ่งชี้ที่ 5 ผลงานที่เป็น นวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์หรืองานวิจัยของครูที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ และตัวบ่งชี้ที่ 7 ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งเป็นข้อมูลที่ชี้ให้เห็นได้ชัดเจนว่านอกจากจำนวนครูลดลงแล้ว นั้น คุณภาพของครูยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านทฤษฎี และความเชี่ยวชาญด้านเทคนิคเฉพาะทาง แต่การพัฒนาครูนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนา ควบคู่กับการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาเพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรอาชีวศึกษาให้สนองต่อความ ต้องการของตลาดแรงงาน และนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดกรอบคุณวุฒิในการออกใบประกอบ วิชาชีพครู จำนวนครูที่ลดลงอย่างต่อเนื่องนั้น เนื่องจากในกระบวนการเพื่อให้ได้ใบประกอบวิชาชีพครู นั้นพิจารณาจากคุณวุฒิการศึกษาเพียงอย่างเดียว ทำให้ผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญเฉพาะทางจึงไม่ สามารถได้ใบประกอบวิชาชีพครู

จำนวนผู้เรียน นักศึกษาในระดับอาชีวศึกษา

จำนวนนักเรียนในสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการ อาชีวศึกษา จำแนกตาม ระดับการศึกษา เพศ ปีการศึกษา 2553 - 2557 (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศ และกำลังคนอาชีวศึกษา,2558)

เมื่อพิจารณาถึงจำนวนนักเรียนนักศึกษาระดับอาชีวศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา จำแนกตามประเภทสาขาวิชา จำนวน 9 สาขาวิชาในปีการศึกษา 2553 – 2557 (ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา,2558) พบว่า ในปีการศึกษา 2557 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 630,864 คน ในปีการศึกษา 2556 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 651,035 คน ในปีการศึกษา 2555 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 660,859 คน ในปีการศึกษา 2554 มีจำนวนนักเรียน ทั้งหมด 684,055 คน ในปีการศึกษา 2553 มีจำนวนนักเรียนทั้งหมด 692,273 คน และเมื่อ เปรียบเทียบจำนวนนักเรียนในปีการศึกษา 2557 กับปีการศึกษา 2553 มีจำนวนนักเรียนลดลงถึง 61,409 คน

ตารางที่ 15 จำนวนนักเรียนระดับอาชีวศึกษา ในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ประจำปี 2553-2557 จำแนกตามประเภทสาขาวิชา

ลำดับ	ประเภทนักเรียน นักศึกษา	2553	2554	2555	2556	2557
1	เกษตรกรรม	23,995	23,922	23,820	22,553	21,717
2	คหกรรม	18,040	18,119	17,997	17,782	17,879
3	เทคโนโลยีสารสนเทศและสื่อสาร	4,013	3,734	3,299	3,916	455
4	ประมง	2,222	1,881	1,752	1,900	1,632
5	พาณิชยกรรม	245,668	240,688	229,633	228,367	221,668
6	ศิลปกรรม	13,070	13,310	12,771	12,173	11,631
7	อุตสาหกรรม	368,872	365,448	354,162	348,789	340,500
8	อุตสาหกรรมท่องเที่ยว	16,029	16,640	17,087	15,300	15,050
9	อุตสาหกรรมสิ่งทอ	364	313	338	255	332
รวมทั้งสิ้น		692,273	684,055	660,859	651,035	630,864

ที่มา : ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา 2555

และเมื่อพิจารณาจากจำนวนของนักเรียนที่มีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง แต่ในทางกลับกันจำนวนสถานศึกษากลับมีอัตราการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องซึ่งเป็นความไม่สอดคล้องกัน แสดงให้เห็นว่าการขาดการสร้างภาพลักษณ์และการขาดการรับรู้ของนักเรียนในเส้นทางการเรียนอาชีวศึกษา รวมทั้งการขาดความนิยมในการเลือกเรียนอาชีวศึกษา และคุณภาพของสถานศึกษาบางแห่งอาจยังไม่ได้คุณภาพเป็นที่ยอมรับของจากสถานประกอบการ เนื่องจากความไม่พร้อมในด้านเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ และข้อจำกัดของสถานที่ตั้งของสถานศึกษาที่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งคือข้อจำกัดจากงบประมาณในการสนับสนุนที่ได้รับ

สรุป การจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทย เป็นหน้าที่โดยตรงของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) ในการจัดทำหลักสูตรและจัดการเรียนการสอน และยังมีหน่วยงานที่เกี่ยวข้องที่จัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาและขอเทียบเท่าหลักสูตรกับกระทรวงศึกษาธิการแล้ว รวมทั้งวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนซึ่งอยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) และเมื่อพิจารณาถึงหลักสูตรที่ใช้อยู่ในปัจจุบันนั้นกลับพบว่า ในบางสาขามีความล้าสมัยยังไม่มีปรับปรุงให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และทันสมัยของเทคโนโลยี โครงสร้างของหลักสูตรที่ไม่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้แสดงสมรรถนะในเชิงปฏิบัติการได้อย่างเต็มที่ เน้นการจดจำสิ่งที่ครูสอนในชั้นเรียนมากกว่าเน้นการฝึกทักษะปฏิบัติได้จริง ในส่วนของเกณฑ์การประเมินผลของหลักสูตรนั้นไม่ได้มุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้จริงตามความต้องการของสถานประกอบการ และการเพิ่มขึ้นของสถานศึกษาที่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ของประเทศ และยังเป็นเพียงการเพิ่มในเชิงปริมาณเท่านั้น เพราะการจัดตั้งสถานศึกษานั้นควรคำนึงถึงคุณภาพของสถานศึกษาเป็นหลัก ครูอาชีวศึกษายังไม่เพียงพอสำหรับการจัดการเรียนการสอน ยังขาดครูที่มีความรู้ความชำนาญเฉพาะสาขา และประสบการณ์ในการถ่ายทอดวิชาชีพให้กับนักเรียน จำนวนครูที่มีแนวโน้มที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง กระบวนการเพื่อให้ได้ใบประกอบวิชาชีพครูนั้นพิจารณาจากคุณวุฒิการศึกษาทำให้ผู้ที่มีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางไม่สามารถได้ใบประกอบวิชาชีพ

ครู จากประเด็นปัญหาที่ได้กล่าวมาแล้วนั้น ส่งผลโดยตรงที่ทำให้ผู้เรียนอาชีวศึกษามีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง จึงจำเป็นต้องศึกษาหาวิธีการในการจัดการอาชีวศึกษาเพื่อหาแนวทางในการปฏิรูปอาชีวศึกษาให้สามารถผลิตบุคลากรที่มีคุณภาพและเพียงพอตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงานต่อไป

การจัดการอาชีวศึกษาของต่างประเทศ

จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อศึกษาแนวคิดและแนวทางการจัดการอาชีวศึกษาของต่างประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2555:41) จากประเทศในอาเซียนรวมทั้งประเทศที่มีการจัดการอาชีวศึกษาเป็นสากลจำนวน 4 ประเทศ ได้แก่ ประเทศไต้หวัน ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศสิงคโปร์ ประเทศออสเตรเลีย ดังนี้

ประเทศไต้หวัน(The republic of china, Taiwan)

ข้อมูลทั่วไปของประเทศ

ข้อมูลการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2549-2550 แสดงให้เห็นว่า ประเทศไต้หวันมีอัตราการรู้หนังสือของประชากรอยู่ในระดับที่สูง (อายุ 15 ปี หรือสูงกว่า) มากกว่า 97% ทั้งนี้เนื่องจากรัฐบาลได้กำหนดงบประมาณสนับสนุนด้านการศึกษาในปี พ.ศ. 2549 คิดเป็นร้อยละ 18.5 ของงบประมาณรัฐบาลและท้องถิ่น หรือมากกว่าร้อยละ 5 ของผลผลิตมวลรวมของประเทศ

นโยบายการจัดการศึกษา

หลังสิ้นสุดสงครามโลกครั้งที่ 2 ปี พ.ศ. 2493 การปกครองประเทศในช่วงนั้นรัฐบาลมีการบริหารแบบเบ็ดเสร็จ มีอำนาจเด็ดขาดจึงได้เริ่มทำการฟื้นฟูระบบอาชีวศึกษา โดยมุ่งเน้นด้านอุตสาหกรรมเป็นหลัก ผ่านนโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจและการปฏิรูประบบการศึกษาของประเทศ โดยในระยะแรกรัฐบาลได้พยายามวางรากฐานต่างๆ เพื่อสร้างความมั่นคงและแนวทางในอนาคตให้กับประเทศ ด้วยการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจโดยเน้นเรื่องการพัฒนาเทคโนโลยีด้านการเกษตร และการสร้างโรงงาน

ต่อมาในช่วง พ.ศ. 2503 - 2513 รัฐบาลได้เริ่มพัฒนาการส่งออก จึงได้มีการวางแผนด้านกำลังคน (Labor-intensive light industry) โดยมีภารกิจริเริ่มให้ขยายการอาชีวศึกษา โดยกำหนดสัดส่วนนักเรียนสายอาชีพต่อสายสามัญเป็น 40 : 60 และได้ปฏิรูปการศึกษาภาคบังคับโดยขยายจาก 6 ปี ไปเป็น 9 ปี

ช่วงปี พ.ศ. 2513 - 2523 หลังจากประเทศประสบความสำเร็จในโครงการก่อสร้างขนาดใหญ่ และกำลังพัฒนาอุตสาหกรรมที่มีการใช้เทคนิคสูง (Capital - technical -intensive Industries) คุณภาพของโรงเรียนและวิทยาลัยอาชีวศึกษาก็ได้ถูกพัฒนาขึ้นโดยสัดส่วนนักเรียนสายอาชีพต่อสายสามัญดีขึ้นเป็น 60 : 40

ปี พ.ศ. 2523 นโยบายของประเทศได้เปลี่ยนจากการส่งออกภาคเกษตรกรรมไปสู่การพัฒนาอุตสาหกรรม ดังนั้นจึงต้องมีการขยายฐานอาชีวศึกษาเพื่อสนองความต้องการด้านอุตสาหกรรมจากนโยบายดังกล่าวทำให้มีการจัดตั้งโรงเรียนและวิทยาลัยอาชีวศึกษาเป็นจำนวนมากเพื่อผลิตวิศวกร

และช่างเทคนิค เพื่อสนองความต้องการของตลาดแรงงาน เป็นผลให้จำนวนนักเรียนนักศึกษาด้านอาชีวศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมาก โดยในช่วงดังกล่าวมีสัดส่วนนักเรียนสายอาชีพต่อสายสามัญสูงถึง 70 : 30

ต่อมาในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 - 2543 ประเทศได้มีการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง สังคม และมีความเป็นประชาธิปไตยมากขึ้น มีการควบคุมน้อยลง นโยบายอาชีวศึกษาได้ถูกกำหนดไว้ควบคู่กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจอย่างชัดเจน มีการกำหนดแนวนโยบายทางการศึกษาไว้กว้างขึ้น โดยมีได้มุ่งเน้นแต่มีทิศทางด้านปริมาณแต่ได้เริ่มมุ่งเน้นมีทิศทางด้านคุณภาพมากขึ้นช่วงนี้ จึงทำให้สัดส่วนนักเรียนสายอาชีพต่อสายสามัญ ได้ลดลงเป็น 50 : 50

นับตั้งแต่ปี พ.ศ. 2543 จนถึงปัจจุบัน รัฐบาลได้หันได้เน้นนโยบายการพัฒนาประเทศสู่ “เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge-based economy)” จึงทำให้เกิดการปฏิรูปอาชีวศึกษาเชิงคุณภาพอย่างเต็มที่ รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับต่างประเทศด้านอาชีวศึกษาอย่างเต็มที่ ช่วงนี้จึงทำให้สัดส่วนนักเรียนสายอาชีพต่อสายสามัญคงที่อยู่ที่ระดับ 50 : 50 จนถึงปัจจุบัน

การจัดการอาชีวศึกษา

การจัดโครงสร้างการบริหารของอาชีวศึกษาของไต้หวัน (Technological and vocational education - TVE) ได้แบ่งการดูแลและบริหารจัดการกระจายลงในแต่ละพื้นที่ ดังนี้

1. ส่วนกลางจะเน้นการดูแลเฉพาะบางวิทยาลัยในสังกัดของรัฐบางแห่งและส่วนที่อยู่ในเมืองเล็ก ๆ
2. ส่วนการบริหารพิเศษของเทศบาลในเมืองสำคัญขนาดใหญ่ ได้แก่ เมือง Taipei และ Kaohsiung ก็จะมีการบริหารจัดการและดูแลตนเอง
3. ส่วนของการปกครองท้องถิ่นจะได้รับการดูแลโดยกรมการปกครอง

แต่ทั้งนี้ นโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ โดยการนำของ Department of technological and vocational education หรือ DTVE จะถูกนำไปใช้สำหรับการบริหารของหน่วยงานทางอาชีวศึกษาทั้งหมดข้างต้น

ในช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2533 - 2543 ได้ทำการยกระดับ Junior college ที่มีคุณภาพให้เป็นสถาบันเทคโนโลยี (College of technology and universities of science & technology) และประกาศใช้พระราชบัญญัติสถาบันเทคโนโลยีและอาชีวศึกษา (Technology and vocational institute act) แทนพระราชบัญญัติวิทยาลัยอาชีวศึกษาและโรงเรียนอาชีวศึกษา เพื่อให้ให้นักเรียนได้มีการศึกษาและฝึกอบรมมากขึ้น และได้เสนอให้มีการจัดโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายแบบ Comprehensive (Comprehensive high school)

รัฐบาลได้วางแผนขยายการศึกษาภาคยังนับเป็น 12 ปีสำหรับผู้ที่ต้องการ ศึกษาสายอาชีวศึกษาและขยายการศึกษาระดับอุดมศึกษา โดยส่งเสริมให้เอกชนจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เพื่อขยายโอกาสทางการศึกษา

การรับนักเรียน/นักศึกษาเข้าศึกษาต่อในสถาบันทางด้านอาชีวศึกษานั้น มีการเปิดรับนักเรียนที่จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น (Junior high school) เข้าศึกษา โดยแบ่งโรงเรียนที่เปิดสอนในสายอาชีพไว้ 3 รูปแบบ คือ

1. Senior vocational school

โรงเรียนที่เปิดสอนสายอาชีพเฉพาะทางตามอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้อง เช่น การโรงแรม การเกษตร ผลิตภัณฑ์ทางทะเล หรือศิลปะ เป็นต้น โดยสามารถบริหารตนเองได้ เนื่องจากได้จัดหลักสูตรให้มีความสอดคล้องกับทิศทางของเศรษฐกิจแต่ยังต้องมีการจัดหน่วยกิตปีละประมาณครึ่งหนึ่งที่สอดคล้องกับความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการของประเทศ

2. Comprehensive high school

เนื่องจากนักเรียนที่จบชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 บางส่วน อาจจะยังไม่สามารถตัดสินใจได้ว่า จะศึกษาต่อในสายอาชีพหรือสายสามัญ ดังนั้นในปี พ.ศ. 2539 (ค.ศ.1996) กระทรวงศึกษาธิการของไต้หวันจึงเสนอให้จัดตั้งโรงเรียนประเภทนี้ขึ้นมาโดยจัดการเรียนการสอนเหมือนกับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วไป แต่ในปีที่สอง (เทียบกับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5) โรงเรียนจะเปิดโอกาสให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และทำความเข้าใจทั้งในการเรียนสายสามัญและสายอาชีพ เพื่อให้ นักเรียนสามารถที่จะตัดสินใจได้ว่า จะเลือกเรียนแบบใด โดยขึ้นอยู่กับความสนใจส่วนตัวของนักเรียน และนักเรียนที่เลือกเรียนทั้งสองรูปแบบก็มีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา

3. General senior high school with vocational programs

มีรูปแบบที่คล้ายคลึงกับแบบที่ 2 เพียงแต่โรงเรียนประเภทนี้จะมีหลักสูตรสายอาชีพบางสาขาให้นักเรียนได้เลือกเรียน โดยเฉพาะมีการแบ่งหลักสูตรและผู้เรียนอย่างชัดเจน ซึ่งนักเรียนจะมีโอกาสในการตัดสินใจตั้งแต่ต้นที่จะเลือกเรียนหลักสูตรใดในสายอาชีพที่โรงเรียนได้จัดเตรียมไว้ให้แล้ว

ทั้งนี้ นักเรียนที่จบการศึกษาจากโรงเรียนทั้งสามแบบข้างต้น จะมีโอกาสเท่าเทียมกับผู้ ที่จบจากโรงเรียนสายสามัญทั่วไปที่จะสามารถเลือกศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยทั่วไป (Academic university) หรือในมหาวิทยาลัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (University & college of science and technology) ก็ได้

ปัญหาการจัดการอาชีวศึกษา

จากการศึกษาโครงสร้างการจัดระบบอาชีวศึกษาของประเทศไต้หวัน จะเห็นได้ว่าโอกาสทางการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษามีความชัดเจน และมีระบบที่สมบูรณ์รองรับ กระทรวงศึกษาธิการได้ดูแลในด้านนโยบายต่าง ๆ ให้มีความครอบคลุมในทุกระดับของอาชีวศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพแบบองค์รวม ตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาจนถึงระดับปริญญาเอก ทั้งนี้ระบบดังกล่าวยังยืดหยุ่นเพียงพอที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ว่างเว้นจากการเรียนมาหลายปีสามารถกลับเข้ามาเรียนและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่อง

ระบบอาชีวศึกษาสายในไต้หวัน (TVE) มีการบริหารจัดการโดยภาครัฐ จากการสำรวจในปี พ.ศ. 2550 พบว่า จำนวนนักเรียนในระดับอาชีวศึกษาและนักศึกษาอาชีวศึกษาที่เข้าศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (University & college of science and technology) ของเอกชนคิดเป็นสัดส่วนสูงถึง 62% และ 81% ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าฝ่ายเอกชนสนับสนุนและเห็นความสำคัญของอาชีวศึกษา

นอกจากนี้สถานศึกษาของเอกชนดังกล่าวส่วนใหญ่ก่อตั้งขึ้นโดยภาคอุตสาหกรรมและเอกชน ซึ่งมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกันมากกว่าสถานศึกษาของภาครัฐ ดังนั้นการบริหารจัดการการจัดทำหลักสูตร ตลอดจนการจัดหางานให้กับผู้จบการศึกษาจึงมีประสิทธิภาพ และตอบสนองความต้องการของภาคเอกชนซึ่งมีอิทธิพลต่อภาพรวมเศรษฐกิจของประเทศ

ระบบอาชีวศึกษาในไต้หวัน ได้มีการเชื่อมโยงภาคอุตสาหกรรมเข้ากับระบบการศึกษาอย่างเห็นได้ชัด โดยมีโครงการหลักสำคัญ ๆ ในการช่วยเหลือภาคอุตสาหกรรมจัดหาแรงงาน รวมทั้งยังพึ่งพาภาคอุตสาหกรรมในการสร้างอาชีพให้แก่นักศึกษา ทั้งนี้ครูอาจารย์ในระบบยังได้รับการสนับสนุนให้มีการทำงานร่วมกับภาคอุตสาหกรรมเพื่อนำข้อมูลออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมและสามารถพัฒนากำลังคนให้แก่อุตสาหกรรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตในด้านนโยบายของประเทศ กระทรวงศึกษาธิการของไต้หวันได้ออกระเบียบการทำธุรกิจระหว่างสถานศึกษากับภาคอุตสาหกรรม และเอกชนที่ชัดเจน มีการตั้งศูนย์ความร่วมมือ 6 ศูนย์ในแต่ละพื้นที่ทั่วประเทศ (Six regional industry-academic collaboration centers) และศูนย์วิจัยเชิงเทคนิค อีกกว่า 40 ศูนย์ทั่วประเทศซึ่งประสบผลสำเร็จในการดำเนินงานมาโดยตลอด

ระบบการคัดเลือกนักเรียนเพื่อศึกษาต่อในสถาบันอาชีวศึกษา จะทำการคัดเลือกโดยเน้นที่ประสบการณ์สมรรถนะในวิชาชีพ และการได้รับใบประกอบคุณวุฒิวิชาชีพ (Professional license) มากกว่าการสอบด้านวิชาการแบบข้อเขียนดั้งเดิมทั่วไป บางหลักสูตรนักศึกษาสามารถนำใบประกอบคุณวุฒิวิชาชีพมาทำการเทียบโอนเพื่อยกเว้นการเรียนในบางวิชาได้อีก สำหรับในส่วนของครูผู้สอนในระบบอาชีวศึกษา ถ้าครูผู้สอนเคยมีประสบการณ์ภาคปฏิบัติ (Hands-on experience) หรือมีใบประกอบคุณวุฒิวิชาชีพก็จะมีโอกาสได้รับการจ้างงานมากกว่า และในระหว่างการปฏิบัติ ครูผู้สอนจะมีโอกาสและได้รับการสนับสนุนให้ขอตำแหน่งทางวิชาการในผลงานตีพิมพ์ที่ใช้งานได้จริง (Practical paper) มากกว่าผลงานเชิงทฤษฎีพื้นฐานทั่วไป

นอกจากนี้รัฐบาลไต้หวันมีความพยายามอย่างยิ่งที่จะพัฒนาอาชีวศึกษาในพื้นที่ชนบท เพื่อไม่ต้องการให้เกิดการหลั่งไหลเข้ามาเรียนในเมือง จึงให้การสนับสนุนงบประมาณพิเศษเพื่อพัฒนาโรงเรียนดังกล่าวให้มีคุณภาพมากขึ้น ตามความต้องการของผู้ปกครอง ผลการประเมินล่าสุด พบว่ามีนักเรียนออกจากพื้นที่น้อยลงประมาณร้อยละ 1 และผลการสำรวจความพึงพอใจของโรงเรียนอยู่ในเกณฑ์ดี

นโยบายใหม่ด้านการยกระดับคุณภาพอาชีวศึกษา ยังได้ดำเนินการเพิ่มเติม เพื่อพัฒนาระบบสาธารณสุข ฝึกอบรม และคุณภาพการเรียนการสอนของโรงเรียน เพื่อต้องการฝึกฝนให้นักเรียนมีประสิทธิภาพในการเรียน มากขึ้น และสามารถไปตอบโจทย์เชิงปฏิบัติได้ดีขึ้น ซึ่งจะเป็นผลดีกับทั้งคุณภาพของโรงเรียนและตัวนักเรียนเอง โดยได้ดำเนินการมาตั้งแต่ปี พ.ศ. 2550 (ค.ศ. 2007) โดยการให้รางวัลแก่โรงเรียนที่มีคุณภาพดีทั้งของเอกชนและรัฐบาล

นอกจากนี้ ยังมีนโยบายอื่น ๆ ที่ช่วยส่งเสริมการศึกษาในอาชีวศึกษาของไต้หวัน ดังนี้

- การทำความร่วมมือระหว่างโรงเรียนอาชีวศึกษา กับมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (University & college of science and technology) เพื่อลดช่องว่างระหว่างหลักสูตร และเกิดการสร้างหลักสูตรที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกัน ร่วมพัฒนาการเรียนการสอน เกื้อหนุนทรัพยากรกัน และการช่วยเหลือเชื่อมต่อกับภาคอุตสาหกรรม

- กระทรวงศึกษาธิการของไต้หวันได้สนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษาและ นักศึกษาสามารถสอบใบประกอบวิชาชีพเชิงเทคนิค (Occupation license) ทั้งยังสนับสนุนให้อาจารย์ในมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (University & college of science and technology) เข้าสอบรับใบประกอบวิชาชีพเชิงเทคนิคได้เช่นกัน ทั้งนี้นักศึกษาที่จะจบการศึกษาระดับอุดมศึกษาจะต้องได้รับประกาศนียบัตรประกอบวิชาชีพ (Profession certification) ตามข้อกำหนดของหลักสูตรด้วย และยังถูกใช้เป็นตัวชี้วัดในการประเมินสถานศึกษาเช่นกัน

- กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโอกาสให้ภาคอุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรใหม่ทั้งหมดโดยยึดหลักการของการเปลี่ยนแปลงความต้องการของอุตสาหกรรมและสภาพเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โรงเรียนได้รับสิทธิในการปรับปรุงหลักสูตรได้อย่างยืดหยุ่นและรวดเร็ว โดยมีภาคอุตสาหกรรมช่วยเหลือ ทั้งนี้หลักสูตรจะถูกแบ่งให้เห็นภาพชัดเจนว่ามีวิชาทางด้านวิชาการและด้านอาชีพชัดเจน

- กระทรวงศึกษาธิการได้สนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์การพัฒนาเทคโนโลยีร่วม (Joint technology development centers) จำนวน 12 ศูนย์ ครอบคลุม 6 อุตสาหกรรมหลักของประเทศ ซึ่งจะบูรณาการในด้านการวิจัยและพัฒนาเข้ากับอุตสาหกรรมและการผลิตกำลังคนจากสถานศึกษาสู่อุตสาหกรรม

สรุป

ประเทศไต้หวันเป็นประเทศที่สามารถยกระดับตนเองจากการใช้แรงงานแบบพื้นฐานขึ้นมาเป็นอุตสาหกรรมที่ใช้ความสามารถและทักษะคนสูงได้ เช่น อุตสาหกรรมทางเทคโนโลยี และคอมพิวเตอร์ โดยการเปิดโอกาสให้ประเทศอื่นรับช่วงต่อแรงงานพื้นฐานแบบเก่าไปแทน ปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้ไต้หวันมีสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาสูง น่าจะมาจากความช่วยเหลือของภาคเอกชนในการเข้ามาจัดตั้งและดูแลสถานศึกษา ระบบการเชื่อมต่อจากระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพสู่ระดับอุดมศึกษาก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่สำคัญ กล่าวคือ การเชื่อมต่อนี้จะเป็นส่วนสนับสนุนให้เกิดแรงดึงดูดผู้ที่เข้าเรียนอาชีวศึกษามากขึ้น เนื่องจากมีโอกาสที่จะได้เข้าเรียนในระดับมหาวิทยาลัยที่เทียบกับการเรียนสายสามัญ นอกจากนี้ ไต้หวันยังมีโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายที่เรียกว่า Comprehensive high school ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับรู้แนวทางในการเรียนทั้งอาชีวศึกษาและสายสามัญอย่างเท่าเทียมกัน รวมทั้งเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ตัดสินใจเรียนในสาขาหรือสายวิชาตามความชอบของตนเองจริง ๆ

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน (Republic of china, ROC)

ข้อมูลทั่วไปของประเทศ

ประเทศจีนมีความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว มีพลวัตสูง และเป็นพลังขับเคลื่อนทางเศรษฐกิจ (Economic powerhouse) ของภูมิภาคและของโลกด้วยอัตราเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี และการพัฒนาประเทศแบบก้าวกระโดดกำลังเป็นที่จับตามองจากทุกฝ่ายว่าการเติบโตนี้จะมุ่งไปในทิศทางใด ปัจจุบันถนนทุกสายวิ่งสู่ประเทศจีนซึ่งมีขนาดเศรษฐกิจใหญ่เป็นอันดับ 3 ของโลก

รองลงมาจากประเทศสหรัฐอเมริกาและญี่ปุ่น และมีเงินทุนสำรองที่มากที่สุดในโลกโดยความสำเร็จนี้ นำมาซึ่งความหวังกังวลและโอกาส โดยเฉพาะด้านเศรษฐกิจ การค้า และการลงทุน

ในปัจจุบันจีนมีรายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้นไปถึงราว 4,600 ดอลลาร์สหรัฐ แต่รายได้ต่อหัวของประชากรในชนบทนั้นยังมีรายได้โดยเฉลี่ยน้อยกว่าคนในเมืองราว 1 ใน 3 ของ รายได้ อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจประมาณ 10% อัตราว่างงานประมาณ 4%

นโยบายการจัดการศึกษา

ในช่วงที่เริ่มมีการก่อตั้งประเทศภายใต้การนำของพรรคคอมมิวนิสต์จีน ทางพรรค ฯ ได้มี นโยบายในการจัดสัมมนา National work conferences จำนวน 3 ครั้ง โดยมีจุดประสงค์ที่จะ วางแผนพัฒนาการศึกษาด้านอาชีวศึกษาให้ได้สำเร็จในปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2548 ตามลำดับ โดย ระบุชัดเจนว่าการศึกษาอาชีวศึกษาจะเป็นรากฐานที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของ ประเทศต่อไป หลังจากนั้น นโยบาย ความคิดเห็นสาธารณะ และสภาพแวดล้อมของสังคมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการอาชีวศึกษาก็มีสูงขึ้นตามลำดับโดยได้กำหนดภารกิจหลักกว้างๆ 3 ประการคือ การสร้างความมั่นคง (Consolidate) การพัฒนา (Development) และการปรับปรุง คุณภาพให้สูงขึ้น (Enhancement)

นโยบายการอาชีวศึกษาของจีน เน้นหนักในการพัฒนาแรงงานที่มีคุณภาพสูง และตรงกับ ความต้องการของประเทศและอุตสาหกรรม โดยมีทักษะที่จะนำไปใช้ประโยชน์ได้จริง ทั้งนี้การจ้าง งานจะเป็นปัจจัยที่จะชักนำการศึกษาในโรงเรียน โรงเรียนที่มีความเกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอย่าง ใกล้ชิดและมีบริษัทสนับสนุนภายใต้การฝึกงานในสถานประกอบการจริง ถือว่าเป็นต้นแบบเริ่มแรก ของการพัฒนาการศึกษาด้านนี้

การจัดการอาชีวศึกษา

การศึกษาด้านอาชีวะในประเทศจีนมีขึ้นเป็นเวลานานแล้ว และได้มีการยกระดับการ พัฒนาเรื่อยมา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงหลังปี พ.ศ. 2492 การศึกษาด้านนี้ได้รับการปรับปรุงพัฒนาให้มี เนื้อหาสาระมากขึ้นและในปี พ.ศ. 2534 สภาแห่งรัฐได้จัดทำ “Decision on energetically developing Vocational and technical education” เพื่อกำหนดกรอบการทำงานและวัตถุประสงค์ ในการ พัฒนาการอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามลำดับการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ต่อมาคณะกรรมการ บริหารพรรคคอมมิวนิสต์แห่งชาติจีน ได้กำหนด “Outline on reform and development of education in china” ซึ่งเรียกร้องให้รัฐบาลในระดับต่าง ๆ ให้ความสำคัญของการอาชีวศึกษา

ในปี พ.ศ. 2539 กฎหมายเกี่ยวกับการอาชีวศึกษาได้ถูกบัญญัติขึ้นอย่างเป็นทางการครั้งแรกและได้รับการปฏิบัติให้เกิดผล กฎหมายฉบับดังกล่าวให้การคุ้มครองทาง กฎหมายสำหรับการ พัฒนาและปรับปรุงการศึกษาด้านอาชีวศึกษา หลังจากนั้นเพียง 1 ปี รายงานการประชุมสภาแห่งชาติ ฉบับที่ 15 ได้ระบุอย่างชัดเจนถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศผ่านวิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และ การศึกษา พร้อมทั้งสนับสนุนให้มีการพัฒนาที่ยั่งยืน และให้ดำเนินการผ่านการอาชีวศึกษาและ การศึกษาผู้ใหญ่ในรูปแบบต่าง ๆ

ในปี พ.ศ. 2542 รัฐบาลยังคงเน้นความสำคัญของการปรับระบบการศึกษาให้สอดคล้องต่อการพัฒนาประเทศ และเห็นว่ากฎหมายภายในประเทศที่เกี่ยวกับการศึกษาแบบต่างๆ ควรได้รับการจัดทำ ทั้งนี้การดำเนินการดังกล่าวจะสร้างสภาพแวดล้อมทางสังคมที่ดีสำหรับการพัฒนาประเทศในศตวรรษที่ 21

ระบบการอาชีวศึกษาของจีนแบ่งเป็นการศึกษาอาชีวศึกษาในโรงเรียนและการอบรมอาชีพทั่วไป

1. การศึกษาอบรมอาชีพในโรงเรียน เริ่มขึ้นหลังจากที่ได้แก่นักเรียนเรียนจบ การศึกษาภาคบังคับหรือสำหรับเยาวชนผู้ที่มีพื้นฐานการศึกษามาบ้าง และประสงค์ที่จะศึกษาอบรมด้านอาชีพใดอาชีพหนึ่งโดยเฉพาะ

2. การศึกษาด้านอาชีพทั่วไป ส่วนมากเป็นการดำเนินการของบริษัทเอกชน ที่จะอบรมและฝึกฝนลูกจ้างของตน กระทรวงศึกษาธิการและกระทรวงแรงงานจะดำเนินการร่วมกันในการจัดทำรายการอบรมผ่านศูนย์อบรมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพลูกจ้าง

ความสำเร็จด้านการอาชีวศึกษาของจีน ทำให้มีการขยายขนาดการศึกษาสายอาชีพอย่างรวดเร็ว ยกกระดับคนงานด้านเทคนิค ผู้จัดการ คนงานที่ใช้ทักษะ และแรงงานต่าง ๆ ส่งเสริมให้มีการสร้างบุคลากรเฉพาะในด้านการอบรมอาชีพ เพิ่มคุณภาพและระดับการศึกษาอบรมสายอาชีพ มีความพยายามในเรียนรู้รูปแบบการอาชีวศึกษาจากต่างประเทศและนำมาปรับให้เข้ากับบริบทของประเทศ มีการขยายอาชีวศึกษาในเมืองอย่างรวดเร็ว และสถาบันการศึกษา อาชีวศึกษา มีบทบาทสำคัญมากยิ่งขึ้น

การจัดการอาชีวศึกษาของจีน จะเน้นการพัฒนาที่ควบคู่ไปกับการได้รับวุฒิทางการศึกษาและการฝึกอบรมระยะสั้น (Short-term training) นอกจากนี้ยังมีการบูรณาการระบบการศึกษาแบบที่มีการอัตราจ้างล่วงหน้า (Pre-employment) ร่วมกับการศึกษาต่อเนื่อง (Continuing education) เพื่อสร้างระบบการศึกษาแบบเรียนรู้ตลอดชีวิตและสังคมแห่งการเรียนรู้

ในช่วงแผนพัฒนาฯ ฉบับที่ 11 ของประเทศ ระบบการอาชีวศึกษาได้มุ่งเน้น การพัฒนาใน 5 ด้านดังนี้

1. การจัดการอาชีวศึกษาบนฐานของการจัดอบรมที่ใช้งานได้จริง (Practical Training)
2. จัดตั้งศูนย์การศึกษาด้านอาชีวศึกษาระดับประเทศ
3. สร้างและพัฒนาโรงเรียนอาชีวศึกษา
4. สร้างและพัฒนาสถาบันอาชีวศึกษาระดับอุดมศึกษาในระดับประเทศ
5. โครงการเพิ่มคุณภาพครูผู้สอนในโรงเรียนอาชีวศึกษา

การกระตุ้นโครงการดังกล่าวข้างต้นส่งผลทำให้มีการเข้าเรียนต่อในระดับอาชีวศึกษาของท้องถิ่นต่าง ๆ มากขึ้น ทำให้วิทยาลัยและโรงเรียนถูกพัฒนาขึ้นมาอย่างเห็นได้ชัดเจน และทำให้เกิดเครือข่ายด้านการอาชีวศึกษาครอบคลุมทั้งพื้นที่ในและนอกเมืองอย่างกว้างขวาง

ปัจจุบัน สัดส่วนของจำนวนผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ต่อมัธยมศึกษา มีสัดส่วนประมาณ 30 : 70 และจำนวนผู้เรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ต่อปริญญาตรี มีสัดส่วน 50 : 50 หรือโดยภาพรวม จำนวนผู้เรียนสายอาชีพ ต่อสายสามัญมี

สัดส่วนประมาณ 45 : 55 และ ผลการจ้างงานระดับ ปวช. สูงถึงกว่า 95% และระดับ ปวส. สูงกว่าประมาณ 68%

ปัญหาการจัดการอาชีวศึกษา

ในมุมมองด้านเศรษฐกิจของประเทศจีน จีนมักจะได้รับผลกระทบจากเศรษฐกิจโลกค่อนข้างชัดเจนเนื่องจากสินค้าในตลาดโลกส่วนใหญ่ผลิตในประเทศจีน ดังนั้นเมื่อใดถ้าเกิดปัญหาทางการเงินในระดับโลก ผลกระทบมักจะตรงมาที่จีนเสมอ ซึ่งบางธุรกิจก็ได้ประสบปัญหาดังกล่าวแล้ว โดยการลดกำลังการผลิตจนถึงขั้นการเลิกจ้างงาน ซึ่งแน่นอนว่าจะส่งผลกระทบต่อการศึกษาด้านอาชีวศึกษามากเช่นกัน เช่น ปัญหาในการไม่มีที่ฝึกงาน ปัญหาในการหางานของนักศึกษาที่เพิ่งจบการศึกษา เป็นต้น อย่างไรก็ตามปัญหาและอุปสรรคในการเพิ่มจำนวนผู้ศึกษาด้านอาชีพในจีนนั้นน่าจะเกิดขึ้นจากปัจจัยได้ดังต่อไปนี้

1. การพัฒนาการอาชีวศึกษาของจีนยังไม่สมบูรณ์เท่าที่ควร ส่งผลให้นักเรียนที่มีศักยภาพสูงไม่สามารถฝึกวิชาชีพและฝึกทักษะได้ดีเท่าที่ควร รวมทั้งยังไม่มีคุณภาพเพียงพอต่อสถานะเศรษฐกิจที่แปรเปลี่ยนอย่างรวดเร็วในจีน
 2. ระบบการบริหารจัดการอาชีวศึกษาต้องถูกพัฒนาเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะการสร้างความรักความหวงแหนต่ออาชีพ องค์กร และโรงเรียน
 3. ความเชื่อมโยงระหว่างการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นกับระดับอาชีวศึกษา (ปวช. หรือ ปวส.) และระดับอุดมศึกษา ยังขาดประสิทธิภาพและยังไม่เต็มรูปแบบ
 4. จำนวนวัสดุอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรสื่อการเรียนการสอนและการบริหารจัดการยังไม่ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการ และต้องได้รับการพัฒนาอีกมาก
 5. จำนวนครูและบุคลากรในอาชีวศึกษายังมีน้อย ซึ่งโดยเฉลี่ยแล้วคุณภาพยังดีไม่เพียงพอต่อการพัฒนาระบบการอาชีวศึกษา และจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาอีกพอสมควร
 6. โรงเรียนยังขาดงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ จึงทำให้พัฒนาการเรียนการสอนเป็นไปด้วยความยากลำบาก ไม่ตอบสนองต่อความต้องการของครู และไม่สามารถรับนักศึกษาได้ตามเป้าหมาย
 7. หน่วยงานและการบริหารส่วนท้องถิ่นยังไม่ได้รับมอบหมายให้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีวศึกษาอย่างเต็มที่ และการประเมินผลในการสนับสนุนอาชีวศึกษาของหน่วยงานดังกล่าวก็ยังไม่ชัดเจน
 8. บุคลากรและนักศึกษาในระบบการอาชีวศึกษาถูกดูแล และค่าตอบแทนแรงงานของผู้เรียนจบอาชีวศึกษายังต่ำในภาคกำลังการผลิตและบริการ
- จีนมีแนวความคิดในการเพิ่มสัดส่วนการเข้าเรียนอาชีวศึกษาโดยการเน้นการพัฒนาแบบอิงกลุ่มโรงเรียนหรือเครือข่ายโรงเรียน โดยรัฐทำหน้าที่หลักในการเปิดโอกาสให้หน่วยงานอุตสาหกรรมและธุรกิจได้เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาโรงเรียนอาชีวศึกษาของเอกชน และยังได้เปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความร่วมมือและประสบการณ์ระหว่างจีนกับประเทศอื่นๆ

จากปัจจัยดังกล่าวข้างต้น ทำให้ในปี พ.ศ. 2552 อัตราการจ้างงานของผู้ที่จบ การศึกษาในระดับสายอาชีพมีสูงถึง 95% ในช่วงแรกของการสนับสนุน

ปัจจัยสำคัญอันดับต่อมา คือ การมีนโยบายสนับสนุนผ่านระบบงบประมาณ โดยเน้นการยกระดับความสำคัญและความต้องการในการศึกษาด้านอาชีวศึกษา พัฒนาให้เกิดความภาคภูมิใจและทัดเทียมกับการเรียนในสายอื่น นโยบายนี้เริ่มโดยให้นักเรียนในชนบทหรือในเมืองที่ครอบครัวมีรายได้น้อย และเรียนในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.1 และ ปวช.2) จะได้รับเงินสนับสนุนประมาณ 1,500 หยวน ทุกปี (ประมาณ 7,000 บาทต่อปี) ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2549 ถึง พ.ศ. 2552 ขณะนี้ รัฐจัดสรรงบประมาณให้กับส่วนกลางและส่วนท้องถิ่นไปแล้วกว่า 40,000 ล้านบาท ในการช่วยเหลือให้นักเรียนที่มีฐานะยากจนได้มีโอกาสเข้าเรียนอาชีวศึกษา และนักศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ยังสามารถขอทุนให้เปล่าหรือทุนกู้ยืมในการเรียนได้อีก ซึ่งทุนในส่วนนี้คิดเป็นร้อยละ 20 ของเงินที่ใช้ในระบบ

นอกจากนี้ จีนยังคำนึงถึงความสำคัญของการเชื่อมต่อระหว่างการศึกษาในระดับ ปวช. และ ปวส. และจาก ปวส. สู่มหาวิทยาลัย ซึ่งการส่งต่อหลักสูตรจะทำให้เกิดผลกระทบทางบวกและดึงดูดนักเรียนในระบบและนักเรียนที่ออกไปอยู่นอกระบบ (ออกไปทำงานก่อนที่จะกลับมาเรียนต่อ) ให้เห็นโอกาสของความก้าวหน้ามากขึ้น ทัดเทียมกับภาคการศึกษาแบบปกติ ยิ่งไปกว่านั้นจีนยังชี้ให้เห็นปัจจัยด้านการสนับสนุนระบบการเงินแก่นักเรียนที่ครอบครัวมีรายได้น้อย ซึ่งจะส่งผลต่ออย่างเป็นขั้นตอนที่จะให้มีการเรียนฟรีในระดับ ปวช.

ด้านความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม จีนพยายามอย่างยิ่งที่จะพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกงาน และการทำงานร่วมกับภาคอุตสาหกรรม โดยเน้นการเรียนการสอนที่ใช้เครื่องมือวัสดุ และวิทยาการที่ทันสมัยที่ใช้ในอุตสาหกรรม ปัจจุบันนอกจากนี้ยังได้มีการปฏิรูปวิธีการสอนและการใช้กลไกที่ยืดหยุ่นในการเรียนรู้เพื่อให้นักศึกษาใช้เวลาในการเรียนน้อยลง และเนื่องจากเศรษฐกิจของประเทศจีนผูกพันกับต่างประเทศมากการสร้างความร่วมมือกับต่างประเทศจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้เกิดการยกระดับการอาชีวศึกษาของจีนให้มีมาตรฐาน ทัดเทียมกับระดับโลกต่อไป

ในปี พ.ศ. 2552 จำนวนของโรงเรียนอาชีวศึกษา มีเพิ่มขึ้นกว่า 14,767 แห่ง และมีสัดส่วนอาชีวศึกษา ต่อ สายสามัญเท่ากับ 43 : 57 ซึ่ง ผู้บริหารประเทศค่อนข้างพอใจกับสถิตินี้ ในปี พ.ศ. 2551 อัตราจ้างงานของผู้ที่จบมัธยมปลายสายอาชีพมีมากถึง 96% แต่ขณะที่สายสามัญมีเพียง 86%

สรุป

ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีนถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลกและเป็นแหล่งแรงงานที่ใหญ่ที่สุด เนื่องจากการที่จีนมีแรงงานราคาถูกจำนวนมาก จึงทำให้อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนสูงมากตามไปด้วยในช่วงระยะ 30 ปีที่ผ่านมา แต่อย่างไรก็ตามแรงงานส่วนใหญ่ก็ยังมีความรู้และทักษะฝีมือค่อนข้างต่ำ แม้ว่ารัฐบาลจีนจะมีนโยบายที่ชัดเจน และสามารถลงมือปฏิบัติได้ทันทีพร้อมเม็ดเงินจำนวนมหาศาลในการที่จะพัฒนาการอาชีวศึกษาของประเทศให้ดีขึ้น โดยเน้นการพัฒนาในพื้นที่ชนบท แต่ระบบอาชีวศึกษาของจีนนั้นมีความหลากหลายและซับซ้อน แต่ก็มีข้อดี คือ ผู้เรียนสามารถเรียนในสาขาที่ตนเองต้องการได้ แต่ข้อเสีย คือ ทำให้เกิดความสับสนในการเลือกเรียนและการบริหารจัดการระบบ สิ่งที่จีนประสบความสำเร็จเป็นอย่างมากก็คือ การขยายฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาสายอาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อ

ในระดับที่สูงขึ้นแต่ปัญหาที่จะตามมาก็คือ คุณภาพการเรียนการสอนและผู้ที่จบการศึกษา ในปัจจุบัน นโยบายใหม่ที่รัฐบาลจีนเน้นย้ำก็คือ “Serving employment directly” ซึ่งจะนำไปใช้เป็นแนวทางการสร้างหลักสูตรอาชีวศึกษาของทุกๆ สถาบันต่อไป ทั้งนี้โดยภาพรวมแล้วการจัดการศึกษาด้านอาชีวศึกษาของจีนจะมีคุณภาพสูงขึ้นตามที่รัฐบาลคาดหวังไว้มากน้อยเพียงใดนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยอันเนื่องมาจากการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพของภาครัฐและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ประเทศสิงคโปร์ (Republic of Singapore)

ข้อมูลทั่วไปของประเทศ

ประเทศสิงคโปร์มีพื้นที่ 697.10 ตารางกิโลเมตร (ตร.กม.) มีจำนวนประชากรประมาณ 4.2 ล้านคนประกอบด้วยชาวจีน 76% ชาวมาเลย์ 13.7% ชาวอินเดีย 8.4% และอื่นๆ 1.9% สิงคโปร์ยังเป็นประเทศในเอเชียที่มีการวางแผนครอบครัวได้ดีมากจนทำให้จำนวนประชากรลดลงและก่อให้เกิดปัญหาการขาดแคลนแรงงานในอนาคตภาษาทางการที่ใช้คือ ภาษามาเลย์ จีนกลาง ทมิฬ และอังกฤษ สิงคโปร์ส่งเสริมให้ประชาชนพูด 2 ภาษา โดยเฉพาะภาษาจีนกลาง ในขณะที่ภาษาอังกฤษเป็นภาษาที่ใช้ในการติดต่อกิจการและในชีวิตประจำวัน ประชากรในประเทศนี้มีรายได้เฉลี่ยต่อหัวประมาณ 50,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี อัตราว่างงานประมาณ 3 - 4%

ผลจากการปฏิรูปการศึกษาของประเทศทำให้การศึกษาของสิงคโปร์เป็นที่ยอมรับว่ามีความเจริญก้าวหน้าทัดเทียมกับประเทศตะวันตกในจำนวนประชากรที่มีอัตราการรู้หนังสือ 91.3% นั้นร้อยละ 47.2 จะรู้สองภาษาหรือมากกว่าในด้านศักยภาพการแข่งขันนักเรียนมัธยมศึกษาของสิงคโปร์สามารถทำคะแนนได้เป็นที่ 1 ของโลกในด้านวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์การปกครองประเทศเป็นระบบสาธารณรัฐมีประธานาธิบดีเป็นประมุขและมีนายกรัฐมนตรีเป็นหัวหน้ารัฐบาล รัฐสภามีวาระคราวละ 5 ปี ด้านนโยบายต่างประเทศ สิงคโปร์เน้นด้านเศรษฐกิจเทคโนโลยี และการลงทุนจากต่างประเทศ

นโยบายด้านการศึกษา

นโยบายด้านอาชีวศึกษาของสิงคโปร์เริ่มต้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2511 โดยสิงคโปร์ต้องการพัฒนาประเทศไปให้ได้ไกลกว่าภาคการค้าขายธุรกิจพื้นฐานและ ธุรกิจบริการทั่วไปแบบดั้งเดิม รัฐจึงเริ่มต้องการผลิตบุคลากรที่มีทักษะทางอาชีพที่สูงขึ้นและเริ่มพัฒนาการศึกษาอาชีพโดยใช้ชื่อเรียกว่า Vocational technical education หรือ VTE เพื่อให้ทันต่อสภาพเศรษฐกิจของประเทศที่เติบโตเร็วมากทั้งนี้สิงคโปร์ในช่วงนั้นจำเป็นต้องพัฒนาคนของประเทศเพื่อรองรับอุตสาหกรรมที่ต้องใช้แรงงานมาก (Labour - intensive manufacturing) เช่น การซ่อมเรือ งานประกอบและตกแต่งโลหะ งานประปา และงานซ่อมแซมดูแลวิทยุและโทรทัศน์ ซึ่งในช่วงดังกล่าวมีนักเรียนที่เรียนอาชีวอยู่ประมาณ 7% เท่านั้น

การจัดการอาชีวศึกษา

การจัดการอาชีวศึกษาในประเทศสิงคโปร์นั้น สถาบันเทคนิคศึกษา (Institute of technical education-ITE) ถือว่าเป็นหัวเรือหลักในการพัฒนาการศึกษาสายอาชีพของสิงคโปร์ถูก

ก่อตั้งขึ้นตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535 โดยมีเป้าหมายที่ชัดเจน และเป็นหน่วยงานที่ภาครัฐให้การสนับสนุนเพื่อผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาโดยเฉพาะโดย ITE ประกาศอย่างชัดเจนว่าสถาบันไม่ใช่มหาวิทยาลัยหรือวิทยาลัยเทคนิคทั่วไป (Polytechnic) แต่เป็นสถาบันที่มีจุดมุ่งหมายในการฝึกอบรมเพื่ออาชีพ โดยเฉพาะ โดยมีเป้าหมายที่แท้จริงในการฝึกช่างเทคนิคและบุคลากรให้มีทักษะการทำงานในอาชีพ จากอุตสาหกรรม หรือกลุ่มธุรกิจหลักของประเทศนอกจากนี้ ITE ยังมีหน้าที่หลักในการที่จะเพิ่มโอกาสให้แก่ผู้ที่ยังอยู่นอกระบบการศึกษาหรือการศึกษาผู้ใหญ่ (Adult learner)

ปัจจุบันนักเรียนมัธยมในสิงคโปร์กว่า 25% เข้าเรียนต่อที่ ITE และกว่า 40% เข้าเรียนในสายอาชีพในโรงเรียน Polytechnic ดังนั้นสัดส่วนโดยรวมกว่า 65% ของผู้เรียนจะเข้าเรียนต่อในสายอาชีพ

สถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) มีระบบการจัดการทรัพยากรของวิทยาลัยที่มีขนาดเล็ก โดยการรวมกลุ่มวิทยาลัยขนาดเล็กในพื้นที่ใกล้เคียงเข้าด้วยกันให้เป็นสถาบันขนาดใหญ่ 3 แห่งและเปลี่ยนชื่อเป็น ITE college การทำเช่นนี้ทำให้ส่วนกลางของ ITE สามารถบริหารจัดการในภาพรวมได้ โดยเฉพาะให้มีความโดดเด่นในพื้นที่ที่วิทยาลัยกลุ่มนี้ตั้งอยู่และสามารถยกระดับคุณภาพในด้านต่างๆ ให้ดีขึ้นได้ง่ายกว่านอกจากนี้ก็จะช่วยให้ประหยัดงบประมาณและทรัพยากรต่างๆ ด้วย ITE college แต่ละแห่งจะมีนักเรียนประมาณ 7,000 คน และสามารถบริการจัดการตนเองได้เพื่อให้มีจุดเด่นในพื้นที่ของตนเอง ปัจจุบันมี ITE college อยู่ 3 แห่ง ได้แก่ ITE college east, ITE college west และ ITE college central

จุดเด่นของสถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) คือ มีนโยบายการก่อตั้งชัดเจนโดยมีเป้าหมายที่จะแก้ไขปรับปรุงคุณภาพและเนื้อหาการเรียนการสอน รวมทั้งภาพลักษณ์ของการศึกษาใน สายอาชีพ โดยเน้น คุณภาพระดับสากล (World class) มีการติดต่อทำงานร่วมกับต่างประเทศ โดยเฉพาะจากประเทศเยอรมัน ทั้งนี้ยังมุ่งพัฒนาหลักสูตรสำหรับเศรษฐกิจสมัยใหม่ เช่น หลักสูตรทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) หลักสูตรทางด้าน Automation หลักสูตรที่ใช้เทคโนโลยีและทักษะขั้นสูง เป็นต้น

ปัญหาการจัดการอาชีวศึกษา

ปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาในสิงคโปร์ เกิดขึ้นเฉพาะในช่วงแรกของการก่อตั้งประเทศ คือในปี พ.ศ. 2511 เนื่องจากในขณะนั้นประเทศพึ่งได้รับอิสรภาพจากมาเลเซียและอังกฤษความไม่แน่นอนด้านความมั่นคงมีสูงมาก นอกจากนี้ยังมีอุปสรรคที่สำคัญคือการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจของสิงคโปร์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จากเศรษฐกิจ ภาคบริการ หรือภาคที่ต้องใช้แรงงานพื้นฐานมาเป็นสภาวะเศรษฐกิจที่เน้นอุตสาหกรรมที่มีคุณภาพและต้องการแรงงานขั้นสูงที่มีทักษะเช่น อุตสาหกรรมเครื่องกลขั้นสูงอุตสาหกรรม คอมพิวเตอร์และอุตสาหกรรมด้านการบริหารจัดการ เป็นต้น

ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้เกิดการพัฒนาด้านอาชีวศึกษาได้เข้าเกิดจากการที่สิงคโปร์มีทรัพยากรธรรมชาติของตนเองที่น้อยมากการเงินและงบประมาณช่วงแรกจึงมีค่อนข้างจำกัด

ในด้านการส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนสายอาชีพในสิงคโปร์นั้น สืบเนื่องนโยบายการสร้างชื่อเสียงของสถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) ทำให้นักเรียนและผู้ที่เกี่ยวข้องเกิดความภาคภูมิใจต่อการเรียนในสายอาชีพอาทิการใช้สโลแกน “Hands-on, minds-on and heart-on” เพื่อปลูกจิตสำนึก

ของผู้ที่เกี่ยวข้องมีผลทำให้เกิดความหวงแหนความรักในการเรียนรู้จบการศึกษาอย่างมีคุณภาพและเป็นผู้ที่มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long learner)

สถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) ได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT) เข้ามาช่วยในการบริหารจัดการ เพื่อให้เกิดการเรียนการสอนเชิงนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ (Creative and innovative) โดยสนับสนุนให้มีการสร้างสภาพแวดล้อมทางระบบสารสนเทศในโรงเรียนโดยนำระบบสารสนเทศเข้ามาใช้ในการเรียนการสอน เช่นการเรียนการสอนแบบ On-line หรือที่เรียกว่า eTutor โดยเน้นไปที่การเรียนเสริมด้านทฤษฎี

ด้านการสื่อสารระหว่างสถาบันกับนักศึกษาระบบ eStudent แบบ One - stop center ก็ถูกใช้อย่างเต็มรูปแบบผ่านระบบ Internet เพื่อที่จะให้นักศึกษาสามารถบริหารจัดการด้านการเรียนสอนและการขอรับบริการจากทางสถาบัน เช่น การลงทะเบียนการโอนเงินการเลือกเรียน แต่ละวิชาและการขอรับการปรึกษาเกี่ยวกับการเรียน โดยสามารถใช้งานได้ทุกที่ทุกเวลาทั้งสองระบบนี้สามารถเพิ่มความสะดวกและคุณภาพของการบริการได้ดีขึ้นเสมือนเป็นทิศทางใหม่ของการสอนการเรียนรู้และการอยู่ร่วมกันในสถาบัน ITE

ในขณะเดียวกัน การเรียนสายอาชีพในประเทศสิงคโปร์ก็ประสบปัญหาและอุปสรรคเช่นเดียวกับประเทศในอื่นๆ ที่ผู้ปกครองของนักเรียนมักจะสนับสนุนให้บุตรหลานของตนเองได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยจนเป็นที่มาของการดูถูกการศึกษาด้านอาชีพจนทำให้เกิดภาพลักษณ์มาโดยตลอดรัฐมีการสนับสนุนชื่อเสียงของการศึกษาด้านนี้ผ่านสื่อโทรทัศน์เป็นแคมเปญโฆษณาอย่างต่อเนื่อง ให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการอาชีวศึกษาจนเมื่อ เศรษฐกิจของประเทศดีขึ้นนักศึกษาที่จบการศึกษาด้านนี้มีอัตราการจ้างงานที่สูงและประสบ ความสำเร็จในอาชีพการยอมรับที่ดีขึ้นมาโดยลำดับ แต่การสร้างภาพลักษณ์ก็ยังคงดำเนินการอย่างต่อเนื่องจวบจนถึงในปัจจุบันโดยอาศัยความทันสมัยของการเรียนการสอนของสถาบัน ITE การได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากรัฐและจากความสำเร็จของบัณฑิตจึงช่วยให้ภาพลักษณ์ของการอาชีวศึกษาพลิกกลับมาเป็นด้านบวกได้ช่วงตั้งแต่ปี พ.ศ. 2540 - 2549 การสร้างชื่อเสียงและการสร้างภาพลักษณ์ของสถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องโดยแบ่งออกเป็น 3 ระยะและได้มีการตรวจสอบความนิยมหรือภาพลักษณ์มาโดยตลอดจากการสำรวจ พบว่าสถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) เป็นที่รู้จักมากขึ้นกว่า 76% ในช่วง 9 ปีของการเริ่มสร้างชื่อเสียง

จากบทเรียนการพัฒนาการอาชีวศึกษาในสิงคโปร์แสดงให้เห็นว่า ภาคการเมือง สังคม และเศรษฐกิจของสิงคโปร์ได้มีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน ตั้งแต่เริ่มมีการตั้งประเทศใหม่ โดยเฉพาะภาคการเมืองที่ได้ลงทุนและมีความตั้งใจจริงที่จะพัฒนาระบบซึ่งครั้งนั้นเกิดความไม่แน่นอนต่าง ๆ ขึ้นมากมายแต่ในที่สุดการอาชีวศึกษาของประเทศก็ก้าวขึ้นมามีคุณภาพระดับโลกได้เช่นกันในปัจจุบัน ทั้งนี้จะเห็นได้ว่า ภาครัฐมีส่วนเกี่ยวข้องและมีบทบาทสูงมากในการจัดตั้งสถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) ตั้งแต่เริ่มแรก และยังคงมีบทบาทและให้การสนับสนุนจนถึงปัจจุบัน

ปัจจัยที่สำคัญอีกประการหนึ่งคือ การยกระดับความร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม โดยการชักชวนภาคอุตสาหกรรมเข้ามาช่วยเหลือและเข้ามารับประโยชน์จากการจัดอาชีวศึกษา กล่าวคือในครั้งหนึ่งที่ยุทธศาสตร์ของ Economic development board (EDB) ได้เคยนำมาใช้ในการดึงการลงทุนจากต่างประเทศเข้ามาในประเทศ ซึ่งจะรวมถึงการดึงบุคลากรด้านเทคนิคเข้ามาในประเทศเพื่อสนับสนุน

ระบบการศึกษาด้วยแต่นั้นเป็นแค่ส่วนหนึ่งจริง ๆ แล้วการพัฒนาการศึกษาด้านนี้จำเป็นจะต้องกระทำร่วมกับบริษัทหรือหน่วยงานภาคเอกชนซึ่งในสิงคโปร์บริษัทเหล่านี้ มักจะเป็นบริษัทร่วมทุนหลายประเทศ (Multinational corporation) ที่มักจะต้องการกำลังคนที่มีทักษะชั้นสูง ซึ่งในช่วงแรกนั้นทักษะชั้นสูงบางประเภทระบบการอาชีวศึกษาของประเทศยังไม่สามารถรองรับพัฒนาให้ได้ดังนั้นบริษัทขนาดใหญ่เหล่านี้จึงเสนอการลงทุนผ่าน EDB เพื่อให้มีการจัดตั้งศูนย์การฝึกอบรมของรัฐขึ้นในปี พ.ศ. 2503 รัฐจึงเห็นความสำคัญและได้ทำการความร่วมมือกับรัฐบาลประเทศต่าง ๆ อาทิ เยอรมัน ญี่ปุ่น ฝรั่งเศส ในการก่อตั้งสถาบันเทคนิคศึกษาแบบรัฐกับรัฐและต่อมาก็ได้ถ่ายทอดประสบการณ์การพัฒนาต่อไปให้แก่ ITE จะเห็นได้ว่าความช่วยเหลือจากต่างประเทศและภาคอุตสาหกรรมเอกชนมีส่วนในการสนับสนุนระบบการอาชีวศึกษาของ สิงคโปร์ให้เกิดความเจริญก้าวหน้ามาจนถึงปัจจุบัน

สรุป

ประเทศสิงคโปร์ถือได้ว่าเป็นประเทศที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการและส่งเสริมการอาชีวศึกษาในอันดับต้น ๆ ของภูมิภาคเอเชียและของโลก ถึงแม้ว่าสิงคโปร์จะก่อตั้งประเทศมาได้ไม่นาน ทังนี้ปัจจัยที่สำคัญก็คือ ความร่วมมืออันดีระหว่างภาครัฐและบริษัทร่วมทุนระหว่างประเทศ สิงคโปร์สร้างเสริมภาพลักษณ์ของการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยใช้การลงทุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน อาทิ อาคารสถานที่ ระบบอำนวยความสะดวก ตลอดจน ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกรู้ว่าการเรียนในสายอาชีวศึกษามีได้ทำให้ตนเองดูดีไปกว่าผู้เรียนในสาขาอื่น ๆ มิติที่น่าสนใจของสิงคโปร์คือเป็นประเทศที่มีเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน ในด้านการศึกษาที่มีเป้าหมายที่จะพัฒนาหลักสูตรร่วมกับประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก ทั้งยังมีความมุ่งมั่นที่จะเป็นต้นแบบระดับโลกสำหรับการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาอีกด้วย

ประเทศออสเตรเลีย (Commonwealth of australia)

ข้อมูลทั่วไปของประเทศ

ประเทศออสเตรเลียเป็นเกาะขนาดใหญ่มีพื้นที่ 7.68 ล้านตารางกิโลเมตร (ตร.กม.) เนื้อที่ 1 ใน 3 เป็นทะเลทรายมีประชากรประมาณ 21 ล้านคน มีระบบการปกครองแบบเครือรัฐ ซึ่งประกอบด้วยรัฐที่ปกครองตนเอง 6 รัฐคือ New south wales, Victoria, Queensland, Western australia, South australia และ Tasmania และมีดินแดนที่ยังมิได้เป็นรัฐ (Territory) อีก 2 แห่ง คือ Australian capital territory เมืองหลวงคือ Canberra และเป็นเมืองหลวงของประเทศและ Northern territory เมืองหลวงคือ Darwin ระบบการปกครองเป็นแบบประชาธิปไตย มีการปกครองด้วยกัน 3 ระดับ คือ รัฐบาลกลาง รัฐบาลรัฐ และรัฐบาลท้องถิ่น ภาษาอังกฤษเป็นภาษาราชการ รายได้ประชากรเฉลี่ยต่อหัวประมาณ 26,000 ดอลลาร์สหรัฐต่อปี อัตราว่างงานประมาณ 5 - 6% อัตรา การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ ประมาณ 3 - 4% ต่อปี อัตราการรู้หนังสือสูงถึง 99% สินค้าออกที่สำคัญ คือ ถ่านหิน ทองคำ แร่เหล็ก น้ำมันดิบ สินค้าเข้าที่สำคัญ คือ รถยนต์ คอมพิวเตอร์ เครื่องบิน ยารักษาโรค เป็นต้น

นโยบายด้านการศึกษา

นโยบายการอาชีวศึกษาของ ประเทศออสเตรเลีย เน้นความเชื่อมโยงของ การศึกษาด้านอาชีพ หรือที่เรียกกันว่า Vocational technical education (VTE) โดยเริ่มตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา

ตอนปลาย ด้วยเหตุผลที่ว่า การมีสายวิชาชีพทำให้โรงเรียนมีความน่าสนใจ จนสามารถดึงนักเรียนที่ อาจจะไม่ต้องการเรียนถึงระดับมหาวิทยาลัยเข้ามาเรียนได้มากขึ้น แต่ทั้งนี้จะต้องมีการทำข้อตกลงที่ ชัดเจนกับการสอนแบบสายสามัญ ภายใต้หลักสูตรที่ผู้ว่าจ้างต้องการจริง ๆ ซึ่งการทำเช่นนี้จะช่วย ป้องกันการออกกลางคันของนักเรียน เนื่องจากการฝึกสายวิชาชีพด้านอุตสาหกรรมภายใต้หลักสูตรที่ดี และอุตสาหกรรมให้การยอมรับ จะทำให้เด็กเรียนมีความสุขในการเรียนและวางแผนอนาคตได้อย่าง ชัดเจนว่า ตนเองมีทางเลือกที่จะทำงานได้เลย แต่อย่างไรก็ตามการฝึกวิชาชีพอุตสาหกรรมจำต้อง สอดคล้องกับอุตสาหกรรมเฉพาะที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับพื้นที่ตั้งของโรงเรียน เพื่อช่วยสนับสนุน อุตสาหกรรมในท้องถิ่นด้วย

การจัดการอาชีวศึกษา

การจัดการอาชีวศึกษาของออสเตรเลียจัดได้ว่า ค่อนข้างมีความซับซ้อนในระดับหนึ่ง โดยกฎเกณฑ์หลักของระบบ คือ 1) ใช้อุตสาหกรรมนำ (Industry lead) 2) รัฐให้การสนับสนุนอย่าง เต็มที่ (National) และ 3) มีความยืดหยุ่นตามผู้เรียน (Client focused)

องค์ประกอบหลัก ๆ ของการจัดการอาชีวศึกษาในประเทศออสเตรเลียมีดังนี้ Australian qualifications framework (AQF) คือ กรอบคุณวุฒิวิชาชีพ แห่งชาติออสเตรเลีย แบ่งระดับคุณวุฒิ ออกเป็น 8 ระดับ ดังนี้

- Certificate I
- Certificate II
- Certificate III
- Certificate IV
- Diploma,
- Advanced diploma,
- Vocational graduate certificate
- Vocational graduate diploma

Australian quality training framework (AQTF) คือ กรอบคุณวุฒิคุณภาพการฝึกอบรม แห่งชาติออสเตรเลีย เป็นกรอบที่ใช้ควบคุมคุณภาพการอาชีวศึกษาและฝึกอบรมโดยจะใช้เป็นเกณฑ์ ให้แก่องค์กรด้านการฝึกอบรมที่ได้รับการรับรอง (Registered training organizations, RTOs) ได้ปฏิบัติตาม มงค์กรด้านการฝึกอบรมที่ได้รับการรับรอง (RTO) นี้ ปัจจุบันมีทั้งภาครัฐและเอกชนกว่า 4,000 แห่ง ทั่วประเทศ เช่น วิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (Technical and further education : TAFE) ซึ่งเป็นองค์กรที่ใหญ่ที่สุดและมีกว่า 270 แห่ง นอกจากนี้ยังมีองค์กร เอกชน องค์กรการศึกษาผู้ใหญ่ โรงเรียน มหาวิทยาลัย เป็นต้น

State and territory registering authorities คือ หน่วยงานที่ช่วยรับผิดชอบในการ รับรองและตรวจสอบองค์กรฝึกอบรม (RTOs) ให้เป็นไปตามกรอบมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพของ ประเทศ ซึ่งจะคอยให้การรับรองหลักสูตรต่าง ๆ ด้วย

ในประเทศออสเตรเลียมีหน่วยงานอิสระหลักที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการจัดการศึกษา ทางด้านการฝึกอบรมและอาชีพ คือ สำนักงานการฝึกอบรมแห่งชาติออสเตรเลีย (Australian national

training authority - ANTA) ซึ่งก่อตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2535 โดยผู้บริหารหรือบุคลากรจากภาคอุตสาหกรรม คำแนะนำต่าง ๆ จะส่งไปถึงสภากำกับดูแลสำนักงานการฝึกอบรมแห่งชาติออสเตรเลีย (ANTA ministerial council) ซึ่งประกอบไปด้วยรัฐมนตรีกระทรวงศึกษาธิการ และตัวแทนของรัฐมนตรีที่ดูแลในแต่ละรัฐและอาณานิคม (Ministerial representative from each state and territory)

สำนักงานการฝึกอบรมแห่งชาติออสเตรเลีย (ANTA) จะให้คำแนะนำสภาดังกล่าวถึงความเหมาะสมในการวางแผนประจำปีด้านการฝึกอบรมและอาชีพ เพื่อส่งต่อให้แก่รัฐและอาณานิคมต่าง ๆ ทั้งนี้ งบประมาณของการดำเนินงานตามแผนก็จะลงทุนร่วมกัน กล่าวคือ 1 ใน 3 มาจากทบฯสวัสดิการส่วนกลางของรัฐบาลกลาง (Commonwealth) และอีก 2 ใน 3 มาจากทบฯ ของแต่ละรัฐและอาณานิคม และมีหน้าที่หลักสองประการ คือ ประการแรก จัดทำกรอบคุณวุฒิคุณภาพการฝึกอบรม (Australian quality training framework, AQTF) ซึ่งก็จะเป็นบรรทัดฐานให้แก่องค์กรฝึกอบรมที่ได้รับการรับรองนำไปใช้ฝึกอบรม และประการที่สอง ให้การสนับสนุนการสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมวิชาชีพ (Training package) โดยมีคณะอนุกรรมการหลายสาขาเข้ามาเกี่ยวข้อง ชุดฝึกอบรมวิชาชีพ (Training package) นี้โดยนัยแล้วมีการดำเนินงานแตกต่างจากชื่อพอสมควร กล่าวคือจะดำเนินงานเน้นไปในการกำหนดสมรรถนะที่ต้องการเพื่อให้ได้มาตรฐานวิชาชีพมากกว่าการสร้างหลักสูตรตามชื่อ และเน้นออกแบบหลักสูตรให้ตรงกับผู้ประกอบการขนาดใหญ่มากกว่า ผู้ประกอบการรายย่อย

ปัญหาการจัดการอาชีวศึกษา

แม้ว่าออสเตรเลียจะมีสัดส่วนในการเข้าเรียนในสายอาชีพที่สูงขึ้นกว่าร้อยละ 5.4 เมื่อเทียบกับในปี พ.ศ.2552 แต่อัตราการจ้างในตลาดแรงงานเมื่อเทียบกับการจบการศึกษาในระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัย ก็ยังไม่เป็นการจูงใจให้นักศึกษาพยายามที่จะเรียนให้สำเร็จในด้านอาชีพ ซึ่งส่งผลทำให้อัตราการเรียนสายอาชีพจนสำเร็จนั้นมีอัตราน้อยลง คือ เพียงแค่ประมาณร้อยละ 40 - 50 เท่านั้น อีกปัจจัยหนึ่งที่อาจเกี่ยวข้อง คือ ด้านการจ่ายเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลางไปยังองค์กรด้านการฝึกอบรมที่ได้รับการรับรอง (RTO) ยังขาดความคล่องตัวและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร เนื่องจากปัญหาบางประการของแต่ละรัฐอัตราการสำเร็จการศึกษาในสายอาชีพที่ต่ำนี้อาจจะส่งผลถึงการขาดแคลนแรงงาน โดยเฉพาะในสาขาที่สำคัญในอนาคต

ในปัจจุบันออสเตรเลียได้มีความพยายามที่จะจัดการศึกษาด้านเทคนิคและ อาชีวศึกษา (Vocational technical education-VTE) ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษา (Secondary school) ใน 3 ลักษณะ ดังนี้

1. VTE in School: การนำการศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาเข้าไปจัดในโรงเรียนปกติ จำเป็นต้องมีแรงดึงดูดที่น่าสนใจทัดเทียมกับการศึกษาปกติ กล่าวคือ วิชาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาที่จัด จะต้องเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้นักเรียนได้วุฒิปริญญาเพิ่มเติม (Senior secondary certificate) นอกจากนี้การเรียนดังกล่าวจะต้องได้หน่วยกิตที่สามารถจะนำไปเทียบคุณวุฒิวิชาชีพในระดับประเทศได้และต้องตรงกับสมรรถนะที่อุตสาหกรรมต้องการจริง ๆ ซึ่งวิชาหรือหลักสูตรเหล่านี้จะต้องให้องค์กรฝึกอบรมที่ได้รับการรับรองจัดให้แก่โรงเรียนจากการวิเคราะห์ภาพรวมของ VTE in School ที่ถึงแม้ว่าการศึกษาหรือนักการเมืองจะมีการผลักดันอย่างมากในภาพใหญ่ของประเทศ แต่การนำไปใช้งานพบว่า ประสบความสำเร็จในระดับหนึ่งเท่านั้น ซึ่งยังต้องมีการแก้ไขปัญหาอื่น ๆ

เพิ่มเติมเช่น การพัฒนาศักยภาพผู้เรียนให้มีความหลากหลาย การปฏิบัติงานจริงในภาคอุตสาหกรรม และการนำหน่วยกิต (Credit) หรือประกาศนียบัตร Certificate ต่าง ๆ ไปต่อยอดในระดับอุดมศึกษา เป็นต้น

2. School - based australian apprenticeship incorporate employment : การจัดการศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาในลักษณะนี้ เป็นการเรียนควบคู่ไปกับการฝึกงานในสถานประกอบการโดยตรง กล่าวคือ ผู้ประกอบการดำเนินการจัดตั้งโรงเรียนอย่างเป็นทางการ เพื่อสอนและฝึกวิชาชีพเพื่อป้อนเข้าสู่สถานประกอบการของตนเอง แต่อย่างไรก็ตาม ก็ต้องเปิดโอกาสให้นักเรียนสามารถได้รับคุณวุฒิวิชาชีพมาตรฐานด้วย โดยนักเรียนอาจจะเรียนเต็มเวลาก่อนที่จะได้จ้างงาน หรือเป็นลูกจ้างชั่วคราวในขณะที่กำลังทำงานอยู่ก็ได้

3. Australian technical college (ATC) : คือ วิทยาลัยเทคนิคที่กระจายครอบคลุม 24 พื้นที่ทั่วประเทศ ซึ่งการจัดการฝึกอบรมต่าง ๆ ก็จะถูกถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของอุตสาหกรรมหลักของแต่ละพื้นที่

นอกจากนี้ในช่วงของภาคการฝึกงานของผู้เรียน ถึงแม้ว่าร้อยละ 80 ของผู้เรียน เข้ารับการฝึกงานในหน่วยงานเอกชนแต่รัฐก็ยังคงยังให้การสนับสนุน ด้วยเหตุนี้จึงทำให้ทั้งฝึกงาน และเจ้าของกิจการภาค เอกชนมีแรงจูงใจสูงที่จะสนับสนุนการจัดการศึกษา ด้านเทคนิค และ อาชีวศึกษาต่อไป

สรุป

ประเทศออสเตรเลียเป็นประเทศที่เป็นเกาะขนาดใหญ่ แบ่งการปกครองออกเป็น รัฐต่าง ๆ โดยมีกฎหมายและรัฐบาลประจำรัฐ การจัดการอาชีวศึกษาหรือการศึกษาอาชีพเป็น หน้าที่ของรัฐบาลในแต่ละรัฐ วิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (TAFE) ซึ่งเป็นของรัฐบาล กลางมีกระจายอยู่ทั่วประเทศ โดยมีกรอบคุณวุฒิวิชาชีพแห่งชาติออสเตรเลีย (AQF) ซึ่งแบ่งระดับ คุณวุฒิ ออกเป็น 8 ระดับ เป็นกรอบควบคุม และกรอบคุณวุฒิคุณภาพการฝึกอบรม (AQTF) ซึ่งก็ จะเป็นบรรทัดฐานให้แก่องค์กรฝึกอบรมที่ได้รับการรับรอง (RTO) นำไปใช้ฝึกอบรม

ในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมารัฐบาลชุดปัจจุบันได้ลงทุนด้านงบประมาณในการจัดการศึกษาด้านเทคนิคและ อาชีวศึกษามากขึ้นทำให้สัดส่วนการเข้าเรียนสายอาชีพเพิ่มมากขึ้นโดยผู้เรียนส่วนใหญ่จะเข้าเรียน ในวิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (TAFE) และมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นในทุกรัฐของประเทศ

สรุป

จากข้อมูลทีกล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า ปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและการจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบันนั้น ยังประสบปัญหาในด้านการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาโดยรวมของประเทศ ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่มีความต้องการกำลังคนระดับอาชีวศึกษาทั้งในด้านปริมาณและในด้านคุณภาพของแรงงาน จำนวนบุคลากรอาชีวศึกษาที่เข้าสู่ตลาดภาคอุตสาหกรรมมีจำนวนที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมขาดกำลังแรงงานคนระดับกลาง ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการผลิตสินค้าและบริการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ส่วนด้านคุณภาพของบุคลากร

อาชีวศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานนั้น ยังขาดคุณลักษณะทั้งด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานอันเป็นผลมากจากการจัดการเรียนการสอนที่ยังคงผลิตโดยไม่ได้พิจารณาจากความต้องการของตลาดแรงงาน หลักสูตรยังไม่ได้มีการปรับปรุงให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน ในด้านครูอาชีวศึกษายังมีจำนวนไม่เพียงพอ และยังขาดความรู้ ความชำนาญเฉพาะสาขา ขาดประสบการณ์ในการถ่ายทอดวิชาชีพให้กับนักเรียน อีกทั้งกระบวนการเรียนการสอนที่ไม่เน้นให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้การปฏิบัติงานในสถานประกอบการสถานศึกษา และข้อจำกัดในด้านงบประมาณที่ทำให้สถานศึกษาบางแห่งขาดคุณภาพ ขาดเครื่องมือ เครื่องจักรในการเรียนปฏิบัติ ทำให้ได้เรียนแต่ภาคทฤษฎีในชั้นเรียนโดยไม่มีโอกาสได้สัมผัสเครื่องมือ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงให้ผู้สำเร็จการศึกษาไปนั้นไม่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน สำหรับการจัดอาชีวศึกษาของประเทศไต้หวัน ประเทศสิงคโปร์ ประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ประเทศออสเตรเลีย ในภาพรวม นั้นพบว่าการจัดการเรียนการสอนมีแนวโน้ม การวางแผนการศึกษาโดยเชื่อมโยงการมีงานทำกับการศึกษาและการฝึกอบรมการเชื่อมโยงระบบการศึกษาเข้ากับภาคอุตสาหกรรมอย่างชัดเจน มีการพึ่งพาภาคอุตสาหกรรมในการจัดหาอาชีพให้แก่นักศึกษา รวมทั้งครูอาจารย์ ในระบบซึ่งได้รับการสนับสนุนให้มีการร่วมทำงานกับภาคอุตสาหกรรมเพื่อนำ ข้อมูลมาออกแบบหลักสูตรที่เหมาะสมและสามารถพัฒนาคนที่มีคุณภาพให้แก่อุตสาหกรรม มีการลงทุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน อาทิอาคารสถานที่ระบบอำนวยความสะดวกครบถ้วนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกรู้ว่า การเรียนในสายอาชีวศึกษามีได้ทำให้ตนเองดูดีด้อยกว่าผู้เรียนในสาขาอื่นๆ

บทที่ 4

แนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน

วิเคราะห์ปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน

จากบทที่ 3 ได้ทราบถึงปัญหาบุคลากรสายอาชีวศึกษาที่ไม่เพียงพอความต้องการของตลาดแรงงานทั้งปัจจัยด้านปริมาณและคุณภาพ ในด้านการจัดการอาชีวศึกษา ยังขาดแคลนครูรวมทั้งทักษะ ความชำนาญในสาขาอาชีพ กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นในเรื่องของภาคปฏิบัติและข้อจำกัดด้านงบประมาณซึ่งในบทนี้จะได้ทำการวิเคราะห์วิธีการในการแก้ปัญหาต่อไป

จากบทที่ 3 ภาวะการทำงานของแรงงานไทยพบว่า ในเดือนมกราคม พ.ศ. 2558 จากอัตราของผู้ที่อยู่ในกำลังแรงงานเมื่อเปรียบเทียบกับปี 2557 ในภาคเกษตรกรรมผู้มีงานทำลดลง 4.8 แสนคน แต่ในทางกลับกันนั้น ภาคอุตสาหกรรมกลับมีจำนวนเพิ่มขึ้น 3.5 แสนคน ซึ่งให้เห็นว่าในภาคอุตสาหกรรมนั้นมีแนวโน้มความต้องการแรงงานที่สูงขึ้น แต่ในทางกลับกันเมื่อพิจารณาจากอัตราการว่างงานพบว่าในเดือนมกราคม 2558 มีผู้ว่างงานจำนวน 4.04 แสนคน เมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี 2557 พบว่าจำนวนผู้ว่างงานเพิ่มขึ้น 4.3 หมื่นคน และเมื่อพิจารณาระดับการศึกษาที่สำเร็จของผู้ว่างงานจึงพบว่า ในระดับอุดมศึกษามีจำนวนผู้ว่างงานสูงสุด และระดับอาชีวศึกษามีจำนวนผู้ว่างงานน้อยที่สุด และเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงเวลาเดียวกันในปี 2557 พบว่า ในระดับอุดมศึกษายังคงมีจำนวนผู้ว่างงานเพิ่มขึ้น จากข้อมูลข้างต้นนั้นแสดงให้เห็นได้ว่า ตลาดแรงงานในปัจจุบันมีแนวโน้มความต้องการบุคลากรที่สูงขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคอุตสาหกรรม แต่การผลิตบุคลากรที่เข้าสู่ตลาดแรงงานนั้นยังไม่เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงานซึ่งพิจารณาได้จากข้อมูลอัตราการว่างงานที่สูงขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งในระดับอุดมศึกษา ที่มีอัตราการว่างงานสูงชันมากที่สุดในทางกลับกันอัตราการว่างงานในระดับอาชีวศึกษานั้นมีอัตราการว่างงานต่ำที่สุด ซึ่งบ่งชี้ได้ว่าในสถานการณ์ในปัจจุบันนั้นความต้องการของตลาดแรงงานในภาพรวมของประเทศมีความต้องการบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษาเพื่อเข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นจำนวนมากที่สุด แต่จากปัญหาการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้ที่สำเร็จการศึกษาระดับอุดมศึกษามีจำนวนเข้าสู่ตลาดแรงงานมากกว่าระดับอาชีวศึกษานั้น เห็นได้ว่าปัญหานั้นเกิดมาจากการวางแผนการจัดการศึกษาที่จัดการศึกษาโดยไม่คำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงาน แต่จัดการศึกษาตามความต้องการของผู้เรียนและความพร้อมของสถานศึกษาเป็นหลัก ดังนั้นแนวทางแก้ปัญหการเข้าสู่ตลาดแรงงานของผู้สำเร็จการศึกษาที่ไม่ตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานนั้น ควรพิจารณาหาแนวทางแก้ไขโดยเริ่มจากระบบการวางแผนในการจัดการศึกษา ที่จัดการศึกษาโดยไม่คำนึงถึงความต้องการของตลาดแรงงาน ควรมีการปรับปรุงวางแผนในการจัดระบบการศึกษา โดยต้องมีศึกษาความต้องการของตลาดแรงงาน ว่าต้องใช้แรงงานเป็นผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับใดสัดส่วนของผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาต่ออาชีวศึกษาเท่าไร และต้องการผู้ที่มีสมรรถนะในด้านใดบ้าง เพื่อนำผลที่ได้จากการศึกษาความต้องการคุณสมบัติของ

บุคลากรที่จะใช้แรงงาน มาเป็นแนวทางในการวางแผนการผลิตบุคลากรโดยปรับอัตราส่วนการจัดการศึกษา และปรับปรุงหลักสูตรที่ทำงานเปิดสอนให้ตรงตามประเภทสาขาวิชาที่สอดคล้องต่อความต้องการของตลาดแรงงานและมีปริมาณที่เพียงพอ เพื่อสามารถวางแผนกระบวนการจัดการเรียนการสอนให้ผู้สำเร็จการศึกษามีสมรรถนะที่ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงาน และสามารถแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อตลาดแรงงานได้

วิเคราะห์การความต้องการบุคลากรอาชีพศึกษาของตลาดแรงงาน

จากปัญหาความต้องการแรงงานกำลังคนระดับอาชีวศึกษาโดยรวมของประเทศทำให้ทราบถึงสภาพปัจจุบันและแนวโน้มความต้องการกำลังคนอาชีวศึกษาในอนาคตโดยสถานการณ์ด้านความต้องการบุคลากรอาชีพศึกษาจากการศึกษา ในภาพรวมของประเทศเมื่อพิจารณาถึงความต้องการแรงงานในระดับอาชีวศึกษามีแนวโน้มความต้องการในอยู่ในระดับเพิ่มขึ้นทุกปี โดยจากข้อมูลในบทที่ 3 ในปี 2558 มีความต้องการ 30.19 แสนคน และคาดการณ์ว่าในปี 2559 มีความต้องการจำนวน 30.60 แสนคน และในปี 2560 มีการประมาณการความต้องการของตลาดแรงงานมากถึงจำนวน 30.98 แสนคน มากขึ้นกว่าปี 2558 ประมาณ 8 หมื่นคน

แต่สถานการณ์ด้านการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาโดยรวมของประเทศ พบว่ายังไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานเป็นอย่างมากทั้งในด้านปริมาณและ ในด้านคุณภาพของแรงงาน กำลังคนอาชีวศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีจำนวนไม่เพียงพอต่อความต้องการส่งผลให้ประเทศขาดกำลังคนระดับกลางเพิ่มขึ้น ส่วนในด้านคุณภาพของแรงงานซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถกำหนดระดับความสำเร็จด้านเศรษฐกิจของชาติ จากข้อมูลในบทที่ 3 ประเทศไทยมีขีดความสามารถในการแข่งขันเสียเปรียบต่อประเทศเพื่อนบ้านโดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อเปรียบเทียบกับคู่แข่งในเอเชียอย่างเห็นได้ชัด ทั้งในระดับของคุณภาพในการผลิตของแรงงาน และแนวโน้มของอัตราการเพิ่มขึ้นของปริมาณแรงงาน ซึ่งประเทศไทยมีอัตราการผลิตอยู่ในระดับต่ำ และไม่มีแนวโน้มที่จะสูงขึ้น เมื่อพิจารณาคุณภาพของแรงงานไทยเปรียบเทียบกับแรงงานในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ พบกว่า ประเทศมาเลเซีย มีคุณภาพของแรงงานสูงกว่าประเทศไทย โดยคิดเป็น เป็น 1.6 เท่า ประเทศฮ่องกง มีคุณภาพของแรงงานมากกว่าถึง 3.8 เท่า ประเทศญี่ปุ่น มีคุณภาพของแรงงานมากกว่าถึง 2.9 เท่า ประเทศเกาหลีใต้ มีคุณภาพของแรงงานมากกว่าถึง 2.6 เท่า และประเทศไต้หวัน มีคุณภาพของแรงงานมากกว่าถึงเท่า 3 เท่า ตามลำดับ หากแรงงานไม่มีคุณภาพจะส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการผลิต และจากผลการสำรวจปัญหาคุณภาพของแรงงานพบว่า แรงงานที่ประสบปัญหามากที่สุดคือ แรงงานขาดความอดทนต่อความกดดัน รองลงมาคือปัญหาการขาดความรับผิดชอบในงาน ขาดความสามารถในการเรียนรู้ ลำดับสุดท้ายคือ ขาดจรรยาบรรณและความซื่อสัตย์ สถานประกอบการนั้นต้องการแรงงานที่มีคุณภาพมีความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการทำงาน เช่นทักษะในการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาต่างประเทศ การใช้คอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ ความสามารถในการคิดวิเคราะห์การแก้ปัญหาในงาน สามารถทำงานร่วมกันเป็นทีม มีความรู้และทักษะวิชาชีพ สามารถปฏิบัติงานที่หลากหลายที่เกี่ยวข้องกับงาน ความรู้และทักษะเชิงช่างพื้นฐาน ความสามารถในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์ วิธีการทำงานและนวัตกรรมของ สินค้าและบริการเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่ม คุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณในการทำงาน ความซื่อสัตย์จงรักภักดี

รักองค์กร อดทน ขยันหมั่นเพียร มีความประณีตในการทำงาน มีรับผิดชอบต่อหน้าที่และตรงต่อเวลา และมีวินัย ซึ่งการที่จะผลิตแรงงานที่มีคุณภาพนั้นขึ้นอยู่กับผลผลิตของระบบการศึกษาโดยตรง ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพในการจัดการศึกษาว่ายังไม่ได้มาตรฐานไม่สามารถผลิตผู้สำเร็จการศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน แนวทางการแก้ไขควรพิจารณาปรับปรุงและพัฒนา มาตรฐานของสถานศึกษา มาตรฐานของครู อาจารย์ ผู้ทำหน้าที่สอน หลักสูตรการจัดการเรียน การสอน ให้สามารถผลิตบุคลากรอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

จากการศึกษาการประมาณการข้อมูลผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานในบทที่ 3 โดยจำแนกตาม ระดับการศึกษา ในปี 2557 - 2558 พบว่า จำนวนผู้สำเร็จการศึกษาในตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษา เพิ่มขึ้น ในทุกระดับการศึกษาซึ่งแสดงให้เห็นว่าแนวโน้มของผู้สำเร็จการศึกษาที่ควรเข้าสู่ตลาดแรงงานมี มากขึ้น แต่เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบกับประมาณการการเข้าสู่ตลาดแรงงาน โดยจำแนกตามระดับ การศึกษากลับพบว่า ในระดับมัธยมศึกษาปีที่ 3 ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 6 ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และ ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง เข้าสู่ตลาดแรงงานเป็นจำนวนน้อยกว่าระดับปริญญาตรี และเมื่อ เปรียบเทียบกับประมาณการผู้สำเร็จการศึกษา กับประมาณการผู้สำเร็จการศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน พบว่า ในทุกระดับการศึกษามีผู้สำเร็จการศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงานในอัตราส่วนที่ลดลง เช่น ระดับ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ ประมาณการผู้สำเร็จการศึกษา 2.13 แสนคน แต่เข้าสู่ตลาดแรงงานเพียง 4.88 หมื่นคน จากข้อมูลดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นได้ว่าผู้สำเร็จการศึกษาในทุกระดับชั้นส่วนใหญ่ โดยเฉพาะระดับอาชีวศึกษาเลือกที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จนจบการศึกษาระดับอุดมศึกษา ทำให้ผู้สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรีเข้าสู่ตลาดแรงงานมากที่สุด ทำให้เกิดความไม่สอดคล้องกับ ความต้องการของตลาดแรงงานที่มีความต้องการแรงงานในระดับอาชีวศึกษามากที่สุด และมีอัตราการว่างงานของระดับปริญญาตรีสูงที่สุด

และจากข้อมูลการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาระดับอาชีวศึกษาใน สังกัดในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาที่สามารถติดตามผลได้ ประจำปีการศึกษา 2556 โดยจำแนกตามประเภทสาขาวิชาที่ศึกษา พบว่า ในประเภทวิชาอุตสาหกรรม ประเภทวิชา พาณิชยกรรม มีผู้สำเร็จการศึกษาเลือกที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นมากที่สุด ทั้งที่ตลาดแรงงานนั้นมีความต้องการผู้สำเร็จการศึกษาสาขานี้มากที่สุด รองลงมาคือ ประเภทวิชาคหกรรม ประเภทวิชา เกษตรกรรม ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประเภทวิชาศิลปกรรม และ ประเภทวิชาเทคโนโลยี สารสนเทศและการสื่อสาร น้อยที่สุดตามลำดับ จากข้อมูลที่กล่าวข้างต้น รวมทั้งผลจากการติดตาม ผู้สำเร็จการศึกษาจากโรงเรียนช่างฝีมือทหาร ที่สำเร็จในปีการศึกษา 2553 -2556 พบว่ามีอัตราการ เข้าศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้นทุกปี สอดคล้องกับผู้สำเร็จการศึกษาจากสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา แสดงให้เห็นได้ว่านักเรียนในระดับอาชีวศึกษามีอัตราการเรียนต่อสูง ทำให้ แรงงานในกลุ่มดังกล่าวเข้าสู่ตลาดแรงงานน้อยลง และกลายมาเป็นแรงงานที่สำเร็จการศึกษาใน ระดับอุดมศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมากขึ้น ในขณะที่ภาคธุรกิจต้องการแรงงานในระดับในระดับ อาชีวศึกษาเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้เกิดปัญหาขาดแคลนแรงงานในกลุ่มดังกล่าว แต่แรงงาน ใน ระดับอุดมศึกษาต้องประสบปัญหาการว่างงาน ความไม่สอดคล้องกันในระดับการศึกษาที่เข้า สู่ตลาดแรงงานเนื่องผู้สำเร็จการศึกษาเลือกที่จะศึกษาต่อจนจบระดับปริญญาตรี สาเหตุเนื่องมาจาก ปัจจัยด้านค่านิยมของผู้เรียนที่ต้องการเรียนในสายสามัญมากกว่าสายวิชาชีพเพื่อมุ่งเรียนต่อใน

ระดับอุดมศึกษาและปัจจัยในด้านค่าตอบแทนแรงงานกล่าวคือ ค่าจ้างแรงงานในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพกับระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง แตกต่างกันไม่มากแต่ถ้าศึกษาต่ออีก 2 ปี ได้ปริญญาบัตรจะได้ค่าจ้างแรงงานเป็นเกือบสองเท่า และยังสะท้อนให้เห็นว่า การกำหนดค่าจ้างส่วนใหญ่กำหนดตาม วุฒิการศึกษาที่สำเร็จ มากกว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาเห็นควรกำหนดแนวทางในการพัฒนาภาพลักษณ์และทัศนคติต่อการเรียนอาชีวศึกษาโดยการจัดประชุมสัมมนาฯ แนะนำโดยขอความร่วมมือจากสถานศึกษาทุกสังกัดที่สอนในระดับมัธยมศึกษาต่อไป

การส่งเสริมการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษา

ความไม่สอดคล้องของโครงสร้างการศึกษาในด้านสัดส่วนผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพ เมื่อพิจารณาย้อนหลังยังมีจนถึงปี 2553 พบว่ามีแนวโน้มสัดส่วนของผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพลดลงทุกปี ส่งผลโดยตรงที่ผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาเข้าสู่ตลาดแรงงานในจำนวนที่ไม่เพียงพอต่อภาพรวมของตลาดแรงงานในปัจจุบันที่กำลังเร่งพัฒนาในทุกภาคอุตสาหกรรมเพื่อเตรียมการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และมีแนวโน้มความต้องการกำลังคนในระดับอาชีวศึกษาเพิ่มสูงขึ้น

รัฐบาลในปัจจุบันโดยเฉพาะอย่างยิ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ให้ความสำคัญกับปัญหาด้านสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ลดลง เนื่องจากเห็นว่ากำลังคนด้านอาชีวศึกษา เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ และเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมในการผลิตเพื่อรองรับความต้องการแรงงานฝีมือในการพัฒนาประเทศ จึงได้มีนโยบายให้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) เพิ่มสัดส่วนนักเรียนสายอาชีวศึกษาต่อสายสามัญให้สูงขึ้น โดยในปีการศึกษา 2558 จะต้องเพิ่มสัดส่วนเป็น 40:60 และในปีถัดไปอาจขยับเป็น 45:55 และมีเป้าหมายให้ไปถึง 50:50 ในอนาคต แต่ยังคงต้องพิจารณาถึงสาเหตุสำคัญที่ทำให้แรงงานส่วนใหญ่มุ่งที่จะศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น จากการศึกษาใน บทที่ 3 พบว่านักเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่ยังมีค่านิยมด้านการได้รับปริญญาบัตรเนื่องจากมองว่าเป็นสิ่งที่เชิดหน้าชูตาของวงศ์ตระกูล มีโอกาสในความเจริญก้าวหน้าในหน้าที่การงานที่มากกว่าส่วนการเรียนในสายอาชีวศึกษานั้นมักมีอนาคตที่จำกัด รวมทั้งการเรียนอาชีวศึกษาส่วนใหญ่เป็นการเรียนที่หนักและมีความไม่ปลอดภัยสูง รวมทั้งสังคมยังมองว่าผู้ที่เรียนในสายอาชีวศึกษาเป็นผู้ที่เรียนอ่อน และภาพลักษณ์ด้านการทะเลาะวิวาท ปัญหาความรุนแรง ก็มีส่วนทำให้นักเรียนและผู้ปกครองส่วนใหญ่ให้บุตรหลานเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และปัญหาสำคัญอีกประการคือในการจัดแนะแนวการศึกษาให้กับผู้เรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นเกี่ยวกับเส้นทางการเรียนในสายอาชีวศึกษา รวมทั้งความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพยังมีน้อย จึงส่งผลโดยตรงให้จำนวนนักเรียนที่เลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอาชีวศึกษามีจำนวนลดลงทุกปี จากที่กล่าวมาเห็นได้ว่าปัญหาดังกล่าวควรได้รับการพิจารณาหาแนวทางในการแก้ไข เพราะหากมีจำนวนนักเรียนที่เลือกเข้าเรียนในระดับอาชีวศึกษาลดลงจะส่งผลโดยตรงให้จำนวนแรงงานที่เข้าสู่ตลาดแรงงานมีจำนวนน้อยลงเช่นกัน เมื่อพิจารณาถึงแนวทางการแก้ไขปัญหา ควรมีการสร้างภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา ชี้ให้เห็นแนวทางความเจริญก้าวหน้าโอกาสในการประกอบอาชีพ และปัจจัยที่สำคัญอีกประการที่นักศึกษาเลือกที่จะศึกษาต่อให้จบระดับปริญญาตรี คือค่าจ้างแรงงาน รัฐบาลควรพิจารณาปรับปรุงนโยบายค่าจ้างแรงงานโดยไม่ยึดติดกับใบปริญญาบัตร และควรมีการแนะแนวการศึกษาให้แก่ผู้เรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ให้เห็นข้อดีในการที่จะเลือกเรียนในสายอาชีพ มากกว่าการเรียนต่อในสายสามัญ

วิเคราะห์การจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทย

การจัดการอาชีวศึกษาดำเนินการเป็น 2 ส่วน คือ การศึกษาภาครัฐมีคณะกรรมการอาชีวศึกษาเป็นผู้กำหนดนโยบายและสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา (สอศ.) เป็นหน่วยงานปฏิบัติ กล่าวคือเป็นผู้กำหนดหลักสูตรและเป็นผู้กำกับดูแลการให้การศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษาของรัฐบาลที่กระจายอยู่ทั่วประเทศจำนวน 421 สถาบัน การจัดการอาชีวศึกษาส่วนที่ 2 ดำเนินการโดยวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนที่มีจำนวนทั้งสิ้น 428 แห่ง การให้การศึกษาใช้หลักสูตรที่กำหนดโดย สอศ. แต่วิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนสามารถปรับแต่งให้หลักสูตรมีเนื้อหาที่ต่างจากหลักสูตรของ สอศ. ได้เพื่อความเหมาะสมของแต่ละวิทยาลัย การดำเนินการให้การศึกษา ของวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนอยู่ในการกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งนอกจากวิทยาลัยอาชีวศึกษาเอกชนแล้ว สช. ยังมีหน้าที่กำกับดูแลการดำเนินการโรงเรียนเอกชนทุกประเภทอีก การจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาแบ่งออกเป็น 3 หลักสูตร คือ ประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) และการศึกษาจากระบบเป็นหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้นมีหลายรูปแบบทั้งระยะเวลาและวิชาที่เปิดสอนด้วย ในส่วนของหลักสูตรที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เปิดสอนทั้งหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และ/หรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สำนักบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้มีประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการขอใช้หลักสูตรของโรงเรียน โดยกำหนดให้ทางโรงเรียนอาจใช้หลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง หรือหลักสูตรต้นแบบที่สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จัดทำไว้หรือหลักสูตรที่นำมาจากหน่วยงานอื่นตามข้อกำหนดซึ่งในเรื่องนี้โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเกือบทั้งหมดได้เลือกใช้หลักสูตรของสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา นอกจากนั้นยังมีกระทรวงอื่นๆที่ร่วมจัดการศึกษา อาทิกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม เป็นต้น

และเมื่อพิจารณาถึงรายละเอียดของหลักสูตรที่ใช้ในการจัดการศึกษาอยู่ในปัจจุบันนั้น พบว่าในบางสาขาที่มีความล้าสมัยยังไม่มีปรับปรุงเนื้อหาในรายวิชา หรือประเภทสาขาวิชาที่เปิดสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน ไม่ทันต่อเทคโนโลยีในปัจจุบัน โครงสร้างของหลักสูตรที่ไม่มุ่งเน้นให้นักเรียนได้แสดงสมรรถนะในเชิงปฏิบัติการได้อย่างเต็มที่ ไม่ได้มุ่งให้ผู้สำเร็จการศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้จริงตามความต้องการของตลาดแรงงาน เครื่องมือ เครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ล้าสมัย ไม่ทันต่อเทคโนโลยีในปัจจุบัน อีกทั้งในกระบวนการเรียนการสอนที่ไม่เน้นให้นักศึกษาได้มีโอกาสเรียนรู้การปฏิบัติงานในสถานประกอบการสถานศึกษา ถึงแม้บางสถานศึกษาที่มีเครื่องมือเครื่องจักรพร้อมสำหรับการฝึกปฏิบัติ แต่นักเรียนที่ไม่เคยผ่านกระบวนการฝึกงานหรือเข้าร่วมโครงการความร่วมมือต่างๆ จะมีทักษะในการปฏิบัติงานในสถานประกอบการจริงแตกต่างจากนักเรียนที่ผ่านการฝึกงานหรือ เข้าร่วมโครงการต่างๆ นั้นแสดงให้เห็นว่า สิ่งสำคัญในการเรียนการสอนระดับอาชีวศึกษา คือ เนื้อหาหลักสูตรในแต่ละรายวิชานั้น ต้องมีการกำหนดให้นักเรียนได้เรียนรู้ และฝึกปฏิบัติในกระบวนการทำงานจริง ซึ่งช่วยให้มีความคิด ริเริ่มสร้างสรรค์ และมีทักษะในการแก้ปัญหา การปฏิบัติงาน และในส่วนหลักเกณฑ์การประเมินผลการเรียนนั้นเป็นเพียงการประเมินผลที่สามารถรับรองเพื่อให้ได้รับเพียง ประกาศนียบัตร หรือคุณวุฒิการศึกษา เป็นเพียงการยืนยันว่าได้จบการศึกษา

จากสถาบันแต่ไม่ได้เป็นหลักประกันได้ว่ามีความสามารถที่จะออกไปทำงานได้ทันที หรือมีสมรรถนะ (Competency) ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ

ในด้านสถานศึกษา สำหรับจำนวนสถานศึกษาที่ดำเนินการจัดการเรียนการสอนในระดับ อาชีวศึกษาของรัฐบาลนั้น มีแนวโน้มที่สูงขึ้นทุกปี แต่การเพิ่มขึ้นของสถานศึกษานั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงคุณภาพของสถานศึกษาเป็นหลัก ไม่ใช่พิจารณาจากจำนวนที่เพิ่มขึ้น และควรคำนึงถึงที่ตั้งของสถานศึกษาที่ยังไม่ครอบคลุมทุกจังหวัด สำหรับเกณฑ์การพิจารณาว่าสถานศึกษานั้นมีคุณภาพหรือไม่ ตัวบ่งชี้ที่ชัดเจนคือผลการประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา(สมศ.) ซึ่งผลจากการตรวจประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการอาชีวศึกษาในรอบสาม ปรากฏว่ามีสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพจำนวน 15 แห่ง และสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน (สช.) 127 แห่งที่ไม่ผ่านการรับรองชี้ให้เห็นว่าการเพิ่มขึ้นของสถานศึกษานั้นเป็นเพียงการเพิ่มในด้านปริมาณเท่านั้น ซึ่งเมื่อพิจารณาถึงแนวทางการแก้ปัญหาสถานศึกษาที่ไม่ได้มาตรฐานนั้นปัจจัยสำคัญคืองบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล แต่การแก้ปัญหาในด้านงบประมาณในมีข้อจำกัดด้านในการที่จะขอเพิ่มงบประมาณสนับสนุน แนวทางการแก้ไขปัญหาในด้านสถานศึกษาคือ สถานประกอบการที่เป็นผู้ต้องการใช้แรงงานผู้ที่สำเร็จการศึกษาอาชีวศึกษาควรเข้ามามีบทบาทสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณและสถานที่ให้แก่แก่นักเรียนเหล่านี้ และยังเป็นการเพิ่มสรรระณะให้กับผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามความต้องการของสถานประกอบการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาควรมีการขยายพื้นที่ในการจัดการศึกษาให้เข้าถึงทุกภูมิภาคท้องถิ่นในระดับชุมชน โดยให้ระดับท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการพัฒนาอาชีวศึกษาและหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนของแต่ละสถาบันควรคำนึงถึงความต้องการของสถานประกอบการในพื้นที่ ความต้องการของท้องถิ่นในชุมชน เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาและเมื่อสำเร็จการศึกษายังสามารถทำงานในท้องถิ่นบ้านเกิดของตนเองได้ ไม่ต้องหางานทำนอกชุมชนที่อาศัย และยังถือเป็นการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นอีกด้วย

ในด้านครู อาจารย์ที่ทำหน้าที่สอนถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษา เนื่องจากระบบการศึกษาอาชีวศึกษาเป็นสาระวิชาเกี่ยวกับเนื้อหาของการปฏิบัติ ดังนั้นการถ่ายทอดความรู้จึงเป็นเรื่องสำคัญ โดยครูผู้สอนควรจะเป็นผู้ที่มีความรู้ ประสบการณ์ และความเชี่ยวชาญในสาขาวิชานั้นเป็นอย่างดี รวมถึงมีทักษะในการวางแผนและกระบวนการจัดการเรียนการสอนมีอุดมการณ์ มุ่งเน้นคุณภาพของศิษย์ มีจรรยาบรรณ วิสัยทัศน์ กล้าตัดสินใจ และสามารถแก้ไขปัญหาได้ จากข้อมูลในบทที่ 3 เมื่อพิจารณาถึงปริมาณและคุณภาพของครูอาชีวศึกษาพบว่า จำนวนครูมีแนวโน้มลดลงและไม่สอดคล้องต่อการการเพิ่มจำนวนของสถานศึกษาในระดับอาชีวศึกษาซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียน เห็นได้จากผลการตรวจประเมินคุณภาพภายนอกสถานศึกษาของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ด้านการอาชีวศึกษาในรอบสาม มีสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.)ไม่ผ่านการรับรองคุณภาพจำนวน 15 แห่ง สถานศึกษาส่วนใหญ่ไม่ผ่านการประเมินใน 3 ตัวบ่งชี้หลักได้แก่ ตัวบ่งชี้ที่ 4 ผลงานที่เป็นโครงการทางวิชาชีพหรือสิ่งประดิษฐ์ของผู้เรียนที่ได้

นำไปใช้ประโยชน์ ตัวอย่างที่ 5 ผลงานที่เป็นนวัตกรรม สิ่งประดิษฐ์ งานสร้างสรรค์หรืองานวิจัยของครูที่ได้นำไปใช้ประโยชน์ และตัวอย่างที่ 7 ผู้เรียนได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง ซึ่งเป็นข้อมูลที่ชี้ให้เห็นได้ชัดเจนว่านอกจากจำนวนครูลดลงแล้วนั้น คุณภาพของครูยังจำเป็นต้องได้รับการพัฒนาสมรรถนะให้มีความรู้ความสามารถทั้งในด้านทฤษฎีและความเชี่ยวชาญด้านเทคนิคเฉพาะทาง แต่การพัฒนาครูนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาควบคู่กับการพัฒนาหลักสูตรอาชีวศึกษาเพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรอาชีวศึกษาให้สนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน สำหรับแนวทางการแก้ไขปัญหาดังกล่าว ควรผลิตครูอาชีวศึกษาให้มีคุณภาพสถาบันการศึกษาอุดมศึกษาที่ผลิตครูอาชีวศึกษาไม่ควรจำกัดเวลาในการฝึกสอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาก่อนจบการศึกษาเพียงเท่านั้นเพราะเป็นเพียงช่วงระยะเวลาที่ไม่เพียงพอต่อประสบการณ์ในการสอน แต่สถาบันการศึกษาที่ผลิตครูอาชีวศึกษาควรต้องให้ผู้ที่กำลังจบการศึกษาซึ่งต้องออกมาเป็นครูสอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ได้มีการฝึกการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการหรือโรงงานต่างในช่วงภาคฤดูร้อนเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน และประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งของการกำหนดกรอบคุณวุฒิในการออกใบประกอบวิชาชีพครู ถือเป็นปัจจัยสำคัญอีกประการหนึ่งเนื่องจากครูอาชีวศึกษานั้น จำเป็นต้องมีความรู้ทักษะและความเชี่ยวชาญแตกต่างจากครูที่ทำการสอนวิชาสามัญทั่วไป จำนวนครูที่ลดลงอย่างต่อเนื่องนั้น เนื่องจากในกระบวนการเพื่อให้ได้ใบประกอบวิชาชีพครูนั้น พิจารณาจากคุณวุฒิการศึกษาเพียงอย่างเดียว ทำให้ผู้ที่มีความรู้และเชี่ยวชาญเฉพาะทางจึงไม่สามารถได้ใบประกอบวิชาชีพครู แนวทางการแก้ไขปัญหาด้านครู คือ สถาบันการศึกษาที่มีหน้าที่ผลิตครู ควรมีการเพิ่มการฝึกปฏิบัติของครูในสถานประกอบการนอกจากการฝึกสอนในโรงเรียน และควรมีการพัฒนาคุณภาพของครู ครูต้องได้รับการฝึกอบรมในสาขาวิชาชีพที่สอนอย่างต่อเนื่อง โดยสถานศึกษาต้องกำหนดให้ครูมีช่วงเวลาในการเข้าไปอยู่ในสถานประกอบการจริงอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ ครูต้องมีประสบการณ์วิชาชีพ รู้ลักษณะงาน และอาชีพในสาขาวิชาที่สอนอย่างแท้จริง ครูต้องจบ และสอนตรงสาขา

ในด้านของนักเรียนอาชีวศึกษาจากข้อมูลในบทที่ 3 พบว่าจำนวนนักเรียนที่ศึกษาในระดับอาชีวศึกษานั้นมีจำนวนลดน้อยลงทุกปีซึ่งไม่สอดคล้องกับจำนวนสถานศึกษาที่มีการเพิ่มจำนวนมากขึ้น แสดงให้เห็นว่าเนื่องมาจากค่านิยมที่นักเรียนไม่สนใจในการที่จะเลือกเข้ารับการศึกษาระดับอาชีวศึกษาถึงแม้จะมีสถานศึกษาเพิ่มจำนวนมากขึ้น การรับรู้ของนักเรียนในเส้นทางการเรียนอาชีวศึกษารวมทั้งความก้าวหน้าในการเลือกเรียนอาชีวศึกษา และการจูงใจที่ทำให้นักเรียนสนใจที่จะเข้าเรียนในสายอาชีวศึกษานั้นยังมีน้อย และคุณภาพของสถานศึกษาบางแห่งอาจยังไม่ได้คุณภาพไม่เป็นที่ยอมรับอาจเนื่องมาจากชื่อเสียงของสถาบัน อาจเนื่องจากความไม่พร้อมในด้านเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ และอาคารสถานที่ และข้อจำกัดของสถานที่ตั้งของสถานศึกษาที่ยังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ และประเด็นสำคัญอีกประการหนึ่งคือข้อจำกัดจากงบประมาณในการสนับสนุนที่ได้รับ สำหรับแนวทางการแก้ปัญหาในด้านสถานศึกษา คือ สถานประกอบการควรเข้ามาสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณและสถานที่ให้กับสถานศึกษาอาชีวศึกษา ในการช่วยกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ให้การสนับสนุนโดยการฝึกอบรมยกระดับความรู้ให้กับครู อาจารย์ และสนับสนุนสถานที่ในการฝึกงานของนักเรียน ควรขยายพื้นที่ในการจัดการสถานศึกษาให้เข้าถึงทุกภูมิภาคท้องถิ่น ควรสร้างต้นแบบสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งใน

ด้านการผลิตบุคลากรอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ ด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านคุณภาพของครู คุณภาพของการบริหารสถานศึกษา และการสนับสนุนในความร่วมมือกับสถานประกอบการ มาเป็นสถานศึกษาต้นแบบ ให้กับสถานศึกษาอาชีวศึกษาต่างๆ มาดูงานและให้คำแนะนำในการบริหารงานจัดการ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาของตน

วิเคราะห์การจัดการอาชีวศึกษาของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

ประเทศในเอเชียที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษาอยู่ในระดับต้นๆ ได้แก่ ประเทศไต้หวัน สิงคโปร์ และจีน รัฐบาลกลางของประเทศเหล่านี้ได้ให้ความสำคัญกับการผลิต กำลังคนด้านอาชีวศึกษาของประเทศเป็นอย่างมาก เพราะจะเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อน เศรษฐกิจของประเทศ ในประเทศไต้หวันได้มีการปฏิรูปอาชีวศึกษาเชิงคุณภาพอย่างเป็นรูปแบบกระทรวงศึกษาธิการ ได้ดูแลนโยบายต่างๆ ให้ครอบคลุมในทุกระดับของอาชีวศึกษาอย่างมี ประสิทธิภาพแบบองค์รวมตั้งแต่ระดับมัธยมศึกษาจนถึงปริญญาเอกระบบดังกล่าวยังยืดหยุ่น เพียงพอที่จะเปิดโอกาสให้ผู้ที่ว่างเว้นจากการเรียนมาหลายปีสามารถกลับเข้ามาเรียนและพัฒนา ตนเองได้อย่างต่อเนื่อง โดยได้มีการเชื่อมโยงระบบการศึกษาเข้ากับภาคอุตสาหกรรมอย่างชัดเจน ทั้งในการพึ่งพาภาคอุตสาหกรรมในการจัดหาอาชีพ ให้แก่นักศึกษารวมทั้งครู อาจารย์ในระบบก็ได้รับการสนับสนุนให้มีการร่วมทำงานกับภาคอุตสาหกรรม เพื่อนำข้อมูลมาออกแบบหลักสูตรที่ เหมาะสมและสามารถพัฒนาคนที่มีคุณภาพให้แก่อุตสาหกรรม รัฐบาลได้มีการส่งเสริมความร่วมมือด้านอาชีวศึกษากับต่างประเทศอย่างเต็มที่ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ด้านอาชีวศึกษาโดยการจัดตั้งมหาวิทยาลัยและวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีทำให้ ระบบการเชื่อมต่อจากอาชีวศึกษาสู่ระดับอุดมศึกษามีความสมบูรณ์ ทำให้มีผู้สนใจเข้าเรียนอาชีวศึกษามากขึ้นเนื่องจากมีโอกาสที่จะได้เข้าเรียน ในระดับมหาวิทยาลัยที่เทียบกับการเรียนในสายสามัญนอกจากนั้นไต้หวันยังมี Comprehensive high school ที่เปิดโอกาสให้นักเรียนได้รับรู้แนวทางในการเรียนทั้งสายอาชีพและสายสามัญอย่าง เท้าเทียมกันทำให้นักเรียนสามารถตัดสินใจเรียนต่อในสาขาหรือสายวิชาตามความชอบและ ความถนัดของตน ปัจจุบันสัดส่วนผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพของไต้หวัน เท่ากับ 50 : 50

ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีประชากรมากที่สุดในโลกและเป็นแหล่งแรงงานที่ใหญ่ที่สุด เนื่องจากการจีนมีแรงงานราคาถูกมาก จึงทำให้การเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของจีนสูงมาก ขึ้นตามไปด้วย ในช่วงระยะ 30 ปีที่ผ่านมา แรงงานส่วนใหญ่ก็ยังมีความรู้และทักษะฝีมือค่อนข้างต่ำ แม้ว่ารัฐบาลจีนจะมีนโยบายที่ชัดเจนและสามารถลงมือปฏิบัติได้ทันทีพร้อมงบประมาณจำนวน มหาศาลในการที่จะพัฒนาการอาชีวศึกษาของประเทศให้ดีขึ้น โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท แต่ระบบ อาชีวศึกษาของจีนนั้นมีความหลากหลายและซับซ้อน โดยมีข้อดี คือ ผู้เรียนสามารถเรียนในสาขา ที่ตนเองต้องการได้ แต่ก็มีข้อเสีย คือ ทำให้เกิดความสับสนในการเลือกเรียนและการบริหาร จัดการระบบ จีนประสบความสำเร็จในการขยายฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษา สายอาชีพ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ต้องการศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น นอกจากนี้จีนยังสนับสนุนให้บริษัทใหญ่ๆ จัดการอาชีวศึกษาโดยเปิดโรงเรียนของตนเองและ พยายามเพิ่มแรงจูงใจให้คนมาเรียนอาชีวศึกษาโดยพัฒนาผู้สอนและบุคลากรด้านอาชีวศึกษาให้ มีความสามารถมากขึ้นเพื่อให้

ผู้จบการศึกษามีทักษะในการทำงานและมีรายได้ที่น่าพอใจหลังจากการจัดทำนโยบายด้านอาชีวศึกษาของประเทศส่งผลทำให้อัตราการจ้างงานในระดับ ปวช. สูงกว่า 95% และในระดับ ปวส. กว่า 68% จีนมีเป้าหมายที่จะปรับสัดส่วนผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพ ให้เป็น 50 : 50

ประเทศสิงคโปร์เป็นประเทศที่มีศักยภาพในการบริหารจัดการและส่งเสริมการศึกษาสายอาชีพในอันดับต้นๆ ของภูมิภาคเอเชียและของโลก โดยมีปัจจัยความสำเร็จ คือ ความร่วมมือ อันดีระหว่างภาครัฐและบริษัทร่วมทุนระหว่างประเทศ สิงคโปร์สร้างภาพลักษณ์ของการศึกษา ด้านอาชีวศึกษาโดยใช้การลงทุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน อาทิอาคารสถานที่ระบบ อำนวยความสะดวก ตลอดจนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าการเรียนในสายอาชีวศึกษามีได้ทำให้ตนเองดูดียกยกว่าผู้เรียนในสาขาอื่นๆ สิงคโปร์เป็นประเทศที่มีเป้าหมายในการพัฒนาที่ชัดเจน ในด้านการศึกษาที่มีเป้าหมายที่จะพัฒนาหลักสูตรร่วมกับ ประเทศต่างๆ ทั่วโลก ทั้งยังมีความมุ่งมั่นที่จะเป็นต้นแบบระดับโลกสำหรับการศึกษาทาง ด้านอาชีวศึกษาอีกด้วย นอกจากนี้จากนโยบายการสร้างชื่อเสียงของสถาบันเทคนิคศึกษา (The institute of technical education-ITE) ทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจต่อการเรียนในสายอาชีพ อาทิการใช้สโลแกน “Hands-on, minds-on and heart-on” เพื่อปลูกจิตสำนึกให้เกิดความรักและ ห่วงเห่นในสถาบันพร้อมที่จะเรียนรู้ตลอดเวลาและรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต (Life-long Learning) นอกจากนี้ ITE ยังเป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่ประเทศไทยในการมุ่งพัฒนาคุณภาพการศึกษาสาย อาชีวศึกษาสู่ระดับสากล (World class) ในด้านการติดต่อทำงานร่วมกับต่างประเทศและการมุ่ง พัฒนาหลักสูตรสำหรับเศรษฐกิจสมัยใหม่

ประเทศออสเตรเลีย การจัดอาชีวศึกษาหรือการศึกษาอาชีพเป็นหน้าที่ของรัฐบาลในแต่ละรัฐ วิทยาลัยเทคนิคและการศึกษาต่อเนื่อง (TAFE) ซึ่งเป็นของรัฐบาลกลางมีกระจายอยู่ ทั่วประเทศ โดยมีกรอบคุณวุฒิวชิวิชาชีพแห่งชาติออสเตรเลีย (AQF) ซึ่งแบ่งระดับคุณวุฒิต่อออกเป็น 8 ระดับ เป็นกรอบควบคุม และกรอบคุณวุฒิต่อคุณภาพการฝึกอบรม (AQTF) ซึ่งจะเป็นบรรทัดฐานให้ แก่องค์กรฝึกอบรมที่ได้รับการรับรอง (RTO) นำไปใช้ฝึกอบรม รัฐบาลชุดปัจจุบันได้ลงทุนด้าน งบประมาณในการจัดการศึกษาด้านเทคนิคและอาชีวศึกษามากกว่าในช่วงเวลา 3 ปีที่ผ่านมาโดย สัดส่วนการเข้าเรียนสายอาชีวศึกษาได้เพิ่มมากขึ้น ส่วนใหญ่ผู้เรียนจะเข้าเรียนในวิทยาลัยเทคนิค และการศึกษาต่อเนื่อง (TAFE) และมีสัดส่วนเพิ่มมากขึ้นในทุกรัฐของประเทศแต่ออสเตรเลียก็ ประสบปัญหาด้านอัตราค่าจ้างแรงงานของผู้ที่จบจากอาชีวศึกษาเมื่อเทียบกับผู้ที่จบการศึกษา ระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยแล้วยังไม่เป็นการจูงใจให้นักศึกษาพยายามที่จะเรียนให้สำเร็จ ในสายอาชีวศึกษาได้

ประเทศไทย มีกระทรวงศึกษาธิการกำกับดูแลการศึกษาโดยรวมของประเทศ นอกจากนั้นยังมีกระทรวงอื่นๆที่ร่วมจัดการศึกษา อาทิเช่น กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม เป็นต้น การดำเนินการจัดการศึกษาจัดการโดยภาครัฐและภาคเอกชน ทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน มุ่งผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของตลาด ยกกระดับมาตรฐานสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาในทุกกระดับ เพิ่มศักยภาพของสถานศึกษา และสถานประกอบการเพื่อเป็นแหล่งการเรียนรู้วิชาชีพ มีนโยบายที่จะรวมสถานศึกษามาเป็นสถาบันขนาดใหญ่ และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะแต่ละอุตสาหกรรมให้มากขึ้น สำหรับสัดส่วนผู้เรียนสายสามัญต่อสายอาชีพนั้น ในปี 2553 สัดส่วนผู้เรียนสายสามัญ : สายอาชีพ = 64 : 36 นโยบายรัฐบาลต้องปรับให้เป็น 40 : 60 ภายในปี 2559

ตารางที่ 16 วิเคราะห์การจัดอาชีวศึกษาของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ

ประเด็นสรุป	ไต้หวัน	จีน
ข้อมูลทางการศึกษา	<ul style="list-style-type: none"> • มีอัตราการรู้หนังสือสูงถึง 97% • รัฐบาลกำหนดงบประมาณสนับสนุนด้านการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 18.5 ของงบประมาณรัฐบาลและท้องถิ่น 	<ul style="list-style-type: none"> • รัฐบาลจีนได้กำหนดนโยบาย “การพัฒนาประเทศด้วยวิทยาศาสตร์และการศึกษา” • จัดการศึกษาแบบให้เปล่าถึง 9 ปี • มีกระทรวงศึกษาธิการกำกับดูแล และคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติเป็นผู้วางแผนการศึกษาตามนโยบายรัฐ และควบคุมคุณภาพการศึกษา
	สาธารณรัฐสิงคโปร์	ออสเตรเลีย
	<ul style="list-style-type: none"> • ควบคุมโดยกระทรวงศึกษาธิการโดยตรง • แบ่งเป็นประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษา 4 ปี ต่อด้วยการเรียนในระดับสูงขึ้นไป เช่น โพลีเทคนิคจูเนียร์คอลเลจ และมหาวิทยาลัย 	<ul style="list-style-type: none"> • อัตราการรู้หนังสือสูงถึง 99% • แต่ละรัฐมีการจัดการระบบการศึกษาของตนเอง มีการจัดสรรงบประมาณและการวางมาตรฐานกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันออกไป โดยมีรัฐบาลกลางเป็นผู้ควบคุมมาตรฐานการศึกษา ให้ทุกรัฐมีมาตรฐานที่สูงในระดับเดียวกัน
	ไทย	
<ul style="list-style-type: none"> • มีกระทรวงศึกษาธิการกำกับดูแลการศึกษาโดยรวมของประเทศ 	นอกจากนี้ยังมีกระทรวงอื่นๆที่ร่วมจัดการศึกษา อาทิ กระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม เป็นต้น	

ประเด็นสรุป	ไต้หวัน	จีน
<p>การจัดอาชีวศึกษา (ในและนอกระบบโรงเรียน) ที่มีผลต่อการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียน</p>	<ul style="list-style-type: none"> • โครงสร้างการบริหารของการอาชีวศึกษาของไต้หวัน (TVE) แบ่งเป็น 3 ส่วนได้แก่ ส่วนกลางจะดูแลเฉพาะบางวิทยาลัยในสังกัดของรัฐ และส่วนที่อยู่ในเมืองเล็กๆ ส่วนการบริหารพิเศษของเทศบาลในเมืองสำคัญขนาดใหญ่และส่วนของการปกครองท้องถิ่นดูแลโดยกรมการปกครอง • แบ่งโรงเรียนที่เปิดสอนอาชีวศึกษาเป็น 3 รูปแบบ คือ <ol style="list-style-type: none"> 1) Senior vocational school เปิดสอนอาชีวศึกษาเฉพาะทางตามอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องบริหารตนเองได้หลักสูตรมีความสอดคล้องกับทิศทางของเศรษฐกิจ แต่มีหน่วยกิตประมาณครึ่งหนึ่ง สอดคล้องกับความต้องการของกระทรวงศึกษาธิการของประเทศ 2) Comprehensive high school จัดการเรียนการสอนเหมือนกับโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทั่วไปในปีที่ 2 (ม.5) จะเปิดโอกาสให้นักเรียนมีโอกาสเรียนรู้และทำความเข้าใจทั้งในการเรียนในสายสามัญและอาชีวศึกษาเพื่อให้นักเรียนสามารถที่จะตัดสินใจได้ว่า จะเลือกเรียนแบบใด 3) General senior high school with vocational programs คล้ายคลึงกับแบบที่ 2 แต่จะมีหลักสูตรอาชีวศึกษาเฉพาะในบางสาขาให้นักเรียนได้เลือกเรียน มีการแบ่งหลักสูตรและกลุ่มผู้เรียนอย่างชัดเจน ทั้งนี้ ผู้ที่จบการศึกษาจากโรงเรียนทั้ง 3 แบบ จะมีโอกาสเท่าเทียมกับผู้จบจากโรงเรียนสายสามัญ สามารถเลือกศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยทั่วไป (Academic university) หรือในมหาวิทยาลัยทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (University & college of science and technology) ก็ได้ • สัดส่วนผู้เรียนสายสามัญ : สายอาชีพ = 50 : 50 	<ul style="list-style-type: none"> • รัฐบาลมีนโยบายหลักให้จัด National work conferences จำนวน 3 ครั้ง เพื่อที่จะพัฒนาการอาชีวศึกษาของประเทศให้ได้ในปี 2002 – 2005 โดยระบุชัดเจนว่าอาชีวศึกษาเป็นรากฐานที่สำคัญต่อสังคม เศรษฐกิจของประเทศ นับตั้งแต่นั้นเป็นต้นมานโยบายความคิดเห็น สาธารณะและสภาพแวดล้อมต่างๆทางสังคมก็มีมากขึ้นเพื่อต้องการพัฒนาการอาชีวศึกษาให้ดีขึ้น • รัฐมีภาระหลัก 3 ระดับคือ Consolidate, Development และ Enhancement • ก่อนการจัดทำนโยบายด้านอาชีวศึกษา <ul style="list-style-type: none"> สัดส่วนผู้เรียน ปวช. : ม.6 = 30 : 73 สัดส่วนผู้เรียน ปวส. : ป.ตรี = 50 : 50 สัดส่วนผู้เรียนสายสามัญ : สายอาชีวศึกษา = 55 : 45 • หลังจากการจัดทำนโยบายด้านอาชีวศึกษาส่งผลให้อัตราการจ้างงานในระดับ ปวช. สูงกว่า 95% และในระดับ ปวส. กว่า 68%

ประเด็นสรุป	สิงคโปร์	ออสเตรเลีย
การจัดอาชีวศึกษา (ในและนอกระบบโรงเรียน) ที่มีผลต่อการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียน	<ul style="list-style-type: none"> • สิงคโปร์ยกย่องวิทยาลัยเทคนิคว่ามีคุณค่าและได้ทำหน้าที่สำคัญต่อระบบเศรษฐกิจและการศึกษา • สถาบันเทคนิคการศึกษา (ITE) เป็นหลักในการพัฒนาการอาชีวศึกษาของสิงคโปร์มีเป้าหมายที่ชัดเจนและเป็นหน่วยงานที่รัฐสนับสนุนเพื่อผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาโดยเฉพาะ • สร้างเสริมภาพลักษณ์ของการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยใช้การลงทุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐาน อาทิ อาคารสถานที่ ระบบอำนวยความสะดวก ตลอดจนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกว่าการเรียนในสายอาชีวศึกษามีได้ทำให้อตนเองดูดีด้อยกว่าผู้เรียนในสาขาอื่นๆ • มีเป้าหมายชัดเจนในด้านการศึกษาที่จะพัฒนาหลักสูตรต่างๆร่วมกับประเทศต่างๆทั่วโลก ทั้งยังมีความมุ่งมั่นที่จะเป็นต้นแบบระดับโลกสำหรับการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาอีกด้วย 	<ul style="list-style-type: none"> • ส่วนใหญ่จัดใน TAFE ซึ่งเป็นของรัฐกว่า 270 แห่งทั่วประเทศ โดยมีสถานศึกษาเอกชนจัดร่วมด้วย • ปัจจุบันมีการจัด VTE ในโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาใน 3 แบบ คือ จัดในโรงเรียนมัธยมปกติ เรียนควบคู่ไปกับการฝึกงานในสถานประกอบการ และเรียนในวิทยาลัยเทคนิคที่กระจายอยู่ใน 24 พื้นที่ทั่วประเทศ • มีการจัดการเรียนรู้แบบทางไกล ควบคู่ไปกับการฝึกใน TAFE • มีระบบการเทียบโอนความรู้ประสบการณ์ • ผู้ที่จบอาชีวศึกษาบางส่วนที่มีผลการเรียนดีสามารถเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษาได้
	ไทย	
	<ul style="list-style-type: none"> • ดำเนินการจัดโดยภาครัฐและเอกชนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน • มุ่งผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งในและนอกระบบการศึกษา รวมถึงประชาชนทั่วไปในทุกมิติให้สัมพันธ์กับความต้องการของตลาดแรงงาน • ยกระดับมาตรฐานสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษาในทุกระดับเพิ่มศักยภาพของสถานศึกษา และสถานประกอบการเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้วิชาชีพ • มีนโยบายที่จะรวมสถานศึกษามาเป็นสถาบันขนาดใหญ่ และมีความเชี่ยวชาญเฉพาะแต่ละอุตสาหกรรมมากขึ้น • ปี 2553 สัดส่วนผู้เรียนสายสามัญ : สายอาชีพ = 64 : 36 ต้องปรับให้เป็น 40 : 60 ในปี 2559 	

ประเด็นสรุป	ไต้หวัน	จีน
ปัญหาและอุปสรรค	<ul style="list-style-type: none"> ไต้หวันประสบปัญหาและอุปสรรคในช่วงแรกเท่านั้น เนื่องจากรัฐบาลได้เน้นนโยบายของการพัฒนาประเทศสู่ “เศรษฐกิจฐานความรู้ (Knowledge – based economy) จึงทำให้เกิดการปฏิรูปอาชีวศึกษาเชิงคุณภาพอย่างเต็มที่รวมทั้งส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือกับต่างประเทศด้านอาชีวศึกษาอย่างเต็มที่เช่นกัน 	<ul style="list-style-type: none"> ปัญหาการฝึกและเพิ่มทักษะให้กับผู้เรียนยังขาดประสิทธิภาพทำให้การเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนไม่เป็นไปตามเป้าที่ตั้งไว้ การบริหารจัดการอาชีวศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ขาดการประสานงานที่ดีระหว่างระบบมัธยมกับอาชีวศึกษา เครื่องมือ เครื่องจักร วัสดุ และอุปกรณ์การสอนในสถานศึกษาไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ จำนวนครูมีน้อยและต้องมีการพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอน ขาดงบประมาณที่พอเพียงทำให้ต้องลดจำนวนการรับนักศึกษา การมอบหมายให้กับหน่วยงานระดับท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมพัฒนาอาชีวศึกษายังไม่มีระบบที่ชัดเจน และขาดประสิทธิภาพ การเรียนอาชีวศึกษายังไม่เป็นที่ยอมรับจากสังคมและค่าตอบแทนแรงงานที่จบอาชีวศึกษาในภาคการผลิตและบริการยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำ
	สาธารณรัฐสิงคโปร์	ออสเตรเลีย
	<ul style="list-style-type: none"> ค่านิยมผู้ปกครองที่มีก็จะดูแลการศึกษาสายอาชีพ และสนับสนุนให้บุตรหลานตนเองได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัย 	<ul style="list-style-type: none"> อัตราค่าจ้างแรงงานเมื่อเทียบกับผู้ที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัย ยังไม่เป็นการจูงใจให้นักศึกษาพยายามที่จะเรียนให้สำเร็จในด้านอาชีพ การจ่ายเงินสนับสนุนจากรัฐบาลกลางไปยังองค์กรด้านการฝึกอบรมที่ได้รับการรับรอง (RTO) ยังขาดความคล่องตัวและไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควรเนื่องจากปัญหาบางประการของแต่ละรัฐ
	ไทย	
	<ul style="list-style-type: none"> การผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการของภาคอุตสาหกรรม ค่านิยมของผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานเรียนจบปริญญาจะได้มีอนาคตที่ดีกว่า ภาพลักษณ์การทะเลาะวิวาทของนักเรียนอาชีวศึกษาบางกลุ่มส่งผลต่อทัศนคติและการยอมรับของผู้ปกครอง และไม่กล้าส่งบุตรหลานมาเข้าเรียน คุณภาพผู้เรียนอาชีวศึกษาบางแห่งยังไม่เป็นที่ยอมรับจากสถานประกอบการ เนื่องจากความไม่พร้อมในด้านเครื่องมือ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากร อาคารสถานที่ และข้อจำกัดจากเงินอุดหนุนที่ได้รับ การรับรู้ของนักเรียนในเส้นทางการเรียนอาชีวศึกษารวมทั้งความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพยังมีน้อย จำนวนครูมีน้อยและต้องมีการพัฒนาคุณภาพของครูผู้สอน สถานศึกษายังไม่ครอบคลุมทุกพื้นที่ 	

ประเด็นสรุป	ได้ทุกวัน	เงิน
<p>แนวทางการแก้ปัญหา</p>	<ul style="list-style-type: none"> • ทำความร่วมมือระหว่างโรงเรียนมัธยมศึกษาสายอาชีพกับวิทยาลัยและมหาวิทยาลัยทางด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อลดช่องว่างระหว่างหลักสูตร และเกิดการสร้างหลักสูตรที่ต่อเนื่องและสอดคล้องกันร่วมพัฒนาการเรียนการสอน เกื้อหนุนทรัพยากรกัน และการช่วยเหลือเชื่อมต่อกับภาคอุตสาหกรรม • กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนให้บุคลากรทางการศึกษาและนักศึกษาเข้ารับการสอบใบประกอบวิชาชีพเชิงเทคนิค (Occupation license) นักศึกษาที่จะจบปริญญาตรีจะต้องได้รับประกาศนียบัตรประกอบวิชาชีพ (Profession certification) ตามข้อกำหนดของหลักสูตรด้วย • กระทรวงศึกษาธิการเปิดโอกาสให้ภาคอุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรใหม่ • กระทรวงศึกษาธิการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์การพัฒนาเทคโนโลยีร่วม 12 ศูนย์ ครอบคลุม 6 อุตสาหกรรมหลักของประเทศ โดยบูรณาการการวิจัยและพัฒนาเข้ากับอุตสาหกรรมและการผลิตกำลังคนขาดสถานศึกษาสู่อุตสาหกรรม 	<ul style="list-style-type: none"> • แก้ไขกฎหมายอาชีวศึกษาเพื่อกำหนดภาระหน้าที่ของรัฐให้ชัดเจนในการปรับคุณภาพสถานศึกษาให้ดีขึ้น • เพิ่มคุณภาพของสถานศึกษา โดยจัดตั้งศูนย์พัฒนาการอาชีวศึกษาระดับท้องถิ่นและศูนย์ฝึกวิชาชีพด้านอาชีวศึกษา • ร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรมพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกงาน และการทำงานร่วมกันโดยเน้นการเรียนการสอนที่ใช้เครื่องมือ วัสดุ และวิทยาการที่ทันสมัย • ปฏิรูปการเรียนการสอนและการใช้กลไกการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นเพื่อให้นักศึกษาใช้เวลาในการเรียนน้อยลง • สร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อยกระดับการอาชีวศึกษาให้มีมาตรฐานทัดเทียมระดับโลก • รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนและสามารถลงมือปฏิบัติได้ทันที พร้อมเม็ดเงินจำนวนมากในการพัฒนาการอาชีวศึกษาของประเทศให้ดีขึ้น • ขยายฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาด้านอาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ต้องการเรียนต่อในระดับสูงขึ้น

ประเด็นสรุป	สิงคโปร์	ออสเตรเลีย
แนวทางการแก้ปัญหา	<ul style="list-style-type: none"> • รัฐสนับสนุนชื่อเสียงของการศึกษาสายอาชีพผ่านสื่อโทรทัศน์ โดยทำแคมเปญโฆษณาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษาสายอาชีพ • เมื่อเศรษฐกิจของประเทศดีขึ้น ผู้ที่จบจากอาชีวศึกษามีอัตราการจ้างงานที่สูงและประสบความสำเร็จในอาชีพ การยอมรับก็ดีขึ้นมาโดยลำดับแต่การสร้างภาพลักษณ์ก็ยังทำอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยความทันสมัยของการเรียนการสอนของสถาบัน ITE การได้รับการสนับสนุนอย่างเต็มที่จากรัฐและจากความสำเร็จของผู้ที่จบการศึกษา ทำให้ภาพลักษณ์ของการศึกษาสายอาชีพพลิกกลับมาเป็นด้านบวก 	<ul style="list-style-type: none"> • มีหน่วยงานอิสระหลักที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการจัดการศึกษาทางด้านการฝึกอบรมและอาชีพ • มีการจัดทำกรอบคุณวุฒิคุณภาพการฝึกอบรม (AQTF) ซึ่งก็จะเป็นบรรทัดฐานให้แก่องค์กรฝึกอบรมที่ได้รับการรับรองนำไปใช้ฝึกอบรม • ให้การสนับสนุนการสร้างและพัฒนาชุดฝึกอบรมวิชาชีพ (Training package) • ปรับปรุงหน่วยงานด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาหรือสายอาชีพ (VET) เพื่อพัฒนาคุณภาพของแรงงานและทักษะฝีมือแรงงานที่ดีขึ้น
	ไทย	
	<ul style="list-style-type: none"> • พัฒนาการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน โดยความร่วมมือกับสถานประกอบการ • การสร้างภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา • พัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้โดยมีเป้าหมายให้สถานศึกษามีมาตรฐานในการจัดการเรียนการสอน • พัฒนาปริมาณและคุณภาพครูและบุคลากรทางการศึกษาโดยมีเป้าหมายเพื่อให้มีปริมาณเพียงพอต่อการจัดการศึกษา 	

จากตารางที่ 16 สามารถวิเคราะห์แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาของไทยเปรียบเทียบกับของต่างประเทศได้ใน 4 หัวข้อดังนี้

ข้อมูลทางการศึกษาของต่างประเทศ

ไต้หวัน และออสเตรเลีย มีอัตราการรู้หนังสือ ใกล้เคียงกันคือ ร้อยละ 99 และร้อยละ 97 รัฐบาลไต้หวันกำหนดงบประมาณสนับสนุนด้านการศึกษาคิดเป็นร้อยละ 18.5 ของงบประมาณรัฐบาล และท้องถิ่น จีน รัฐบาลจีนได้กำหนดนโยบาย การพัฒนาประเทศด้วยวิทยาศาสตร์และการศึกษา จัดการศึกษาแบบให้เปล่าถึง 9 ปีมีกระทรวงศึกษาธิการกำกับดูแล และคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ เป็นผู้วางแผนการศึกษาตามนโยบายรัฐ และควบคุมคุณภาพการศึกษา สิงคโปร์ ควบคุมการศึกษาโดยกระทรวงศึกษาธิการโดยตรง และแบ่งเป็นประถมศึกษา 6 ปี มัธยมศึกษา 4 ปี ต่อด้วยการเรียนในระดับสูงขึ้นไป ออสเตรเลีย รัฐมีการจัดการระบบการศึกษาของตนเอง มีการจัดสรรงบประมาณและการวางมาตรฐานกฎเกณฑ์ที่แตกต่างกันออกไป โดยมีรัฐบาลกลางเป็นผู้ควบคุมมาตรฐานการศึกษา ให้ทุกรัฐมีมาตรฐานที่สูงในระดับเดียวกัน สำหรับประเทศไทย มีกระทรวงศึกษาธิการกำกับดูแลการศึกษา โดยรวมของประเทศ นอกจากนี้ยังมีกระทรวงอื่นๆที่ร่วมจัดการศึกษา อาทิกระทรวงวัฒนธรรม กระทรวงกลาโหม กระทรวงมหาดไทย กระทรวงกลาโหม เป็นต้น

การจัดอาชีวศึกษาที่มีผลต่อการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียน

ประเทศไต้หวันและออสเตรเลีย มีแนวนโยบายในการส่งเสริมการจัดการศึกษาอาชีวศึกษา ในมิติของการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเรียนรู้และทำความเข้าใจทั้งในการเรียนสายสามัญและสายอาชีพ โดยไต้หวันได้ส่งเสริมการจัดการอาชีวศึกษาในรูปแบบ Comprehensive high school ส่วนออสเตรเลียได้ส่งเสริมในลักษณะ VTE in school การดำเนินงานอย่างจริงจังในทั้ง 2 ประเทศนี้ ส่งผลทำให้ผู้เรียนสามารถค้นพบตนเองเร็วขึ้น และสามารถที่จะตัดสินใจได้ว่า จะเลือกเรียนในแบบใด โดยขึ้นอยู่กับความสนใจส่วนตัวของผู้เรียน นอกจากนี้ผู้ที่เลือกเรียนทั้งสองรูปแบบก็มีโอกาสเท่าเทียมกันในการที่จะศึกษาต่อระดับอุดมศึกษา ประเทศไต้หวัน จีน และสิงคโปร์ มีการดำเนินนโยบายส่งเสริมการศึกษาอาชีวศึกษา ในการเปิดโอกาสให้ภาคเอกชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาสายอาชีพ โดยไต้หวันได้ให้ภาคอุตสาหกรรมเข้ามามีส่วนร่วมในการปรับหลักสูตรใหม่ทั้งหมด และยึดหลักของการเปลี่ยนแปลงความต้องการของอุตสาหกรรมและสภาพเศรษฐกิจที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทั้งนี้ หลักสูตรจะถูกแบ่งให้เห็นภาพชัดเจนว่าด้านวิชาการและด้านอาชีพ เช่นเดียวกับที่จีนได้ให้การสนับสนุนให้บริษัทใหญ่ จัดการอาชีวศึกษาโดยเปิดโรงเรียนของตนเอง และพยายามเพิ่มแรงจูงใจให้คนมาเรียนอาชีวศึกษา โดยพัฒนาผู้สอนและบุคลากรด้านอาชีวศึกษาให้มีความสามารถมากขึ้นเพื่อให้ผู้จบการศึกษามีทักษะในการทำงานและมีรายได้ที่น่าพอใจ สำหรับประเทศไทย มีกระทรวงศึกษาธิการกำกับดูแลการศึกษาโดยรวมของประเทศ และยังมีสถานศึกษาของเอกชนทั้งในระบบและนอกระบบโรงเรียน มุ่งผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของตลาดทั้งในและนอกระบบ รัฐบาลให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษามีนโยบายยกระดับมาตรฐานสถานศึกษาที่จัดการเรียนการสอนด้านอาชีวศึกษา เป็นการส่งเสริมให้ผู้เรียนสนใจเรียนอาชีวศึกษาเพิ่มมากขึ้น และเป็นการยกระดับเพิ่มศักยภาพ ได้ร่วมมือกับสถานประกอบการเพื่อเป็นแหล่งเรียนรู้วิชาชีพเช่นเดียวกัน สำหรับสิงคโปร์ได้การยกระดับความร่วมมือกับ

ภาคอุตสาหกรรม โดยภาคอุตสาหกรรมเข้ามาช่วยเหลือในการจัดอาชีวศึกษา การดำเนินการในช่วงแรกได้รับความช่วยเหลือจากต่างประเทศแบบรัฐกับรัฐต่อมาก็ได้ถ่ายทอดประสบการณ์การพัฒนาต่อไปให้แก่สถาบันเทคนิคศึกษา (ITE) ซึ่งความช่วยเหลือจากต่างประเทศและภาคอุตสาหกรรมเอกชนมีส่วนในการสนับสนุนระบบการศึกษาอาชีวศึกษาของสิงคโปร์ให้เกิดความเจริญก้าวหน้ามาจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ สิงคโปร์ยังมีเป้าหมายที่จะพัฒนาหลักสูตรร่วมกับประเทศต่างๆทั่วโลก ทั้งยังมีความมุ่งมั่นที่จะเป็นต้นแบบระดับโลกสำหรับการศึกษาทางด้านอาชีวศึกษาอีกด้วยประเทศสิงคโปร์และจีน มีแนวทางการส่งเสริมที่คล้ายคลึงกันในเรื่องการสร้างภาพลักษณ์และการลงทุนในการเพิ่มสัดส่วนผู้เรียนอาชีวศึกษา กล่าวคือ สิงคโปร์ได้สร้างเสริมภาพลักษณ์ของการศึกษาด้านอาชีวศึกษา โดยใช้การลงทุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ส่วนประเทศจีนมุ่งเน้นในการลงทุนที่ค่อนข้างสูง ในมิติของการให้สนับสนุนทุนการศึกษา สวัสดิการ ค่าครองชีพ และทุนกู้ยืม เป็นต้น

ปัญหาและอุปสรรคในการจัดการอาชีวศึกษา

สิงคโปร์และไทยประสบปัญหาด้านค่านิยมผู้ปกครองที่มักจะดูถูกการศึกษาสายอาชีพ และสนับสนุนให้บุตรหลานตนเองได้เข้าเรียนในมหาวิทยาลัยเนื่องจากมีความเห็นว่า การจบอาชีวศึกษานั้น ไม่มีอนาคตและค่าจ้างแรงงานต่ำกว่าระดับปริญญาตรี ปัญหาด้านคุณภาพในการฝึกและเพิ่มทักษะให้กับผู้เรียน และปริมาณของครู และการพัฒนาครูให้มีคุณภาพ ซึ่งจีนและไทยประสบปัญหาเหมือนกัน เนื่องจากการฝึกและเพิ่มทักษะให้กับผู้เรียนยังขาดประสิทธิภาพ จำนวนครูมีน้อย และต้องการการพัฒนาคุณภาพของครู เครื่องมือเครื่องจักร และวัสดุอุปกรณ์ในการฝึกไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ ขาดงบประมาณสนับสนุนที่เพียงพอ สำหรับปัญหาในด้านอัตราค่าจ้างแรงงานที่จบอาชีวศึกษาในภาคผลิตและบริการยังอยู่ในเกณฑ์ต่ำเมื่อเทียบกับระดับปริญญา เป็นเหตุให้นักเรียนเลือกเรียนอาชีวศึกษาน้อยลง และเลือกที่จะศึกษาต่อจนจบปริญญาเป็นจำนวนมากขึ้น ซึ่งทั้งไทย จีนและประเทศออสเตรเลียประสบปัญหานี้เช่นเดียวกัน

แนวทางการแก้ปัญหาการจัดการศึกษา

สำหรับแนวทางการแก้ปัญหา ได้หวั่น จีน รัฐบาลให้การสนับสนุน ส่งเสริมคุณภาพของครูให้มีการพัฒนาให้มีความรู้ทันต่อเทคโนโลยี มีการตกลงทำความร่วมมือร่วมมือกับภาคอุตสาหกรรม พัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน การฝึกงาน และการทำงานร่วมกันโดยเน้นการเรียนการสอนที่ใช้เครื่องมือ วัสดุ และวิทยาการที่ทันสมัย และ ขยายฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาและสถาบันอุดมศึกษาด้านอาชีพเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนอาชีวศึกษาที่ต้องการเรียนต่อในระดับสูงขึ้น ได้หวั่น และ ออสเตรเลีย มีการสนับสนุนในการกำหนดมาตรฐานของคุณภาพครู คุณภาพสถานศึกษา และคุณภาพของผู้สำเร็จการศึกษา โดยการสอบเพื่อให้ได้การรับรองมาตรฐาน สำหรับประเทศจีน เพิ่มคุณภาพของสถานศึกษา โดยจัดตั้งศูนย์พัฒนาการอาชีวศึกษาระดับท้องถิ่นและศูนย์ฝึกวิชาชีพด้านอาชีวศึกษา ออสเตรเลีย มีหน่วยงานอิสระหลักที่มีหน้าที่ในการกำกับดูแลการจัดการศึกษาทางด้านการฝึกอบรมและอาชีพ และปรับปรุงหน่วยงานด้านเทคนิคและอาชีวศึกษาหรือสายอาชีพ เพื่อพัฒนาคุณภาพของแรงงานและทักษะฝีมือแรงงานที่ดีขึ้น จีนและสิงคโปร์ สร้างความร่วมมือกับต่างประเทศ เพื่อยกระดับการศึกษาให้มีมาตรฐานทัดเทียมระดับโลก และรัฐบาลสิงคโปร์สนับสนุนการศึกษา

สายอาชีพผ่านสื่อโทรทัศน์ โดยทำแคมเปญโฆษณาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ประชาชนเห็นความสำคัญของการศึกษาสายอาชีพ

เมื่อวิเคราะห์ถึงแนวทางการแก้ปัญหาการจัดการอาชีวศึกษาของไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีวศึกษาของไทยให้มีคุณภาพเทียบเท่าระดับสากลพบว่า มีแนวทางในการวางแผนการจัดการศึกษาโดยการเชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาสามารถมีงานทำได้ทันที การเชื่อมโยงระบบการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเข้ากับภาคอุตสาหกรรมโดยให้เข้ามามีบทบาทในจัดการเรียนการสอนของนักเรียน และการพัฒนาคุณภาพของครู อาจารย์ ให้มีคุณภาพเป็นไปตามความต้องการของสถานประกอบการ มีการลงทุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานอาทิสถานที่ระบบอำนวยความสะดวกตลอดจนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้สึกลัว การเรียนในสายอาชีวศึกษามีได้ดูดีกว่าผู้เรียนในสาขาอื่นๆ

แนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับวิเคราะห์แนวทางการจัดการอาชีวศึกษาของประเทศไทยเปรียบเทียบกับต่างประเทศ เพื่อแก้ปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งการจัดการอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพนั้น สามารถกำหนดเป็นแนวทางในการจัดการอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียนได้เป็น 4 หัวข้อดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา

เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้เพียงพอต่อและมีคุณภาพเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงานจึงเห็นควรดำเนินการดังนี้

1.1 เร่งยกระดับมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational qualification) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ริเริ่มอยู่แล้ว ให้สามารถดำเนินการได้อย่างจริงจังเพื่อรองรับสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ ของผู้เรียนที่สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานอาชีพและได้รับค่าตอบแทนตามความสามารถ ไม่ใช่ได้ค่าตอบแทนตามคุณวุฒิในประกาศนียบัตร ทั้งนี้ การกำหนดมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพจะต้องดำเนินการโดยสมาคมวิชาชีพนั้นๆ ร่วมกับกระทรวงแรงงาน และกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้สามารถกำหนดค่าตอบแทนตามความสามารถและสมรรถนะของผู้เรียน

1.2 การผลิตกำลังคนในระดับอาชีวศึกษา จะต้องเป็นความร่วมมือระหว่างสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการร่วมกับกระทรวงแรงงานและสถานประกอบการ เจ้าของตำแหน่งงานที่ ระบุความต้องการตำแหน่งงานผ่านสมาคมวิชาชีพ ตามสมรรถนะที่ต้องการ และต้องมีส่วนร่วมในการผลิตกำลังให้ตรงตามความต้องการ และการเข้าเรียนในระดับอาชีวศึกษาจะต้องมีกระบวนการคัดเลือกอย่างเป็นระบบ ไม่ใช่รับนักเรียนที่เข้าเรียนที่ไหนไม่ได้ และเรียนอ่อนมาเรียนอาชีวศึกษา โดยจะต้องกำหนดเป้าหมายตำแหน่งงานและค่าตอบแทนล่วงหน้าสำหรับผู้จบการศึกษาด้านอาชีวศึกษา นอกจากนี้รัฐจะต้องจัดสรรงบประมาณเพิ่มเติมเป็น

พิเศษที่สูงกว่าเงินอุดหนุนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้เป็นมาตรการเชิงบวกเพื่อจูงใจให้มีผู้มาเรียนอาชีวศึกษาอย่างตั้งใจมากขึ้น

1.3 พัฒนาเครือข่ายการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา โดยเน้นให้สถาบันอาชีวศึกษาสร้างเครือข่ายร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียนเพื่อให้มีการศึกษาวิจัย พัฒนาองค์ความรู้ร่วมกัน มีการแลกเปลี่ยนครูอาจารย์ และนักวิชาการระหว่างกัน เพื่อยกระดับมาตรฐานการผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษาเพื่อรองรับความเจริญเติบโตทางด้านเศรษฐกิจในประชาคมอาเซียน

1.4 สถานศึกษาต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรทั้งในระดับสาขาวิชาและระดับรายวิชาอยู่เสมอ เพื่อให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ในสาขาวิชาการศึกษาใหม่ ๆ จัดหลักสูตรและการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นมากขึ้น ทั้งในด้านระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนการวัดและประเมินผลการฝึกประสบการณ์การทำงาน การบูรณาการสาขาวิชาที่สอน โดยเน้นฐานสมรรถนะมากขึ้น เน้นสภาพการปฏิบัติงานจริงมากขึ้น สามารถทำงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ และได้มาตรฐานใกล้เคียงหรือสูงกว่าการศึกษาระดับเดียวกันของประเทศในกลุ่มอาเซียน รวมทั้งจัดระบบเลื่อนไหลถ่ายเทให้สามารถลงทะเบียนเรียนในสถาบันอาชีวศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน หรือประเทศที่เป็นพันธมิตรกับอาเซียนได้ด้วย

1.5 กำหนดแนวทาง หรือหามาตรการจูงใจเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพมากขึ้น เช่น การกำหนดมาตรฐานความก้าวหน้าตามสายงาน โดยเน้นประสบการณ์และความสามารถในการทำงาน แล้วใช้เป็นสิ่งกำหนดค่าตอบแทนตาม ตำแหน่งงานและการเพิ่มเงินเดือน

1.6 พัฒนาระบบการแนะแนวเพื่อการประกอบอาชีพในแต่ละสถานศึกษา โดยเน้นการใช้ระบบสารสนเทศมากขึ้น เน้นการมีส่วนร่วมทั้งภาคการศึกษา สถานประกอบการ และหน่วยงานที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดหางาน เพื่อสนับสนุนการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา ในแต่ละสถานศึกษา หรือกำหนดเป็นแต่ละเขตการศึกษาโดยจัดเป็นประจำทุกปี เน้นบทบาท ของนักแนะแนว การจัดทำระบบฐานข้อมูลอาชีพและการมีงานทำ อาจจัดทำเป็นระบบ สารสนเทศของประเทศ โดยร่วมกับสถานประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดหางาน

2. การพัฒนาภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา

เพื่อเป็นการพัฒนาภาพลักษณ์ ให้บุคลากรที่เรียนสายอาชีวศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนสายอาชีวศึกษาเห็นควรดำเนินการดังนี้

2.1 ร่วมกันพัฒนาภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา โดยทำการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกและทำอย่างต่อเนื่องผ่านสื่อต่างๆ เพื่อให้ผู้ปกครองและนักเรียนได้ทราบข้อเท็จจริงในการเรียนสายอาชีวศึกษา ชี้ให้เห็นถึงความก้าวหน้าของผู้เรียน การทำงาน เชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ รวมทั้งความสำคัญของผู้ที่เรียนสายอาชีวศึกษาว่าเป็นกำลังที่สำคัญมากในการที่จะขับเคลื่อนเศรษฐกิจของประเทศมากกว่าสายสามัญบางสาขา โดยดึงจุดเด่นของอาชีวศึกษาเป็นเทคโนโลยีขั้นสูงและสาขาที่กำลังเป็นที่ต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งค่าตอบแทนแรงงานที่จะได้รับหลังจากจบการศึกษา

2.2 จัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยีให้นักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 - 3 ได้เข้าสังเกตการณ์ในสถานประกอบการ ทั้งในด้านการทำงานและให้เป็นผู้ฝึกหัดกับเครื่องจักรกลหรืออุปกรณ์ทางเทคโนโลยีที่นักเรียนสนใจ เพื่อให้นักเรียนมีโอกาสได้สัมผัสเทคโนโลยีประเภทอัตโนมัติและกึ่งอัตโนมัติ เพื่อสร้างความคุ้นเคยและรู้จักพัฒนาการของเทคโนโลยี เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจด้วยตนเองในการที่จะเลือกเรียนต่อในสายสามัญหรือสายอาชีวศึกษา

2.3 ขอความร่วมมือสถานศึกษาในทุกสังกัดที่เปิดสอนในระดับมัธยมศึกษา สนับสนุนและให้การแนะแนวการศึกษาเชิงรุกเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการเรียนอาชีวศึกษาและความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพและการเรียนต่อในระดับอุดมศึกษา รวมทั้งเพิ่มการแนะแนวให้ครอบคลุมและทั่วถึงกลุ่มเป้าหมาย

2.4 จัดระบบการแนะแนวที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้รู้จักตนเอง มีอิสระในการเลือกเรียนตามความถนัดและความสนใจ รวมทั้งการอำนวยความสะดวกในการเข้าแนะแนว การศึกษาสายอาชีวศึกษาในโรงเรียนมัธยม

2.5 จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ระยะยาวและกิจกรรมหลากหลาย อาทิ เช่น การทำ Road show ในกลุ่มโรงเรียนมัธยมเป้าหมาย การจัด Open house เพื่อเป็นการประชาสัมพันธ์สถานศึกษา การจัด Vocational camp เพื่อให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น ได้มีโอกาสเข้ามาสัมผัสกับการเรียนในสายอาชีวศึกษา และมีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญหรือสายอาชีพ

2.6 สถาบันอาชีวศึกษาแต่ละแห่งควรเร่งปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ รวมทั้งภาพลักษณ์ของสถาบัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา

3. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษาและ เพื่อให้จัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพสามารถผลิตบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาให้ได้ปริมาณและมีคุณภาพตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงานเห็นควรดำเนินการดังนี้

3.1 ด้านหลักสูตรการอาชีวศึกษาต้องมีหลักสูตรที่สามารถตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงาน การพัฒนาหลักสูตรต้องมีการสำรวจ ความต้องการของสถานประกอบการ ในแต่ละท้องถิ่นว่าต้องการแรงงานอย่างไร ต้องรู้ทิศทาง การพัฒนาประเทศและวางแผนการจัดการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ ต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับแนวโน้มอุตสาหกรรมในอนาคต ทุกช่วงไม่เกิน 5 ปี ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษากำหนดไว้

3.2 เพิ่มวิชาความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียนไว้ในหลักสูตรโดยเน้นให้เรื่องกฎบัตรอาเซียนเพื่อสร้างความเข้าใจและตระหนักตระหนักรู้ให้มากขึ้น รวมทั้งวิชาหน้าที่พลเมือง ศีลธรรม ประชาธิปไตย รักชาติและประวัติศาสตร์ไทย และวิชาเกี่ยวกับมาตรฐานในโรงงาน

3.3 การจัดการเรียนการสอน ต้องมีความยืดหยุ่นตามเทคโนโลยี และบริบทที่เปลี่ยนแปลง รวมไปถึงยืดหยุ่นตามผู้เรียน และ สถานประกอบการ จัดการเรียนการสอนที่สามารถต่อ

ยอดอาชีพได้ จัดการเรียนการสอน โดยใช้โครงการเป็นฐาน (Project base) หรือ เรียนเป็นชิ้นงาน เรียนเป็นโครงการ เรียนเป็นเรื่องๆ มีการเชิญวิทยากรจากสถานประกอบการมาบรรยาย เรียนโดยเน้นการฝึกปฏิบัติ ให้ได้สามารถนำผลจากการปฏิบัติมาวิจัย และสรุปเป็นหลักการเอง และสามารถต่อยอดผลงานและสิ่งประดิษฐ์ได้

3.4 ยกระดับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และการเทียบโอนประสบการณ์ เป็นระบบที่ต้องเน้นให้มีการจัดการเรียนด้วย ทำงานด้วย ต้องจัดการเรียนการสอนแบบทวิภาคีอย่างเข้าใจ และจริงจัง ต้องทำความเข้าใจกับผู้ปกครองถึงระบบการจัดการเรียน การสอนแบบทวิภาคีที่ชัดเจน รวมไปถึงต้องทำความเข้าใจกับสถานประกอบการถึงหลักการ และ วิธิดำเนินการ การประเมินผลระบบทวิภาคีที่ชัดเจน การจัดระบบทวิภาคีต้องมีการเทียบโอนประสบการณ์ให้กับผู้เรียน การวัดผล ประเมินผลการเรียนระบบทวิภาคีต้องได้มาตรฐาน

3.5 จัดทำหลักสูตรนานาชาติเพื่อพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการในระดับสากล ในลักษณะที่สนองต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ความต้องการของผู้เรียน และวิชาชีพ เฉพาะ ทั้งในแบบ E-learning , Virtual Education ,Distance Learning และการจัดการศึกษาในระบบปกติ

4. การพัฒนาปริมาณและคุณภาพครู

การพัฒนาปริมาณและคุณภาพของครู เพื่อให้ครูสามารถมีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางทันต่อเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลง และสามารถถ่ายทอดให้กับนักเรียนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทั้งด้านทฤษฎีและปฏิบัติ เห็นควรดำเนินการดังนี้

4.1 ด้านคุณลักษณะครู ต้องทำงานเชิงรุก มีเป้าหมายในการทำงาน มีความรู้ มีทักษะในสาขาวิชาที่สอนอย่างลึกซึ้ง มีความสามารถในการถ่ายทอดๆเรื่องยากๆให้เป็นเรื่องที่เข้าใจง่าย ต้องเรียนรู้ และพัฒนาตนเองต่อเนื่องสม่ำเสมอให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี สามารถประยุกต์เทคโนโลยีเป็นสื่อการเรียนการสอนที่ถูกต้องเหมาะสม

4.2 ด้านประสบการณ์วิชาชีพ ครูต้องได้รับการฝึกอบรมในสาขาวิชาชีพที่สอนอย่างต่อเนื่อง โดยสถานศึกษา ต้องกำหนดให้ครูมีช่วงเวลาในการเข้าไปอยู่ในสถานประกอบการจริงอย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ ครูต้องมีประสบการณ์วิชาชีพ เก่งปฏิบัติ รู้ลักษณะงาน และอาชีพในสาขาวิชาที่สอนอย่างแท้จริง ครูต้องจบ และสอนตรงสาขา มีใบประกอบวิชาชีพ

4.3 ด้านทัศนคติที่ดีในอาชีพครู แนวโน้มคือ ครูได้รับผลตอบแทนและสวัสดิการที่ดีตามความสามารถ อาชีพครูต้องเป็นที่ยอมรับของสังคม ครูต้องรักและภูมิใจในอาชีพครู หน่วยงานต่างๆ สังคมยกย่องครูที่มีฝีมือ

4.4 สถาบันการศึกษาอุดมศึกษาที่ผลิตครูอาชีพศึกษา ปรับปรุงหลักสูตรในการจัดการเรียนการสอนโดยไม่จำกัดช่วงเวลาในการฝึกสอนในสถานศึกษาอาชีพศึกษาแต่ควรกำหนดให้มีการฝึกการปฏิบัติงานจริงในสถานประกอบการหรือโรงงานต่างในช่วงภาคฤดูร้อนเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสบการณ์ในการจัดการเรียนการสอน

4.5 การประเมินครู และการกำหนดวิทยฐานะ เกณฑ์ในการประเมินครูและการกำหนดวิทยฐานะสายอาชีพจำเป็นต้องเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญเฉพาะทางแต่ละสาขาให้ตรงตาม

ประเภทวิชาเน้นทักษะในการปฏิบัติมากกว่าทฤษฎี เป็นผู้ที่มีความสมบัติสามารถถ่ายทอดประสบการณ์ และองค์ความรู้ต่าง ๆ สู่ผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.7 เชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการมาเป็นอาจารย์พิเศษ เพื่อร่วมวางแผน หลักสูตรและการเรียนการสอน รวมทั้งเป็นผู้สอนในรายวิชาชีพระยะทาง

5. การพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษา

เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้มีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนมีเครื่องมือ เครื่องจักรที่ทันสมัย สามารถรองรับบุคลากรที่ต้องการเข้ารับศึกษาได้ในทุกพื้นที่ เห็นควรดำเนินการดังนี้

5.1 รัฐบาลควรให้การสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรที่ใช้ในการเรียนการสอน ให้ทันต่อเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา

5.2 สถานประกอบการควรเข้ามามีบทบาทสนับสนุนทั้งในด้านงบประมาณและสถานที่ให้กับสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยเข้ามามีบทบาทในการช่วยกำหนดแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ให้การสนับสนุนโดยการฝึกอบรมยกระดับความรู้ให้กับครู อาจารย์ผู้สอนให้สามารถใช้เครื่องมือ เครื่องจักร และเทคโนโลยีสมัยใหม่ ที่นำเข้ามาใช้ในสถานประกอบการ เพื่อให้ครูสามารถนำความรู้ที่ได้รับมาถ่ายทอดให้กับนักเรียน และสนับสนุนสถานที่ในการฝึกงานของนักเรียน เป็นการยกระดับผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาให้มีคุณภาพเป็นไปตามความต้องการของสถานประกอบการ

5.3 ขยายพื้นที่ในการจัดการสถานศึกษาให้เข้าถึงทุกภูมิภาคท้องถิ่น โดยให้ระดับท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาการเรียนการสอนอาชีวศึกษา และหลักสูตรที่จัดการเรียนการสอนของสถาบันต้องคำนึงถึงความต้องการของสถานประกอบการในพื้นที่ และเป็นวัสดุอุปกรณ์ อุปกรณ์ในการฝึกเป็นของท้องถิ่นในชุมชน เพื่อเป็นการขยายโอกาสทางการศึกษาให้นักเรียนได้มีโอกาสเข้ารับการศึกษาและเมื่อสำเร็จการศึกษายังสามารถทำงานในท้องถิ่นบ้านเกิดของตนเอง

5.4 สร้างต้นแบบสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการผลิตบุคลากร อาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ ด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านคุณภาพของครู คุณภาพของการบริหารสถานศึกษา และการสนับสนุนในความร่วมมือกับสถานประกอบการ โดยสามารถนำสถานศึกษาที่ผ่านการตรวจประเมินคุณภาพภายนอกด้านอาชีวศึกษา ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ที่ได้ผลคะแนนอยู่ในระดับดีมาก มาเป็นสถานศึกษาต้นแบบ ให้กับสถานศึกษาอาชีวศึกษาต่างๆ มาดูงานและให้คำแนะนำในการบริหารงานจัดการ เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาของตน

มาตรการเชิงนโยบาย

เพื่อให้แนวทางในการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียนสามารถดำเนินการได้อย่างเป็นรูปธรรมจึงควรให้กำหนดแนวทางในการดำเนินการตามผลการวิจัยในเรื่องการกำหนดเจ้าภาพ หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ระยะเวลา และงบประมาณในการดำเนินงาน ดังนี้

การพัฒนาคุณภาพการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา

เป็นการดำเนินการที่ต้องประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้วยการบูรณาการอย่างเป็นระบบโดยกรอบการดำเนินการเพื่อผลิตพัฒนาคุณภาพในการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาให้มีปริมาณและคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงานควรกำหนดเจ้าภาพ หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ระยะเวลา และงบประมาณในการดำเนินงาน ดังนี้

แนวทางการดำเนินการ	เจ้าภาพ	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	ระยะเวลา	งบประมาณ
1. เร่งยกระดับมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ (Vocational qualification) ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ริเริ่มอยู่แล้ว ให้สามารถดำเนินการได้อย่างจริงจังเพื่อรองรับสมรรถนะ ความรู้ ความสามารถของผู้เรียนที่สามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานอาชีพและได้รับค่าตอบแทนตามความสามารถ	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	กระทรวงแรงงาน กระทรวงการคลัง กระทรวงอุตสาหกรรม	1 ปี	งบประมาณต่อเนื่อง
2. กำหนดปริมาณและสมรรถนะ จัดกระบวนการคัดเลือกนักเรียนอย่างเป็นระบบในการผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษา	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	กระทรวงแรงงาน	1 ปี	งบประมาณเร่งด่วน
3. พัฒนาเครือข่ายการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน เพื่อให้มีการศึกษาวิจัย พัฒนางค์ความรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนครูอาจารย์ และนักวิชาการ	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมอาเซียน	กระทรวงต่างประเทศ ประเทศในกลุ่มอาเซียน	2 ปี	งบประมาณเร่งด่วนต่อเนื่อง 2 ปี

แนวทางการดำเนินการ	เจ้าภาพ	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	ระยะเวลา	งบประมาณ
4.พัฒนาหลักสูตรระดับสาขาวิชาและระดับรายวิชา ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล สามารถทำงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกันของประเทศในกลุ่มอาเซียน	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมอาเซียน	กระทรวงแรงงาน กระทรวงต่างประเทศ กระทรวงอุตสาหกรรม	2 ปี	งบประมาณต่อเนื่อง
5.กำหนดแนวทาง มาตรการจูงใจเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเมื่อสำเร็จ การศึกษาออกไปประกอบอาชีพมากขึ้น	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	กระทรวงแรงงาน อุตสาหกรรม	2 ปี	งบประมาณต่อเนื่อง
6.พัฒนาระบบการแนะแนวเพื่อการประกอบอาชีพ โดยใช้ระบบสารสนเทศเกี่ยวข้องกับการจัดหางาน เพื่อสนับสนุนการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานสถิติแห่งชาติ	กระทรวงแรงงาน กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร	3 ปี	งบประมาณต่อเนื่อง

การพัฒนาภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา

เป็นการดำเนินการที่ต้องประสานความร่วมมือทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินการ ด้วยการบูรณาการอย่างเป็นระบบโดยกรอบการดำเนินการเพื่อเป็นการพัฒนาภาพลักษณ์ให้บุคลากรที่เรียนสายอาชีวศึกษามีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนสายอาชีวศึกษาควรถูกกำหนดเจ้าภาพ หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ระยะเวลา และงบประมาณในการดำเนินงาน ดังนี้

แนวทางการดำเนินการ	เจ้าภาพ	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	ระยะเวลา	งบประมาณ
1 พัฒนาภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา โดยทำการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกเพื่อให้ผู้ประกอบการและนักเรียนได้ทราบ ความก้าวหน้าของผู้เรียน การทำงานเชื่อมโยงกับระบบคุณวุฒิวิชาชีพ	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมประชาสัมพันธ์	สำนักนายกรัฐมนตรี	2 ปี	งบประมาณต่อเนื่อง
2 จัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นสาระการเรียนรู้อาชีพและเทคโนโลยี ให้ได้เข้าสู่เหตุการณ์ในสถานประกอบการ เพื่อเป็นข้อมูลในการที่จะเลือกเรียนต่อในสายสามัญหรือสายอาชีวศึกษา	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	กระทรวงอุตสาหกรรม สถานประกอบการ	2 ปี	งบประมาณต่อเนื่อง
3 สถานศึกษาในทุกสังกัดที่สอนในระดับมัธยมศึกษา สนับสนุนและให้การแนะนำแนวการศึกษาเชิงรุกเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการเรียนอาชีวศึกษาและความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพ	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน	กระทรวงแรงงาน สถานศึกษาทุกแห่ง	1 ปี	-
4 จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ระยะยาว และกิจกรรมหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกเรียนต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญหรือสายอาชีพ	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กรมประชาสัมพันธ์	สำนักนายกรัฐมนตรี	1 ปี	งบประมาณเร่งด่วน
5 สถาบันอาชีวศึกษาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ รวมทั้งภาพลักษณ์ของสถาบัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	กระทรวงแรงงาน	1 ปี	งบประมาณต่อเนื่อง

การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

เพื่อเป็นการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา เพื่อให้จัดการศึกษาให้ได้คุณภาพสามารถผลิตบุคลากรที่สำเร็จการศึกษาให้ได้ปริมาณและมีคุณภาพตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงานเห็นควรกำหนดเจ้าภาพ หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ระยะเวลา และงบประมาณในการดำเนินงาน ดังนี้

แนวทางการดำเนินการ	เจ้าภาพ	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	ระยะเวลา	งบประมาณ
1.สำรวจความต้องการของสถานประกอบการในแต่ละท้องถิ่น และนำมาพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้อง	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม สถานประกอบการ	1 ปี	งบประมาณต่อเนื่อง
2.ปรับปรุงหลักสูตรโดยเพิ่มเนื้อหาวิชาความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน วิชาหน้าที่พลเมือง ศิลธรรม ประชาธิปไตย รักชาติและประวัติศาสตร์ไทย วิชาเกี่ยวกับมาตรฐานในโรงงาน	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	กระทรวงศึกษาธิการ	1 ปี	-
3.ยกระดับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และการเทียบโอนประสบการณ์	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม	1 ปี	งบประมาณต่อเนื่อง
4.จัดทำหลักสูตรนานาชาติ และวิชาชีพเฉพาะ ทั้งในแบบ E Learning , Virtual Education ,Distance Learning และการจัดการศึกษาในระบบปกติ	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมอาเซียน	กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร กระทรวงต่างประเทศ	2 ปี	งบประมาณต่อเนื่อง
5.สถาบันอาชีวศึกษาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นตามผู้เรียนและสถานประกอบการ	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	L5koxitdv[dki]	1 ปี	-

การพัฒนาปริมาณและคุณภาพครู

เพื่อเป็นการพัฒนาปริมาณและคุณภาพของครู เพื่อให้สามารถมีความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะทางทันต่อเทคโนโลยีที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลาดแรงงาน และสามารถถ่ายทอดให้กับนักเรียนเพื่อให้เกิดความรู้ความเข้าใจทักษะด้านทฤษฎีและปฏิบัติ เห็นควรกำหนดเจ้าภาพหน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ระยะเวลา และงบประมาณในการดำเนินงาน ดังนี้

แนวทางการดำเนินการ	เจ้าภาพ	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	ระยะเวลา	งบประมาณ
1. พัฒนาคุณภาพสมรรถนะของครูให้มีความเชี่ยวชาญทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติ สามารถประยุกต์เทคโนโลยีเป็นสื่อการเรียนการสอน ฝึกให้เด็กเกิดการเรียนรู้และเข้าใจด้วยตนเอง และมีวิธีการสอนที่หลากหลาย	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา		2 ปี	งบประมาณต่อเนื่อง
2. พัฒนาด้านประสบการณ์วิชาชีพ ครูโดยการฝึกอบรมในสาขาวิชาชีพที่สอนอย่างต่อเนื่อง โดยสถานศึกษา ต้องกำหนดให้ครูมีช่วงเวลาในการเข้าไปอยู่ในสถานประกอบการจริงมีประสบการณ์วิชาชีพ เก่งปฏิบัติ รู้ลักษณะงาน และอาชีพในสาขาวิชาที่สอนอย่างแท้จริง ครูต้องจบ และสอนตรงสาขา มีใบประกอบวิชาชีพ	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	กระทรวงแรงงาน กระทรวง อุตสาหกรรม	3 ปี	
3. พิจารณาค่าตอบแทน สวัสดิการ และการเลื่อนขั้น ความเจริญก้าวหน้าในอาชีพของครู	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	กระทรวงแรงงาน กระทรวงการคลัง	3 ปี	งบประมาณต่อเนื่อง
4. พัฒนาหลักสูตรของสถาบันการศึกษา อุดมศึกษาที่ผลิตครูอาชีวศึกษา นอกจากการฝึกสอนแล้วให้เพิ่มการฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	กระทรวงแรงงาน กระทรวง อุตสาหกรรม	1 ปี	งบประมาณเร่งด่วน
5. พิจารณาปรับปรุงเกณฑ์การประเมินครู และการกำหนดวิทยฐานะ เกณฑ์ในการประเมินครูและการกำหนดวิทยฐานะสายอาชีพ	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	กระทรวงแรงงาน กระทรวง อุตสาหกรรม	1 ปี	งบประมาณเร่งด่วน
7.เชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการมาเป็นอาจารย์พิเศษ (Adjunct Professor) เพื่อร่วมวางแผนหลักสูตรและการเรียนการสอน รวมทั้งเป็นผู้สอนในรายวิชาชีพเฉพาะทาง	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กรมอาเซียน	กระทรวงแรงงาน กระทรวง อุตสาหกรรม กระทรวง ต่างประเทศ สถานประกอบการ	1 ปี	งบประมาณเร่งด่วน

การพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษา

เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพของสถานศึกษาให้มีคุณภาพในการจัดการเรียนการสอนมีเครื่องมือ เครื่องจักรที่ทันสมัย สามารถรองรับบุคลากรที่ต้องการเข้ารับศึกษาได้ในทุกพื้นที่ เห็นควรกำหนดเจ้าภาพ หน่วยงานหลักที่รับผิดชอบ หน่วยงานที่ให้การสนับสนุน ระยะเวลา และงบประมาณในการดำเนินงาน ดังนี้

แนวทางการดำเนินการ	เจ้าภาพ	หน่วยงานหลัก	หน่วยงานสนับสนุน	ระยะเวลา	งบประมาณ
1. พิจารณาสับทุนด้านงบประมาณเพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรที่ใช้ในการเรียนการสอน ให้ทันต่อเทคโนโลยี	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการคลัง	3 ปี	งบประมาณต่อเนื่อง
2. สถานประกอบการให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ และสถานที่ในการพัฒนาสมรรถนะของครูและนักเรียนให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน	กระทรวงแรงงาน	กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา	กระทรวงศึกษา กระทรวงอุตสาหกรรม กระทรวงการคลัง สถานประกอบการ	3 ปี	ขอรับการสนับสนุน
3. ขยายพื้นที่จัดการสถานศึกษาให้เข้าถึงทุกภูมิภาคท้องถิ่น โดยให้ระดับท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดและพัฒนาการเรียนการสอนอาชีวศึกษา	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน	กระทรวงแรงงาน กระทรวงอุตสาหกรรม	3 ปี	งบประมาณต่อเนื่อง
4. สร้างต้นแบบสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการผลิตบุคลากรอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ ด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านคุณภาพของครู คุณภาพของการบริหารสถานศึกษา และการสนับสนุนในความร่วมมือกับสถานประกอบการ โดยสถานศึกษาที่ผ่านการตรวจประเมินคุณภาพภายนอกด้านอาชีวศึกษา ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา ที่ได้ผลคะแนนอยู่ในระดับดีมาก	กระทรวงศึกษาธิการ	สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา	กระทรวงแรงงาน	1 ปี	งบประมาณเร่งด่วน

บทที่ 5

สรุปและอภิปรายผล

สรุป

ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพเป็นจำนวนมาก เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในประชาคมอาเซียน ปัญหาการขาดแคลนแรงงานเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาโครงสร้าง การเติบโตและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แรงงานที่ขาดแคลนมาจากภาคการผลิตและภาคบริการ การขาดแคลนแรงงานเหล่านี้มาจากความไม่สอดคล้องทั้งในด้านปริมาณและด้านคุณภาพ รวมถึงทักษะและประสบการณ์ อันเป็นผลจากระบบการจัดการอาชีวศึกษาที่ผลิตแรงงานที่ไม่เพียงพอและไม่ตรงกับความต้องการของตลาด การแก้ไขปัญหาจะเป็นการเร่งรัดและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สามารถผลิตและพัฒนากำลังคน ให้มีศักยภาพตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงานและพร้อมที่จะนำพาประเทศเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผลจากการวิเคราะห์โดยยึดหลักตามแนวคิด ทฤษฎีที่ได้ศึกษามาจากบทที่ 2 พบว่า ปัญหาที่เกิดขึ้นในการจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบันคือ การผลิตบุคลากรอาชีวศึกษาไม่ตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงานทั้งในด้านปริมาณ และคุณภาพซึ่งเป็นไปตามแนวคิดเกี่ยวกับการจัดการอาชีวศึกษา คือ จะต้องจัดการอาชีวศึกษาตามความต้องการของตลาดแรงงาน การจัดทำหลักสูตรต้องสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาประเทศ การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจะต้องคำนึงถึงความสมดุลระหว่างสายสามัญและสายอาชีพ และจะต้องให้ความสำคัญกับสมรรถนะในการทำงาน แต่จากการวิเคราะห์ปัญหาในปัจจุบันคือ ในการวางแผนการจัดการหลักสูตร และในกระบวนการจัดการเรียนการสอน ไม่ได้มีการศึกษาความต้องการของตลาดแรงงานว่าต้องการใช้บุคลากรที่จบในระดับอาชีวศึกษาในสาขาวิชาชีพ มีสมรรถนะไม่ตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ จึงทำให้ไม่ได้คุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน รวมถึงจำนวนนักเรียนที่เลือกเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีสายสามัญมีจำนวนมากกว่าปริมาณความต้องการของงานที่รองรับ ในขณะที่ความต้องการแรงงานในอาชีวศึกษาที่มีความต้องการที่สูงมาก แต่จำนวนนักเรียนที่เข้ามาศึกษาในสายอาชีวศึกษากลับมีจำนวนลดลง เมื่อวิเคราะห์สาเหตุสำคัญของเยาวชนที่ตัดสินใจเลือกเรียนสายสามัญหรือสายอาชีวศึกษานั้น มาจากช่องว่างของระบบค่าตอบแทนที่แตกต่างกัน ค่านิยมของการเลือกศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี ปัญหาในด้านสถาบันอาชีวศึกษา ความเชื่อมั่นในชื่อเสียงที่มีต่อสถานศึกษา และที่ตั้งของสถานศึกษา ส่งผลโดยตรงทำให้ปริมาณที่ของผู้เลือกเรียนอาชีวศึกษามีแนวโน้มลดลงทั้งปริมาณและคุณภาพ ปัญหาในด้านครู อาจารย์ที่ทำหน้าที่สอน ซึ่งจาก

การศึกษาแนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการเรียนรู้ พบว่า การเรียนรู้ นั้น ประกอบไปด้วย ผู้เรียน สิ่งเร้า การตอบสนอง และการเรียนรู้ที่เกิดจากการจดจำ การเลียนแบบ และการเรียนรู้แบบลองผิดลองถูก ซึ่งจากการวิเคราะห์ปัญหาในปัจจุบันของครูพบว่า ครูถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของผู้ที่สำเร็จการศึกษา แต่ครู อาจารย์ของอาชีวศึกษาที่มีแนวโน้มลดลงอย่าง และไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง และเมื่อศึกษาถึงแนวทางการแก้ปัญหาในการจัดการอาชีวศึกษาของต่างประเทศที่สามารถนำมาประยุกต์เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาอาชีวศึกษาของไทยให้มีคุณภาพสามารถเทียบเท่าระดับสากลพบว่า ควรมีแนวทางในการวางแผนการจัดการศึกษาโดยการเชื่อมโยงกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาสามารถมีงานทำได้ทันที การเชื่อมโยงระบบการศึกษาในการจัดการเรียนการสอนเข้ากับภาคอุตสาหกรรมโดยให้เข้ามามีบทบาทในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียน และการพัฒนาคุณภาพของครู อาจารย์ ให้มีคุณภาพเป็นไปตามความต้องการของสถานประกอบการ มีการลงทุนในด้านสิ่งอำนวยความสะดวกพื้นฐานเช่นสถานที่ ระบบอำนวยความสะดวก ตลอดจนระบบเทคโนโลยีสารสนเทศ

และจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับข้อมูลการจัดการศึกษาของต่างประเทศสามารถวิเคราะห์นำมาเป็นแนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน สรุปได้ว่าการที่จะปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น ต้องจำเป็นต้องมีการพัฒนาใน 5 หัวข้อดังนี้

1. พัฒนาคุณภาพการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา โดยการเร่งยกระดับมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ ให้สามารถดำเนินการได้อย่างจริงจัง สืบสวนความต้องการแรงงานจากทุกภาคส่วนเพื่อกำหนดสมรรถนะ และตำแหน่งงานที่ต้องการ นำมาวางแผนในการจัดการอาชีวศึกษา พัฒนาหลักสูตร และพัฒนาการแนะแนว กำหนดมาตรการจูงใจ และพัฒนาเครือข่ายการผลิตร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน

2. การพัฒนาภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา โดยการประชาสัมพันธ์เชิงรุก และจัดทำแผนประชาสัมพันธ์ระยะยาวในโรงเรียนกลุ่มเป้าหมาย การปรับปรุงหลักสูตรในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น และเพิ่มการแนะแนวในงานสายอาชีพ เพื่อให้นักเรียนและผู้ปกครองได้เห็นความสำคัญและความก้าวหน้าของผู้เรียนอาชีวศึกษา

3. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา โดยการพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัยเป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน เพิ่มเนื้อหาวิชาเกี่ยวกับประชาคมอาเซียน และพัฒนาหลักสูตรนานาชาติ ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนควรมีความยืดหยุ่นตามเทคโนโลยีเน้นให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริง และยกระดับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี

4. การพัฒนาปริมาณและคุณภาพครู โดยการพัฒนาคุณภาพของครูที่มีอยู่ในปัจจุบันให้ทันต่อเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลง และสามารถถ่ายทอดความรู้ให้นักเรียนได้อย่างเป็นระบบ และสถาบันอุดมศึกษาที่ผลิตครูต้องปรับหลักสูตรการจัดการเรียนการสอนให้มีช่วงฝึกงานในสถานประกอบการ และเกณฑ์การประเมินของครูสายสามัญและสายอาชีพนั้นควรมีความแตกต่างกัน

5. การพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยการขยายพื้นที่ในการจัดสถานศึกษาให้ครอบคลุมทุกพื้นที่ รัฐบาลควรให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ สถานประกอบการควรเข้ามามีบทบาทในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและงบประมาณสนับสนุนในการเรียนการสอน เพื่อให้สามารถผลิตบุคลากรในมีสรรถนะตรงตามความต้องการของสถานประกอบการ และสร้างโรงเรียนอาชีวศึกษาต้นแบบ เพื่อให้สถานศึกษาอาชีวศึกษามาดูงานและให้คำแนะนำในการบริหารจัดการและการจัดการเรียนการสอน นำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาสถานศึกษาของตนเอง

ข้อเสนอแนะ

การปฏิรูปอาชีวศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนจะสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ซึ่งสาเหตุหลักของปัญหาในการจัดการอาชีวศึกษาในปัจจุบันคือผลิตอาชีวศึกษาไม่เพียงพอและมีคุณภาพตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงานนั้น เกิดจากปัจจัยการผลิตที่ขาดแคลน ขาดการประสานงานอย่างเป็นระบบ จึงต้องมีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือกันโดยเริ่มต้นจากรัฐบาลในการกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อให้สถานศึกษา และสถานประกอบการ ดำเนินการร่วมกันอย่างมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน โดยร่วมมือกันในการผลิตกำลังคนให้มีทักษะฝีมือ และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตามแนวทางในการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน

บรรณานุกรม

ภาษาไทย

- กองวิจัยตลาดแรงงาน. ผลสำรวจความต้องการตลาดแรงงาน. กรุงเทพฯ : กระทรวงแรงงาน, 2555
- กระทรวงศึกษาธิการ. แผนยุทธศาสตร์การเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ปี 2557. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2557.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2542) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. กรุงเทพฯ : พรินทวานกราฟฟิค.
- กระทรวงศึกษาธิการ. แผนยุทธศาสตร์การผลิตและพัฒนากำลังคนอาชีวศึกษา ปี 2555 – 2569. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.
- แก้วขวัญ ตั้งติพงศกุล. วิกฤตแรงงานไทย. กรุงเทพฯ : ประชาชาติธุรกิจ, 2555
- _____. คำแถลงนโยบายของคณะรัฐมนตรี. กรุงเทพฯ : สำนักเลขาธิการรัฐมนตรี, 2557
- _____. บทสรุปสำหรับผู้บริหาร. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาชาติ, 2543
- _____. รายงานการสังเคราะห์การศึกษาวิจัยเพื่อส่งเสริมการพัฒนา รูปแบบและวิธีการจัดการอาชีวศึกษา. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2546. (อัดสำเนา)
- _____. ศูนย์เทคโนโลยีสารสนเทศและกำลังคนอาชีวศึกษา (ออนไลน์) : เข้าถึงได้จาก : www.vec.go.th เมื่อวันที่ 12 พฤษภาคม 2557
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545. กรุงเทพฯ: พรินทวานกราฟฟิค, 2545.
- คณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, สำนักงาน. แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2545-2559) (ออนไลน์) : เข้าถึงได้จาก : <http://www.onec.go.th/publication848049/> วันที่ 5 เมษายน 2551.
- คณะกรรมการการอาชีวศึกษา, สำนักงาน. หลักการ ทฤษฎี และนโยบายการปฏิรูปการอาชีวศึกษา ม.ป.ท. : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. 2551.
- ชวลิต สละ. (2551). หลักเศรษฐศาสตร์แรงงานเบื้องต้น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
- ชินวรรณ บุญเกียรติ. การเตรียมความพร้อมด้านการศึกษาไทย สู่ประชาคมอาเซียน . กรุงเทพฯ: คณะกรรมการการศึกษา, 2553
- จำนง สมประสงค์ และ ประดิษฐ์ ชาสมบัติ. (2519). เศรษฐศาสตร์แรงงาน, กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิชย์.
- ธงทอง จันทรางศุ. การก้าวสู่ประชาคมอาเซียน. กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2554

บรรเลง ศรีนิล และคณะ, รายงานการวิจัยเส้นทางการศึกษาด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยี.

กรุงเทพฯ : สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2548.

ประทุมรัตน์ จงคุณกลาง และ สิรินาฏ โอสาร. (2548). การจัดการความรู้ สังกมแห่งการรู้และการบริหารองค์การยุคใหม่. รายงานวิจัย. มหาวิทยาลัยนเรศวร, คณะศึกษาศาสตร์.

พยุงค์กิติ์ จันทรสุรินทร์. ภาพลักษณ์ใหม่ของการอาชีวศึกษา ความร่วมมือภาคเอกชน : กระบวนทัศน์ใหม่ของการปฏิรูปการอาชีวศึกษา. กรุงเทพฯ : สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2546.

พะยอม วงศ์สารศรี. (2530) การบริหารงานบุคคล. กรุงเทพฯ: คณะวิชาวิทยาการจัดการวิทยาลัยครูสวนดุสิตพิศาล มณีสุธรรม. (2548) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายการสอบระดับประถมศึกษาของสถานศึกษาเอกชนในเขตพื้นที่การศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 3, วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์บัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา, บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

วุฒิชัย จำนง. (2521). การเรียนรู้ทฤษฎีเบื้องต้นและประยุกต์. กรุงเทพฯ : รวมสาส์นการพิมพ์.

ศิรินันท์ เพชรทองคำ และคณะ. (2521) จิตวิทยาพัฒนาและการเรียนรู้. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ศูนย์กำลังคนอาชีวศึกษา. (ออนไลน์) : เข้าถึงได้จาก : <http://www.v-cop.net/vcop-group.php> วันที่ 20 ตุลาคม 2557.

สมพงษ์ เกษมสิน. (2526) การบริหารงานบุคคลแผนใหม่ (พิมพ์ครั้งที่ 5). กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา รร.ชท. (2557) รายงานการประเมินตนเองประจำปีการศึกษา 2557. กรุงเทพฯ : โรงเรียนช่างฝีมือทหาร.

สุชาติ ศิริสุขไพบูลย์. (2528). ทฤษฎีการเรียนรู้ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ : คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรมและวิทยาศาสตร์.

อรุณ รักธรรม. (2523). การพัฒนาองค์การเพื่อการเปลี่ยนแปลง. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช

ภาษาต่างประเทศ

Domjan, M. (1996) Essentials of conditioning and Learning. Pacific grove, CA : Brooks/ Cole.

Finch, C.R. and J.R. Crunkilton. 1979. The information service in guidance. Chicago : Ramme & Nally Company.

Good, C.V. 1973. Dictionary of Education. New York : McGraw-hill book company.

Jakubauskas, E. B., & Neil, A.P. (1973). Manpower economics. Phillippines: Addison wesly publishing company.

Lipsey, R., & Lipsey G. (1996) Economics (11th ed.). New York: harper Collins publishers.

Maslow, A.M. (1954). Motivation and personality. New York : Harper.

Pinder, C.C. (1998). Work motivation in organizational behavior. Upper saddle river, N.J. : Prentice-hall

Woolfolk, A.E. (1995) Educational psychology. Toronto : Allyn & Bacon.

ภาคผนวก

ผนวก ก.

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพและประกาศนียบัตรวิชาชีพ ชั้นสูงของกระทรวงศึกษาธิการ

1. การเรียนการสอน

1.1 การเรียนการสอนตามหลักสูตรการอาชีวศึกษา ผู้เรียนสามารถลงทะเบียน เรียน ได้ทุกวิธีเรียนที่กำหนด และนำผลการเรียนแต่ละวิธีมาประเมินผลร่วมกันได้ สามารถถ่ายโอนผลการเรียน และขอเทียบความรู้และประสบการณ์ได้

1.2 การจัดการเรียนการสอนเน้นการปฏิบัติจริง โดยสามารถนำรายวิชาไปจัดฝึกในสถานประกอบการไม่น้อยกว่า 1 ภาคเรียน

2. การจัดการศึกษา

2.1 ในปีการศึกษาหนึ่ง ๆ ให้แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาคเรียนปกติ ภาคเรียนละ 20 สัปดาห์ โดยมีเวลาเรียนและจำนวนหน่วยกิตตามที่กำหนด และสถานศึกษาอาจเปิดสอน ภาคเรียนฤดูร้อนได้อีกตามที่เห็นสมควรประมาณ 5 สัปดาห์

2.2 การเรียนในระบบชั้นเรียนให้สถานศึกษาเปิดทำการสอนไม่น้อยกว่าสัปดาห์ละ 5 วัน คาบละ 60 นาที (1 ชั่วโมง)

3. การคิดหน่วยกิต

3.1 รายวิชาภาคทฤษฎี 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต

3.2 รายวิชาที่ประกอบด้วยภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติให้บูรณาการการเรียน การสอนกำหนด 2-3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า 40-60 ชั่วโมงมีค่า 1 หน่วยกิต

3.3 รายวิชาที่นำไปฝึกงานในสถานประกอบการ กำหนดเวลาในการฝึก ปฏิบัติงานไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมง มีค่า 1 หน่วยกิต

3.4 การฝึกอาชีพในระบบทวิภาคีใช้เวลาฝึกไม่น้อยกว่า 40 ชั่วโมงมีค่า 1 หน่วยกิต

3.5 การทำโครงการ ให้เป็นไปตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

4. โครงสร้าง

โครงสร้างของหลักสูตรการอาชีวศึกษา แบ่งเป็น 3 หมวด วิชาฝึกงาน และกิจกรรมเสริมหลักสูตรดังนี้

4.1 หมวดวิชาสามัญ

4.1.1 วิชาสามัญทั่วไปเป็นวิชาที่เป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต

4.1.2 วิชาสามัญพื้นฐานวิชาชีพ เป็นวิชาที่เป็นพื้นฐานสัมพันธ์กับวิชาชีพ

4.2 หมวดวิชาชีพ แบ่งเป็น

4.2.1 วิชาชีพพื้นฐาน เป็นกลุ่มวิชาชีพสัมพันธ์ที่เป็นพื้นฐานที่จำเป็นในประเภท

วิชานั้นๆ

4.2.2 วิชาชีพสาขาวิชา เป็นกลุ่มวิชาชีพหลักในสาขาวิชานั้นๆ

4.2.3 วิชาชีพสาขางาน เป็นกลุ่มวิชาชีพที่มุ่งให้ผู้เรียน มีความรู้และทักษะ เฉพาะด้านในงานอาชีพตามความถนัดและความสนใจ

4.3 หมวดวิชาเลือกเสรี

4.4 ฝึกงาน

4.5 กิจกรรมเสริมหลักสูตร

จำนวนหน่วยกิตและรายวิชาของแต่ละหมวดวิชาตลอดหลักสูตรให้เป็นไปตาม กำหนดไว้ในโครงสร้างของแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา ส่วนรายวิชาแต่ละหมวดวิชา สถานศึกษา สามารถจัดตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร หรือจัดตามความเหมาะสมของสภาพท้องถิ่น ทั้งนี้ สถานศึกษาต้องกำหนดรหัสวิชา จำนวนคาบเรียน และจำนวนหน่วยกิต ตามระเบียบที่กำหนดไว้ใน หลักสูตร

5. โครงการ

5.1 สถานศึกษาต้องจัดให้ผู้เรียนจัดทำโครงการในภาคเรียนสุดท้ายไม่น้อยกว่า 160 ชั่วโมง กำหนดให้มีค่า 4 หน่วยกิต

5.2 การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียน ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับรายวิชาอื่น

6. ฝึกงาน

6.1 ให้สถานศึกษานำรายวิชาในหมวดวิชาชีพไปจัดฝึกในสถานประกอบการอย่างน้อย 1 ภาคเรียน

6.2 การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียน ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับรายวิชาอื่น

7. การเข้าเรียน

7.1 ผู้เข้าเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ ต้องสำเร็จการศึกษาไม่ต่ำกว่าระดับ มัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า

7.2 ผู้เข้าเรียนระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงต้องมีพื้นฐานความรู้และคุณสมบัติ ดังนี้

7.2.1 พื้นฐานความรู้

- สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) หรือเทียบเท่า หรือสำเร็จการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า

- ผู้เรียนที่สำเร็จการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า และ สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพต่างประเภทวิชาและสาขาวิชาที่กำหนด ต้องเรียน รายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพให้ครบตามที่ระบุไว้ในหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา

- การเรียนรายวิชาปรับพื้นฐานวิชาชีพให้เป็นไปตามข้อกำหนดที่ระบุไว้ ในแต่ละสาขาวิชา

7.2.2 คุณสมบัติ

- ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการจัดการศึกษาตาม หลักสูตร

8. การประเมินผลการเรียน

8.1 การวัดผลการศึกษา ให้เป็นไปตามระเบียบกระทรวงศึกษาธิการว่าด้วยการประเมินผลการเรียนตามหลักสูตร

8.2 การสำเร็จการศึกษา ให้มีสมรรถนะตรงตามที่กำหนด ได้จำนวนหน่วยกิตสะสมครบถ้วนตามโครงสร้างที่กำหนดไว้ในหลักสูตร และได้คะแนนเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00 จากระบบ 4 ระดับคะแนน

9. กิจกรรมเสริมหลักสูตร

สถานศึกษาต้องจัดให้มีกิจกรรมเพื่อปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ระเบียบวินัยของตนเอง การสหันทนาการ และการส่งเสริมการทำงาน โดยใช้กระบวนการกลุ่มในการทำประโยชน์ต่อชุมชน ทำนุบำรุงขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามซึ่งประกอบด้วย การวางแผน ลงมือปฏิบัติ ประเมินผล และปรับปรุงการทำงานทุกภาคเรียน ยกเว้นภาคเรียนที่มีการฝึกงาน

10. การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

10.1 ประเมินผ่านรายวิชาในหมวดวิชาสามัญ หมวดวิชาชีพ และหมวดวิชา เลือกเสรี ตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ในหลักสูตรแต่ละประเภทวิชาและสาขาวิชา

10.2 ได้จำนวนหน่วยกิตครบตามโครงสร้างของหลักสูตรประเภทวิชาและสาขาวิชา

10.3 ได้ค่าระดับเฉลี่ยสะสมไม่ต่ำกว่า 2.00

10.4 เข้าร่วมกิจกรรมเสริมหลักสูตรและผ่านการประเมินตามที่กำหนด

11. การแก้ไขเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

11.1 ให้เลขาธิการคณะกรรมการการอาชีวศึกษาเป็นผู้มีอำนาจในการปรับปรุงแก้ไข เพิ่มเติม เปลี่ยนแปลง และยกเลิกประเภทวิชา สาขาวิชา สาขางาน รายวิชา และโครงสร้างหลักสูตร

11.2 ให้ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจพัฒนา เพิ่มเติม สาขางานรายวิชาต่างๆในหลักสูตร

ประเภทวิชาที่เปิดสอน

1. ประเภทวิชาอุตสาหกรรม
2. ประเภทวิชาพาณิชยกรรม/บริหารธุรกิจ
3. ประเภทวิชาศิลปกรรม
4. ประเภทวิชาคหกรรม
5. ประเภทวิชาเกษตรกรรม
6. ประเภทวิชาประมง
7. ประเภทวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว
8. ประเภทวิชาอุตสาหกรรมสิ่งทอ
9. ประเภทวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร

ประเภทวิชาเหล่านี้มีรูปแบบการเรียนการสอนแตกต่างกันไปหลายรูปแบบตามหลักสูตรอาทิ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ มีทั้งรูปแบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาตามปกติ รูปแบบ

ทวิภาคีซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานประกอบการ และรูปแบบ สะสมหน่วยกิต หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง มีทั้งรูปแบบการเรียนการสอนในสถานศึกษาตามปกติ และรูปแบบทวิภาคี โดยความร่วมมือกับสถานประกอบการ

ในส่วนของหลักสูตรที่สถานศึกษาอาชีวศึกษาเอกชน เปิดสอนทั้งหลักสูตร ประกาศนียบัตรวิชาชีพ และ/หรือ หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง สำนักบริหารงาน คณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ได้มีประกาศหลักเกณฑ์และวิธีการขอใช้หลักสูตรของโรงเรียน โดยกำหนดให้ทางโรงเรียนอาจใช้หลักสูตรที่โรงเรียนจัดทำขึ้นเอง หรือหลักสูตรต้นแบบที่สำนักบริหารงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน จัดทำไว้หรือหลักสูตรที่นำมาจากหน่วยงานอื่นตาม ข้อกำหนดซึ่งในเรื่องนี้โรงเรียนอาชีวศึกษาเอกชนเกือบทั้งหมดได้เลือกใช้หลักสูตรของสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา (ที่มา : รายงานการประเมินตนเองประจำปีการศึกษา 2551)

ผนวก ข.

โครงสร้างหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพโรงเรียนช่างฝีมือทหาร พุทธศักราช 2552

1. ภาคเรียน

การเรียนการสอนตามหลักสูตรนี้ ในปีการศึกษา แบ่งภาคเรียนออกเป็น 2 ภาคเรียนปกติ และอาจเปิดสอนภาคฤดูร้อนได้ตามอนุมัติผู้บัญชาการโรงเรียนช่างฝีมือทหาร จำนวนสัปดาห์ในหนึ่งภาคเรียนติดกัน รวมทั้งสอบไม่น้อยกว่า 20 สัปดาห์ กำหนดการเปิดภาคเรียนและปิดภาคเรียนแต่ละภาค และภาคฤดูร้อน ให้เป็นไปตามที่โรงเรียนกำหนด

2. เวลาเรียน

2.1 หลักสูตรนี้เป็นหลักสูตร 3 ปี หรือ 6 ภาคเรียน เปิดทำการสอนสัปดาห์ละ 5 วัน วันละไม่เกิน 7 ชั่วโมง และอาจเปิดสอนในวันเสาร์ได้อีก 1 วัน จำนวนเวลาทำการสอนและกิจกรรม ไม่เกินสัปดาห์ละ 35 ชั่วโมง (จัดสอนจริงวันละ 8 คาบ รายสัปดาห์ละ 40 คาบ)

2.2 นักเรียนช่างฝีมือทหารที่สำเร็จการศึกษาแล้ว มีข้อผูกพันกับทางราชการให้ทำการฝึกอบรบวิชาทหารเบื้องต้น ไม่น้อยกว่า 3 สัปดาห์ ก่อนเข้าเรียนวิชาการ และให้เรียนรายวิชาทหารที่ 1 ถึงรายวิชาทหารที่ 6 ด้วย หากมีความจำเป็น สามารถจัดการเรียนการสอนในวันหยุด หรือนอกเวลาราชการได้ จนครบรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

2.3 นักเรียนช่างฝีมือทหารที่สำเร็จการศึกษาแล้วไม่มีข้อผูกพันกับทางราชการให้ทำการฝึกอบรบวิชาทหารเบื้องต้น ไม่น้อยกว่า 3 สัปดาห์ ก่อนเข้าเรียนวิชาการ และให้เรียนรายวิชาทหารที่ 7 ถึงรายวิชาทหารที่ 10 ด้วย หากมีความจำเป็นสามารถจัดการเรียนการสอนในวันหยุด หรือนอกเวลาราชการได้

2.4 วิชาพลศึกษาและวิชาชมรม ให้เปิดทำการสอนและทำกิจกรรม หลังการเรียนวิชาการ ตามความเหมาะสม หากมีความจำเป็นสามารถจัดการเรียนการสอนในวันหยุด หรือนอกเวลาราชการได้ จนครบรายวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

3. หน่วยกิต

รายวิชาที่จัดการเรียนการสอนไว้ในหลักสูตรนี้มีทั้งภาคทฤษฎีภาคปฏิบัติและรายวิชาที่เป็นทั้งภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติรวมกัน การกำหนดหน่วยกิต ถือเป็นดังนี้

3.1 รายวิชาที่เป็นภาคทฤษฎีเพียงอย่างเดียว เรียน 1 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ตลอดภาคเรียน 18 ชั่วโมง รวมเวลาของการวัดผลไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่า 1 หน่วยกิต

3.2 รายวิชาที่เป็นวิชาภาคทฤษฎีและภาคปฏิบัติ ให้จัดเรียนรวมกัน ตามลักษณะของรายวิชา โดยภาคปฏิบัติเรียน 2 - 3 ชั่วโมงต่อสัปดาห์ ตลอดภาคเรียนไม่น้อยกว่า 40 - 60 ชั่วโมงต่อภาคเรียน มีค่า 1 หน่วยกิต

3.3 รายวิชาที่มีการฝึกงาน หรือการทำโครงการ ให้เป็นไปตามที่กำหนดในหลักสูตร

4. โครงสร้าง

โครงสร้างของหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ โรงเรียนช่างฝีมือทหาร พุทธศักราช 2552 แบ่งเป็น 5 หมวดวิชา ดังนี้-

- 4.1 หมวดวิชาพื้นฐานประยุกต์
 - 4.1.1 วิชาพื้นฐานประยุกต์ทั่วไป
 - 4.1.2 วิชาพื้นฐานประยุกต์วิชาชีพ
- 4.2 หมวดวิชาชีพ
 - 4.2.1 วิชาชีพพื้นฐาน
 - 4.2.2 วิชาชีพเฉพาะ
 - 4.2.3 โครงการ
 - 4.2.4 ฝึกงาน
- 4.3 หมวดวิชา เลือกเสรี
- 4.4 หมวดวิชาทหาร
- 4.5 หมวดวิชากิจกรรม

จำนวนหน่วยกิตตลอดหลักสูตรให้เป็นไปตามกำหนดในโครงสร้างของแต่ละประเภทสาขาวิชาชีพ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร

5. โครงการ

นักเรียนช่างฝีมือทหารทุกคน ต้องจัดทำโครงการ ในภาคเรียนที่ 6 ไม่น้อยกว่า 160 ชั่วโมง กำหนดให้มีค่า 4 หน่วยกิต การตัดสินผลการเรียนและให้ระดับผลการเรียน ให้ปฏิบัติเช่นเดียวกับรายวิชาอื่นๆ

6. การฝึกงาน

นักเรียนช่างฝีมือทหารทุกคน จะต้องฝึกงานในโรงเรียนช่างฝีมือทหาร หน่วยงานราชการ ของกระทรวงกลาโหม รัฐวิสาหกิจ หรือสถานประกอบการภาคเอกชน อย่างน้อย 350 ชั่วโมง กำหนดให้มีค่า 4 หน่วยกิต

7. การศึกษาและดูงานนอกสถานที่

นักเรียนช่างฝีมือทหาร ชั้นปีที่ 3 จะออกไปศึกษาและดูงานนอกสถานที่ ภายในพื้นที่ประเทศไทย เป็นเวลา 5 - 10 วัน

8. การเข้าเรียน

พื้นฐานความรู้และคุณสมบัติของผู้เรียน ให้เป็นไปตามระเบียบกองทัพไทย ที่กำหนด

9. การประเมินผลการเรียน

ให้เป็นไปตามระเบียบกองบัญชาการกองทัพไทย ที่กำหนด

10. การสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตร

10.1 ประเมินผลผ่านรายวิชาในหมวดวิชาพื้นฐานประยุกต์ หมวดวิชาชีพ หมวดวิชา เลือกเสรี และหมวดวิชาทหาร ตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างหลักสูตรแต่ละสาขาวิชาชีพ

10.2 ได้จำนวนหน่วยกิตสะสม ตามโครงสร้างหลักสูตร

10.3 ได้ค่าระดับคะแนนเฉลี่ยสะสม ไม่ต่ำกว่า 2.00

10.4 เข้าเรียนและร่วมทำกิจกรรมในหมวดวิชากิจกรรม ตามที่โรงเรียนช่างฝีมือทหารกำหนดและผ่านการประเมินผลตามหลักสูตร

10.5 สอบได้ผลการเรียน ผ (ผ่าน) ในรายวิชาที่โรงเรียนช่างฝีมือทหารจัดให้มีการอบรมหรือเรียนเพื่อเสริมความรู้โดยไม่ับหน่วยกิต มารวมเพื่อจบหลักสูตรตามแผนการเรียนของแต่ละสาขาวิชาชีพ

10.6 ประเมินผลผ่านมาตรฐานตามสาขาวิชาชีพ

10.7 ให้เป็นไปตามระเบียบกองบัญชาการกองทัพไทย ที่กำหนด

11. การแก้ไขและเปลี่ยนแปลงหลักสูตร

ให้ผู้บัญชาการสถาบันวิชาการป้องกันประเทศ กองบัญชาการกองทัพไทย มีอำนาจในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงเนื้อหาหรือรายวิชาบางรายวิชาได้ตามความเหมาะสม โดยได้รับความเห็นชอบจากคณะกรรมการการศึกษา โรงเรียนช่างฝีมือทหาร

ปัจจุบันเปิดสอนทั้งหมด 6 สาขาวิชาชีพ

1. วิชาช่างซ่อมบำรุงเครื่องจักรกล
2. วิชาช่างเครื่องมือกล
3. วิชาช่างเชื่อมโลหะ
4. วิชาช่างยานยนต์
5. วิชาช่างไฟฟ้ากำลัง
6. วิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์

หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพของโรงเรียนช่างฝีมือทหาร พุทธศักราช 2552 นั้นเป็นหลักสูตรที่ผ่านการรับรองจากกระทรวงศึกษาเรียบร้อยแล้ว ผู้ที่สำเร็จการศึกษาจะได้รับคุณวุฒิเทียบเท่ากับผู้ที่สำเร็จจากโรงเรียนในสังกัดของกระทรวงศึกษาธิการ

ผนวก ค.

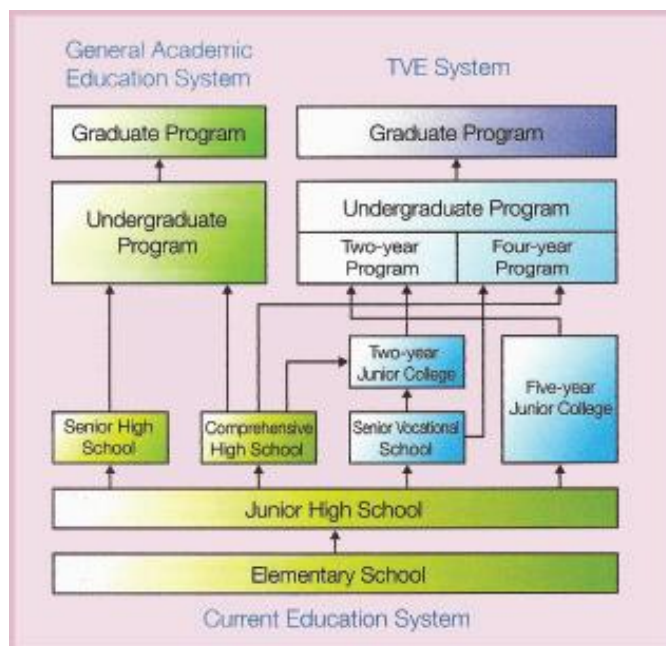
ตารางที่ 17 แสดงระบบการศึกษาของประเทศจีน

APPENDIX I CHINA'S EDUCATIONAL SYSTEM AT A GLANCE

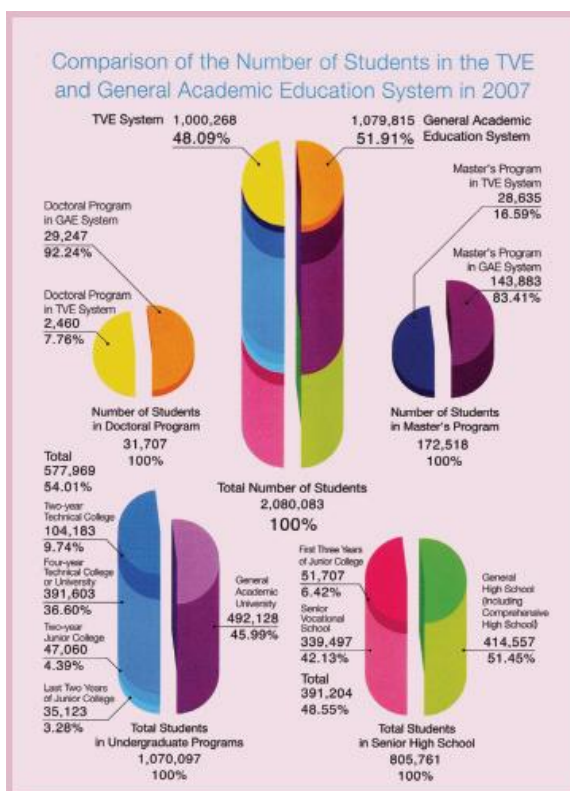
Level of education	General education	Vocational education and training	Adult and continuing education	Special education
Tertiary education	Universities <ul style="list-style-type: none"> • Undergraduate studies • Graduate studies • Post-doctoral studies 	<ul style="list-style-type: none"> • Polytechnic colleges • Specialized junior colleges • Technician colleges 	<ul style="list-style-type: none"> • Adult higher educational institutes • Correspondence colleges • TV colleges 	
Higher secondary education	General senior high schools	<ul style="list-style-type: none"> • Specialized high schools • Vocational high schools • Skilled worker schools • Adult specialized high schools Short-term courses of various types	Adult senior high schools	
Lower secondary education	General junior high schools	<ul style="list-style-type: none"> • Vocational junior high schools Short-term courses of various types	Adult junior high schools	<ul style="list-style-type: none"> • Special schools for the disabled • Correctional work-study schools
Primary education	Primary schools		<ul style="list-style-type: none"> • Adult primary schools • Literacy classes 	Special schools for the disabled
Pre-school education	Pre-schools			

ที่มา : China statistical yearbook of education

แผนภูมิที่ 9 ระบบการจัดการศึกษาสายอาชีพของไต้หวัน

แผนภูมิที่ 10 สถิติจำนวนผู้เรียนในสาย TVE เทียบกับสายสามัญ ในปี พ.ศ.2550

ที่มา : M.Y.Chen.(2008). Technological and vocational education in Taiwan

ตารางที่ 18 แสดงจำนวนและประเภทสถานศึกษาของประเทศจีน

**APPENDIX II NUMBER OF SCHOOLS BY LEVEL AND TYPE IN
SELECTED YEARS**

Item	Year					
	1980	1985	2000	2005	2007	2008
A. Higher education	675	1,016	1,041	1,792	1,908	2,263
• Universities			599	701	740	1,079
• Polytechnics				921	1,015	1,036
B. Higher secondary education				31,522	31,255	30,806
• Regular senior high schools	31,300	17,318	14,564	16,092	15,681	15,206
• Specialized high schools	3,069	3,557	3,646	3,207	3,801	3,846
• Vocational high schools			7,655	5,822	5,916	5,915
• Skilled worker schools	3,305	3,548	3,792	2,855	2,995	3,103
C. Lower secondary education				64,550	61,012	59,315
• Regular junior high schools	87,077	75,903	62,704	61,885	59,109	57,701
• Vocational junior high schools			1,194	601	275	213
D. Primary education				427,697	369,063	349,126
• Primary schools	917,316	832,309	553,622	366,213	320,061	300,854
E. Pre-school education						
• Pre-schools	170,419	172,262	175,836	124,402	129,086	133,722
F. Special education for the disabled						
• Special education schools	292	375	1,539	1,593	1,618	1,640

ที่มา : Data from 1980 to 2006 from China statistical yearbook of education; data for 2007 and 2008 from china statistical yearbook. various years.

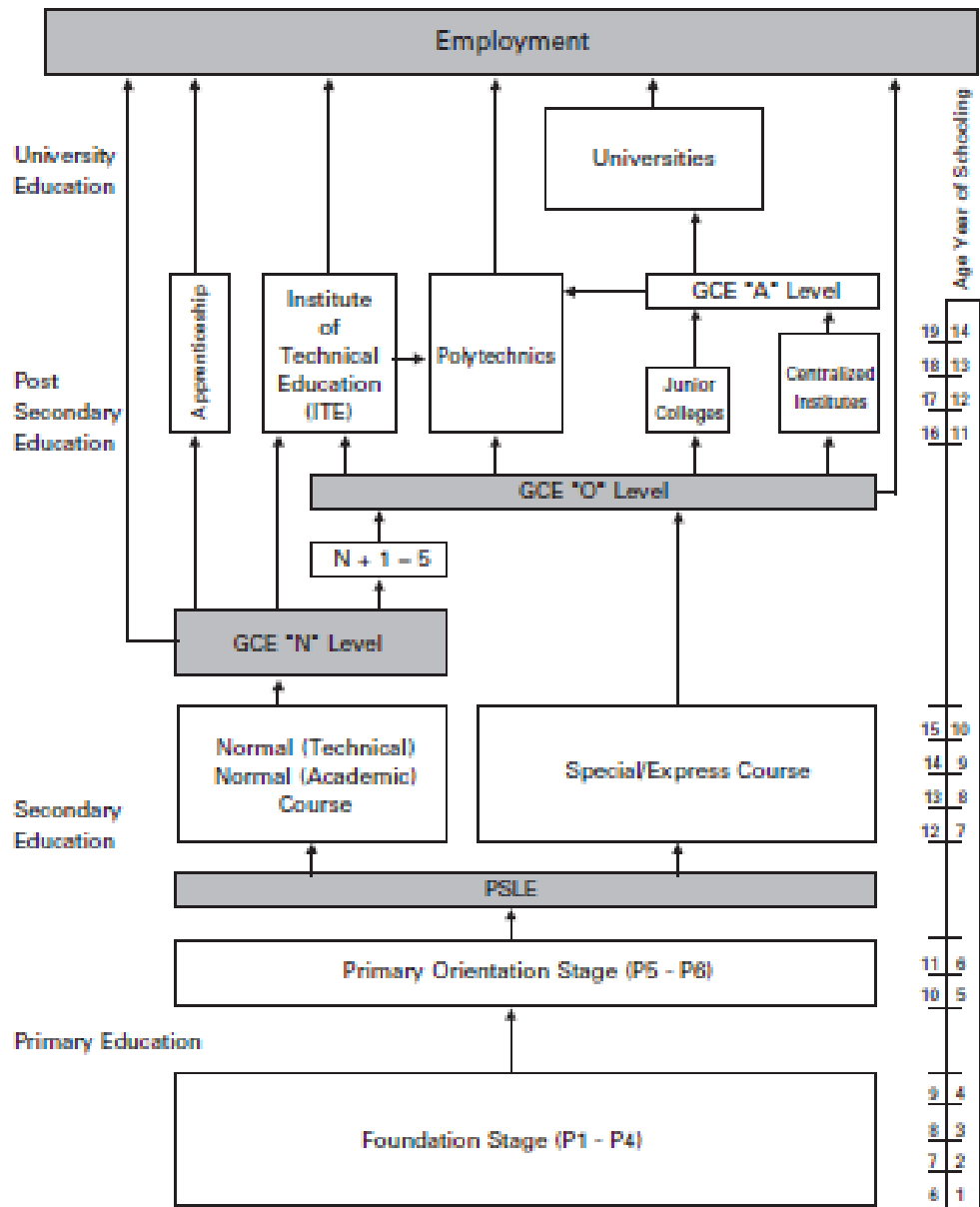
ตารางที่ 19 แสดงจำนวนผู้เรียนในระดับการศึกษาต่างๆ ของประเทศจีน

**APPENDIX III NUMBER OF STUDENTS BY LEVEL AND TYPE IN
SELECTED YEARS ('1000)**

Item	Year					
	1980	1985	2000	2005	2007	2008
A. Higher education						
• Universities + Polytechnics	1,143.7	1,703.1	5,560.9	15,617.8	18,849	20,210
B. Higher secondary education						
• Regular senior high schools	9,697.9	7,411.3	12,012.6	24,090.9	25,224	24,763
• Specialized high schools	1,243.4	1,571.1	4,895.2	6,297.7	7,916.3	8,172.8
• Vocational high schools	319.2	1,843.4	4,145.6	5,824.3	7,252.5	7,503.2
• Skilled worker schools	700.4	741.7	1,401.0	2,753.0	3,671.5	3,988.5
C. Lower secondary education						
• Regular junior high schools	45,382.9	39,648.3	61,676.5	61,718.1	57,209	55,742
• Vocational junior high schools	134.5	452.3	886.4	431.4	153.0	108.2
D. Primary education						
• Primary schools	146,270	133,702	130,132	108,641	105,640	103,315
E. Pre-school education						
• Pre-schools	11,508.0	14,797.0	22,441.8	21,790.3	23,488	24,750
F. Special education for the disabled						
• Special education schools	33.1	41.7	377.6	364.4	419	417

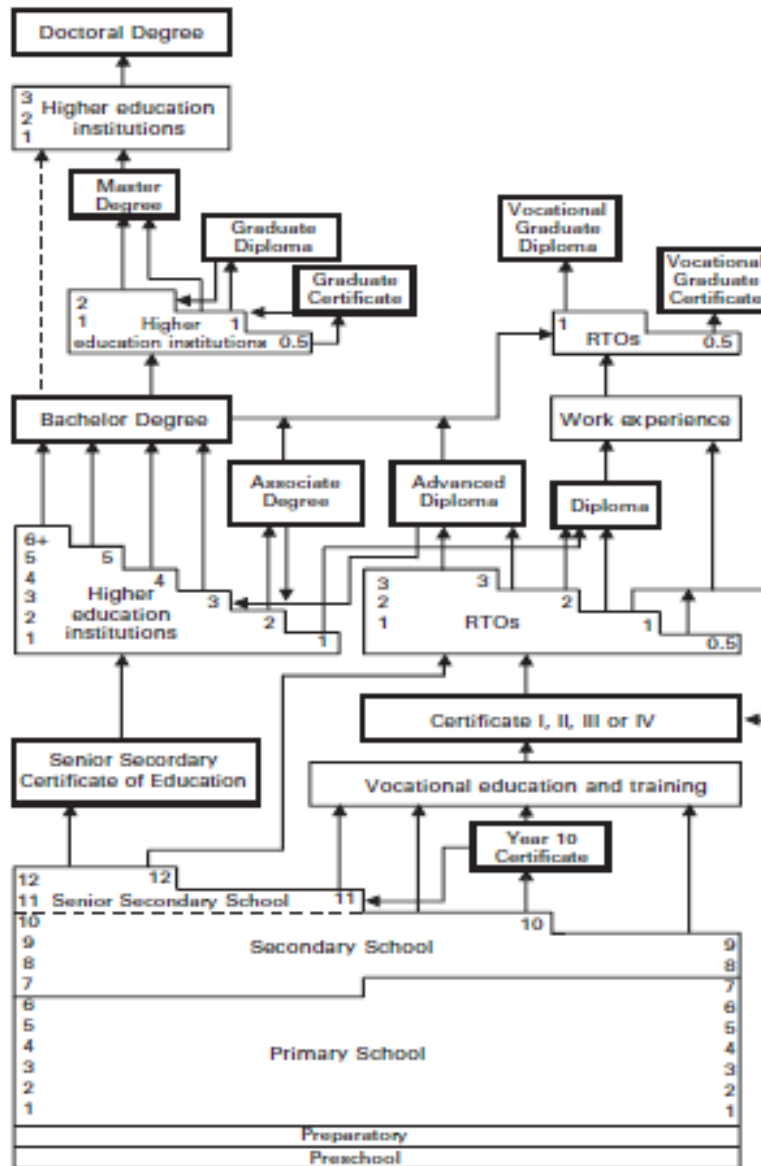
ที่มา : Data from 1980 to 2006 from China statistical yearbook of education; data for 2007 and 2008 from china statistical yearbook. various years.

แผนภูมิที่ 11 ระบบการจัดการศึกษาสายอาชีพของสิงคโปร์

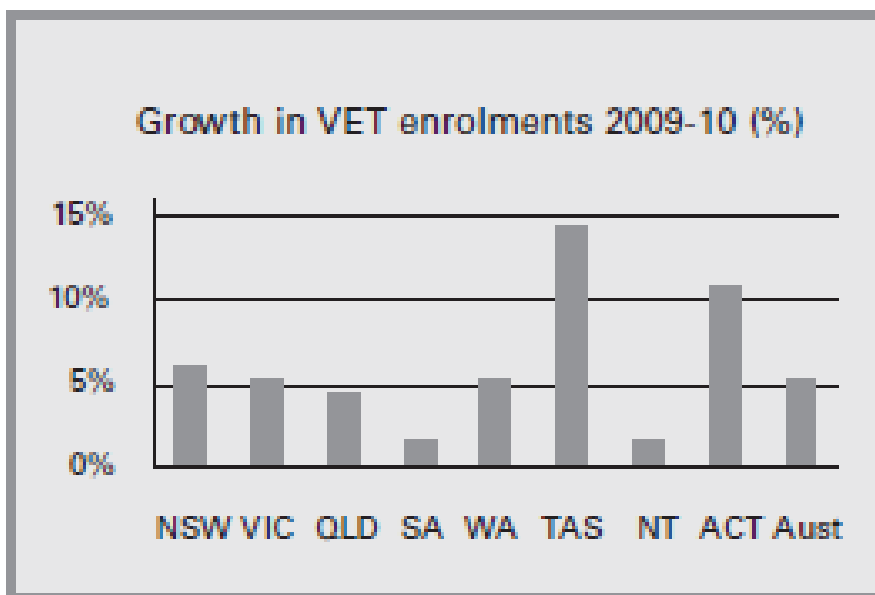
ที่มา : Institute of technical education (ITE) : <http://www.ite.edu.sg>

แผนภูมิที่ 12 ระบบการจัดการศึกษายาอาชีพของออสเตรเลีย

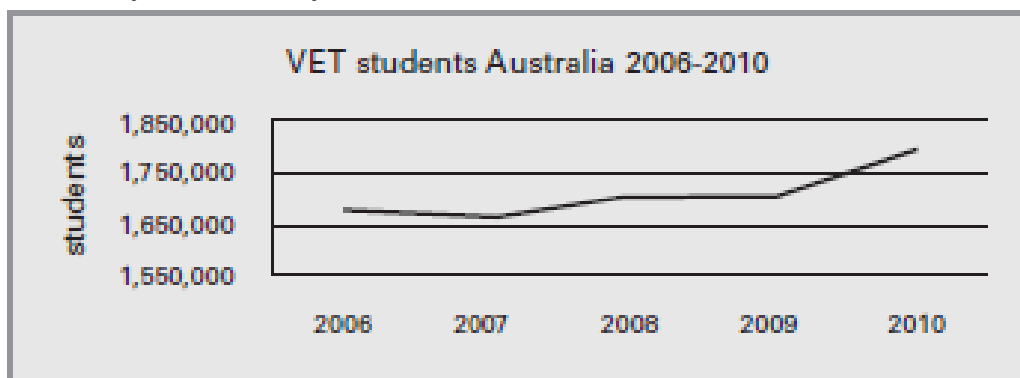
ที่มา : J.Gibb.(2009). An introduction of Australia's vocational education & training (VET) system

แผนภูมิที่ 13 จำนวนผู้เรียนในสายอาชีพในแต่ละรัฐและอาณานิคมของออสเตรเลีย

ที่มา : Australian vocational education and training statistics: students and courses 2010, NCVET (2011)

แผนภูมิที่ 14 จำนวนผู้เรียนในสายอาชีพในแต่ละรัฐและอาณานิคมของออสเตรเลีย

ที่มา : Australian vocational education and training statistics: students and courses 2010, NCVET (2011)

ตารางที่ 20 แสดงสัดส่วนการลงทะเบียนเรียนมัธยมปลายสายสามัญ และสายอาชีพ ของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) และกลุ่มประเทศ OECD ปี พ.ศ.2545-2548

	Programme orientation											
	General (1)				Pre-vocational (2)				Vocational (3)			
	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005	2002	2003	2004	2005
BE	36.32	37.7	31.9	30.4	a	a	a	a	69.7	71.3	69.2	69.9
CZ	18.62	0.5	20.0	20.5	0.2	0.2	0.2	0.1	80.2	79.3	79.2	79.4
DK	47.6	46.4	53.2	52.1	a	5.3	a	a	59.0	59.3	49.8	47.9
DE	37.03	7.9	38.9	39.7	a	a	a	a	63.0	62.2	61.2	60.3
EE	72.77	1.7	68.5	65.7	27.3	28.3	31.5	30.5	a	a	a	3.8
EL	60.0	64.0	68.0	64.0	a	a	a	a	40.0	36.0	34.0	36.0
ES	62.0	62.8	61.3	57.4	a	a	a	a	38.0	37.2	39.7	42.6
FR	42.7	43.6	42.5	42.6	a	a	a	a	56.3	56.4	56.3	56.4
IT	35.2	36.2	37.2	36.5	38.0	37.8	37.3	36.6	28.8	28.9	29.9	24.8
LU	36.0	35.3	36.1	36.6	a	a	a	a	64.0	64.7	63.8	63.4
HU	50.3	50.2	76.3	75.9	36.8	37.0	11.6	11.9	12.9	12.8	12.1	13.2
NL	30.8	30.9	30.9	31.8	a	a	a	a	69.2	69.1	69.1	69.2
AT	21.0	20.8	21.4	21.8	6.8	7.4	6.2	6.2	72.3	71.8	72.4	72.3
PL	36.1	45.7	50.5	50.0	a	a	a	a	60.9	54.3	49.5	46.0
PT	71.2	71.5	71.5	69.0	a	0.4	19.4	23.5	28.9	28.1	9.1	10.9
SK	23.8	24.8	25.9	23.8	a	a	a	a	75.4	75.4	74.1	74.2
FI	42.8	41.2	39.9	36.1	a	a	a	a	57.3	58.8	60.1	60.9
SE	50.4	47.1	46.6	46.4	a	a	a	0.8	49.5	52.9	53.4	52.7
UK	27.9	30.8	28.5	27.8	<0.0	<0.0	<0.0	<0.0	72.1	69.2	71.5	72.2
EU-15 average	42.12*	42.67*	45.8	44.1			6.0	5.9			48.5	50.3
OECD average	50.6	51.0	50.7	50.3	4.0	4.0	4.1	4.2	45.5	45.1	45.4	47.5
AU	37.5	35.9	37.3	38.2	a	a	a	a	63.0	64.2	62.0	61.3
CA	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a	a
CH	35.4	35.9	35.2	35.3	a	a	a	a	64.6	65.2	64.8	64.7
JP	74.3	74.5	75.4	75.3	0.8	0.8	0.8	0.8	24.9	24.7	23.8	23.9
KR	67.9	69.9	70.5	71.5	a	a	a	a	32.1	30.7	29.5	28.5
US	100.0	100.0	100.0	100.0	a	a	a	a	a	a	a	a

Notes: * weighted arithmetic mean computed by authors. Source: OECD (2006), 2006a, 2006b, 2007a; Chapter 6. Enrollment in a category is the percentage of all students in country's upper secondary institutions which are enrolled in this category.

a category not applicable.
 n data not available.
 ap data included in category 1.
 n data value negligible.

EU-27				Others	
BE	Belgium	LU	Luxembourg	NO	Norway
BG	Bulgaria	HU	Hungary	IS	Iceland
CZ	Czech Republic	MT	Malta		
DK	Denmark	NL	Netherlands	AU	Australia
DE	Germany	AT	Austria	CA	Canada
EE	Estonia	PL	Poland	CH	Switzerland
IE	Ireland	PT	Portugal	CN	China
EL	Greece	RO	Romania	IN	India
ES	Spain	SI	Slovenia	JP	Japan
FR	France	SK	Slovakia	KR	South Korea
IT	Italy	FI	Finland	TR	Turkey
CY	Cyprus	SE	Sweden	RU	Russia
LV	Latvia	UK	United Kingdom	US	United States of America
LT	Lithuania				

ที่มา : Modernising vocational education and training: chapter 6, cedefop (2009)

ตารางที่ 21 แสดงสัดส่วนผู้เข้าเรียนระดับอุดมศึกษาหลักสูตรสายอาชีพ และสายสามัญของประเทศในกลุ่มสหภาพยุโรป (EU) และกลุ่มประเทศ OECD ปี พ.ศ.2545-2548

	Tertiary-type A Theoretically based/research preparatory programmes and advanced research programmes (1)							Tertiary-type B Practical/technical/occupationally specific programmes (2)						
	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005	1995	2000	2001	2002	2003	2004	2005
BE	m	n	32	33	33	34	33	m	m	36	34	33	35	34
CZ	m	25	30	30	33	38	41	m	9	7	8	9	10	8
DK	40	52	54	53	57	55	57	33	29	30	25	22	21	20
DE	26	30	32	35	36	37	36	15	15	15	16	16	15	14
EE	m	32	30	30	41	44	45	m	29	19	18	17	17	14
EL	15	30	30	35	35	35	43	5	21	20	21	22	24	13
ES	m	47	47	49	46	44	43	m	15	19	19	21	22	22
FR	m	37	n	37	39	m	m	m	21	m	22	34	m	m
IT*	m	39	44	50	54	55	56	m	1	1	1	1	1	a
LU	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
HU	m	64	56	62	69	68	68	m	1	3	4	7	9	11
NL	44	53	54	54	52	56	56	n	1	n	1	1	n	n
AT	27	34	34	31	34	37	37	m	m	m	m	8	9	9
PL	36	65	68	71	70	71	76	1	1	1	1	1	1	1
PT	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
SK	28	37	40	43	40	47	59	1	3	3	3	3	2	2
FI	39	71	72	71	73	73	73	32	a	a	a	a	a	a
SE	57	67	69	75	80	79	76	m	7	6	6	7	8	7
UK	m	47	46	46	48	52	51	m	29	30	27	30	28	28
EU-19 average	35	46	47	49	50	52	55	12	11	13	12	12	12	11
OECD average	37	47	48	52	53	53	54	18	15	16	16	16	15	15
AU	m	59	65	77	68	70	82	m	m	m	m	m	m	m
CA	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m	m
CH	17	29	33	35	38	38	37	29	14	13	14	17	17	16
JP*	30	35	37	39	40	40	41	31	29	29	29	29	30	30
KR*	41	45	46	46	47	49	51	27	51	52	51	47	47	48
US	m	43	42	64	63	63	64	m	14	13	x(1)	x(1)	x(1)	x(1)

Notes: * gross entry rates.
a) category not applicable.
m) data not available.
x(1) data included in category j.
n) data value negligible.

Source: OECD (2007b, p. 262). Net entry rates are calculated as follows:
number of new entrants in tertiary education/total population
of same age.

ที่มา : Modernising vocational education and training: chapter 6, cedefop (2009)

ประวัติย่อผู้วิจัย

ชื่อ	พลเรือตรี มนัสวี บุรณพงศ์
วัน เดือน ปี เกิด	18 พฤศจิกายน 2504
การศึกษา	มัธยมศึกษา โรงเรียนสาธิตจุฬาลงกรณ์ มหาวิทยาลัย โรงเรียนเตรียมทหาร นตท.รุ่นที่ 20 โรงเรียนนายเรือ นนร.รุ่นที่ 77 โรงเรียนนายทหารพรคนาวิน รุ่นที่ 30 โรงเรียนเสนาธิการทหารเรือ รุ่นที่ 54 วิทยาลัยการทัพเรือ รุ่นที่ 38 รัฐศาสตร์มหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ รุ่นที่ 14
ตำแหน่งที่สำคัญ	ผู้ควบคุมเรือ ต.215 ผู้บังคับการเรือ ต.12, ต.93 นายกราบนักเรียน โรงเรียนชุมพลทหารเรือ ยศ.ทร. ผู้บังคับกองพันนักเรียนนายเรือ กรมนักเรียนนายเรือรักษาพระองค์ รร.นร. ผู้บังคับกองพันสารวัตรทหารเรือที่ 1 กรม สท.ทร. รองผู้บังคับการ กรม สท.ทร. ผู้อำนวยการกองจัดการขนส่ง ขส.ทร. ผู้บังคับกองดุริยางค์ทหารเรือ รฐท.กท. ผู้บังคับหมวดเรือที่ 2 กองเรือฟริเกตที่ 1 กร. ผู้อำนวยการกองปกครอง กพ.ทร. ผู้อำนวยการกองกำลังพล กพ.ทร. เสนาธิการฐานทัพเรือกรุงเทพ ผู้บังคับการกรมสารวัตรทหารเรือ
ตำแหน่งในปัจจุบัน	ผู้บัญชาการโรงเรียนช่างฝีมือทหาร สปท.

สรุปย่อ

ลักษณะวิชา สังคมจิตวิทยา

เรื่อง การปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน

ผู้วิจัย พลเรือตรี มนต์วิ บุรณพงศ์

หลักสูตร วปอ. รุ่น 57

ตำแหน่ง ผู้บัญชาการโรงเรียนช่างฝีมือทหาร

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การรวมตัวกันของ 10 ประเทศในกลุ่มอาเซียน มีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมความเข้าใจอันดีระหว่างกันในภูมิภาค อำนวยความสะดวกทางการเมือง สร้างสรรค์ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจ การพัฒนาทางสังคมและวัฒนธรรม การกีดกันอยู่ดีบนพื้นฐานของความเสมอภาคและผลประโยชน์ร่วมกันของสมาชิก ความเคลื่อนไหวเกี่ยวกับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนในทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐและเอกชนที่เกิดขึ้นย่อมส่งผลกระทบต่อประเทศไทยในการเตรียมการรองรับการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันที่จะเกิดขึ้นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการผลิตและการพัฒนากำลังคนสายอาชีพให้มีคุณภาพในระดับสากล มีความรู้ ความสามารถ สมรรถนะและมีศักยภาพเพียงพอในการแข่งขัน มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับ สามารถที่จะไปทำงานในกลุ่มประเทศสมาชิกอาเซียน ตามข้อตกลงที่เป็นพันธสัญญาประชาคมเศรษฐกิจอาเซียนที่จะเปิดให้มีการเคลื่อนย้ายทรัพยากรทางเศรษฐกิจอย่างเสรี

จากผลสำรวจของธนาคารโลก พบว่า ปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพ เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศในประชาคมอาเซียน ปัญหาการขาดแคลนแรงงานเพิ่มความรุนแรงมากขึ้น ส่งผลต่อการพัฒนาโครงสร้าง การเติบโตและความยั่งยืนทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ แรงงานที่ขาดแคลนมาจากภาคการผลิตและภาคบริการ การขาดแคลนแรงงานเหล่านั้นมาจากความไม่สอดคล้องทั้งในด้านปริมาณและด้านคุณภาพ รวมถึงทักษะและประสบการณ์ อันเป็นผลจากระบบการศึกษาที่ผลิตแรงงานที่ไม่ตรงกับความต้องการของตลาด จำนวนนักเรียนเข้าศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีสายสามัญมีจำนวนมากกว่าปริมาณความต้องการของงานที่รองรับ ในขณะที่ความต้องการแรงงานในสายอาชีพหรืออาชีวศึกษาที่มีความต้องการที่สูงมากแต่จำนวนนักเรียนที่เข้ามาศึกษาในสายอาชีวศึกษากลับมีจำนวนลดลง สาเหตุสำคัญของเยาวชนที่ตัดสินใจเลือกเรียนสายสามัญหรือสายอาชีวศึกษานั้นมาจากช่องว่างของระบบค่าตอบแทนที่แตกต่างกัน ค่านิยมของการเลือกศึกษาต่อในระดับปริญญาตรี และความเชื่อมั่นต่อสถาบันอาชีวศึกษา

เพื่อเป็นแนวทางในการเร่งรัดและยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สามารถผลิตและพัฒนา กำลังคน ให้มีศักยภาพตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงานและพร้อมที่จะนำพาประเทศเข้าสู่ประชาคมอาเซียน พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี ได้มอบนโยบายด้านการศึกษา ในส่วนของอาชีวศึกษา ให้ ส่งเสริมอาชีวศึกษาและการศึกษาระดับวิทยาลัยชุมชน เพื่อสร้างแรงงานที่มีทักษะ โดยเฉพาะในท้องถิ่นที่มีความต้องการแรงงาน และพัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาให้เชื่อมโยงกับมาตรฐานวิชาชีพ ดังนั้นสถาบันอาชีวศึกษาต้องมีการปรับตัว และพัฒนามาตรฐานวิชาชีพให้สูงขึ้นให้สอดคล้องกับความต้องการของ ตลาดแรงงานที่ไม่ใช่เฉพาะในประเทศไทยเท่านั้นแต่รวมถึงความต้องการ

ของประเทศในกลุ่มอาเซียนที่จะเปิดให้มีการเคลื่อนย้าย ทรัพยากรทางเศรษฐกิจอย่างเสรี **สิ่งที่ประเทศไทยต้องตระหนักและหลีกเลี่ยงไม่ได้คือ** การให้ความสำคัญในการผลิตและพัฒนากำลังคนของประเทศ ไทย ให้มีศักยภาพสามารถแข่งขัน กับกำลังคนของประเทศในกลุ่มประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน แนวโน้ม ความต้องการกำลังคนเชิงคุณภาพที่มุ่งเน้นสมรรถนะในการปฏิบัติงานตามมาตรฐาน ระดับชาติและ ระดับสากล โดยเฉพาะอย่างยิ่ง กำลังคนระดับฝีมือแรงงานซึ่งเป็นกำลังคนที่มีสัดส่วนความต้องการของ ตลาดแรงงานที่สูง

จากปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าปัจจุบันประเทศไทยประสบปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงาน ความนิยมของเยาวชนที่ เข้ารับการศึกษาสายอาชีวศึกษามีน้อยลงเนื่องจาก ผู้ที่จะเข้ารับการศึกษามองไม่เห็นโอกาสความก้าวหน้า ในหน้าที่การงาน ขาดโอกาสที่จะเข้ารับการศึกษต่อในระดับที่สูงขึ้น ศักดิ์ศรีการยอมรับในสังคม และ ค่าตอบแทนที่น้อยกว่าผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับอุดมศึกษา จึงทำให้ผู้ที่สำเร็จการศึกษาในระดับ มัธยมศึกษาตอนต้นส่วนใหญ่จะเข้ารับการศึกษต่อในระดับมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ และผู้ที่ จบการศึกษาระดับอาชีวศึกษาบางส่วนเข้ารับการศึกษต่อในระดับอุดมศึกษามากกว่าที่จะเข้าสู่ ตลาดแรงงานหรือศึกษาต่อในสายอาชีวศึกษา ดังนั้นผู้เขียนซึ่งเป็นผู้บริหารสถาบันการศึกษาสาย อาชีวศึกษาทางทหาร จึงมีความต้องการที่จะทำการศึกษาวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าวและหาแนวทางใน การปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยเพื่อแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความ ต้องการของตลาดแรงงาน ให้เหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันและให้เป็นไปตามนโยบายที่รัฐบาล และแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติกำหนดพร้อมกับการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาทฤษฎีและแนวคิดด้านการศึกษาระดับอาชีวศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการ ของตลาดแรงงานกับการจัดการอาชีวศึกษา
3. เพื่อเสนอแนะแนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน

ขอบเขตของการวิจัย

ขอบเขตด้านงานวิจัยครั้งนี้จะศึกษาแนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคม อาเซียน ในเรื่องของตลาดแรงงานและความต้องการบุคลากรสายอาชีวศึกษา ปัญหาการขาดแคลน แรงงานอาชีวศึกษา โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ร่วมกับทฤษฎีการจัดการอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้อง แล้ว เปรียบเทียบกับการจัดการอาชีวศึกษาของต่างประเทศในอาเซียนและที่เป็นสากล โดยจะเป็น การศึกษาเฉพาะช่วงเวลา พ.ศ. 2555 - 2558

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการรวบรวมข้อมูลจากการศึกษาเอกสารทางราชการ ผลงานวิจัย คู่มือ ข้อมูลจากระบบสารสนเทศ การวิเคราะห์ข้อมูล ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis) โดยจัดหมวดหมู่ข้อมูล วิเคราะห์ตลาดแรงงานและความต้องการบุคลากรสายอาชีวศึกษา ปัญหาการขาดแคลนแรงงานอาชีวศึกษา โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ร่วมกับทฤษฎีการจัดการอาชีวศึกษาที่เกี่ยวข้อง แล้วเปรียบเทียบกับการจัดการอาชีวศึกษาของต่างประเทศในอาเซียนและที่เป็นสากล เพื่อให้ได้แนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาที่สามารถแก้ไขปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอความต้องการของตลาดแรงงานที่เหมาะสมกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

1. ทำให้ทราบถึงทฤษฎีและแนวคิด ด้านการศึกษาระดับอาชีวศึกษา
2. ทำให้ทราบถึงปัญหาการขาดแคลนแรงงานที่มีคุณภาพและไม่เพียงพอต่อความต้องการของตลาดแรงงานกับการจัดการอาชีวศึกษา
3. ทำให้ได้แนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน

ผลการวิจัย

ผลจากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิด ด้านการศึกษาระดับอาชีวศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจะเห็นได้ว่า ประชาคมอาเซียนมีการส่งเสริมการอาชีวศึกษาโดยจัดอยู่ในภาคประชาคมสังคมและวัฒนธรรมอาเซียน และมีแนวคิดที่มุ่งพัฒนาการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และพัฒนาคุณภาพครู คุณภาพสถานศึกษากับการพัฒนาหลักสูตรโดยแบ่งเป็นการจัดการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และระบบทวิภาคี เน้นให้ผู้สำเร็จการศึกษาต้องมีคุณลักษณะที่มีความเป็นเลิศทางวิชาการมีทักษะความเป็นผู้นำ ผู้ตาม และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ การที่จะสามารถทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีคุณลักษณะดังกล่าวจะต้องจัดกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ส่งเสริมและกำหนดจุดมุ่งหมายในการเรียนรู้ การวางแผนการเรียน รวมทั้งมีการประเมินผลการเรียนรู้ ทั้งนี้เพื่อให้การพัฒนาการจัดการอาชีวศึกษาสามารถผลิตบุคลากรให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงานก้าวทันต่อเทคโนโลยี เพื่อรองรับในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลความต้องการของตลาดแรงงาน และการจัดการอาชีวศึกษาปัจจุบัน พบปัญหาในด้านการผลิตกำลังคนอาชีวศึกษาโดยรวมของประเทศ ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานที่มีความต้องการกำลังคนระดับอาชีวศึกษาทั้งในด้านปริมาณและในด้านคุณภาพของแรงงาน จำนวนบุคลากรอาชีวศึกษาที่เข้าสู่ตลาดภาคอุตสาหกรรมมีจำนวนที่ลดลงอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมขาดกำลังแรงงานคนระดับกลาง ซึ่งถือได้ว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศด้านการผลิตสินค้าและบริการโดยเฉพาะอย่างยิ่งการก้าวสู่ประชาคมอาเซียน ส่วนด้านคุณภาพของบุคลากรอาชีวศึกษาที่เข้าสู่ตลาดแรงงานนั้น ยังขาดคุณลักษณะทั้งด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน อันเป็นผลมาจากการจัดการเรียน

การสอนที่ยังคงผลิตโดยไม่ได้พิจารณาจากความต้องการของตลาดแรงงาน หลักสูตรยังไม่ได้มีการปรับปรุงให้เป็นไปตามความต้องการของตลาดแรงงาน ในด้านครูอาชีวศึกษายังมีจำนวนไม่เพียงพอ และยังขาดความรู้ ความชำนาญเฉพาะสาขา ขาดประสบการณ์ในการถ่ายทอดวิชาชีพให้กับนักเรียน อีกทั้งกระบวนการเรียนการสอนที่ไม่เน้นให้นักเรียนได้มีโอกาสเรียนรู้การปฏิบัติงานในสถานประกอบการสถานศึกษา และข้อจำกัดในด้านงบประมาณที่ทำให้สถานศึกษาบางแห่งขาดคุณภาพ ขาดเครื่องมือ เครื่องจักรในการเรียนปฏิบัติ ทำให้ได้เรียนแต่ภาคทฤษฎีในชั้นเรียนโดยไม่มีโอกาสได้สัมผัสเครื่องมือ ซึ่งจะส่งผลโดยตรงให้ผู้สำเร็จการศึกษาไปนั้นไม่มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

ผลจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎี เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พร้อมกับข้อมูลการจัดการศึกษาของต่างประเทศสามารถวิเคราะห์นำมาเป็นแนวทางการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคมอาเซียน สรุปได้ว่าการที่จะปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยเพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียนนั้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาใน 5 หัวข้อดังนี้

1. การพัฒนาคุณภาพการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษา

1.1. เร่งยกระดับมาตรฐานคุณวุฒิวิชาชีพ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้ริเริ่มอยู่แล้ว ให้สามารถดำเนินการได้อย่างจริงจัง

1.2. กำหนดปริมาณและสมรรถนะ จัดกระบวนการคัดเลือกนักเรียนอย่างเป็นระบบในการผลิตกำลังคนระดับอาชีวศึกษา

1.3. พัฒนาเครือข่ายการผลิตกำลังคนด้านอาชีวศึกษาร่วมกับสถาบันอาชีวศึกษาของประเทศในกลุ่มอาเซียน เพื่อให้มีการศึกษาวิจัย พัฒนาองค์ความรู้ร่วมกัน แลกเปลี่ยนครูอาจารย์ และนักวิชาการ

1.4. พัฒนาหลักสูตรระดับสาขาวิชาและระดับรายวิชา ด้านหลักสูตรและการเรียนการสอน ด้านการวัดและประเมินผล สามารถทำงานได้ตามมาตรฐานวิชาชีพ เช่นเดียวกันของประเทศในกลุ่มอาเซียน

1.5. กำหนดแนวทางมาตรการจูงใจเพื่อสนับสนุนให้ผู้เรียนเมื่อสำเร็จการศึกษาออกไปประกอบอาชีพมากขึ้น

1.6. พัฒนาระบบการแนะแนวเพื่อการประกอบอาชีพ โดยใช้ระบบสารสนเทศ เกี่ยวข้องกับการจัดหางาน เพื่อสนับสนุนการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา

2. การพัฒนาภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา

2.1. พัฒนาภาพลักษณ์และทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา โดยทำการประชาสัมพันธ์ในเชิงรุกเพื่อให้ผู้ปกครองและนักเรียนได้ทราบ ความก้าวหน้าของผู้เรียน การทำงาน

2.2. จัดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นสาระการงานอาชีพและเทคโนโลยี ให้ได้เข้าสู่เหตุการณ์ในสถานประกอบการ เพื่อเป็นข้อมูลในการที่จะเลือกเรียนต่อในสายสามัญหรือสายอาชีวศึกษา

2.3. สถานศึกษาในทุกสังกัดที่สอนในระดับมัธยมศึกษา สนับสนุนและให้การแนะแนวการศึกษาเชิงรุกเพื่อสร้างความเข้าใจกับผู้ปกครองและนักเรียนให้เห็นความสำคัญของการเรียนอาชีวศึกษาและความก้าวหน้าในเส้นทางอาชีพ

2.4 จัดทำแผนการประชาสัมพันธ์ระยะยาวและกิจกรรมหลากหลาย เพื่อให้นักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้นได้มีข้อมูลประกอบการตัดสินใจในการเลือกเรียนต่อในสายสามัญหรือสายอาชีพ

2.5 สถาบันอาชีวศึกษาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีคุณภาพ รวมทั้งภาพลักษณ์ของสถาบัน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจและมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียนอาชีวศึกษา

3. การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

3.1 สสำรวจความต้องการของสถานประกอบการในแต่ละท้องถิ่น และนำมาพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้อง

3.2 ปรับปรุงหลักสูตรโดยเพิ่มเนื้อหาวิชาความรู้เกี่ยวกับประชาคมอาเซียน วิชาหน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม ประชาธิปไตย รักชาติและประวัติศาสตร์ไทย วิชาเกี่ยวกับมาตรฐานในโรงงาน

3.3 ยกระดับการจัดการศึกษาระบบทวิภาคี และการเทียบโอนประสบการณ์

3.4 จัดทำหลักสูตรนานาชาติ และวิชาชีพเฉพาะ ทั้งในแบบ E learning , Virtual Education ,Distance Learning และการจัดการศึกษาในระบบปกติ

3.5 สถาบันอาชีวศึกษาปรับปรุงการเรียนการสอนให้มีความยืดหยุ่นตามผู้เรียนและสถานประกอบการ

4. การพัฒนาปริมาณและคุณภาพครู

4.1 พัฒนาคุณภาพสมรรถนะของครูให้มีความเชี่ยวชาญทั้งในด้านทฤษฎีและปฏิบัติ สามารถประยุกต์เทคโนโลยีเป็นสื่อการเรียนการสอน ฝึกให้เด็กเกิดการเรียนรู้ และมีวิธีการสอนที่หลากหลาย

4.2 พัฒนาด้านประสบการณ์วิชาชีพครูโดยการฝึกอบรมในสาขาวิชาชีพที่สอนอย่างต่อเนื่อง โดยสถานศึกษา ต้องกำหนดให้ครูมีช่วงเวลาในการเข้าไปอยู่ในสถานประกอบการจริงมีประสบการณ์วิชาชีพ เก่งปฏิบัติ รู้ลักษณะงาน และอาชีพในสาขาวิชาที่สอน ครูต้องจบ และสอนตรงสาขา มีใบประกอบวิชาชีพ

4.3 พิจารณาค่าตอบแทน สวัสดิการ และการเลื่อนขั้น ความเจริญก้าวหน้าในอาชีพของครู

4.4 พัฒนาหลักสูตรของสถาบันการศึกษาอุดมศึกษาที่ผลิตครูอาชีวศึกษา นอกจากการฝึกสอนแล้วให้เพิ่มการฝึกปฏิบัติจริงในสถานประกอบการ

4.5 พิจารณาปรับปรุงเกณฑ์การประเมินครู และการกำหนดวิทยฐานะ เกณฑ์ในการประเมินครูและการกำหนดวิทยฐานะสายอาชีพ

4.6 เชิญผู้เชี่ยวชาญจากสถานประกอบการมาเป็นอาจารย์พิเศษ (Adjunct Professor) เพื่อร่วมวางแผนหลักสูตรและการเรียนการสอน รวมทั้งเป็นผู้สอนในรายวิชาชีพเฉพาะทาง

5. การพัฒนาสถานศึกษาอาชีวศึกษา

5.1 พิจารณาสับสนับสนุนด้านงบประมาณ เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพ วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรที่ใช้ในการเรียนการสอน ให้ทันต่อเทคโนโลยี

5.2 สถานประกอบการให้การสนับสนุนในด้านงบประมาณ และสถานที่ในการพัฒนา
สมรรถนะ ของครูและนักเรียนให้มีคุณภาพตรงตามความต้องการของตลาดแรงงาน

5.3 ขยายพื้นที่จัดการสถานศึกษาให้เข้าถึงทุกภูมิภาคท้องถิ่น โดยให้ระดับท้องถิ่นมีส่วน
ร่วมในการจัดและพัฒนาการเรียนการสอนอาชีวศึกษา

5.4 สร้างต้นแบบสถานศึกษาอาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ ทั้งในด้านการผลิตบุคลากร
อาชีวศึกษาที่มีคุณภาพ ด้านหลักสูตร ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน ด้านคุณภาพของครู
คุณภาพของการบริหารสถานศึกษา และการสนับสนุนในความร่วมมือกับสถานประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

การปฏิรูปอาชีวศึกษาสู่ประชาคมอาเซียนจะสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องได้รับความร่วมมือ
จากทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐบาลและภาคเอกชน ซึ่งสาเหตุหลักของปัญหาในการจัดการอาชีวศึกษาใน
ปัจจุบันคือผลิตอาชีวศึกษาไม่เพียงพอและมีคุณภาพตรงต่อความต้องการของตลาดแรงงานนั้น เกิด
จากปัจจัยการผลิตที่ขาดแคลน ขาดการประสานงานอย่างเป็นระบบ จึงต้องมีการสร้างเครือข่ายความ
ร่วมมือกันโดยเริ่มต้นจากรัฐบาลในการกำหนดนโยบายต่างๆ เพื่อให้สถานศึกษา และสถาน
ประกอบการ ดำเนินการร่วมกันอย่างมียุทธศาสตร์ที่ชัดเจน โดยร่วมมือกันในการผลิตกำลังคนให้มี
ทักษะฝีมือ และร่วมกันแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น ตามแนวทางในการปฏิรูปอาชีวศึกษาไทยสู่ประชาคม
อาเซียน